៕ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៕

អង្គុត្តរនិកាយោ

ទសកនិបាតបាឡិ

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. អានិសំសវគ្គោ

១. កិមត្ថិយសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘កិមត្ថិយានិ , ភន្តេ, កុសលានិ សីលានិ កិមានិសំសានី’’តិ? ‘‘អវិប្បដិសារត្ថានិ ខោ, អានន្ទ, កុសលានិ សីលានិ អវិប្បដិសារានិសំសានី’’តិ។

‘‘អវិប្បដិសារោ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយោ កិមានិសំសោ’’តិ? ‘‘អវិប្បដិសារោ ខោ, អានន្ទ, បាមោជ្ជត្ថោ បាមោជ្ជានិសំសោ’’តិ [បាមុជ្ជត្ថោ បាមុជ្ជានិសំសោតិ (សី. ស្យា. បី.) អ. និ. ១១.១]។

‘‘បាមោជ្ជំ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយំ កិមានិសំស’’ន្តិ? ‘‘បាមោជ្ជំ ខោ, អានន្ទ, បីតត្ថំ បីតានិសំស’’ន្តិ។

‘‘បីតិ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយា កិមានិសំសា’’តិ? ‘‘បីតិ ខោ, អានន្ទ, បស្សទ្ធត្ថា បស្សទ្ធានិសំសា’’តិ។

‘‘បស្សទ្ធិ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយា កិមានិសំសា’’តិ? ‘‘បស្សទ្ធិ ខោ , អានន្ទ, សុខត្ថា សុខានិសំសា’’តិ។

‘‘សុខំ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយំ កិមានិសំស’’ន្តិ? ‘‘សុខំ ខោ, អានន្ទ, សមាធត្ថំ សមាធានិសំស’’ន្តិ ។

‘‘សមាធិ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយោ កិមានិសំសោ’’តិ? ‘‘សមាធិ ខោ, អានន្ទ, យថាភូតញាណទស្សនត្ថោ យថាភូតញាណទស្សនានិសំសោ’’តិ។

‘‘យថាភូតញាណទស្សនំ បន, ភន្តេ, កិមត្ថិយំ កិមានិសំស’’ន្តិ? ‘‘យថាភូតញាណទស្សនំ ខោ, អានន្ទ, និព្ពិទាវិរាគត្ថំ និព្ពិទាវិរាគានិសំស’’ន្តិ។

‘‘និព្ពិទាវិរាគោ បន, ភន្តេ កិមត្ថិយោ កិមានិសំសោ’’តិ? ‘‘និព្ពិទាវិរាគោ ខោ, អានន្ទ, វិមុត្តិញាណទស្សនត្ថោ វិមុត្តិញាណទស្សនានិសំសោ [… និសំសោតិ (សី. ក.)]។

‘‘ឥតិ ខោ, អានន្ទ, កុសលានិ សីលានិ អវិប្បដិសារត្ថានិ អវិប្បដិសារានិសំសានិ; អវិប្បដិសារោ បាមោជ្ជត្ថោ បាមោជ្ជានិសំសោ; បាមោជ្ជំ បីតត្ថំ បីតានិសំសំ; បីតិ បស្សទ្ធត្ថា បស្សទ្ធានិសំសា; បស្សទ្ធិ សុខត្ថា សុខានិសំសា; សុខំ សមាធត្ថំ សមាធានិសំសំ; សមាធិ យថាភូតញាណទស្សនត្ថោ យថាភូតញាណទស្សនានិសំសោ; យថាភូតញាណទស្សនំ និព្ពិទាវិរាគត្ថំ និព្ពិទាវិរាគានិសំសំ; និព្ពិទាវិរាគោ វិមុត្តិញាណទស្សនត្ថោ វិមុត្តិញាណទស្សនានិសំសោ។ ឥតិ ខោ, អានន្ទ, កុសលានិ សីលានិ អនុបុព្ពេន អគ្គាយ បរេន្តី’’តិ [អរហត្តាយ បូរេន្តីតិ (ស្យា.)]។ បឋមំ។

២. ចេតនាករណីយសុត្តំ

២. [អ. និ. ១១.២] “សីលវតោ, ភិក្ខវេ, សីលសម្បន្នស្ស ន ចេតនាយករណីយំ – ‘អវិប្បដិសារោ មេ ឧប្បជ្ជតូ’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ សីលវតោ សីលសម្បន្នស្ស អវិប្បដិសារោ ឧប្បជ្ជតិ។ អវិប្បដិសារិស្ស, ភិក្ខវេ, ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘បាមោជ្ជំ មេ ឧប្បជ្ជតូ’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ អវិប្បដិសារិស្ស បាមោជ្ជំ ជាយតិ។ បមុទិតស្ស, ភិក្ខវេ, ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘បីតិ មេ ឧប្បជ្ជតូ’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ បមុទិតស្ស បីតិ ឧប្បជ្ជតិ។ បីតិមនស្ស, ភិក្ខវេ, ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘កាយោ មេ បស្សម្ភតូ’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ។ បស្សទ្ធកាយស្ស, ភិក្ខវេ, ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘សុខំ វេទិយាមី’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទិយតិ។ សុខិនោ, ភិក្ខវេ, ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘ចិត្តំ មេ សមាធិយតូ’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតស្ស, ភិក្ខវេ, ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘យថាភូតំ ជានាមិ បស្សាមី’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ សមាហិតោ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ។ យថាភូតំ, ភិក្ខវេ, ជានតោ បស្សតោ ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘និព្ពិន្ទាមិ វិរជ្ជាមី’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ យថាភូតំ ជានំ បស្សំ និព្ពិន្ទតិ វិរជ្ជតិ។ និព្ពិន្នស្ស [និព្ពិន្ទស្ស (សី. ក.)], ភិក្ខវេ, វិរត្តស្ស ន ចេតនាយ ករណីយំ – ‘វិមុត្តិញាណទស្សនំ សច្ឆិករោមី’តិ។ ធម្មតា ឯសា, ភិក្ខវេ, យំ និព្ពិន្នោ [និព្ពិន្ទោ (សី. ក.)] វិរត្តោ វិមុត្តិញាណទស្សនំ សច្ឆិករោតិ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, និព្ពិទាវិរាគោ វិមុត្តិញាណទស្សនត្ថោ វិមុត្តិញាណទស្សនានិសំសោ; យថាភូតញាណទស្សនំ និព្ពិទាវិរាគត្ថំ និព្ពិទាវិរាគានិសំសំ; សមាធិ យថាភូតញាណទស្សនត្ថោ យថាភូតញាណទស្សនានិសំសោ; សុខំ សមាធត្ថំ សមាធានិសំសំ; បស្សទ្ធិ សុខត្ថា សុខានិសំសា; បីតិ បស្សទ្ធត្ថា បស្សទ្ធានិសំសា; បាមោជ្ជំ បីតត្ថំ បីតានិសំសំ; អវិប្បដិសារោ បាមោជ្ជត្ថោ បាមោជ្ជានិសំសោ; កុសលានិ សីលានិ អវិប្បដិសារត្ថានិ អវិប្បដិសារានិសំសានិ ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ធម្មេ អភិសន្ទេន្តិ, ធម្មា ធម្មេ បរិបូរេន្តិ អបារា បារំ គមនាយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមឧបនិសសុត្តំ

៣. [អ. និ. ៥.២៤; ១១.៣] “ទុស្សីលស្ស, ភិក្ខវេ, សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ អសតិ អវិប្បដិសារវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ បាមោជ្ជំ; បាមោជ្ជេ អសតិ បាមោជ្ជវិបន្នស្ស ហតូបនិសា ហោតិ បីតិ; បីតិយា អសតិ បីតិវិបន្នស្ស ហតូបនិសា ហោតិ បស្សទ្ធិ; បស្សទ្ធិយា អសតិ បស្សទ្ធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សុខំ; សុខេ អសតិ សុខវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ អសតិ សម្មាសមាធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ អសតិ យថាភូតញាណទស្សនវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ ; និព្ពិទាវិរាគេ អសតិ និព្ពិទាវិរាគវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសវិបន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ... ផេគ្គុបិ... សារោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទុស្សីលស្ស សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ អសតិ អវិប្បដិសារវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ...បេ.... វិមុត្តិញាណទស្សនំ។

“សីលវតោ, ភិក្ខវេ, សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ សតិ អវិប្បដិសារសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ បាមោជ្ជំ; បាមោជ្ជេ សតិ បាមោជ្ជសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នា ហោតិ បីតិ; បីតិយា សតិ បីតិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នា ហោតិ បស្សទ្ធិ; បស្សទ្ធិយា សតិ បស្សទ្ធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ សុខំ; សុខេ សតិ សុខសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ សម្មាសមាធិ ; សម្មាសមាធិម្ហិ សតិ សម្មាសមាធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ សតិ យថាភូតញាណទស្សនសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ សតិ និព្ពិទាវិរាគសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខោ សាខាបលាសសម្បន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ... ផេគ្គុបិ... សារោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សីលវតោ សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ សតិ អវិប្បដិសារសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ...បេ.... វិមុត្តិញាណទស្សន”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយឧបនិសសុត្តំ

៤. [អ. និ. ១១.៤] តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ទុស្សីលស្ស, អាវុសោ, សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ អសតិ អវិប្បដិសារវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ...បេ.... វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រុក្ខោ សាខាបលាសវិបន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ,

តចោបិ… ផេគ្គុបិ… សារោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ទុស្សីលស្ស សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ អសតិ អវិប្បដិសារវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ…បេ…. វិមុត្តិញាណទស្សនំ។

“សីលវតោ , អាវុសោ, សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ សតិ អវិប្បដិសារសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ…បេ. … វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រុក្ខោ សាខាបលាសសម្បន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ… ផេគ្គុបិ… សារោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, សីលវតោ សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ សតិ អវិប្បដិសារសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ…បេ…. វិមុត្តិញាណទស្សន”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. តតិយឧបនិសសុត្តំ

៥. [អ. និ. ១១.៥] តត្រ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ទុស្សីលស្ស, អាវុសោ, សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ អសតិ អវិប្បដិសារវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ បាមោជ្ជំ; បាមោជ្ជេ អសតិ បាមោជ្ជវិបន្នស្ស ហតូបនិសា ហោតិ បីតិ; បីតិយា អសតិ បីតិវិបន្នស្ស ហតូបនិសា ហោតិ បស្សទ្ធិ; បស្សទ្ធិយា អសតិ បស្សទ្ធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ សុខំ; សុខេ អសតិ សុខវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ សម្មាសមាធិ; សម្មាសមាធិម្ហិ អសតិ សម្មាសមាធិវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ; យថាភូតញាណទស្សនេ អសតិ យថាភូតញាណទស្សនវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ អសតិ និព្ពិទាវិរាគវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រុក្ខោ សាខាបលាសវិបន្នោ។ តស្ស បបដិកាបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ… ផេគ្គុបិ… សារោបិ ន បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ទុស្សីលស្ស សីលវិបន្នស្ស ហតូបនិសោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ អសតិ អវិប្បដិសារវិបន្នស្ស ហតូបនិសំ ហោតិ…បេ…. វិមុត្តិញាណទស្សនំ។

“សីលវតោ, អាវុសោ, សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ សតិ អវិប្បដិសារសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ បាមោជ្ជំ; បាមោជ្ជេ សតិ បាមោជ្ជសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នា ហោតិ បីតិ; បីតិយា សតិ បីតិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នា ហោតិ បស្សទ្ធិ; បស្សទ្ធិយា សតិ បស្សទ្ធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ សុខំ; សុខេ សតិ សុខសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ សម្មាសមាធិ ; សម្មាសមាធិម្ហិ សតិ សម្មាសមាធិសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ យថាភូតញាណទស្សនំ ; យថាភូតញាណទស្សនេ សតិ យថាភូតញាណទស្សនសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ និព្ពិទាវិរាគោ; និព្ពិទាវិរាគេ សតិ និព្ពិទាវិរាគសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ វិមុត្តិញាណទស្សនំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រុក្ខោ សាខាបលាសសម្បន្នោ ។ តស្ស បបដិកាបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ, តចោបិ… ផេគ្គុបិ… សារោបិ បារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, សីលវតោ សីលសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នោ ហោតិ អវិប្បដិសារោ; អវិប្បដិសារេ សតិ អវិប្បដិសារសម្បន្នស្ស ឧបនិសសម្បន្នំ ហោតិ…បេ…. វិមុត្តិញាណទស្សន”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សមាធិសុត្តំ

៦. [អ. និ. ១១.១៨] អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ…បេ…. ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “សិយា នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី [បឋវិសញ្ញី (សី.), បឋវីសញ្ញី (ស្យា.)] អស្ស, ន អាបស្មិំ អាបោសញ្ញី អស្ស, ន តេជស្មិំ តេជោសញ្ញី អស្ស, ន វាយស្មិំ វាយោសញ្ញី អស្ស, ន អាកាសានញ្ចាយតនេ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន ឥធលោកេ ឥធលោកសញ្ញី អស្ស, ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អស្ស ; សញ្ញី ច បន អស្សា”តិ? “សិយា, អានន្ទ, ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អស្ស, ន អាបស្មិំ អាបោសញ្ញី អស្ស, ន តេជស្មិំ តេជោសញ្ញី អស្ស, ន វាយស្មិំ វាយោសញ្ញី អស្ស, ន អាកាសានញ្ចាយតនេ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន ឥធលោកេ ឥធលោកសញ្ញី អស្ស, ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អស្ស; សញ្ញី ច បន អស្សា”តិ។

“យថា កថំ បន, ភន្តេ, សិយា ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អស្ស, ន អាបស្មិំ អាបោសញ្ញី អស្ស ន តេជស្មិំ តេជោសញ្ញី អស្ស , ន វាយស្មិំ វាយោសញ្ញី អស្ស, ន

អាកាសានញ្ចាយតនេ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន អាកិញ្ចញ្ញាយត្តនេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន ឥធលោកេ ឥធលោកសញ្ញី អស្ស, ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អស្ស; សញ្ញី ច បន អស្សា''តិ?

''ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ ឯវំសញ្ញី ហោតិ – 'ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន'ន្តិ។ ឯវំ ខោ, អានន្ទ, សិយា ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អស្ស, ន អាបស្មិំ អាបោសញ្ញី អស្ស, ន តេជស្មិំ តេជោសញ្ញី អស្ស, ន វាយស្មិំ វាយោសញ្ញី អស្ស, ន អាកាសានញ្ចាយតនេ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន ឥធលោកេ ឥធលោកសញ្ញី អស្ស, ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អស្ស; សញ្ញី ច បន អស្សា''តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សារិបុត្តសុត្តំ

៧. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

''សិយា នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អស្ស, ន អាបស្មិំ អាបោសញ្ញី អស្ស, ន តេជស្មិំ តេជោសញ្ញី អស្ស, ន វាយស្មិំ វាយោសញ្ញី អស្ស, ន អាកាសានញ្ចាយតនេ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញី អស្ស, ន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញី អស្ស, ន ឥធលោកេ ឥធលោកសញ្ញី អស្ស, ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អស្ស; សញ្ញី ច បន អស្សា''តិ?

''សិយា , អាវុសោ អានន្ទ, ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អស្ស…បេ.… ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អស្ស; សញ្ញី ច បន អស្សា''តិ។

''យថា កថំ បន, អាវុសោ សារិបុត្ត, សិយា ភិក្ខុនោ តថារូបោ សមាធិបដិលាភោ យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អស្ស…បេ.… សញ្ញី ច បន អស្សា''តិ? ''ឯកមិទាហំ, អាវុសោ អានន្ទ, សមយំ ឥធេវ សាវត្ថិយំ វិហរាមិ អន្ធវនស្មិំ។ តត្ថាហំ [អថាហំ (ក.)] តថារូបំ សមាធិំ សមាបជ្ជិំ [បដិលភាមិ (ក.)] យថា នេវ បថវិយំ បថវិសញ្ញី អហោសិំ, ន អាបស្មិំ អាបោសញ្ញី អហោសិំ, ន តេជស្មិំ តេជោសញ្ញី អហោសិំ, ន វាយស្មិំ វាយោសញ្ញី អហោសិំ, ន អាកាសានញ្ចាយតនេ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញី អហោសិំ, ន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញី អហោសិំ, ន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញី អហោសិំ, ន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញី អហោសិំ, ន ឥធលោកេ ឥធលោកសញ្ញី អហោសិំ, ន បរលោកេ បរលោកសញ្ញី អហោសិំ; សញ្ញី ច បន អហោសិ''ន្តិ។

''កិំសញ្ញី បនាយស្មា សារិបុត្តោ [កិំ សញ្ញី បនាវុសោ សារិបុត្ត (ក.)] តស្មិំ សមយេ អហោសី''តិ? ''ភវនិរោធោ និព្ពានំ ភវនិរោធោ និព្ពាន''ន្តិ ខោ មេ, អាវុសោ, អញ្ញាវ សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញាវ សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សកលិកគ្គិស្ស ឈាយមានស្ស អញ្ញាវ អច្ចិ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញាវ អច្ចិ និរុជ្ឈតិ; ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, 'ភវនិរោធោ និព្ពានំ ភវនិរោធោ និព្ពាន'ន្តិ អញ្ញាវ សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញាវ សញ្ញា និរុជ្ឈតិ។ 'ភវនិរោធោ និព្ពាន'ន្តិ [និព្ពានំ (សី. ក.)] សញ្ញី ច បនាហំ, អាវុសោ, តស្មិំ សមយេ អហោសិ''ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ឈានសុត្តំ

៨. ''សទ្ធោ ច [ឥមស្មិំ វាក្យេ អយំ ច ការោ នត្ថិ ស្យាមបោត្ថកេ], ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច [នោ (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ។ អ. និ. ៨.៧១] សីលវា; ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – 'កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ចា'តិ! យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច, នោ ច ពហុស្សុតោ…បេ…. ពហុស្សុតោ ច, នោ ច ធម្មកថិកោ… ធម្មកថិកោ ច, នោ ច បរិសាវចរោ… បរិសាវចរោ ច, នោ ច វិសារទោ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ… វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, នោ ច វិនយធរោ… វិនយធរោ ច, នោ ច អារញ្ញិកោ [អារញ្ញកោ (ក.)] បន្តសេនាសនោ… អារញ្ញិកោ ច បន្តសេនាសនោ, នោ ច ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី… ចតុន្នញ្ច ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, នោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, វិនយធរោ ច, អារញ្ញិកោ ច បន្តសេនាសនោ, ចតុន្នញ្ច ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អស្សំ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, វិនយធរោ ច, អារញ្ញិកោ ច បន្តសេនាសនោ, ចតុន្នញ្ច ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សមន្តបាសាទិកោ ច ហោតិ សព្ពាការបរិបូរោ ចា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សន្តវិមោក្ខសុត្តំ

៩. “សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច សីលវា…បេ…. សីលវា ច, នោ ច ពហុស្សុតោ… ពហុស្សុតោ ច, នោ ច ធម្មកថិកោ… ធម្មកថិកោ ច, នោ ច បរិសាវចរោ… បរិសាវចរោ ច, នោ ច វិសារទោ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ… វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, នោ ច វិនយធរោ… វិនយធរោ ច, នោ ច អារញ្ញិកោ បន្តសេនាសនោ… អារញ្ញិកោ ច បន្តសេនាសនោ, នោ ច យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ… យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ ច កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ, នោ ច អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, វិនយធរោ ច, អារញ្ញិកោ ច បន្តសេនាសនោ, យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ ច កាយេន ផុសិត្វា វិហរេយ្យំ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, វិនយធរោ ច, អារញ្ញិកោ ច បន្តសេនាសនោ, យេ តេ សន្តា វិមោក្ខា អតិក្កម្ម រូបេ អារុប្បា តេ ច កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សមន្តបាសាទិកោ ច ហោតិ សព្ពាការបរិបូរោ ចា”តិ។ នវមំ។

១០. វិជ្ជាសុត្តំ

១០. “សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច សីលវា។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ចា’តិ។ យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, សីលវា ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច, នោ ច ពហុស្សុតោ ពហុស្សុតោ ច, នោ ច ធម្មកថិកោ ធម្មកថិកោ ច, នោ ច បរិសាវចរោ បរិសាវចរោ ច, នោ ច វិសារទោ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, នោ ច វិនយធរោ វិនយធរោ ច, នោ ច អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ…. ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ អនេកវិហិតញ្ច…បេ…. បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, នោ ច ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ…. យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ទិព្ពេន ច ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ…. យថាកម្មូបគេ

សត្ថេ បជានាតិ, នោ ច អាសវានំ ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេយ្យំ, វិនយធរោ ច, អនេកវិហិតញ្ច បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរេយ្យំ, សេយ្យថិទំ, ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ… ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរេយ្យំ, ទិព្ពេន ច ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ… យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានេយ្យំ, អាសវានញ្ច ខយា…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។

“យតោ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, សីលវា ច, ពហុស្សុតោ ច, ធម្មកថិកោ ច, បរិសាវចរោ ច, វិសារទោ ច បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, វិនយធរោ ច, អនេកវិហិតញ្ច បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ… ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, ទិព្ពេន ច ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ… យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ ឥមេហិ, ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ សមន្តបាសាទិកោ ច ហោតិ សព្ពាការបរិបូរោ ចា”តិ។ ទសមំ។

អានិសំសវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

> កិមត្ថិយំ ចេតនា ច, តយោ ឧបនិសាបិ ច;
> សមាធិ សារិបុត្តោ ច, ឈានំ សន្តេន វិជ្ជយាតិ។

២. នាថវគ្គោ

១. សេនាសនសុត្តំ

១១. “បញ្ចង្គសមន្នាគតោ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតំ សេនាសនំ សេវមានោ ភជមានោ នចិរស្សេវ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ហោតិ; សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ.… ភគវា’តិ; អប្បាពាធោ ហោតិ អប្បាតង្កោ, សមវេបាកិនិយា គហណិយា សមន្នាគតោ នាតិសីតាយ នាច្ចុណ្ហាយ មជ្ឈិមាយ បធានក្ខមាយ; អសឋោ ហោតិ អមាយាវី, យថាភូតំ អត្តានំ អាវិកត្តា សត្ថរិ វា វិញ្ញូសុ វា សព្រហ្មចារីសុ; អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ, អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ; ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ; បញ្ញវា ហោតិ, ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សេនាសនំ បញ្ចង្គសមន្នាគតំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សេនាសនំ នាតិទូរំ ហោតិ នាច្ចាសន្នំ គមនាគមនសម្បន្នំ ទិវា អប្បាកិណ្ណំ រត្តិំ អប្បសទ្ទំ អប្បនិគ្ឃោសំ អប្បឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សំ [អប្បឌំស… សិរឹសបសម្ផស្សំ (សី. ស្យា. បី.)]; តស្មិំ ខោ បន សេនាសនេ វិហរន្តស្ស អប្បកសិរេន ឧប្បជ្ជន្តិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា; តស្មិំ ខោ បន សេនាសនេ ថេរា ភិក្ខូ វិហរន្តិ ពហុស្សុតា អាគតាគមា ធម្មធរា វិនយធរា មាតិកាធរា; តេ កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ហតិ – ‘ឥទំ, ភន្តេ, កថំ, ឥមស្ស កោ អត្ថោ’តិ; តស្ស តេ អាយស្មន្តោ អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានី ករោន្តិ អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខាឋានិយេសុ ធម្មេសុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សេនាសនំ បញ្ចង្គសមន្នាគតំ ហោតិ។ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតំ សេនាសនំ សេវមានោ ភជមានោ នចិរស្សេវ អាសវានំ ខយា…បេ.… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យា”តិ។ បឋមំ។

២. បញ្ចង្គសុត្តំ

១២. “បញ្ចង្គវិប្បហីនោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ‘កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ’តិ វុច្ចតិ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមច្ឆន្ទោ បហីនោ ហោតិ, ព្យាបាទោ បហីនោ ហោតិ, ថិនមិទ្ធំ [ថីនមិទ្ធំ (សី. ស្យា. បី.)] បហីនំ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហីនំ ហោតិ, វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសេខេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សមាធិក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន បញ្ញាក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន វិមុត្តិក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ហោតិ។

“បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គសមន្នាគតោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ‘កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ’តិ វុច្ចតិ។

> “កាមច្ឆន្ទោ ច ព្យាបាទោ, ថិនមិទ្ធញ្ច ភិក្ខុនោ;
> ឧទ្ធច្ចំ វិចិកិច្ឆា ច, សព្ពសោវ ន វិជ្ជតិ។
>
> “អសេខេន ច សីលេន, អសេខេន សមាធិនា;
> វិមុត្តិយា ច សម្បន្នោ, ញាណេន ច តថាវិធោ។
>
> “ស វេ បញ្ចង្គសម្បន្នោ, បញ្ច អង្គេ [បញ្ចង្គានិ (ស្យា.)] វិវជ្ជយំ [វិវជ្ជិយ (ក.)];
> ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ, កេវលី ឥតិ វុច្ចតី”តិ។ ទុតិយំ;

៣. សំយោជនសុត្តំ

១៣. “ទសយិមានិ , ភិក្ខវេ, សំយោជនានិ។ កតមានិ ទស? បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ, បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។ កតមានិ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ? សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្ពតបរាមាសោ, កាមច្ឆន្ទោ, ព្យាបាទោ – ឥមានិ បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។

“កតមានិ បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ? រូបរាគោ, អរូបរាគោ, មានោ, ឧទ្ធច្ចំ, អវិជ្ជា – ឥមានិ បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស សំយោជនានី”តិ។ តតិយំ។

៤. ចេតោខិលសុត្តំ

១៤. “យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។

“កតមស្ស បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេ កង្ខតិ...បេ.... សង្ឃេ កង្ខតិ... សិក្ខាយ កង្ខតិ... សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតោខិលោ អប្បហីនោ ហោតិ។ ឥមស្ស បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា ហោន្តិ។

“កតមស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ , តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ អវីតរាគោ ហោតិ...បេ.... រូបេ អវីតរាគោ ហោតិ...បេ.... យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ... អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ អសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ ឥមស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឥមេ បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា ឥមេ បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន ហាយតិ មណ្ឌលេន ហាយតិ អាភាយ ហាយតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឥមេ បញ្ច ចេតោខិលា អប្បហីនា ឥមេ បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា អសមុច្ឆិន្នា, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។

“កតមស្ស បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ, អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អធិមុច្ចតិ សម្បសីទតិ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ

អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេ ន កង្ខតិ...បេ.... សង្ឃេ ន កង្ខតិ... សិក្ខាយ ន កង្ខតិ ... សព្រហ្មចារីសុ ន កុបិតោ ហោតិ អត្តមនោ ន អាហតចិត្តោ ន ខិលជាតោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ ន កុបិតោ ហោតិ អត្តមនោ ន អាហតចិត្តោ ន ខិលជាតោ , តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតោខិលោ បហីនោ ហោតិ។ ឥមស្ស បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា ហោន្តិ។

“កតមស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ វីតរាគោ ហោតិ វិគតច្ឆន្ទោ វិគតបេមោ វិគតបិបាសោ វិគតបរិឡាហោ វិគតតណ្ហោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ វីតរាគោ ហោតិ វិគតច្ឆន្ទោ វិគតបេមោ វិគតបិបាសោ វិគតបរិឡាហោ វិគតតណ្ហោ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បឋមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ សុសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ វីតរាគោ ហោតិ...បេ.... រូបេ វីតរាគោ ហោតិ ...បេ.... ន យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ, ន អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ...បេ.... ទេវញ្ញតរោ វាតិ, តស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, ឯវមស្សាយំ បញ្ចមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ សុសមុច្ឆិន្នោ ហោតិ។ ឥមស្ស បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឥមេ បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា ឥមេ បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា , តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន វឌ្ឍតិ អាភាយ វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្ស កស្សចិ ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា ឥមេ បញ្ច ចេតោខិលា បហីនា ឥមេ បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា សុសមុច្ឆិន្នា, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. អប្បមាទសុត្តំ

១៥. “យាវតា, ភិក្ខវេ, សត្តា អបទា វា ទ្វិបទា វា ចតុប្បទា វា ពហុប្បទា វា រូបិនោ វា អរូបិនោ វា សញ្ញិនោ វា អសញ្ញិនោ វា នេវសញ្ញិនាសញ្ញិនោ វា, តថាគតោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ កុសលា ធម្មា, សព្ពេ តេ អប្បមាទមូលកា អប្បមាទសមោសរណា។ អប្បមាទោ តេសំ [តេសំ ធម្មានំ (សី. ក.) សំ. និ. ៥.១៣៩] អគ្គមក្ខាយតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យានិ កានិចិ ជង្គលានំ [ជង្គមានំ (សី. បី.) សំ. និ. ៥.១៣៩] បាណានំ បទជាតានិ, សព្ពានិ តានិ ហត្ថិបទេ សមោធានំ គច្ឆន្តិ, ហត្ថិបទំ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ, យទិទំ មហន្តត្តេន; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ , យេ កេចិ កុសលា ធម្មា, សព្ពេ តេ អប្បមាទមូលកា អប្បមាទសមោសរណា។ អប្បមាទោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, កូដាគារស្ស យា កាចិ គោបានសិយោ សព្ពា តា កូដង្គមា កូដនិន្នា កូដសមោសរណា, កូដោ តាសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ កុសលា ធម្មា, សព្ពេ តេ អប្បមាទមូលកា អប្បមាទសមោសរណា។ អប្បមាទោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យេ កេចិ មូលគន្ធា, កាឡានុសារិយំ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ ភិក្ខវេ...បេ. ...។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ សារគន្ធា, លោហិតចន្ទនំ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ ភិក្ខវេ…បេ.…។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ បុប្ផគន្ធា, វស្សិកំ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ ភិក្ខវេ…បេ.…។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ ខុទ្ទរាជានោ [កុដ្ឋរាជានោ (សី. ស្យា. បី.), កុដ្ដរាជានោ, កូដរាជានោ (ក.) អ. និ. ៦.៥៣], សព្ពេ តេ រញ្ញោ ចក្កវត្តិស្ស អនុយន្តា ភវន្តិ, រាជា តេសំ ចក្កវត្តី អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ.…។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យា កាចិ តារករូបានំ បភា, សព្ពា តា ចន្ទប្បភាយ កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិំ, ចន្ទប្បភា តាសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ.…។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, សរទសមយេ វិទ្ធេ វិគតវលាហកេ ទេវេ អាទិច្ចោ នភំ អព្ភុស្សក្កមានោ [អព្ភុស្សុក្កមានោ (សី.) សំ. និ. ៥.១៤៦-១៤៨] សព្ពំ អាកាសគតំ តមគតំ អភិវិហច្ច ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ…បេ.…។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យា កាចិ មហានទិយោ, សេយ្យថិទំ – គង្គា, យមុនា, អចិរវតី, សរភូ, មហី, សព្ពា តា សមុទ្ទង្គមា សមុទ្ទនិន្នា សមុទ្ទបោណា សមុទ្ទបព្ភារា, មហាសមុទ្ទោ តាសំ អគ្គមក្ខាយតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ កុសលា ធម្មា, សព្ពេ តេ អប្បមាទមូលកា អប្បមាទសមោសរណា។ អប្បមាទោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អាហុនេយ្យសុត្តំ

១៦. “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ ទស? តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, បច្ចេកពុទ្ធោ, ឧភតោភាគវិមុត្តោ, បញ្ញាវិមុត្តោ, កាយសក្ខី, ទិដ្ឋិប្បត្តោ, សទ្ធាវិមុត្តោ, សទ្ធានុសារី, ធម្មានុសារី, គោត្រភូ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស បុគ្គលា អាហុនេយ្យា…បេ.… អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមនាថសុត្តំ

១៧. [ទី. និ. ៣.៣៤៥, ៣៦០] “សនាថា , ភិក្ខវេ, វិហរថ, មា អនាថា។ ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, អនាថោ វិហរតិ។ ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, នាថករណា ធម្មា។ កតមេ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ…បេ.… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ [សាត្ថា សព្យញ្ជនា (សី.)] កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា [ពហូ សុតា (?)] ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ.… ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ, ខមោ បទក្ខិណគ្គាហី អនុសាសនិំ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ…បេ.… អនុសាសនិំ, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កិំករណីយានិ, តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ, អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ…បេ.… អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ, អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ, អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា, អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“សនាថា, ភិក្ខវេ, វិហរថ, មា អនាថា។ ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, អនាថោ វិហរតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស នាថករណា ធម្មា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយនាថសុត្តំ

១៨. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សនាថា , ភិក្ខវេ, វិហរថ, មា អនាថា។ ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, អនាថោ វិហរតិ។ ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, នាថករណា ធម្មា។ កតមេ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ…បេ.… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ‘សីលវា វតាយំ ភិក្ខុ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសូ’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ.… ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ ‘ពហុស្សុតោ វតាយំ ភិក្ខុ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។ ‘កល្យាណមិត្តោ វតាយំ ភិក្ខុ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ, ខមោ បទក្ខិណគ្គាហី អនុសាសនីំ។ ‘សុវចោ វតាយំ ភិក្ខុ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ, ខមោ បទក្ខិណគ្គាហី អនុ

សាសនិ’ន្តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កិំករណីយានិ, តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ, តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ, អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ ‘យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កិំករណីយានិ, តត្ថ ទក្ខោ វតាយំ ភិក្ខុ អនលសោ, តត្រុបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ, អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុ’ន្តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ, អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ។ ‘ធម្មកាមោ វតាយំ ភិក្ខុ បិយសមុទាហារោ, អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ‘អារទ្ធវីរិយោ វតាយំ ភិក្ខុ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសូ’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ ‘សន្តុដ្ឋោ វតាយំ ភិក្ខុ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេនា’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ, ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា។ ‘សតិមា វតាយំ ភិក្ខុ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ, ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស មជ្ឈិមានុកម្បិតស្ស នវានុកម្បិតស្ស វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ ‘បញ្ញវា វតាយំ ភិក្ខុ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា’តិ ថេរាបិ នំ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ, មជ្ឈិមាបិ ភិក្ខូ… នវាបិ ភិក្ខូ វត្តព្ពំ អនុសាសិតព្ពំ មញ្ញន្តិ។ តស្ស ថេរានុកម្បិតស្ស…បេ…. នោ បរិហានិ។ អយម្បិ ធម្មោ នាថករណោ។

“សនាថា, ភិក្ខវេ, វិហរថ, មា អនាថា។ ទុក្ខំ, ភិក្ខវេ, អនាថោ វិហរតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស នាថករណា ធម្មា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមអរិយាវាសសុត្តំ

១៩. [ទី. និ. ៣.៣៤៨, ៣៦០] “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, អរិយាវាសា, យេ អរិយា អាវសឹសុ វា អាវសន្តិ វា អាវសិស្សន្តិ វា។ កតមេ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ, ឆឡង្គសមន្នាគតោ, ឯការក្ខោ, ចតុរាបស្សេនោ, បណុន្នបច្ចេកសច្ចោ [បនុណ្ណបច្ចេកសច្ចោ (ក.)], សមវយសដ្ឋេសនោ, អនាវិលសង្កប្បោ,

បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ, សុវិមុត្តចិត្តោ, សុវិមុត្តបញ្ញោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស អរិយាវាសា , យេ អរិយា អាវសិំសុ វា អាវសន្តិ វា អាវសិស្សន្តិ វា”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយអរិយាវាសសុត្តំ

២០. ឯកំ សមយំ ភគវា កុរូសុ វិហរតិ កម្មាសធម្មំ នាម កុរូនំ និគមោ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ…បេ.…។

“ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, អរិយាវាសា, យេ អរិយា អាវសិំសុ វា អាវសន្តិ វា អាវសិស្សន្តិ វា។ កតមេ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ, ឆឡង្គសមន្នាគតោ , ឯការក្ខោ, ចតុរាបស្សេនោ, បណុន្នបច្ចេកសច្ចោ, សមវយសដ្ឋេសនោ, អនាវិលសង្កប្បោ, បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ, សុវិមុត្តចិត្តោ, សុវិមុត្តបញ្ញោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមច្ឆន្ទោ បហីនោ ហោតិ, ព្យាបាទោ បហីនោ ហោតិ, ថិនមិទ្ធំ បហីនំ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហីនំ ហោតិ, វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆឡង្គសមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា… ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា… ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា… កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា… មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆឡង្គសមន្នាគតោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯការក្ខោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតារក្ខេន ចេតសា សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯការក្ខោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចតុរាបស្សេនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សង្ខាយេកំ បដិសេវតិ, សង្ខាយេកំ អធិវាសេតិ, សង្ខាយេកំ បរិវជ្ជេតិ, សង្ខាយេកំ វិនោទេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ចតុរាបស្សេនោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បណុន្នបច្ចេកសច្ចោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យានិ តានិ បុថុសមណព្រាហ្មណានំ បុថុបច្ចេកសច្ចានិ, សេយ្យថិទំ – ‘សស្សតោ លោកោ’តិ វា, ‘អសស្សតោ លោកោ’តិ វា, ‘អន្តវា លោកោ’តិ វា, ‘អនន្តវា លោកោ’តិ វា, ‘តំ ជីវំ តំ សរីរ’ន្តិ វា, ‘អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ’ន្តិ វា, ‘ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា’តិ វា, សព្ពានិ តានិ នុន្នានិ ហោន្តិ បណុន្នានិ [នុណ្ណានិ ហោន្តិ បនុណ្ណានិ (?)] ចត្តានិ វន្តានិ មុត្តានិ បហីនានិ បដិនិស្សដ្ឋានិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បណុន្នបច្ចេកសច្ចោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមវយសដ្ឋេសនោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមេសនា បហីនា ហោតិ, ភវេសនា បហីនា ហោតិ, ព្រហ្មចរិយេសនា បដិប្បស្សទ្ធា។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សមវយសដ្ឋេសនោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនាវិលសង្កប្បោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កាមសង្កប្បោ បហីនោ ហោតិ, ព្យាបាទសង្កប្បោ បហីនោ ហោតិ, វិហឹសាសង្កប្បោ បហីនោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនាវិលសង្កប្បោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវិមុត្តចិត្តោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ រាគា ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ, ទោសា ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ, មោហា ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវិមុត្តចិត្តោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវិមុត្តបញ្ញោ ហោតិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘រាគោ មេ បហីនោ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតិំ អនុប្បាទធម្មោ’តិ បជានាតិ, ទោសោ មេ បហីនោ…បេ.… ‘មោហោ មេ

បហីនោ ឧច្ឆិន្នមូលោ តាលាវត្ថុកតោ អនភាវំកតោ អាយតឹ អនុប្បាទធម្មោ’តិ បជានាតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវិមុត្តបញ្ញោ ហោតិ។

“យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អតីតមទ្ធានំ អរិយា អរិយាវាសេ អាវសឹសុ, សព្ពេ តេ ឥមេវ ទស អរិយាវាសេ អាវសឹសុ; យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, អនាគតមទ្ធានំ អរិយា អរិយាវាសេ អាវសិស្សន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេវ ទស អរិយាវាសេ អាវសិស្សន្តិ; យេ ហិ [យេបិ (?)] កេចិ, ភិក្ខវេ , ឯតរហិ អរិយា អរិយាវាសេ អាវសន្តិ, សព្ពេ តេ ឥមេវ ទស អរិយាវាសេ អាវសន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស អរិយាវាសា, យេ អរិយា អាវសឹសុ វា អាវសន្តិ វា អាវសិស្សន្តិ វា”តិ។ ទសមំ។

នាថវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សេនាសនញ្ច បញ្ចង្គំ, សំយោជនាខិលេន ច;
អប្បមាទោ អាហុនេយ្យោ, ទ្វេ នាថា ទ្វេ អរិយាវាសាតិ។

៣. មហាវគ្គោ

១. សីហនាទសុត្តំ

២១. “សីហោ , ភិក្ខវេ, មិគរាជា សាយន្ហសមយំ អាសយា និក្ខមតិ។ អាសយា និក្ខមិត្វា វិជម្ភតិ។ វិជម្ភិត្វា សមន្តា ចតុទ្ទិសំ [ចតុទ្ទិសា (ស្យា. ក.) អ. និ. ៦.៦៤] អនុវិលោកេតិ។ សមន្តា ចតុទ្ទិសំ [ចតុទ្ទិសា (ស្យា. ក.) អ. និ. ៦.៦៤] អនុវិលោកេត្វា តិក្ខត្តុំ សីហនាទំ នទតិ។ តិក្ខត្តុំ សីហនាទំ នទិត្វា គោចរាយ បក្កមតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ‘មាហំ ខុទ្ទកេ បាណេ វិសមគតេ សង្ឃាតំ អាបាទេសិ’ន្តិ!

“‘សីហោ’តិ, ខោ ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។ យំ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ បរិសាយ ធម្មំ ទេសេតិ, ឥទមស្ស ហោតិ សីហនាទស្មិំ។

[ម. និ. ១.១៤៨; វិភ. ៧៦០; បដិ. ម. ២.៤៤] “ទសយិមានិ , ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ កតមានិ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ , តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ [អនេកធាតុនានាធាតុលោកំ (សី. ក.)] យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ…បេ…. ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ…បេ…. ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ…បេ…. ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ…បេ…. បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ…បេ…. ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តិំសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ, ‘អមុត្រាសិំ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទិំ; តត្រាបាសិំ

ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ, ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ យម្បិ ភិក្ខវេ, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា; ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ យម្បិ , ភិក្ខវេ, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន...បេ.... យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឥទម្បិ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស តថាគតស្ស តថាគតពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតី”តិ។ បឋមំ។

២. អធិវុត្តិបទសុត្តំ

២២. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ភគវា ឯតទវោច –

“យេ តេ, អានន្ទ, ធម្មា តេសំ តេសំ អធិវុត្តិបទានំ [អធិមុត្តិបទានំ (ក.)] អភិញ្ញា សច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ, វិសារទោ អហំ, អានន្ទ, តត្ថ បដិជានាមិ។ ‘តេសំ តេសំ តថា តថា ធម្មំ ទេសេតុំ យថា យថា បដិបន្នោ សន្តំ វា អត្ថីតិ ញស្សតិ, អសន្តំ វា នត្ថីតិ ញស្សតិ, ហីនំ វា ហីនន្តិ ញស្សតិ , បណីតំ វា បណីតន្តិ ញស្សតិ, សឧត្តរំ វា សឧត្តរន្តិ ញស្សតិ, អនុត្តរំ វា អនុត្តរន្តិ ញស្សតិ; យថា យថា វា បន តំ ញាតេយ្យំ វា ទដ្ឋេយ្យំ វា សច្ឆិករេយ្យំ វា, តថា តថា ញស្សតិ វា ទក្ខតិ វា សច្ឆិករិស្សតិ វា’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។ ឯតទានុត្តរិយំ, អានន្ទ, ញាណានំ យទិទំ តត្ថ តត្ថ យថាភូតញាណំ។ ឯតស្មា ចាហំ, អានន្ទ, ញាណា អញ្ញំ ញាណំ ឧត្តរិតរំ វា បណីតតរំ វា នត្ថីតិ វទាមិ។

“ទសយិមានិ, អានន្ទ, តថាគតស្ស តថាគតពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ កតមានិ ទស? ឥធានន្ទ, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ, តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បានន្ទ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនិំ បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ អនេកធាតុំ នានាធាតុំ លោកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ ...បេ. ... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន...បេ.... យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ យម្បានន្ទ...បេ.... ឥទម្បានន្ទ...បេ....។

“បុន ចបរំ, អានន្ទ, តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យម្បានន្ទ, តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទម្បានន្ទ, តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

“ឥមានិ ខោ, អានន្ទ, ទស តថាគតស្ស តថាគតពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ , បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. កាយសុត្តំ

២៣. “អត្ថិ , ភិក្ខវេ, ធម្មា កាយេន បហាតព្ពា, នោ វាចាយ។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា វាចាយ បហាតព្ពា, នោ កាយេន។ អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា នេវ កាយេន បហាតព្ពា នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា [ទិស្វា ទិស្វា (សី. ស្យា.)] បហាតព្ពា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា កាយេន បហាតព្ពា, នោ វាចាយ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អកុសលំ អាបន្នោ ហោតិ កិញ្ចិ ទេសំ [កញ្ចិ ទេវ ទេសំ (សី. ស្យា.)] កាយេន។ តមេនំ អនុវិច្ច វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី ឯវមាហំសុ – ‘អាយស្មា ខោ អកុសលំ អាបន្នោ កិញ្ចិ ទេសំ កាយេន។ សាធុ វតាយស្មា កាយទុច្ចរិតំ បហាយ កាយសុចរិតំ ភាវេតូ’តិ។ សោ អនុវិច្ច វិញ្ញូហិ សព្រហ្មចារីហិ វុច្ចមានោ កាយទុច្ចរិតំ បហាយ កាយសុចរិតំ ភាវេតិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា កាយេន បហាតព្ពា, នោ វាចាយ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា វាចាយ បហាតព្ពា, នោ កាយេន? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អកុសលំ អាបន្នោ ហោតិ កិញ្ចិ ទេសំ វាចាយ។ តមេនំ អនុវិច្ច វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី ឯវមាហំសុ – ‘អាយស្មា ខោ អកុសលំ អាបន្នោ កិញ្ចិ ទេសំ វាចាយ។ សាធុ វតាយស្មា វចីទុច្ចរិតំ បហាយ វចីសុចរិតំ ភាវេតូ’តិ។ សោ អនុវិច្ច វិញ្ញូហិ សព្រហ្មចារីហិ វុច្ចមានោ វចីទុច្ចរិតំ បហាយ វចីសុចរិតំ ភាវេតិ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា វាចាយ បហាតព្ពា, នោ កាយេន។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មា នេវ កាយេន បហាតព្ពា នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា បហាតព្ពា? លោភោ, ភិក្ខវេ, នេវ កាយេន បហាតព្ពោ នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា បហាតព្ពោ។ ទោសោ , ភិក្ខវេ...បេ.... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ ... មច្ឆរិយំ, ភិក្ខវេ, នេវ កាយេន បហាតព្ពំ នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា បហាតព្ពំ។

“បាបិកា , ភិក្ខវេ, ឥស្សា នេវ កាយេន បហាតព្ពា នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា បហាតព្ពា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, បាបិកា ឥស្សា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឥជ្ឈតិ គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា ធនេន វា ធញ្ញេន វា រជតេន វា

ជាតរូបេន វា។ តត្រាញ្ញតរស្ស ទាសស្ស វា ឧបវាសស្ស វា ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វតិមស្ស គហបតិស្ស វា គហបតិបុត្តស្ស វា ន តជ្ជេយ្យ ធនេន វា ធញ្ញេន វា រជតេន វា ជាតរូបេន វា’តិ។ សមណោ វា បន ព្រាហ្មណោ វា លាភី ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ តត្រាញ្ញតរស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា ឯវំ ហោតិ – ‘អហោ វត អយមាយស្មា ន លាភី អស្ស ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន’ន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបិកា ឥស្សា។

“បាបិកា, ភិក្ខវេ, ឥច្ឆា នេវ កាយេន បហាតព្ពា នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា បហាតព្ពា។ កតមា ច, ភិក្ខវេ, បាបិកា ឥច្ឆា? [វិភ. ៨៥១] ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សទ្ធោ សមានោ ‘សទ្ធោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; ទុស្សីលោ សមានោ ‘សីលវាតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; អប្បស្សុតោ សមានោ ‘ពហុស្សុតោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; សង្គណិការាមោ សមានោ ‘បវិវិត្តោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; កុសីតោ សមានោ ‘អារទ្ធវីរិយោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; មុដ្ឋស្សតិ សមានោ ‘ឧបដ្ឋិតស្សតីតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; អសមាហិតោ សមានោ ‘សមាហិតោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; ទុប្បញ្ញោ សមានោ ‘បញ្ញវាតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ; អខីណាសវោ សមានោ ‘ខីណាសវោតិ មំ ជានេយ្យុ’ន្តិ ឥច្ឆតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បាបិកា ឥច្ឆា។ ឥមេ វុច្ចន្តិ, ភិក្ខវេ, ធម្មា នេវ កាយេន បហាតព្ពា នោ វាចាយ, បញ្ញាយ ទិស្វា បហាតព្ពា។

“តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ លោភោ អភិភុយ្យ ឥរិយតិ, ទោសោ... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ ឥរិយតិ។ សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ អភិភុយ្យ ឥរិយតិ; នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ ឥរិយតី’តិ។

“តញ្ចេ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុំ លោភោ នាភិភុយ្យ ឥរិយតិ, ទោសោ... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ ឥរិយតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ នាភិភុយ្យ ឥរិយតិ; តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ... មោហោ... កោធោ ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ ឥរិយតី’”តិ។ តតិយំ។

៤. មហាចុន្ទសុត្តំ

២៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ចេតីសុ វិហរតិ សហជាតិយំ។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាចុន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ឯតទវោច –

“ញាណវាទំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វទមានោ – ‘ជានាមិមំ ធម្មំ, បស្សាមិមំ ធម្ម’ន្តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ... មោហោ ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“ភាវនាវាទំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វទមានោ – ‘ភាវិតកាយោម្ហិ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ’តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ... មោហោ... កោធោ... ឧបនាហោ... មក្ខោ... បឡាសោ... មច្ឆរិយំ... បាបិកា ឥស្សា... បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“ញាណវាទញ្ច, អាវុសោ, ភិក្ខុ វទមានោ ភាវនាវាទញ្ច – ‘ជានាមិមំ ធម្មំ, បស្សាមិមំ ធម្មំ, ភាវិតកាយោម្ហិ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ’តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, បុរិសោ ទលិទ្ទោវ សមានោ អឌ្ឍវាទំ វទេយ្យ, អធនោវ សមានោ ធនវាវាទំ វទេយ្យ, អភោគោវ សមានោ ភោគវាវាទំ វទេយ្យ។ សោ កិស្មិញ្ចិទេវ ធនករណីយេ សមុប្បន្នេ ន សក្កុណេយ្យ ឧបនីហាតុំ ធនំ វា ធញ្ញំ វា រជតំ វា ជាតរូបំ វា។ តមេនំ ឯវំ ជានេយ្យុំ – ‘ទលិទ្ទោវ អយមាយស្មា សមានោ អឌ្ឍវាទំ វទេតិ, អធនោវ អយមាយស្មា សមានោ ធនវាវាទំ វទេតិ, អភោគវាវ អយមាយស្មា សមានោ ភោគវាវាទំ វទេតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ អយមាយស្មា កិស្មិញ្ចិទេវ ធនករណីយេ សមុប្បន្នេ ន សក្កោតិ ឧបនីហាតុំ ធនំ វា ធញ្ញំ វា រជតំ វា ជាតរូបំ វា’តិ។

“ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ញាណវាទញ្ច ភិក្ខុ វទមានោ ភាវនាវាទញ្ច – ‘ជានាមិមំ ធម្មំ, បស្សាមិមំ ធម្មំ, ភាវិតកាយោម្ហិ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ’តិ។ តំ ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ អភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; នាយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា … បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា អភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“ញាណវាទំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វទមានោ – ‘ជានាមិមំ ធម្មំ, បស្សាមិមំ ធម្ម’ន្តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘អយមាយស្មា តថា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“ភាវនាវាទំ , អាវុសោ, ភិក្ខុ វទមានោ – ‘ភាវិតកាយោម្ហិ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ’តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“ញាណវាទញ្ច, អាវុសោ, ភិក្ខុ វទមានោ ភាវនាវាទញ្ច – ‘ជានាមិមំ ធម្មំ, បស្សាមិមំ ធម្មំ, ភាវិតកាយោម្ហិ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ’តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ហោតិ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’តិ។

“សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, បុរិសោ អឌ្ឍោវ សមានោ អឌ្ឍវាទំ វទេយ្យ, ធនវាវ សមានោ ធនវាវាទំ វទេយ្យ, ភោគវាវ សមានោ ភោគវាវាទំ វទេយ្យ។ សោ កិស្មិញ្ចិទេវ ធនករណីយេ សមុប្បន្នេ សក្កុណេយ្យ ឧបនីហាតុំ ធនំ វា ធញ្ញំ វា រជតំ វា ជាតរូបំ វា។ តមេនំ ឯវំ ជានេយ្យុំ – ‘អឌ្ឍោវ អយមាយស្មា សមានោ អឌ្ឍវាទំ វទេតិ, ធនវាវ អយមាយស្មា សមានោ ធនវាវាទំ វទេតិ, ភោគវាវ អយមាយស្មា សមានោ ភោគវាវាទំ វទេតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ?

តថា ហិ អយមាយស្មា កិស្មិញ្ចិទេវ ធនករណីយេ សមុប្បន្នេ សក្កោតិ ឧបនីហាតុំ ធនំ វា ធញ្ញំ វា រជតំ វា ជាតរូបំ វា’តិ។

ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, ញាណវាទញ្ច ភិក្ខុ វទមានោ ភាវនាវាទញ្ច – ‘ជានាមិមំ ធម្មំ, បស្សាមិមំ ធម្មំ, ភាវិតកាយោម្ហិ ភាវិតសីលោ ភាវិតចិត្តោ ភាវិតបញ្ញោ’តិ។ តញ្ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, ទោសោ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ, សោ ឯវមស្ស វេទិតព្ពោ – ‘តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ លោភោ ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ លោភោ នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតិ; តថា អយមាយស្មា បជានាតិ យថា បជានតោ ទោសោ ន ហោតិ… មោហោ… កោធោ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… មច្ឆរិយំ… បាបិកា ឥស្សា… បាបិកា ឥច្ឆា ន ហោតិ, តថាហិមំ អាយស្មន្តំ បាបិកា ឥច្ឆា នាភិភុយ្យ តិដ្ឋតី’”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. កសិណសុត្តំ

២៥. [ទី. និ. ៣.៣៤៦, ៣៦០; អ. និ. ១០.២៩] “ទសយិមានិ , ភិក្ខវេ, កសិណាយតនានិ។ កតមានិ ទស? បថវីកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ អទ្វយំ អប្បមាណំ; អាបោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ…បេ…. តេជោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… វាយោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… នីលកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… បីតកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… លោហិតកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… ឱទាតកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… អាកាសកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… វិញ្ញាណកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ អទ្វយំ អប្បមាណំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស កសិណាយតនានី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កាឡីសុត្តំ

២៦. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាកច្ចានោ អវន្តីសុ វិហរតិ កុររឃរេ [កុលឃរេ (ក.) កុរុរឃរេ មហាវ. ២៥៧] បវត្តេ បព្ពតេ។ អថ ខោ កាឡី ឧបាសិកា កុររឃរិកា យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ កាឡី ឧបាសិកា កុររឃរិកា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោច – “វុត្តមិទំ, ភន្តេ, ភគវតា កុមារិបញ្ហេសុ –

‘អត្ថស្ស បត្តិំ ហទយស្ស សន្តិំ,
ជេត្វាន សេនំ បិយសាតរូបំ;
ឯកោហំ [ឯកាហំ (ក.)] ឈាយំ សុខមនុពោធិំ,
តស្មា ជនេន ន ករោមិ សក្ខិំ [សខឹ (ក.) សំ. និ. ១.១៦១ បស្សិតព្ពំ];
សក្ខី [សខី (ក.)] ន សម្បជ្ជតិ កេនចិ មេ’តិ។

“ឥមស្ស ខោ, ភន្តេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស កថំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ?

“បថវីកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ‘អត្ថោ’តិ អភិនិព្ពត្តេសុំ [អត្ថាភិនិព្ពត្តេសុំ (សី. ស្យា.)]។ យាវតា ខោ, ភគិនិ, បថវីកសិណសមាបត្តិបរមតា , តទភិញ្ញាសិ ភគវា។ តទភិញ្ញាយ ភគវា អស្សាទមទ្ទស [អាទិមទ្ទស (សី. ស្យា.)] អាទីនវមទ្ទស និស្សរណមទ្ទស មគ្គាមគ្គញាណទស្សនមទ្ទស។ តស្ស អស្សាទទស្សនហេតុ អាទីនវទស្សនហេតុ និស្សរណទស្សនហេតុ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនហេតុ អត្ថស្ស បត្តិ ហទយស្ស សន្តិ វិទិតា ហោតិ។

“អាបោកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ…បេ…. តេជោកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… វាយោកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… នីលកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… បីតកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… លោហិតកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… ឱទាតកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… អាកាសកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ… វិញ្ញាណកសិណសមាបត្តិបរមា ខោ, ភគិនិ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា ‘អត្ថោ’តិ អភិនិព្ពត្តេសុំ ។ យាវតា ខោ, ភគិនិ, វិញ្ញាណកសិណសមាបត្តិបរមតា, តទភិញ្ញាសិ ភគវា។ តទភិញ្ញាយ ភគវា អស្សាទមទ្ទស អាទីនវមទ្ទស និស្សរណមទ្ទស មគ្គាមគ្គញាណទស្សនមទ្ទស។ តស្ស អស្សាទទស្សនហេតុ អាទីនវទស្សនហេតុ និស្សរណទស្សនហេតុ មគ្គាមគ្គញាណទស្សនហេតុ អត្ថស្ស បត្តិ ហទយស្ស សន្តិ វិទិតា ហោតិ។ ឥតិ ខោ, ភគិនិ, យំ តំ វុត្តំ ភគវតា កុមារិបញ្ហេសុ –

‘អត្ថស្ស បត្តិំ ហទយស្ស សន្តិំ,
ជេត្វាន សេនំ បិយសាតរូបំ;
ឯកោហំ ឈាយំ សុខមនុពោធិំ,
តស្មា ជនេន ន ករោមិ សក្ខិំ;
សក្ខី ន សម្បជ្ជតិ កេនចិ មេ’តិ។

“ឥមស្ស ខោ, ភគិនិ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមមហាបញ្ហាសុត្តំ

២៧. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា ភិក្ខូ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បវិសឹសុ។ អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ; យំនូន មយំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ តេ ភិក្ខូ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ –

“សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ សាវកានំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាថ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ វិហរថា’តិ; មយម្បិ ខោ, អាវុសោ, សាវកានំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេម – ‘ឯថ តុម្ហេ, អាវុសោ, សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាថ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ វិហរថា’តិ។ ឥធ នោ, អាវុសោ, កោ វិសេសោ កោ អធិប្បយាសោ កិំ នានាករណំ សមណស្ស វា គោតមស្ស អម្ហាកំ វា, យទិទំ ធម្មទេសនាយ វា ធម្មទេសនំ អនុសាសនិយា វា អនុសាសនិ”ន្តិ?

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹសុ នប្បដិក្កោសឹសុ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹសុ – “ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ –

“ឥធ មយំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថិំ បិណ្ឌាយ បវិសិម្ហ។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ; យំនូន មយំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យាមា’តិ។ អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិម្ហ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិម្ហ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិម្ហ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ, ភន្តេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា អម្ហេ ឯតទវោចុំ –

‘សមណោ, អាវុសោ, គោតមោ សាវកានំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ឯថ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាថ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ វិហរថាតិ; មយម្បិ ខោ, អាវុសោ, សាវកានំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេម – ឯថ តុម្ហេ, អាវុសោ, សព្ពំ ធម្មំ អភិជានាថ, សព្ពំ ធម្មំ អភិញ្ញាយ វិហរថាតិ។ ឥធ នោ, អាវុសោ, កោ វិសេសោ កោ អធិប្បយាសោ កិំ នានាករណំ សមណស្ស វា គោតមស្ស អម្ហាកំ វា, យទិទំ ធម្មទេសនាយ វា ធម្មទេសនំ អនុសាសនិយា វា អនុសាសនិ’ន្តិ?

“អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិម្ហ នប្បដិក្កោសិម្ហ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមិម្ហ – ‘ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមា’”តិ។

“ឯវំវាទិនោ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវមស្សុ វចនីយា – ‘ឯកោ, អាវុសោ, បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណំ, ទ្វេ បញ្ហា ទ្វេ ឧទ្ទេសា ទ្វេ វេយ្យាករណានិ, តយោ បញ្ហា តយោ ឧទ្ទេសា តីណិ វេយ្យាករណានិ,

ចត្តារោ បញ្ហា ចត្តារោ ឧទ្ទេសា ចត្តារិ វេយ្យាករណានិ, បញ្ច បញ្ហា បញ្ចុទ្ទេសា បញ្ច វេយ្យាករណានិ, ឆ បញ្ហា ឆ ឧទ្ទេសា ឆ វេយ្យាករណានិ, សត្ត បញ្ហា សត្តុទ្ទេសា សត្ត វេយ្យាករណានិ, អដ្ឋ បញ្ហា អដ្ឋុទ្ទេសា អដ្ឋ វេយ្យាករណានិ, នវ បញ្ហា នវុទ្ទេសា នវ វេយ្យាករណានិ, ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋា, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ន ចេវ សម្បាយិស្សន្តិ, ឧត្តរិ ច វិឃាតំ អាបជ្ជិស្សន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? យថា តំ, ភិក្ខវេ, អវិសយស្មិំ។ នាហំ តំ, ភិក្ខវេ, បស្សាមិ សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ យោ ឥមេសំ បញ្ហានំ វេយ្យាករណេន ចិត្តំ អារាធេយ្យ, អញ្ញត្រ តថាគតេន វា តថាគតសាវកេន វា ឥតោ វា បន សុត្វា។

‘‘‘ឯកោ បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណ’ន្តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឯកធម្មេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមស្មិំ ឯកធម្មេ? ‘សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា’ – ឥមស្មិំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មេ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ឯកោ បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណ’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ទ្វេ បញ្ហា ទ្វេ ឧទ្ទេសា ទ្វេ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ទ្វីសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ទ្វីសុ? នាមេ ច រូបេ ច – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ទ្វេ បញ្ហា ទ្វេ ឧទ្ទេសា ទ្វេ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘តយោ បញ្ហា តយោ ឧទ្ទេសា តីណិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តីសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ ។ កតមេសុ តីសុ? តីសុ វេទនាសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, តីសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘តយោ បញ្ហា តយោ ឧទ្ទេសា តីណិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ចត្តារោ បញ្ហា ចត្តារោ ឧទ្ទេសា ចត្តារិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ចតូសុ , ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ចតូសុ? ចតូសុ អាហារេសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ចត្តារោ បញ្ហា ចត្តារោ ឧទ្ទេសា ចត្តារិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘បញ្ច បញ្ហា បញ្ចុទ្ទេសា បញ្ច វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? បញ្ចសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ បញ្ចសុ? បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ ។ ‘បញ្ច បញ្ហា បញ្ចុទ្ទេសា បញ្ច វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ឆ បញ្ហា ឆ ឧទ្ទេសា ឆ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឆសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ឆសុ? ឆសុ អជ្ឈត្តិកេសុ អាយតនេសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ឆ បញ្ហា ឆ ឧទ្ទេសា ឆ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សត្ត បញ្ហា សត្តុទ្ទេសា សត្ត វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? សត្តសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ សត្តសុ? សត្តសុ វិញ្ញាណដ្ឋិតីសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘សត្ត បញ្ហា សត្តុទ្ទេសា សត្ត វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘អដ្ឋ បញ្ហា អដ្ឋុទ្ទេសា អដ្ឋ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? អដ្ឋសុ, ភិក្ខវេ , ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ អដ្ឋសុ? អដ្ឋសុ លោកធម្មេសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ...បេ.... ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘អដ្ឋ បញ្ហា អដ្ឋុទ្ទេសា អដ្ឋ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘នវ បញ្ហា នវុទ្ទេសា នវ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? នវសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ នវសុ? នវសុ សត្តាវាសេសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, នវសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘នវ បញ្ហា នវុទ្ទេសា នវ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ទសសុ, ភិក្ខវេ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ទសសុ? ទសសុ អកុសលេសុ កម្មបថេសុ – ឥមេសុ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ ។ ‘ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត’’ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយមហាបញ្ហាសុត្តំ

២៨. ឯកំ សមយំ ភគវា កជង្គលាយំ វិហរតិ វេឡុវនេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា កជង្គលកា ឧបាសកា យេន កជង្គលិកា ភិក្ខុនី តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា កជង្គលិកំ ភិក្ខុនឹ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ កជង្គលកា ឧបាសកា កជង្គលិកំ ភិក្ខុនឹ ឯតទវោចុំ –

“វុត្តមិទំ, អយ្យេ, ភគវតា មហាបញ្ហេសុ – ‘ឯកោ បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណំ, ទ្វេ បញ្ហា ទ្វេ ឧទ្ទេសា ទ្វេ វេយ្យាករណានិ, តយោ បញ្ហា តយោ ឧទ្ទេសា តីណិ វេយ្យាករណានិ, ចត្តារោ បញ្ហា ចត្តារោ ឧទ្ទេសា ចត្តារិ វេយ្យាករណានិ, បញ្ច បញ្ហា បញ្ចុទ្ទេសា បញ្ច វេយ្យាករណានិ, ឆ បញ្ហា ឆ ឧទ្ទេសា ឆ វេយ្យាករណានិ, សត្ត បញ្ហា សត្តុទ្ទេសា សត្ត វេយ្យាករណានិ, អដ្ឋ បញ្ហា អដ្ឋុទ្ទេសា អដ្ឋ វេយ្យាករណានិ, នវ បញ្ហា នវុទ្ទេសា នវ វេយ្យាករណានិ, ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ។ ឥមស្ស នុ ខោ, អយ្យេ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស កថំ វិត្ថារេន អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ’’តិ?

“ន ខោ បនេតំ, អាវុសោ, ភគវតោ សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ, នបិ មនោភាវនីយានំ ភិក្ខូនំ សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ; អបិ ច, យថា មេត្ថ ខាយតិ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ, ភាសិស្សាមី’’តិ។ “ឯវំ, អយ្យេ’’តិ, ខោ កជង្គលកា ឧបាសកា កជង្គលិកាយ ភិក្ខុនិយា បច្ចស្សោសុំ។ កជង្គលិកា ភិក្ខុនី ឯតទវោច –

“‘ឯកោ បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណ’ន្តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឯកធម្មេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមស្មឹ ឯកធម្មេ? សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា – ឥមស្មឹ ខោ, អាវុសោ, ឯកធម្មេ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ

អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ឯកោ បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ភគវតា ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ទ្វេ បញ្ហា ទ្វេ ឧទ្ទេសា ទ្វេ វេយ្យាករណានី’តិ ឥតិ, ខោ បនេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ទ្វីសុ, អាវុសោ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ទ្វីសុ? នាមេ ច រូបេ ច…បេ.… កតមេសុ តីសុ? តីសុ វេទនាសុ – ឥមេសុ ខោ, អាវុសោ, តីសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘តយោ បញ្ហា តយោ ឧទ្ទេសា តីណិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ភគវតា ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ចត្តារោ បញ្ហា ចត្តារោ ឧទ្ទេសា ចត្តារិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ចតូសុ, អាវុសោ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា សុភាវិតចិត្តោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ចតូសុ? ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ – ឥមេសុ ខោ, អាវុសោ, ចតូសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា សុភាវិតចិត្តោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ចត្តារោ បញ្ហា ចត្តារោ ឧទ្ទេសា ចត្តារិ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ភគវតា ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘បញ្ច បញ្ហា បញ្ចុទ្ទេសា បញ្ច វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? បញ្ចសុ, អាវុសោ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា សុភាវិតចិត្តោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ បញ្ចសុ? បញ្ចសុ ឥន្ទ្រិយេសុ…បេ.… កតមេសុ ឆសុ? ឆសុ និស្សរណីយាសុ ធាតូសុ…បេ.… កតមេសុ សត្តសុ? សត្តសុ ពោជ្ឈង្គេសុ…បេ.… កតមេសុ អដ្ឋសុ? អដ្ឋសុ អរិយអដ្ឋង្គិកមគ្គេសុ – ឥមេសុ ខោ, អាវុសោ, អដ្ឋសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា សុភាវិតចិត្តោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘អដ្ឋ បញ្ហា អដ្ឋុទ្ទេសា អដ្ឋ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ភគវតា ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘នវ បញ្ហា នវុទ្ទេសា នវ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? នវសុ, អាវុសោ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ នវសុ? នវសុ សត្តាវាសេសុ – ឥមេសុ ខោ, អាវុសោ, នវសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា និព្ពិន្ទមានោ សម្មា វិរជ្ជមានោ សម្មា វិមុច្ចមានោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘នវ បញ្ហា នវុទ្ទេសា នវ វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ភគវតា ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ភគវតា។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ទសសុ, អាវុសោ, ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា សុភាវិតចិត្តោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ កតមេសុ ទសសុ? ទសសុ កុសលេសុ កម្មបថេសុ – ឥមេសុ ខោ, អាវុសោ, ទសសុ ធម្មេសុ ភិក្ខុ សម្មា សុភាវិតចិត្តោ សម្មា បរិយន្តទស្សាវី សម្មទត្ថំ អភិសមេច្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ។ ‘ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ ភគវតា ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘ឥតិ ខោ, អាវុសោ, យំ តំ វុត្តំ ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតាសុ មហាបញ្ហាសុ – ‘ឯកោ បញ្ហោ ឯកោ ឧទ្ទេសោ ឯកំ វេយ្យាករណំ…បេ.… ទស បញ្ហា ទសុទ្ទេសា ទស វេយ្យាករណានី’តិ, ឥមស្ស ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ភាសិតស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ អាកង្ខមានា ច បន តុម្ហេ, អាវុសោ, ភគវន្តញ្ញេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ [យថា ខោ (ក.), យថា នោ (ពហូសុ) អ. និ. ១០.១១៥, ១៧២ បន បាឋភេទោ នត្ថិ] ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាថា’’តិ។ ‘‘ឯវំ, អយ្យេ’’តិ ខោ កជង្គលកា ឧបាសកា កជង្គលិកាយ ខោ ភិក្ខុនិយា ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា កជង្គលិកំ ភិក្ខុនី អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ កជង្គលកា ឧបាសកា យាវតកោ អហោសិ កជង្គលិកាយ ភិក្ខុនិយា សទ្ធឹ កថាសល្លាបោ, តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសុំ។

‘‘សាធុ សាធុ, គហបតយោ! បណ្ឌិតា, គហបតយោ, កជង្គលិកា ភិក្ខុនី។ មហាបញ្ញា, គហបតយោ, កជង្គលិកា ភិក្ខុនី។ មញ្ចេបិ តុម្ហេ, គហបតយោ, ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ, អហម្បិ ចេតំ ឯវមេវ

[ឯវមេវ (ក.) ម. និ. ១.២០៥ បស្សិតព្ពំ] ព្យាករេយ្យំ យថា តំ កជង្គលិកាយ ភិក្ខុនិយា ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវ តស្ស [ឯសោ ចេវេតស្ស (ម. និ. ១.២០៥)] អត្ថោ។ ឯវញ្ច នំ ធារេយ្យាថា’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមកោសលសុត្តំ

២៩. ‘‘យាវតា, ភិក្ខវេ, កាសិកោសលា, យាវតា រញ្ញោ បសេនទិស្ស កោសលស្ស វិជិតំ [វិជិតេ (សី. ក.)], រាជា តត្ថ បសេនទិ កោសលោ អគ្គមក្ខាយតិ។ រញ្ញោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, បសេនទិស្ស កោសលស្ស អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

‘‘យាវតា, ភិក្ខវេ, ចន្ទិមសូរិយា បរិហរន្តិ ទិសា ភន្តិ វិរោចមានា, តាវ សហស្សធា លោកោ។ តស្មិំ សហស្សធា លោកេ សហស្សំ ចន្ទានំ សហស្សំ សូរិយានំ [សុរិយានំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] សហស្សំ សិនេរុបព្ពតរាជានំ សហស្សំ ជម្ពុទីបានំ សហស្សំ អបរគោយានានំ សហស្សំ ឧត្តរកុរូនំ សហស្សំ បុព្ពវិទេហានំ ចត្តារិ មហាសមុទ្ទសហស្សានិ ចត្តារិ មហារាជសហស្សានិ សហស្សំ ចាតុមហារាជិកានំ សហស្សំ តាវតិំសានំ សហស្សំ យាមានំ សហស្សំ តុសិតានំ សហស្សំ និម្មានរតីនំ សហស្សំ បរនិម្មិតវសវត្តីនំ សហស្សំ ព្រហ្មលោកានំ។ យាវតា, ភិក្ខវេ, សហស្សី លោកធាតុ, មហាព្រហ្មា តត្ថ អគ្គមក្ខាយតិ។ មហាព្រហ្មុនោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

‘‘ហោតិ សោ, ភិក្ខវេ, សមយោ យំ អយំ លោកោ សំវដ្ដតិ។ សំវដ្ដមានេ, ភិក្ខវេ, លោកេ យេភុយ្យេន សត្តា អាភស្សរសំវត្តនិកា [អាភស្សរវត្តនិកា (សី. ស្យា.)] ភវន្តិ។ តេ តត្ថ ហោន្តិ មនោមយា បីតិភក្ខា សយំបភា អន្តលិក្ខេចរា សុភដ្ឋាយិនោ ចិរំ ទីឃមទ្ធានំ តិដ្ឋន្តិ។ សំវដ្ដមានេ, ភិក្ខវេ, លោកេ អាភស្សរា ទេវា អគ្គមក្ខាយន្តិ។ អាភស្សរានម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

[អ. និ. ១០.២៥] ‘‘ទសយិមានិ, ភិក្ខវេ, កសិណាយតនានិ។ កតមានិ ទស? បថវីកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ អទ្វយំ អប្បមាណំ; អាបោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ…បេ.… តេជោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… វាយោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… នីលកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… បីតកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… លោហិតកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… ឱទាតកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… អាកាសកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ… វិញ្ញាណកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ អទ្វយំ អប្បមាណំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស កសិណាយតនានិ។

‘‘ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទសន្នំ កសិណាយតនានំ យទិទំ វិញ្ញាណកសិណំ ឯកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ អទ្វយំ អប្បមាណំ។ ឯវំសញ្ញិនោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ សត្តា។ ឯវំសញ្ញីនម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ , ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

[ទី. និ. ៣.៣៣៨, ៣៥៨; អ. និ. ៨.៦៥] ‘‘អដ្ឋិមានិ, ភិក្ខវេ, អភិភាយតនានិ។ កតមានិ អដ្ឋ? អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ បឋមំ អភិភាយតនំ។

‘‘អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ ទុតិយំ អភិភាយតនំ។

‘‘អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ តតិយំ អភិភាយតនំ។

‘‘អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ ចតុត្ថំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីលនិភាសានិ។ សេយ្យថាបិ នាម ឧមាបុប្ផំ នីលំ នីលវណ្ណំ នីលនិទស្សនំ នីលនិភាសំ, សេយ្យថា វា បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ នីលំ នីលវណ្ណំ នីលនិទស្សនំ នីលនិភាសំ; ឯវមេវំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីលនិភាសានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ បញ្ចមំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បីតានិ បីតវណ្ណានិ បីតនិទស្សនានិ បីតនិភាសានិ។ សេយ្យថាបិ នាម កណិការបុប្ផំ បីតំ បីតវណ្ណំ បីតនិទស្សនំ បីតនិភាសំ, សេយ្យថា វា បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ បីតំ បីតវណ្ណំ បីតនិទស្សនំ បីតនិភាសំ; ឯវមេវំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បីតានិ បីតវណ្ណានិ បីតនិទស្សនានិ បីតនិភាសានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ ឆដ្ឋំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ លោហិតកានិ លោហិតកវណ្ណានិ លោហិតកនិទស្សនានិ លោហិតកនិភាសានិ។ សេយ្យថាបិ នាម ពន្ធុជីវកបុប្ផំ លោហិតកំ លោហិតកវណ្ណំ លោហិតកនិទស្សនំ លោហិតកនិភាសំ, សេយ្យថា វា បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ លោហិតកំ លោហិតកវណ្ណំ លោហិតកនិទស្សនំ លោហិតកនិភាសំ; ឯវមេវំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ លោហិតកានិ លោហិតកវណ្ណានិ លោហិតកនិទស្សនានិ លោហិតកនិភាសានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ សត្តមំ អភិភាយតនំ។

“អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ ឱទាតនិទស្សនានិ ឱទាតនិភាសានិ។ សេយ្យថាបិ នាម ឱសធិតារកា ឱទាតា ឱទាតវណ្ណា ឱទាតនិទស្សនា ឱទាតនិភាសា, សេយ្យថា វា បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ ឱទាតំ ឱទាតវណ្ណំ ឱទាតនិទស្សនំ ឱទាតនិភាសំ; ឯវមេវំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ ឱទាតនិទស្សនានិ ឱទាតនិភាសានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឥទំ អដ្ឋមំ អភិភាយតនំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋ អភិភាយតនានិ។

“ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ អភិភាយតនានំ យទិទំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ ឱទាតនិទស្សនានិ ឱទាតនិភាសានិ; ‘តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមី’តិ, ឯវំសញ្ញី ហោតិ។ ឯវំសញ្ញិនោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ សត្តា។ ឯវំសញ្ញីនម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

“ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, បដិបទា។ កតមា ចតស្សោ? ទុក្ខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា, សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ បដិបទា។

“ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ បដិបទានំ យទិទំ សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា។ ឯវំបដិបន្នាបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ សត្តា។ ឯវំបដិបន្នានម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

“ចតស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា។ កតមា ចតស្សោ? បរិត្តមេកោ សញ្ជានាតិ, មហគ្គតមេកោ សញ្ជានាតិ, អប្បមាណមេកោ សញ្ជានាតិ, ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនមេកោ សញ្ជានាតិ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ចតស្សោ សញ្ញា។

“ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមាសំ ចតុន្នំ សញ្ញានំ យទិទំ ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនមេកោ សញ្ជានាតិ។ ឯវំសញ្ញិនោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ សត្តា។ ឯវំសញ្ញីនម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មិំ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មិំ។

“ឯតទគ្គំ , ភិក្ខវេ, ពាហិរកានំ ទិដ្ឋិគតានំ យទិទំ ‘នោ ចស្សំ, នោ ច មេ សិយា, ន ភវិស្សាមិ, ន មេ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវំទិដ្ឋិនោ, ភិក្ខវេ , ឯតំ បាដិកង្ខំ – ‘យា ចាយំ ភវេ អប្បដិកុល្យតា, សា ចស្ស ន ភវិស្សតិ; យា ចាយំ ភវនិរោធេ បាដិកុល្យតា, សា ចស្ស ន ភវិស្សតី’តិ។ ឯវំទិដ្ឋិនោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ សត្តា។ ឯវំទិដ្ឋីនម្បិ

ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មឹ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មឹ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បរមត្ថវិសុទ្ធឹ បញ្ញាបេន្តិ។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, បរមត្ថវិសុទ្ធឹ បញ្ញាបេន្តានំ យទិទំ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តេ តទភិញ្ញាយ តស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ធម្មំ ទេសេន្តិ។ ឯវំវាទិនោបិ ខោ, ភិក្ខវេ, សន្តិ សត្តា។ ឯវំវាទីនម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តានំ អត្ថេវ អញ្ញថត្តំ អត្ថិ វិបរិណាមោ។ ឯវំ បស្សំ, ភិក្ខវេ, សុតវា អរិយសាវកោ តស្មិម្បិ និព្ពិន្ទតិ។ តស្មឹ និព្ពិន្ទន្តោ អគ្គេ វិរជ្ជតិ, បគេវ ហីនស្មឹ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តិ។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, បរមទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ បញ្ញាបេន្តានំ យទិទំ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទា វិមោក្ខោ។ ឯវំវាទី ខោ មំ, ភិក្ខវេ, ឯវមក្ខាយឹ ឯកេ សមណព្រាហ្មណា អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខន្តិ – ‘សមណោ គោតមោ ន កាមានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ, ន រូបានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតិ, ន វេទនានំ បរិញ្ញំ បញ្ញាបេតី’តិ។ កាមានញ្ចាហំ , ភិក្ខវេ, បរិញ្ញំ បញ្ញាបេមិ, រូបានញ្ច បរិញ្ញំ បញ្ញាបេមិ, វេទនានញ្ច បរិញ្ញំ បញ្ញាបេមិ, ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និច្ឆាតោ និព្ពុតោ សីតិភូតោ អនុបាទា បរិនិព្ពានំ បញ្ញាបេមី”តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយកោសលសុត្តំ

៣០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន រាជា បសេនទិ កោសលោ ឧយ្យោធិកា និវត្តោ ហោតិ វិជិតសង្គាមោ លទ្ធាធិប្បាយោ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ យេន អារាមោ តេន បាយាសិ។ យាវតិកា យានស្ស ភូមិ, យានេន គន្ត្វា យានា បច្ចោរោហិត្វា បត្តិកោវ អារាមំ បាវិសិ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ អព្ភោកាសេ ចង្កមន្តិ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ យេន តេ ភិក្ខូ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេ ភិក្ខូ ឯតទវោច – “កហំ នុ ខោ, ភន្តេ, ភគវា ឯតរហិ វិហរតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ។ ទស្សនកាមា ហិ មយំ, ភន្តេ, តំ ភគវន្តំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធ”ន្តិ។ “ឯសោ, មហារាជ, វិហារោ សំវុតទ្វារោ។ តេន អប្បសទ្ទោ ឧបសង្កមិត្វា អតរមានោ អាលិន្ទំ បវិសិត្វា ឧក្កាសិត្វា អគ្គឡំ អាកោដេហិ; វិវរិស្សតិ តេ ភគវា ទ្វារ”ន្តិ។

អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ យេន សោ វិហារោ សំវុតទ្វារោ, តេន អប្បសទ្ទោ ឧបសង្កមិត្វា អតរមានោ អាលិន្ទំ បវិសិត្វា ឧក្កាសិត្វា អគ្គឡំ អាកោដេសិ។ វិវរិ ភគវា ទ្វារំ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ វិហារំ បវិសិត្វា ភគវតោ បាទេសុ សិរសា និបតិត្វា ភគវតោ បាទានិ មុខេន ច បរិចុម្ពតិ បាណីហិ ច បរិសម្ពាហតិ នាមញ្ច សាវេតិ – “រាជាហំ, ភន្តេ, បសេនទិ កោសលោ; រាជាហំ, ភន្តេ , បសេនទិ កោសលោ”តិ។

“កំ បន ត្វំ, មហារាជ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ឥមស្មឹ សរីរេ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោសិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេសី”តិ? “កតញ្ញុតំ ខោ អហំ, ភន្តេ, កតវេទិតំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“ភគវា ហិ, ភន្តេ, ពហុជនហិតាយ បដិបន្នោ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អរិយេ ញាយេ បតិដ្ឋាបិតា យទិទំ កល្យាណធម្មតាយ កុសលធម្មតាយ។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា ពហុជនហិតាយ បដិបន្នោ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អរិយេ ញាយេ បតិដ្ឋាបិតា យទិទំ កល្យាណធម្មតាយ កុសលធម្មតាយ, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា សីលវា វុទ្ធសីលោ អរិយសីលោ កុសលសីលោ កុសលសីលេន សមន្នាគតោ។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា សីលវា វុទ្ធសីលោ អរិយសីលោ កុសលសីលោ កុសលសីលេន សមន្នាគតោ, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកោ, អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា ទីឃរត្តំ អារញ្ញិកោ, អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវតិ, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា សន្តុដ្ឋោ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា សន្តុដ្ឋោ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។ “បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា យាយំ កថា អភិសល្លេខិកា ចេតោវិវរណសប្បាយា, សេយ្យថិទំ – អប្បិច្ឆកថា សន្តុដ្ឋិកថា បវិវេកកថា អសំសគ្គកថា វីរិយារម្ភកថា សីលកថា សមាធិកថា បញ្ញាកថា វិមុត្តិកថា វិមុត្តិញាណទស្សនកថា, ឯវរូបាយ កថាយ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា យាយំ កថា អភិសល្លេខិកា ចេតោវិវរណសប្បាយា, សេយ្យថិទំ – អប្បិច្ឆកថា…បេ… វិមុត្តិញាណទស្សនកថា, ឯវរូបាយ កថាយ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ…បេ… ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា; ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ, ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ…បេ… យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន…បេ… យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ភគវា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ភគវា អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ…បេ… សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឥទម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, អត្ថវសំ សម្បស្សមានោ ភគវតិ ឯវរូបំ បរមនិបច្ចការំ ករោមិ, មេត្តូបហារំ ឧបទំសេមិ។

“ហន្ទ ច ទានិ មយំ, ភន្តេ, គច្ឆាម។ ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយា”តិ។ “យស្ស ទានិ ត្វំ, មហារាជ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។ អថ ខោ រាជា បសេនទិ កោសលោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមីតិ។ ទសមំ។

តស្សុទ្ទានំ –

សីហាធិវុត្ថិ កាយេន, ចុន្ទេន កសិណេន ច;
កាឡី ច ទ្វេ មហាបញ្ហា, កោសលេហិ បរេ ទុវេតិ។

៤. ឧបាលិវគ្គោ

១. ឧបាលិសុត្តំ

៣១. អថ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កតិ នុ ខោ, ភន្តេ, អត្ថវសេ បដិច្ច តថាគតេន សាវកានំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តំ, បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិដ្ឋ’’ន្តិ?

‘‘ទស ខោ, ឧបាលិ, អត្ថវសេ បដិច្ច តថាគតេន សាវកានំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តំ, បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិដ្ឋំ។ កតមេ ទស? សង្ឃសុដ្ឋុតាយ, សង្ឃផាសុតាយ, ទុម្មង្កូនំ បុគ្គលានំ និគ្គហាយ, បេសលានំ ភិក្ខូនំ ផាសុវិហារាយ, ទិដ្ឋធម្មិកានំ អាសវានំ សំវរាយ, សម្បរាយិកានំ អាសវានំ បដិឃាតាយ, អប្បសន្នានំ បសាទាយ, បសន្នានំ ភិយ្យោភាវាយ, សទ្ធម្មដ្ឋិតិយា, វិនយានុគ្គហាយ – ឥមេ ខោ, ឧបាលិ, ទស អត្ថវសេ បដិច្ច តថាគតេន សាវកានំ សិក្ខាបទំ បញ្ញត្តំ, បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិដ្ឋ’’ន្តិ។ បឋមំ។

២. បាតិមោក្ខដ្ឋបនាសុត្តំ

៣២. ‘‘កតិ នុ ខោ, ភន្តេ, បាតិមោក្ខដ្ឋបនា’’តិ? ‘‘ទស ខោ, ឧបាលិ, បាតិមោក្ខដ្ឋបនា។ កតមេ ទស? បារាជិកោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ , បារាជិកកថា វិប្បកតា ហោតិ, អនុបសម្បន្នោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ, អនុបសម្បន្នកថា វិប្បកតា ហោតិ, សិក្ខំ បច្ចក្ខាតកោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ, សិក្ខំ បច្ចក្ខាតកកថា វិប្បកតា ហោតិ, បណ្ឌកោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ, បណ្ឌកកថា វិប្បកតា ហោតិ, ភិក្ខុនិទូសកោ តស្សំ បរិសាយំ និសិន្នោ ហោតិ, ភិក្ខុនិទូសកកថា វិប្បកតា ហោតិ – ឥមេ ខោ, ឧបាលិ, ទស បាតិមោក្ខដ្ឋបនា’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឧព្ពាហិកាសុត្តំ

៣៣. [ចូឡវ. ២៣១] ‘‘កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ឧព្ពាហិកាយ សម្មន្និតព្ពោ’’តិ? ‘‘ទសហិ ខោ, ឧបាលិ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ឧព្ពាហិកាយ សម្មន្និតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធុបាលិ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ; បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ [សត្ថា សព្យញ្ជនា (សី.) ឯវមុបរិបិ] កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; ឧភយានិ ខោ បនស្ស បាតិមោក្ខានិ វិត្ថារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ; វិនយេ ខោ បន ឋិតោ ហោតិ អសំហីរោ; បដិពលោ ហោតិ ឧភោ អត្ថបច្ចត្ថិកេ សញ្ញាបេតុំ បញ្ញាបេតុំ និជ្ឈាបេតុំ បេក្ខេតុំ បសាទេតុំ; អធិករណសមុប្បាទវូបសមកុសលោ ហោតិ – អធិករណំ ជានាតិ; អធិករណសមុទយំ ជានាតិ; អធិករណនិរោធំ ជានាតិ; អធិករណនិរោធគាមិនី បដិបទំ ជានាតិ។ ឥមេហិ ខោ, ឧបាលិ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ឧព្ពាហិកាយ សម្មន្និតព្ពោ’’តិ។ តតិយំ។

៤. ឧបសម្បទាសុត្តំ

៣៤. ‘‘កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា ឧបសម្បាទេតព្ព’’ន្តិ? ‘‘ទសហិ ខោ, ឧបាលិ, ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា ឧបសម្បាទេតព្ពំ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធុបាលិ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; បាតិមោក្ខំ ខោ បនស្ស វិត្ថារេន ស្វាគតំ ហោតិ សុវិភត្តំ សុប្បវត្តំ សុវិនិច្ឆិតំ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ; បដិពលោ ហោតិ គិលានំ ឧបដ្ឋាតុំ វា ឧបដ្ឋាបេតុំ វា; បដិពលោ ហោតិ អនភិរតិំ វូបកាសេតុំ វា វូបកាសាបេតុំ វា; បដិពលោ ហោតិ ឧប្បន្នំ កុក្កុច្ចំ ធម្មតោ វិនោទេតុំ; បដិពលោ ហោតិ ឧប្បន្នំ ទិដ្ឋិគតំ ធម្មតោ វិវេចេតុំ; បដិពលោ ហោតិ

អធិសីលេ សមាទបេតុំ; បដិពលោ ហោតិ អធិចិត្តេ សមាទបេតុំ; បដិពលោ ហោតិ អធិបញ្ញាយ សមាទបេតុំ។ ឥមេហិ ខោ, ឧបាលិ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា ឧបសម្បាទេតព្ព”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. និស្សយសុត្តំ

៣៥. “កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា និស្សយោ ទាតព្ពោ”តិ? “ទសហិ ខោ, ឧបាលិ, ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា និស្សយោ ទាតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធុបាលិ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ...បេ.... សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ...បេ.... ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; បាតិមោក្ខំ ខោ បនស្ស វិត្ថារេន ស្វាគតំ ហោតិ សុវិភត្តំ សុប្បវត្តំ សុវិនិច្ឆិតំ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ; បដិពលោ ហោតិ គិលានំ ឧបដ្ឋាតុំ វា ឧបដ្ឋាបេតុំ វា; បដិពលោ ហោតិ អនភិរតិំ វូបកាសេតុំ វា វូបកាសាបេតុំ វា; បដិពលោ ហោតិ ឧប្បន្នំ កុក្កុច្ចំ ធម្មតោ វិនោទេតុំ; បដិពលោ ហោតិ ឧប្បន្នំ ទិដ្ឋិគតំ ធម្មតោ វិវេចេតុំ; បដិពលោ ហោតិ អធិសីលេ...បេ.... អធិចិត្តេ... អធិបញ្ញាយ សមាទបេតុំ។ ឥមេហិ ខោ, ឧបាលិ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា និស្សយោ ទាតព្ពោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សាមណេរសុត្តំ

៣៦. “កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា សាមណេរោ ឧបដ្ឋាបេតព្ពោ”តិ? “ទសហិ ខោ, ឧបាលិ, ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា សាមណេរោ ឧបដ្ឋាបេតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធុបាលិ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ...បេ.... សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ; ពហុស្សុតោ ហោតិ...បេ.... ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា; បាតិមោក្ខំ ខោ បនស្ស វិត្ថារេន ស្វាគតំ ហោតិ សុវិភត្តំ សុប្បវត្តំ សុវិនិច្ឆិតំ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ; បដិពលោ ហោតិ គិលានំ ឧបដ្ឋាតុំ វា ឧបដ្ឋាបេតុំ វា; បដិពលោ ហោតិ អនភិរតិំ វូបកាសេតុំ វា វូបកាសាបេតុំ វា; បដិពលោ ហោតិ ឧប្បន្នំ កុក្កុច្ចំ ធម្មតោ វិនោទេតុំ; បដិពលោ ហោតិ ឧប្បន្នំ ទិដ្ឋិគតំ ធម្មតោ វិវេចេតុំ; បដិពលោ ហោតិ អធិសីលេ សមាទបេតុំ; បដិពលោ ហោតិ អធិចិត្តេ សមាទបេតុំ; បដិពលោ ហោតិ អធិបញ្ញាយ សមាទបេតុំ។ ឥមេហិ ខោ, ឧបាលិ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា សាមណេរោ ឧបដ្ឋាបេតព្ពោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សង្ឃភេទសុត្តំ

៣៧. “‘សង្ឃភេទោ សង្ឃភេទោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតី”តិ? “ឥធុបាលិ, ភិក្ខូ អធម្មំ ធម្មោតិ ទីបេន្តិ, ធម្មំ អធម្មោតិ ទីបេន្តិ, អវិនយំ វិនយោតិ ទីបេន្តិ, វិនយំ អវិនយោតិ ទីបេន្តិ, អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេន ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេន អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អនាចិណ្ណំ តថាគតេន អាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អាចិណ្ណំ តថាគតេន អនាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អបញ្ញត្តំ តថាគតេន បញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ , បញ្ញត្តំ តថាគតេន អបញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ។ តេ ឥមេហិ ទសហិ វត្ថូហិ អវកស្សន្តិ អបកស្សន្តិ អាវេនិ [អាវេនី (ចូឡវ. ៣៥២) អាវេណិ, អាវេណិកំ (តត្ថេវ អដ្ឋកថាយំ)] កម្មានិ ករោន្តិ អាវេនិ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ឧបាលិ, សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតី”តិ។ សត្តមំ។

៨. សង្ឃសាមគ្គីសុត្តំ

៣៨. [ចូឡវ. ៣៥៣] “‘សង្ឃសាមគ្គី សង្ឃសាមគ្គី’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សង្ឃោ សមគ្គោ ហោតី”តិ? “ឥធុបាលិ, ភិក្ខូ អធម្មំ អធម្មោតិ ទីបេន្តិ, ធម្មំ ធម្មោតិ ទីបេន្តិ, អវិនយំ អវិនយោតិ ទីបេន្តិ, វិនយំ វិនយោតិ ទីបេន្តិ, អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេន អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេន ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អនាចិណ្ណំ តថាគតេន អនាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អាចិណ្ណំ តថាគតេន អាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អបញ្ញត្តំ តថាគតេន អបញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, បញ្ញត្តំ តថាគតេន បញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ។ តេ ឥមេហិ ទសហិ វត្ថូហិ ន អវកស្សន្តិ ន អបកស្សន្តិ ន អាវេនិ កម្មានិ ករោន្តិ ន អាវេនិ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, ឧបាលិ, សង្ឃោ សមគ្គោ ហោតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមអានន្ទសុត្តំ

៣៩. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘‘សង្ឃភេទោ សង្ឃភេទោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតី’’តិ ? ‘‘ឥធានន្ទ, ភិក្ខូ អធម្មំ ធម្មោតិ ទីបេន្តិ, ធម្មំ អធម្មោតិ ទីបេន្តិ, អវិនយំ វិនយោតិ ទីបេន្តិ…បេ…. បញ្ញត្តំ តថាគតេន អបញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ។ តេ ឥមេហិ ទសហិ វត្ថូហិ អវកស្សន្តិ អបកស្សន្តិ អាវេនិ កម្មានិ ករោន្តិ អាវេនិ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អានន្ទ, សង្ឃោ ភិន្នោ ហោតី’’តិ។

‘‘សមគ្គំ បន, ភន្តេ, សង្ឃំ ភិន្ទិត្វា កិំ សោ បសវតី’’តិ? ‘‘កប្បដ្ឋិកំ, អានន្ទ, កិព្ពិសំ បសវតី’’តិ។ ‘‘កិំ បន, ភន្តេ, កប្បដ្ឋិកំ កិព្ពិស’’ន្តិ? ‘‘កប្បំ, អានន្ទ, និរយម្ហិ បច្ចតីតិ –

‘‘អាបាយិកោ នេរយិកោ, កប្បដ្ឋោ សង្ឃភេទកោ;
វគ្គរតោ អធម្មដ្ឋោ, យោគក្ខេមា បធំសតិ;
សង្ឃំ សមគ្គំ ភិន្ទិត្វា [ភេត្វាន (សី. ស្យា.), ភិត្វាន (ក.) ចូឡវ. ៣៥៤; ឥតិវុ. ១៨; កថាវ. ៦៥៧] កប្បំ និរយម្ហិ បច្ចតី’’តិ។ នវមំ;

១០. ទុតិយអានន្ទសុត្តំ

៤០. ‘‘‘សង្ឃសាមគ្គី សង្ឃសាមគ្គី’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, សង្ឃោ សមគ្គោ ហោតី’’តិ? ‘‘ឥធានន្ទ, ភិក្ខូ អធម្មំ អធម្មោតិ ទីបេន្តិ, ធម្មំ ធម្មោតិ ទីបេន្តិ, អវិនយំ អវិនយោតិ ទីបេន្តិ , វិនយំ វិនយោតិ ទីបេន្តិ, អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេន អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេន ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អនាចិណ្ណំ តថាគតេន អនាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អាចិណ្ណំ តថាគតេន អាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អបញ្ញត្តំ តថាគតេន អបញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, បញ្ញត្តំ តថាគតេន បញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ។ តេ ឥមេហិ ទសហិ វត្ថូហិ ន អវកស្សន្តិ ន អបកស្សន្តិ ន អាវេនិ កម្មានិ ករោន្តិ ន អាវេនិ បាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អានន្ទ, សង្ឃោ សមគ្គោ ហោតី’’តិ។

‘‘ភិន្នំ បន, ភន្តេ, សង្ឃំ សមគ្គំ កត្វា កិំ សោ បសវតី’’តិ? ‘‘ព្រហ្មំ, អានន្ទ, បុញ្ញំ បសវតី’’តិ។ ‘‘កិំ បន, ភន្តេ, ព្រហ្មំ បុញ្ញ’’ន្តិ? ‘‘កប្បំ, អានន្ទ, សគ្គម្ហិ មោទតីតិ –

‘‘សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី, សមគ្គានញ្ច អនុគ្គហោ;
សមគ្គរតោ ធម្មដ្ឋោ, យោគក្ខេមា ន ធំសតិ;
សង្ឃំ សមគ្គំ កត្វាន, កប្បំ សគ្គម្ហិ មោទតី’’តិ។ ទសមំ;

ឧបាលិវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ឧបាលិ ឋបនា ឧព្ពាហោ, ឧបសម្បទនិស្សយា;
សាមណេរោ ច ទ្វេ ភេទា, អានន្ទេហិ បរេ ទុវេតិ។

៥. អក្កោសវគ្គោ

១. វិវាទសុត្តំ

៤១. អថ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន សង្ឃេ ភណ្ឌនកលហវិគ្គហវិវាទា ឧប្បជ្ជន្តិ, ភិក្ខូ ច ន ផាសុ [ផាសុំ (?)] វិហរន្តី”តិ? “ឥធុបាលិ, ភិក្ខូ អធម្មំ ធម្មោតិ ទីបេន្តិ, ធម្មំ អធម្មោតិ ទីបេន្តិ, អវិនយំ វិនយោតិ ទីបេន្តិ, វិនយំ អវិនយោតិ ទីបេន្តិ, អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេន ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេន អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អនាចិណ្ណំ តថាគតេន អាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អាចិណ្ណំ តថាគតេន អនាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អបញ្ញត្តំ តថាគតេន បញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, បញ្ញត្តំ តថាគតេន អបញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ។ អយំ ខោ, ឧបាលិ, ហេតុ អយំ បច្ចយោ, យេន សង្ឃេ ភណ្ឌនកលហវិគ្គហវិវាទា ឧប្បជ្ជន្តិ, ភិក្ខូ ច ន ផាសុ វិហរន្តី”តិ។ បឋមំ។

២. បឋមវិវាទមូលសុត្តំ

៤២. “កតិ នុ ខោ, ភន្តេ, វិវាទមូលានី”តិ? “ទស ខោ, ឧបាលិ, វិវាទមូលានិ។ កតមានិ ទស? ឥធុបាលិ, ភិក្ខូ អធម្មំ ធម្មោតិ ទីបេន្តិ, ធម្មំ អធម្មោតិ ទីបេន្តិ, អវិនយំ វិនយោតិ ទីបេន្តិ, វិនយំ អវិនយោតិ ទីបេន្តិ, អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេន ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ , ភាសិតំ លបិតំ តថាគតេន អភាសិតំ អលបិតំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អនាចិណ្ណំ តថាគតេន អាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អាចិណ្ណំ តថាគតេន អនាចិណ្ណំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, អបញ្ញត្តំ តថាគតេន បញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ, បញ្ញត្តំ តថាគតេន អបញ្ញត្តំ តថាគតេនាតិ ទីបេន្តិ។ ឥមានិ ខោ, ឧបាលិ, ទស វិវាទមូលានី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទុតិយវិវាទមូលសុត្តំ

៤៣. “កតិ នុ ខោ, ភន្តេ, វិវាទមូលានី”តិ? “ទស ខោ, ឧបាលិ, វិវាទមូលានិ។ កតមានិ ទស? ឥធុបាលិ, ភិក្ខូ អនាបត្តឹ អាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, អាបត្តឹ អនាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, លហុកំ អាបត្តឹ គរុកាបត្តីតិ ទីបេន្តិ , គរុកំ អាបត្តឹ លហុកាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, ទុដ្ឋុល្លំ អាបត្តឹ អទុដ្ឋុល្លាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, អទុដ្ឋុល្លំ អាបត្តឹ ទុដ្ឋុល្លាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, សាវសេសំ អាបត្តឹ អនវសេសាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, អនវសេសំ អាបត្តឹ សាវសេសាបត្តីតិ ទីបេន្តិ , សប្បដិកម្មំ អាបត្តឹ អប្បដិកម្មាបត្តីតិ ទីបេន្តិ, អប្បដិកម្មំ អាបត្តឹ សប្បដិកម្មាបត្តីតិ ទីបេន្តិ។ ឥមានិ ខោ, ឧបាលិ, ទស វិវាទមូលានី”តិ។ តតិយំ។

៤. កុសិនារសុត្តំ

៤៤. ឯកំ សមយំ ភគវា កុសិនារាយំ វិហរតិ ពលិហរណេ វនសណ្ឌេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

[ចូឡវ. ៣៩៩; បរិ. ៤៣៦] “ចោទកេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន បញ្ច ធម្មេ អជ្ឈត្តំ បច្ចវេក្ខិត្វា បញ្ច ធម្មេ អជ្ឈត្តំ ឧបដ្ឋាបេត្វា បរោ ចោទេតព្ពោ។ កតមេ បញ្ច ធម្មា អជ្ឈត្តំ បច្ចវេក្ខិតព្ពា? ចោទកេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘បរិសុទ្ធកាយសមាចារោ នុ ខោម្ហិ, បរិសុទ្ធេនម្ហិ កាយសមាចារេន សមន្នាគតោ អច្ឆិទ្දេន អប្បដិមំសេន។ សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ’តិ? នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរិសុទ្ធកាយសមាចារោ ហោតិ បរិសុទ្ធេន កាយសមាចារេន សមន្នាគតោ អច្ឆិទ្ទេន អប្បដិមំសេន, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឥង្ឃ តាវ អាយស្មា កាយិកំ សិក្ខស្សូ’តិ, ឥតិស្ស ភវន្តិ វត្តារោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ចោទកេន ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘បរិសុទ្ធវចីសមាចារោ នុ ខោម្ហិ, បរិសុទ្ធេនម្ហិ វចីសមាចារេន សមន្នាគតោ អច្ឆិទ្ទេន អប្បដិមំសេន។ សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ’តិ? នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរិសុទ្ធវចីសមាចារោ ហោតិ បរិសុទ្ធេន វចីសមាចារេន សមន្នាគតោ អច្ឆិទ្ទេន អប្បដិមំសេន, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឥង្ឃ តាវ អាយស្មា វាចសិកំ សិក្ខស្សូ’តិ, ឥតិស្ស ភវន្តិ វត្តារោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ចោទកេន ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘មេត្តំ នុ ខោ មេ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ សព្រហ្មចារីសុ អនាឃាតំ។ សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ’តិ? នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ មេត្តំ ចិត្តំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ សព្រហ្មចារីសុ អនាឃាតំ, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឥង្ឃ តាវ អាយស្មា សព្រហ្មចារីសុ មេត្តំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋាបេហី’តិ, ឥតិស្ស ភវន្តិ វត្តារោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ចោទកេន ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘ពហុស្សុតោ នុ ខោម្ហិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបា មេ ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ’តិ? នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសាន កល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា, តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឥង្ឃ តាវ អាយស្មា អាគមំ បរិយាបុណស្សូ’តិ, ឥតិស្ស ភវន្តិ វត្តារោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ចោទកេន ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – ‘ឧភយានិ ខោ បន មេ បាតិមោក្ខានិ វិត្ថារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ។ សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ’តិ? នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧភយានិ បាតិមោក្ខានិ វិត្ថារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ, ‘ឥទំ បនាយស្មា, កត្ថ វុត្តំ ភគវតា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ ន សម្បាយិស្សតិ។ តស្ស ភវន្តិ វត្តារោ – ‘ឥង្ឃ តាវ អាយស្មា វិនយំ សិក្ខស្សូ’តិ, ឥតិស្ស ភវន្តិ វត្តារោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា អជ្ឈត្តំ បច្ចវេក្ខិតព្ពា។

“កតមេ បញ្ច ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា? ‘កាលេន វក្ខាមិ, នោ អកាលេន; ភូតេន វក្ខាមិ, នោ អភូតេន; សណ្ហេន វក្ខាមិ, នោ ផរុសេន; អត្ថសំហិតេន វក្ខាមិ, នោ អនត្ថសំហិតេន; មេត្តចិត្តោ វក្ខាមិ, នោ ទោសន្តរោ’តិ – ឥមេ បញ្ច ធម្មា អជ្ឈត្តំ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា។ ចោទកេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា បរំ ចោទេតុកាមេន ឥមេ បញ្ច ធម្មេ អជ្ឈត្តំ បច្ចវេក្ខិត្វា ឥមេ បញ្ច ធម្មេ អជ្ឈត្តំ ឧបដ្ឋាបេត្វា បរោ ចោទេតព្ពោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. រាជន្តេបុរប្បវេសនសុត្តំ

៤៥. [បាចិ. ៤៩៧] “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, អាទីនវា រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។ កតមេ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, រាជា មហេសិយា សទ្ធិំ និសិន្នោ ហោតិ។ តត្រ ភិក្ខុ បវិសតិ។ មហេសី វា ភិក្ខុំ ទិស្វា សិតំ បាតុករោតិ, ភិក្ខុ វា មហេសឹ ទិស្វា សិតំ បាតុករោតិ។ តត្ថ រញ្ញោ ឯវំ ហោតិ – ‘អទ្ធា ឥមេសំ កតំ វា ករិស្សន្តិ វា’តិ! អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រាជា ពហុកិច្ចោ ពហុករណីយោ អញ្ញតរំ ឥត្ថឹ គន្ត្វា ន សរតិ – ‘សា តេន គព្ភំ គណ្ហាតិ’។ តត្ថ រញ្ញោ ឯវំ ហោតិ – ‘ន ខោ ឥធ អញ្ញោ កោចិ បវិសតិ, អញ្ញត្រ បព្ពជិតេន។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ អន្តេបុរេ អញ្ញតរំ រតនំ នស្សតិ។ តត្ថ រញ្ញោ ឯវំ ហោតិ – ‘ន ខោ ឥធ អញ្ញោ កោចិ បវិសតិ, អញ្ញត្រ បព្ពជិតេន។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ អន្តេបុរេ អព្ភន្តរា គុយ្ហមន្តា ពហិទ្ធា សម្ភេទំ គច្ឆន្តិ។ តត្ថ រញ្ញោ ឯវំ ហោតិ – ‘ន ខោ ឥធ អញ្ញោ កោចិ បវិសតិ, អញ្ញត្រ បព្ពជិតេន ។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ចតុត្ថោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ អន្តេបុរេ បិតា វា បុត្តំ បត្ថេតិ បុត្តោ វា បិតរំ បត្ថេតិ។ តេសំ ឯវំ ហោតិ – ‘ន ខោ ឥធ អញ្ញោ កោចិ បវិសតិ, អញ្ញត្រ បព្ពជិតេន។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បញ្ចមោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រាជា នីចដ្ឋានិយំ ឧច្ចេ ឋានេ ឋបេតិ។ យេសំ តំ អមនាបំ តេសំ ឯវំ ហោតិ – ‘រាជា ខោ បព្ពជិតេន សំសដ្ឋោ។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ឆដ្ឋោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រាជា ឧច្ចដ្ឋានិយំ នីចេ ឋានេ ឋបេតិ។ យេសំ តំ អមនាបំ តេសំ ឯវំ ហោតិ – ‘រាជា ខោ បព្ពជិតេន សំសដ្ឋោ។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, សត្តមោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រាជា អកាលេ សេនំ ឧយ្យោជេតិ។ យេសំ តំ អមនាបំ តេសំ ឯវំ ហោតិ – ‘រាជា ខោ បព្ពជិតេន សំសដ្ឋោ។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, អដ្ឋមោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រាជា កាលេ សេនំ ឧយ្យោជេត្វា អន្តរាមគ្គតោ និវត្តាបេតិ។ យេសំ តំ អមនាបំ តេសំ ឯវំ ហោតិ – ‘រាជា ខោ បព្ពជិតេន សំសដ្ឋោ។ សិយា នុ ខោ បព្ពជិតស្ស កម្ម’ន្តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, នវមោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, រញ្ញោ អន្តេបុរំ ហត្ថិសម្មទ្ទំ អស្សសម្មទ្ទំ រថសម្មទ្ទំ រជនីយានិ រូបសទ្ទគន្ធរសផោដ្ឋព្ពានិ, យានិ ន បព្ពជិតស្ស សារុប្បានិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទសមោ អាទីនវោ រាជន្តេបុរប្បវេសនេ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស អាទីនវា រាជន្តេបុរប្បវេសនេ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សក្កសុត្តំ

៤៦. ឯកំ សមយំ ភគវា សក្កេសុ វិហរតិ កបិលវត្ថុស្មិំ និគ្រោធារាមេ។ អថ ខោ សម្ពហុលា សក្កា ឧបាសកា តទហុបោសថេ យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នេ ខោ សក្កេ ឧបាសកេ ភគវា ឯតទវោច – “អបិ នុ តុម្ហេ, សក្កា, អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសថា”តិ? “អប្បេកទា មយំ, ភន្តេ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសាម, អប្បេកទា ន ឧបវសាមា”តិ។ “តេសំ វោ, សក្កា, អលាភា តេសំ ទុល្លទ្ធំ, យេ តុម្ហេ ឯវំ សោកសភយេ ជីវិតេ មរណសភយេ ជីវិតេ អប្បេកទា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសថ, អប្បេកទា ន ឧបវសថ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, សក្កា, ឥធ បុរិសោ យេន កេនចិ កម្មដ្ឋានេន អនាបជ្ជ អកុសលំ ទិវសំ អឌ្ឍកហាបណំ និព្ពិសេយ្យ។ ទក្ខោ បុរិសោ ឧដ្ឋានសម្បន្នោតិ អលំ វចនាយា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, សក្កា, ឥធ បុរិសោ យេន កេនចិ កម្មដ្ឋានេន អនាបជ្ជ អកុសលំ ទិវសំ កហាបណំ និព្ពិសេយ្យ។ ទក្ខោ បុរិសោ ឧដ្ឋានសម្បន្នោតិ អលំ វចនាយា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ, មញ្ញថ, សក្កា, ឥធ បុរិសោ យេន កេនចិ កម្មដ្ឋានេន អនាបជ្ជ អកុសលំ ទិវសំ ទ្វេ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ ... តយោ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... ចត្តារោ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... បញ្ច កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... ឆ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... សត្ត កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... អដ្ឋ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... នវ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... ទស កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... វីស កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... តឹស កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... ចត្តារីសំ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... បញ្ញាសំ កហាបណេ និព្ពិសេយ្យ... កហាបណសតំ និព្ពិសេយ្យ។ ទក្ខោ បុរិសោ ឧដ្ឋានសម្បន្នោតិ អលំ វចនាយា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, សក្កា, អបិ នុ សោ បុរិសោ ទិវសេ ទិវសេ កហាបណសតំ កហាបណសហស្សំ និព្ពិសមានោ លទ្ធំ លទ្ធំ និក្ខិបន្តោ វស្សសតាយុកោ វស្សសតជីវី មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អធិគច្ឆេយ្យា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“តំ កិំ មញ្ញថ, សក្កា, អបិ នុ សោ បុរិសោ ភោគហេតុ ភោគនិទានំ ភោគាធិករណំ ឯកំ វា រត្តិំ ឯកំ វា ទិវសំ ឧបឌ្ឍំ វា រត្តិំ ឧបឌ្ឍំ វា ទិវសំ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។ “តំ កិស្ស ហេតុ”? “កាមា ហិ, ភន្តេ, អនិច្ចា តុច្ឆា មុសា មោសធម្មា”តិ។

“ឥធ បន វោ, សក្កា, មម សាវកោ ទស វស្សានិ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ យថា មយានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានោ សតម្បិ វស្សានិ សតម្បិ វស្សសតានិ សតម្បិ វស្សសហស្សានិ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យ។ សោ ច ខ្វស្ស សកទាគាមី វា អនាគាមី វា អបណ្ណកំ វា សោតាបន្នោ។ តិដ្ឋន្តុ, សក្កា, ទស វស្សានិ។

“ឥធ មម សាវកោ នវ វស្សានិ… អដ្ឋ វស្សានិ… សត្ត វស្សានិ… ឆ វស្សានិ… បញ្ច វស្សានិ ចត្តារិ វស្សានិ… តីណិ វស្សានិ… ទ្វេ វស្សានិ… ឯកំ វស្សំ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ យថា មយានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានោ សតម្បិ វស្សានិ សតម្បិ វស្សសតានិ សតម្បិ វស្សសហស្សានិ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យ, សោ ច ខ្វស្ស សកទាគាមី វា អនាគាមី វា អបណ្ណកំ វា សោតាបន្នោ។ តិដ្ឋតុ, សក្កា, ឯកំ វស្សំ។

“ឥធ មម សាវកោ ទស មាសេ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ យថា មយានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានោ សតម្បិ វស្សានិ សតម្បិ វស្សសតានិ សតម្បិ វស្សសហស្សានិ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យ, សោ ច ខ្វស្ស សកទាគាមី វា អនាគាមី វា អបណ្ណកំ វា សោតាបន្នោ។ តិដ្ឋន្តុ, សក្កា, ទស មាសា។

“ឥធ មម សាវកោ នវ មាសេ… អដ្ឋ មាសេ… សត្ត មាសេ… ឆ មាសេ… បញ្ច មាសេ… ចត្តារោ មាសេ… តយោ មាសេ… ទ្វេ មាសេ… ឯកំ មាសំ… អឌ្ឍមាសំ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ យថា មយានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានោ សតម្បិ វស្សានិ សតម្បិ វស្សសតានិ សតម្បិ វស្សសហស្សានិ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យ, សោ ច ខ្វស្ស សកទាគាមី វា អនាគាមី វា អបណ្ណកំ វា សោតាបន្នោ។ តិដ្ឋតុ, សក្កា, អឌ្ឍមាសោ។

“ឥធ មម សាវកោ ទស រត្តិន្ទិវេ [រត្តិទិវេ (ក.)] អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ យថា មយានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានោ សតម្បិ វស្សានិ សតម្បិ វស្សសតានិ សតម្បិ វស្សសហស្សានិ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យ, សោ ច ខ្វស្ស សកទាគាមី វា អនាគាមី វា អបណ្ណកំ វា សោតាបន្នោ។ តិដ្ឋន្តុ, សក្កា, ទស រត្តិន្ទិវា។

“ឥធ មម សាវកោ នវ រត្តិន្ទិវេ… អដ្ឋ រត្តិន្ទិវេ… សត្ត រត្តិន្ទិវេ… ឆ រត្តិន្ទិវេ… បញ្ច រត្តិន្ទិវេ… ចត្តារោ រត្តិន្ទិវេ… តយោ រត្តិន្ទិវេ… ទ្វេ រត្តិន្ទិវេ… ឯកំ រត្តិន្ទិវំ អប្បមត្តោ អាតាបី បហិតត្តោ វិហរន្តោ យថា មយានុសិដ្ឋំ តថា បដិបជ្ជមានោ សតម្បិ វស្សានិ សតម្បិ វស្សសតានិ សតម្បិ វស្សសហស្សានិ ឯកន្តសុខប្បដិសំវេទី វិហរេយ្យ, សោ ច ខ្វស្ស សកទាគាមី វា អនាគាមី វា អបណ្ណកំ វា សោតាបន្នោ។ តេសំ វោ, សក្កា, អលាភា តេសំ ទុល្លទ្ធំ, យេ តុម្ហេ ឯវំ សោកសភយេ ជីវិតេ មរណសភយេ ជីវិតេ អប្បេកទា អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសថ, អប្បេកទា ន ឧបវសថា”តិ។ “ឯតេ មយំ, ភន្តេ, អជ្ជតគ្គេ អដ្ឋង្គសមន្នាគតំ ឧបោសថំ ឧបវសិស្សាមា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មហាលិសុត្តំ

៤៧. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ។ អថ ខោ មហាលិ លិច្ឆវិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ មហាលិ លិច្ឆវិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ ហេតុ, កោ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា”តិ? “លោភោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, លោភោ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ ទោសោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, ទោសោ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ មោហោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, មោហោ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ អយោនិសោ មនសិការោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, អយោនិសោ មនសិការោ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ មិច្ឆាបណិហិតំ ខោ, មហាលិ, ចិត្តំ ហេតុ, មិច្ឆាបណិហិតំ ចិត្តំ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយាតិ។ អយំ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ បាបស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ បាបស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា”តិ។

“កោ បន, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា”តិ? “អលោភោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, អលោភោ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ អទោសោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, អទោសោ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ អមោហោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, អមោហោ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ យោនិសោ មនសិការោ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, យោនិសោ មនសិការោ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ សម្មាបណិហិតំ ខោ, មហាលិ, ចិត្តំ ហេតុ, សម្មាបណិហិតំ ចិត្តំ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ អយំ ខោ, មហាលិ, ហេតុ, អយំ បច្ចយោ កល្យាណស្ស កម្មស្ស កិរិយាយ កល្យាណស្ស កម្មស្ស បវត្តិយា។ ឥមេ ច, មហាលិ, ទស ធម្មា លោកេ ន សំវិជ្ជេយ្យុំ, នយិធ បញ្ញាយេថ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាតិ វា ធម្មចរិយាសមចរិយាតិ វា។ យស្មា ច ខោ, មហាលិ, ឥមេ ទស ធម្មា លោកេ សំវិជ្ជន្តិ, តស្មា បញ្ញាយតិ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាតិ វា ធម្មចរិយាសមចរិយាតិ វា”តិ។ សត្តមំ។

៨. បព្ពជិតអភិណ្ហសុត្តំ

៤៨. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពា ។ កតមេ ទស? ‘វេវណ្ណិយម្ហិ អជ្ឈុបគតោ’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘បរបដិពទ្ធា មេ ជីវិកា’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘អញ្ញោ មេ អាកប្បោ ករណីយោ’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘កច្ចិ នុ ខោ មេ អត្តា សីលតោ ន ឧបវទតី’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘កច្ចិ នុ ខោ មំ អនុវិច្ច វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី សីលតោ ន ឧបវទន្តី’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘សព្ពេហិ មេ បិយេហិ មនាបេហិ នានាភាវោ វិនាភាវោ’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘កម្មស្សកោម្ហិ កម្មទាយាទោ កម្មយោនិ កម្មពន្ធុ កម្មបដិសរណោ, យំ កម្មំ ករិស្សាមិ កល្យាណំ វា បាបកំ វា តស្ស ទាយាទោ ភវិស្សាមី’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘កថំភូតស្ស មេ រត្តិន្ទិវា វីតិវត្តន្តី’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘កច្ចិ នុ ខោ អហំ សុញ្ញាគារេ អភិរមាមី’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ; ‘អត្ថិ នុ ខោ មេ ឧត្តរិ មនុស្សធម្មា អលមរិយញាណទស្សនវិសេសោ អធិគតោ, យេនាហំ [យោហំ (សី. បី. ក.), សោហំ (ស្យា.)] បច្ឆិមេ កាលេ សព្រហ្មចារីហិ បុដ្ឋោ ន មង្កុ ភវិស្សាមី’តិ បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា បព្ពជិតេន អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សរីរដ្ឋធម្មសុត្តំ

៤៩. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សរីរដ្ឋា។ កតមេ ទស? សីតំ, ឧណ្ហំ, ជិឃច្ឆា, បិបាសា, ឧច្ចារោ, បស្សាវោ, កាយសំវរោ, វចីសំវរោ, អាជីវសំវរោ, បោនោភវិកោ [បោនោព្ភវិកោ (ក.)] ភវសង្ខារោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា សរីរដ្ឋា”តិ។ នវមំ។

១០. ភណ្ឌនសុត្តំ

៥០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា ឧបដ្ឋានសាលាយំ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរន្តិ។

អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ឧបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “កាយ នុត្ថ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា, កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា”តិ?

“ឥធ មយំ, ភន្តេ, បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា ឧបដ្ឋានសាលាយំ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរាមា”តិ។ “ន ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ បតិរូបំ កុលបុត្តានំ សទ្ធាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតានំ, យំ តុម្ហេ ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិហរេយ្យាថ។

“ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សារណីយា បិយករណា គរុករណា [បិយករាណា គរុករាណា (?)] សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ទស? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ...បេ.... សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ...បេ.... ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ខមោ បទក្ខិណគ្គាហី អនុសាសនី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ខមោ បទក្ខិណគ្គាហី អនុសាសនី, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កីករណីយានិ – តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ, តត្រូបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កីករណីយានិ – តត្ថ ទក្ខោ ហោតិ អនលសោ តត្រូបាយាយ វីមំសាយ សមន្នាគតោ អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ, អយម្បិ ធម្មោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ, អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ, អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ បិយករណោ គរុករណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ…បេ…. សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ, បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ, ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា។ យម្បិ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ, បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ, ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ…បេ…. សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ, ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ, ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា, អយម្បិ ធម្មោ សារណីយោ…បេ…. សំវត្តតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា សារណីយា បិយករណា គរុករណា សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ទសមំ។

អក្កោសវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វិវាទា ទ្វេ ច មូលានិ, កុសិនារបវេសនេ;
សក្កោ មហាលិ អភិណ្ហំ, សរីរដ្ឋា ច ភណ្ឌនាតិ។

បឋមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

(៦) ១. សចិត្តវគ្គោ

១. សចិត្តសុត្តំ

៥១. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘ភិក្ខវោ’’តិ។ ‘‘ភទន្តេ’’តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

‘‘នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ, អថ ‘សចិត្តបរិយាយកុសលោ ភវិស្សាមី’តិ [ភវិស្សាមាតិ (ស្យា.)] – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

‘‘កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទកបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ។ នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តេនេវត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ – ‘លាភា វត មេ, បរិសុទ្ធំ វត មេ’តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បច្ចវេក្ខណា ពហុការា [ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ពហុការោ (ក.)] ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ – ‘អភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិគតថិនមិទ្ធោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ , ឧទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនុទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អក្កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ , សារទ្ធកាយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសារទ្ធកាយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, កុសីតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អារទ្ធវីរិយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសមាហិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សមាហិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ។

‘‘សចេ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អភិជ្ឈាលុ ពហុលំ វិហរាមិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ ពហុលំ វិហរាមិ, ឧទ្ធតោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិចិកិច្ឆោ ពហុលំ វិហរាមិ, កោធនោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំកិលិដ្ឋចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, សារទ្ធកាយោ ពហុលំ វិហរាមិ, កុសីតោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសមាហិតោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា។ តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

‘‘សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អនភិជ្ឈាលុ ពហុលំ វិហរាមិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិគតថិនមិទ្ធោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនុទ្ធតោ ពហុលំ វិហរាមិ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ ពហុលំ វិហរាមិ, អក្កោធនោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសារទ្ធកាយោ ពហុលំ វិហរាមិ, អារទ្ធវីរិយោ ពហុលំ វិហរាមិ, សមាហិតោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសុយេវ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ’’តិ។ បឋមំ។

២. សារិបុត្តសុត្តំ

៥២. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘អាវុសោ ភិក្ខវេ’’តិ។ ‘‘អាវុសោ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

‘‘នោ ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ, អថ ‘សចិត្តបរិយាយកុសលោ ភវិស្សាមី’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, អាវុសោ, សិក្ខិតព្ពំ។

‘‘កថញ្ចាវុសោ , ភិក្ខុ សចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ? សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សចេ

តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ។ នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តេនេវត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ – ‘លាភា វត មេ, បរិសុទ្ធំ វត មេ’តិ។

ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ បច្ចវេក្ខណា ពហុការា ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ – ‘អភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិគតថិនមិទ្ធោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ឧទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនុទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អក្កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សារទ្ធកាយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសារទ្ធកាយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, កុសីតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អារទ្ធវីរិយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សមាហិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសមាហិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ។

“សចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អភិជ្ឈាលុ ពហុលំ វិហរាមិ…បេ… អសមាហិតោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា។ តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អនភិជ្ឈាលុ ពហុលំ វិហរាមិ…បេ… សមាហិតោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា តេសុយេវ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឋិតិសុត្តំ

៥៣. “ឋិតិម្បាហំ , ភិក្ខវេ, ន វណ្ណយាមិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, បគេវ បរិហានិំ។ វុឌ្ឍិញ្ច ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, វណ្ណយាមិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិំ នោ ហានិំ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ហានិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិ នោ វុឌ្ឍិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យត្តកោ ហោតិ សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ បដិភានេន, តស្ស តេ ធម្មា នេវ តិដ្ឋន្តិ នោ វឌ្ឍន្តិ។ ហានិមេតំ, ភិក្ខវេ, វទាមិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិំ នោ វុឌ្ឍិំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ហានិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិ នោ វុឌ្ឍិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ ឋិតិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ហានិ នោ វុឌ្ឍិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យត្តកោ ហោតិ សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ បដិភានេន, តស្ស តេ ធម្មា នេវ ហាយន្តិ នោ វឌ្ឍន្តិ ។ ឋិតិមេតំ, ភិក្ខវេ, វទាមិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ហានិំ នោ វុឌ្ឍិំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឋិតិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ វុឌ្ឍិ នោ ហានិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, វុឌ្ឍិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិ នោ ហានិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ យត្តកោ ហោតិ សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ បដិភានេន, តស្ស តេ ធម្មា នេវ តិដ្ឋន្តិ នោ ហាយន្តិ។ វុឌ្ឍិមេតំ, ភិក្ខវេ, វទាមិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិំ នោ ហានិំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, វុឌ្ឍិ ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, នោ ឋិតិ នោ ហានិ។

“នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ, អថ ‘សចិត្តបរិយាយកុសលោ ភវិស្សាមី’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ? សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ។ នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា

អង្គណំ វា, តេនេវត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ – ‘លាភា វត មេ, បរិសុទ្ធំ វត មេ’តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បច្ចវេក្ខណា ពហុការា ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ – ‘អភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិគតថិនមិទ្ធោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, ឧទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនុទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អក្កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សារទ្ធកាយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសារទ្ធកាយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, កុសីតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អារទ្ធវីរិយោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សមាហិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសមាហិតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អភិជ្ឈាលុ ពហុលំ វិហរាមិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតោ ពហុលំ វិហរាមិ, ឧទ្ធតោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិចិកិច្ឆោ ពហុលំ វិហរាមិ, កោធនោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំកិលិដ្ឋចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, សារទ្ធកាយោ ពហុលំ វិហរាមិ, កុសីតោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសមាហិតោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា។ តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘អនភិជ្ឈាលុ ពហុលំ វិហរាមិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, វិគតថិនមិទ្ធោ ពហុលំ វិហរាមិ, អនុទ្ធតោ ពហុលំ វិហរាមិ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ ពហុលំ វិហរាមិ, អក្កោធនោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ ពហុលំ វិហរាមិ, អសារទ្ធកាយោ ពហុលំ វិហរាមិ, អារទ្ធវីរិយោ ពហុលំ វិហរាមិ, សមាហិតោ ពហុលំ វិហរាមី’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសុយេវ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ”តិ។ តតិយំ។

៤. សមថសុត្តំ

៥៤. “នោ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ, អថ ‘សចិត្តបរិយាយកុសលោ ភវិស្សាមី’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ? សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ។ នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តេនេវត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ – ‘លាភា វត មេ, បរិសុទ្ធំ វត មេ’តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បច្ចវេក្ខណា ពហុការា ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ – ‘លាភី នុ ខោម្හិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, ន នុ ខោម្ហិ លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, លាភី នុ ខោម្ហិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ន នុ ខោម្ហិ លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយា’តិ។

“សចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘លាភីម្ហិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថេ បតិដ្ឋាយ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ យោគោ ករណីយោ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘លាភីម្ហិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្សា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុនា អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ បតិដ្ឋាយ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថេ យោគោ ករណីយោ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស។

“សចេ, បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘ន លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសំយេវ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា។ តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តេន ភិក្ខុនា តេសំយេវ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សោ អបរេន សមយេន លាភី ចេវ ហោតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។

“សចេ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯវំ ជានាតិ – ‘លាភីម្ហិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយា’តិ, តេន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា តេសុយេវ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ។

“ចីវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ បិណ្ឌបាតម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ សេនាសនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ គាមនិគមម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ ជនបទបទេសម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ បុគ្គលម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។

“‘ចីវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា ចីវរំ – ‘ឥទំ ខោ មេ ចីវរំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបំ ចីវរំ ន សេវិតព្ពំ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា ចីវរំ – ‘ឥទំ ខោ មេ ចីវរំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបំ ចីវរំ សេវិតព្ពំ។ ‘ចីវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘បិណ្ឌបាតម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា បិណ្ឌបាតំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បិណ្ឌបាតំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបោ បិណ្ឌបាតោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា បិណ្ឌបាតំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បិណ្ឌបាតំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ បិណ្ឌបាតោ សេវិតព្ពោ។ ‘បិណ្ឌបាតម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សេនាសនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា សេនាសនំ – ‘ឥទំ ខោ មេ សេនាសនំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបំ សេនាសនំ ន សេវិតព្ពំ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា សេនាសនំ – ‘ឥទំ ខោ មេ សេនាសនំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបំ សេនាសនំ សេវិតព្ពំ។ ‘សេនាសនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘គាមនិគមម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា គាមនិគមំ – ‘ឥមំ ខោ មេ គាមនិគមំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ , ឯវរូបោ គាមនិគមោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា គាមនិគមំ – ‘ឥមំ ខោ មេ គាមនិគមំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ គាមនិគមោ សេវិតព្ពោ ។ ‘គាមនិគមម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘ជនបទបទេសម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា ជនបទបទេសំ – ‘ឥមំ ខោ មេ ជនបទបទេសំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបោ ជនបទបទេសោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា ជនបទបទេសំ – ‘ឥមំ ខោ មេ ជនបទបទេសំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ ជនបទបទេសោ សេវិតព្ពោ។ ‘ជនបទបទេសម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘បុគ្គលម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា បុគ្គលំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បុគ្គលំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា បុគ្គលំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បុគ្គលំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ បុគ្គលោ សេវិតព្ពោ ។ ‘បុគ្គលម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ទុវិធេន វទាមិ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បរិហានសុត្តំ

៥៥. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ [ភិក្ខវោតិ (សី. ស្យា.)]។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“‘បរិហានធម្មោ បុគ្គលោ, បរិហានធម្មោ បុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ ‘អបរិហានធម្មោ បុគ្គលោ, អបរិហានធម្មោ បុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, បរិហានធម្មោ បុគ្គលោ វុត្តោ ភគវតា, កិត្តាវតា ច បន អបរិហានធម្មោ បុគ្គលោ វុត្តោ ភគវតា”តិ? “ទូរតោបិ ខោ មយំ, អាវុសោ, អាគច្ឆាម អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថមញ្ញាតុំ។ សាធុ វតាយស្មន្តំយេវ សារិបុត្តំ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ។ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។

“តេនហាវុសោ , សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, បរិហានធម្មោ បុគ្គលោ វុត្តោ ភគវតា? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ អស្សុតញ្ចេវ ធម្មំ ន សុណាតិ, សុតា ចស្ស ធម្មា សម្មោសំ គច្ឆន្តិ, យេ ចស្ស ធម្មា បុព្ពេ ចេតសោ អសម្ផុដ្ឋបុព្ពា តេ ចស្ស ន សមុទាចរន្តិ, អវិញ្ញាតញ្ចេវ ន វិជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, បរិហានធម្មោ បុគ្គលោ វុត្តោ ភគវតា។

“កិត្តាវតា ច បនាវុសោ, អបរិហានធម្មោ បុគ្គលោ វុត្តោ ភគវតា? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ អស្សុតញ្ចេវ ធម្មំ សុណាតិ, សុតា ចស្ស ធម្មា ន សម្មោសំ គច្ឆន្តិ, យេ ចស្ស ធម្មា បុព្ពេ ចេតសោ អសម្ផុដ្ឋបុព្ពា តេ ចស្ស សមុទាចរន្តិ, អវិញ្ញាតញ្ចេវ វិជានាតិ។ ឯត្តាវតា ខោ, អាវុសោ, អបរិហានធម្មោ បុគ្គលោ វុត្តោ ភគវតា។

“នោ ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ, អថ ‘សចិត្តបរិយាយកុសលោ ភវិស្សាមី’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, អាវុសោ, សិក្ខិតព្ពំ។

“កថញ្ចាវុសោ, ភិក្ខុ សចិត្តបរិយាយកុសលោ ហោតិ? សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ អាទាសេ វា បរិសុទ្ធេ បរិយោទាតេ អច្ឆេ វា ឧទបត្តេ សកំ មុខនិមិត្តំ បច្ចវេក្ខមានោ សចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តស្សេវ រជស្ស វា អង្គណស្ស វា បហានាយ វាយមតិ។ នោ ចេ តត្ថ បស្សតិ រជំ វា អង្គណំ វា, តេនេវត្តមនោ ហោតិ បរិបុណ្ណសង្កប្បោ – ‘លាភា វត មេ, បរិសុទ្ធំ វត មេ’តិ។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ បច្ចវេក្ខណា ពហុការា ហោតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ – ‘អនភិជ្ឈាលុ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, អព្យាបន្នចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, វិគតថិនមិទ្ធោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, អនុទ្ធតោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, អក្កោធនោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោ នុ ខោ ពហុលំ វិហរាមិ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, លាភី នុ ខោម្ហិ អជ្ឈត្តំ ធម្មបាមោជ្ជស្ស, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, លាភី នុ ខោម្ហិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថស្ស, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ, លាភី នុ ខោម្ហិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, សំវិជ្ជតិ នុ ខោ មេ ឯសោ ធម្មោ ឧទាហុ នោ’តិ។

“សចេ បន, អាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ សព្ពេបិមេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ ន សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា សព្ពេសំយេវ ឥមេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា។ តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច

សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, តេន ភិក្ខុនា សព្ពេសំយេវ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ ឯកច្ចេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, ឯកច្ចេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ ន សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា យេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ តេសុ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ, យេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ ន សមនុបស្សតិ តេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, អាទិត្តចេលោ វា អាទិត្តសីសោ វា។ តស្សេវ ចេលស្ស វា សីសស្ស វា និព្ពាបនាយ អធិមត្តំ ឆន្ទញ្ច វាយាមញ្ច ឧស្សាហញ្ច ឧស្សោឡ្ហិញ្ច អប្បដិវានិញ្ច សតិញ្ច សម្បជញ្ញញ្ច ករេយ្យ។ ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, តេន ភិក្ខុនា យេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ តេសុ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ, យេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ ន សមនុបស្សតិ តេសំ កុសលានំ ធម្មានំ បដិលាភាយ អធិមត្តោ ឆន្ទោ ច វាយាមោ ច ឧស្សាហោ ច ឧស្សោឡ្ហី ច អប្បដិវានី ច សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ករណីយំ។

“សចេ បនាវុសោ, ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខមានោ សព្ពេបិមេ កុសលេ ធម្មេ អត្តនិ សមនុបស្សតិ, តេនាវុសោ, ភិក្ខុនា សព្ពេស្វេវ ឥមេសុ កុសលេសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ឧត្តរិ អាសវានំ ខយាយ យោគោ ករណីយោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បឋមសញ្ញាសុត្តំ

៥៦. “ទសយិមា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ កតមា ទស? អសុភសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា, និរោធសញ្ញា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ទស សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយសញ្ញាសុត្តំ

៥៧. “ទសយិមា , ភិក្ខវេ, សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ កតមា ទស? អនិច្ចសញ្ញា, អនត្តសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អដ្ឋិកសញ្ញា, បុឡវកសញ្ញា [បុលវកសញ្ញា (សី. បី.), បុឡុវកសញ្ញា (ក.), អ. និ. ១.៤៦៣-៤៧២], វិនីលកសញ្ញា, វិច្ឆិទ្ទកសញ្ញា, ឧទ្ធុមាតកសញ្ញា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ទស សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា”តិ។ សត្តមំ។

៨. មូលកសុត្តំ

៥៨. [អ. និ. ៨.៨៣] “សចេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កិំមូលកា, អាវុសោ, សព្ពេ ធម្មា, កិំសម្ភវា សព្ពេ ធម្មា, កិំសមុទយា សព្ពេ ធម្មា, កិំសមោសរណា សព្ពេ ធម្មា, កិំបមុខា សព្ពេ ធម្មា, កិំអធិបតេយ្យា សព្ពេ ធម្មា, កិំឧត្តរា សព្ពេ ធម្មា, កិំសារា សព្ពេ ធម្មា, កិំឱគធា សព្ពេ ធម្មា, កិំបរិយោសានា សព្ពេ ធម្មា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ , តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ កិន្តិ ព្យាករេយ្យាថា”តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា ភគវំនេត្តិកា ភគវំបដិសរណា។ សាធុ វត, ភន្តេ, ភគវន្តំយេវ បដិភាតុ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ។ ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។

“តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សចេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘កិំមូលកា, អាវុសោ, សព្ពេ ធម្មា, កិំសម្ភវា សព្ពេ ធម្មា, កិំសមុទយា សព្ពេ ធម្មា, កិំសមោសរណា សព្ពេ ធម្មា កិំបមុខា សព្ពេ ធម្មា, កិំ អធិបតេយ្យា សព្ពេ ធម្មា, កិំឧត្តរា សព្ពេ ធម្មា, កិំសារា សព្ពេ ធម្មា, កិំឱគធា សព្ពេ ធម្មា, កិំបរិយោសានា សព្ពេ ធម្មា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ – ‘ឆន្ទមូលកា, អាវុសោ, សព្ពេ ធម្មា, មនសិការសម្ភវា សព្ពេ ធម្មា, ផស្សសមុទយា សព្ពេ ធម្មា, វេទនាសមោសរណា សព្ពេ ធម្មា, សមាធិប្បមុខា សព្ពេ ធម្មា, សតាធិបតេយ្យា សព្ពេ ធម្មា, បញ្ញុត្តរា សព្ពេ ធម្មា, វិមុត្តិសារា សព្ពេ ធម្មា, អមតោគធា សព្ពេ ធម្មា, និព្ពាន

បរិយោសានា សព្ពេ ធម្មា’តិ។ ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បព្ពជ្ជាសុត្តំ

៥៩. “តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឯវំ សិក្ខិតព្ពំ – ‘យថាបព្ពជ្ជាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, ន ចុប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សន្តិ; អនិច្ចសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, អនត្តសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, អសុភសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, អាទីនវសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, លោកស្ស សមញ្ច វិសមញ្ច ញត្វា តំសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, លោកស្ស ភវញ្ច [សម្ភវញ្ច (សី. ស្យា.)] វិភវញ្ច ញត្វា តំសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, លោកស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ញត្វា តំសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, បហានសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, វិរាគសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, និរោធសញ្ញាបរិចិតញ្ច នោ ចិត្តំ ភវិស្សតី’តិ – ឯវញ្ហិ វោ, ភិក្ខវេ, សិក្ខិតព្ពំ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ យថាបព្ពជ្ជាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ ន ចុប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ, អនិច្ចសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, អនត្តសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, អសុភសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, អាទីនវសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, លោកស្ស សមញ្ច វិសមញ្ច ញត្វា តំសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, លោកស្ស ភវញ្ច វិភវញ្ច ញត្វា តំសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, លោកស្ស សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច ញត្វា តំសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, បហានសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, វិរាគសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, និរោធសញ្ញាបរិចិតញ្ច ចិត្តំ ហោតិ, តស្ស ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ – ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា, សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា”តិ។ នវមំ។

១០. គិរិមានន្ទសុត្តំ

៦០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា គិរិមានន្ទោ អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អាយស្មា, ភន្តេ, គិរិមានន្ទោ អាពាធិកោ ហោតិ ទុក្ខិតោ ពាឡ្ហគិលានោ ។ សាធុ, ភន្តេ, ភគវា យេនាយស្មា គិរិមានន្ទោ តេនុបសង្កមតុ អនុកម្បំ ឧបាទាយា”តិ។ “សចេ ខោ ត្វំ, អានន្ទ, គិរិមានន្ទស្ស ភិក្ខុនោ ទស សញ្ញា ភាសេយ្យាសិ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ គិរិមានន្ទស្ស ភិក្ខុនោ ទស សញ្ញា សុត្វា សោ អាពាធោ ឋានសោ បដិប្បស្សម្ភេយ្យ។

“កតមា ទស? អនិច្ចសញ្ញា , អនត្តសញ្ញា, អសុភសញ្ញា, អាទីនវសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា, និរោធសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា [អនភិរតិសញ្ញា (ក.)], សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ឆាសញ្ញា, អានាបានស្សតិ។

“កតមា ចានន្ទ, អនិច្ចសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘រូបំ អនិច្ចំ, វេទនា អនិច្ចា , សញ្ញា អនិច្ចា , សង្ខារា អនិច្ចា, វិញ្ញាណំ អនិច្ច’ន្តិ។ ឥតិ ឥមេសុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ អនិច្ចានុបស្សី វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, អនិច្ចសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, អនត្តសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ចក្ខុ អនត្តា, រូបា អនត្តា, សោតំ អនត្តា, សទ្ទា អនត្តា, ឃានំ អនត្តា, គន្ធា អនត្តា, ជិវ្ហា អនត្តា, រសា អនត្តា, កាយោ អនត្តា, ផោដ្ឋព្ពា អនត្តា, មនោ អនត្តា, ធម្មា អនត្តា’តិ។ ឥតិ ឥមេសុ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ អនត្តានុបស្សី វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, អនត្តសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, អសុភសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ ឥមមេវ កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា អធោ កេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ បូរំ នានាប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ – ‘អត្ថិ ឥមស្មិំ កាយេ កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារុ អដ្ឋិ អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្ពោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្ត’ន្តិ។ ឥតិ ឥមស្មិំ កាយេ អសុភានុបស្សី វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, អសុភសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, អាទីនវសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ពហុទុក្ខោ ខោ អយំ កាយោ ពហុអាទីនវោ? ឥតិ ឥមស្មិំ កាយេ វិវិធា អាពាធា ឧប្បជ្ជន្តិ, សេយ្យថិទំ – ចក្ខុរោគោ សោតរោគោ ឃានរោគោ ជិវ្ហារោគោ កាយរោគោ សីសរោគោ កណ្ណរោគោ មុខរោគោ ទន្តរោគោ ឱដ្ឋរោគោ កាសោ សាសោ បិនាសោ ឌាហោ [ឌហោ (សី. ស្យា.)] ជរោ កុច្ឆិរោគោ មុច្ឆា បក្ខន្ទិកា សូលា វិសូចិកា កុដ្ឋំ គណ្ឌោ កិលាសោ សោសោ អបមារោ ទទ្ទុ កណ្ឌុ កច្ឆុ នខសា វិតច្ឆិកា លោហិតំ បិត្តំ [លោហិតបិត្តំ (សី.)] មធុមេហោ អំសា បិឡកា ភគន្ទលា បិត្តសមុដ្ឋានា អាពាធា សេម្ហសមុដ្ឋានា អាពាធា វាតសមុដ្ឋានា អាពាធា សន្និបាតិកា អាពាធា ឧតុបរិណាមជា អាពាធា វិសមបរិហារជា អាពាធា ឱបក្កមិកា អាពាធា កម្មវិបាកជា អាពាធា សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ’តិ។ ឥតិ ឥមស្មិំ កាយេ អាទីនវានុបស្សី វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, អាទីនវសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, បហានសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ, បជហតិ , វិនោទេតិ, ព្យន្តីករោតិ, អនភាវំ គមេតិ។ ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ នាធិវាសេតិ, បជហតិ, វិនោទេតិ, ព្យន្តីករោតិ, អនភាវំ គមេតិ។ ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ នាធិវាសេតិ, បជហតិ, វិនោទេតិ, ព្យន្តីករោតិ, អនភាវំ គមេតិ។ ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ, បជហតិ, វិនោទេតិ, ព្យន្តីករោតិ, អនភាវំ គមេតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, បហានសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, វិរាគសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និព្ពាន’ន្តិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, វិរាគសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, និរោធសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិប្បដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, និរោធសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ យេ លោកេ ឧបាទានា ចេតសោ អធិដ្ឋានាភិនិវេសានុសយា, តេ បជហន្តោ វិហរតិ អនុបាទិយន្តោ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចាសញ្ញា? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ សព្ពសង្ខារេសុ អដ្ដីយតិ ហរាយតិ ជិគុច្ឆតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចាសញ្ញា។

“កតមា ចានន្ទ, អានាបានស្សតិ? ឥធានន្ទ, ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ សតោវ អស្សសតិ សតោវ បស្សសតិ។ ទីឃំ វា អស្សសន្តោ ‘ទីឃំ អស្សសាមី’តិ បជានាតិ។ ទីឃំ វា បស្សសន្តោ ‘ទីឃំ បស្សសាមី’តិ បជានាតិ។ រស្សំ វា អស្សសន្តោ ‘រស្សំ អស្សសាមី’តិ បជានាតិ។ រស្សំ វា បស្សសន្តោ ‘រស្សំ បស្សសាមី’តិ បជានាតិ។ ‘សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បីតិបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បីតិបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘សុខបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘សុខបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘ចិត្តបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘ចិត្តបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ ។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ...បេ.... សមាទហំ ចិត្តំ...បេ.... វិមោចយំ ចិត្តំ...បេ.... អនិច្ចានុបស្សី...បេ.... វិរាគានុបស្សី...បេ.... និរោធានុបស្សី...បេ.... ‘បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ ‘បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមី’តិ សិក្ខតិ។ អយំ វុច្ចតានន្ទ, អានាបានស្សតិ។

“សចេ ខោ ត្វំ, អានន្ទ, គិរិមានន្ទស្ស ភិក្ខុនោ ឥមា ទស សញ្ញា ភាសេយ្យាសិ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ គិរិមានន្ទស្ស ភិក្ខុនោ ឥមា ទស សញ្ញា សុត្វា សោ អាពាធោ ឋានសោ បដិប្បស្សម្ភេយ្យា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ សន្តិកេ ឥមា ទស សញ្ញា ឧគ្គហេត្វា យេនាយស្មា គិរិមានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតោ គិរិមានន្ទស្ស ឥមា ទស សញ្ញា អភាសិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ គិរិ

មានន្ទស្ស ទស សញ្ញា សុត្វា សោ អាពាធោ ឋានសោ បដិប្បស្សម្ភិ។ វុដ្ឋហិ ចាយស្មា គិរិមានន្ទោ តម្ហា អាពាធា។ តថា បហីនោ ច បនាយស្មតោ គិរិមានន្ទស្ស សោ អាពាធោ អហោសី’’តិ។ ទសមំ។

សចិត្តវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សចិត្តញ្ច សារិបុត្ត, ឋិតិ ច សមថេន ច;
បរិហានោ ច ទ្វេ សញ្ញា, មូលា បព្ពជិតំ គិរីតិ។

(៧) ២. យមកវគ្គោ

១. អវិជ្ជាសុត្តំ

៦១. “បុរិមា , ភិក្ខវេ, កោដិ ន បញ្ញាយតិ អវិជ្ជាយ – ‘ឥតោ បុព្ពេ អវិជ្ជា នាហោសិ, អថ បច្ឆា សមភវី’តិ។ ឯវញ្ចេតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ, អថ ច បន បញ្ញាយតិ – ‘ឥទប្បច្ចយា អវិជ្ជា’តិ។

“អវិជ្ជម្បាហំ [អវិជ្ជម្បហំ (សី. ស្យា.)], ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អវិជ្ជាយ? ‘បញ្ច នីវរណា’តិស្ស វចនីយំ។ បញ្ចបាហំ, ភិក្ខវេ, នីវរណេ សាហារេ វទាមិ , នោ អនាហារេ។ កោ ចាហារោ បញ្ចន្នំ នីវរណានំ? ‘តីណិ ទុច្ចរិតានី’តិស្ស វចនីយំ។ តីណិបាហំ, ភិក្ខវេ, ទុច្ចរិតានិ សាហារានិ វទាមិ, នោ អនាហារានិ។ កោ ចាហារោ តិណ្ណំ ទុច្ចរិតានំ? ‘ឥន្ទ្រិយអសំវរោ’តិស្ស វចនីយំ។ ឥន្ទ្រិយអសំវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ ឥន្ទ្រិយអសំវរស្ស? ‘អសតាសម្បជញ្ញ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ អសតាសម្បជញ្ញម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អសតាសម្បជញ្ញស្ស? ‘អយោនិសោមនសិការោ’តិស្ស វចនីយំ។ អយោនិសោមនសិការម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អយោនិសោមនសិការស្ស? ‘អស្សទ្ធិយ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ អស្សទ្ធិយម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អស្សទ្ធិយស្ស? ‘អសទ្ធម្មស្សវន’ន្តិស្ស វចនីយំ។ អសទ្ធម្មស្សវនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អសទ្ធម្មស្សវនស្ស? ‘អសប្បុរិសសំសេវោ’តិស្ស វចនីយំ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ អសទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, អសទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ អស្សទ្ធិយំ បរិបូរេតិ, អស្សទ្ធិយំ បរិបូរំ អយោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, អយោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយអសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយអសំវរោ បរិបូរោ តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរានិ បញ្ច នីវរណេ បរិបូរេន្តិ, បញ្ច នីវរណា បរិបូរា អវិជ្ជំ បរិបូរេន្តិ។ ឯវមេតិស្សា អវិជ្ជាយ អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ឧបរិបព្ពតេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ ( ) [(គលគលាយន្តេ) (សី.), (គឡគឡាយន្តេ) (ស្យា.)] តំ ឧទកំ យថានិន្នំ បវត្តមានំ បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរេតិ, បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរា កុសោព្ភេ [កុស្សុព្ភេ (សី.), កុសុព្ភេ (ស្យា.), កុសោម្ភេ (ក.) អ. និ. ៣.៩៦] បរិបូរេន្តិ។ កុសោព្ភា បរិបូរា មហាសោព្ភេ [មហាសោម្ភេ (ក.)] បរិបូរេន្តិ, មហាសោព្ភា បរិបូរា កុន្នទិយោ បរិបូរេន្តិ, កុន្នទិយោ បរិបូរា មហានទិយោ បរិបូរេន្តិ, មហានទិយោ បរិបូរា មហាសមុទ្ទំ សាគរំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតស្ស មហាសមុទ្ទស្ស សាគរស្ស អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ អសទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, អសទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ អស្សទ្ធិយំ បរិបូរេតិ, អស្សទ្ធិយំ បរិបូរំ អយោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, អយោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយអសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយអសំវរោ បរិបូរោ តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរានិ បញ្ច នីវរណេ បរិបូរេន្តិ, បញ្ច នីវរណា បរិបូរា អវិជ្ជំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតិស្សា អវិជ្ជាយ អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“វិជ្ជាវិមុត្តិម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ វិជ្ជាវិមុត្តិយា? ‘សត្ត ពោជ្ឈង្គា’តិស្ស វចនីយំ។ សត្តបាហំ, ភិក្ខវេ, ពោជ្ឈង្គេ សាហារេ វទាមិ, នោ អនាហារេ។ កោ ចាហារោ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ? ‘ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា’តិស្ស វចនីយំ។ ចត្តារោបាហំ, ភិក្ខវេ, សតិបដ្ឋានេ សាហារេ វទាមិ, នោ អនាហារេ។ កោ ចាហារោ ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ? ‘តីណិ សុចរិតានី’តិស្ស វចនីយំ។ តីណិបាហំ, ភិក្ខវេ, សុចរិតានិ សាហារានិ វទាមិ, នោ អនាហារានិ។ កោ ចាហារោ តិណ្ណំ សុចរិតានំ? ‘ឥន្ទ្រិយសំវរោ’តិស្ស វចនីយំ។ ឥន្ទ្រិយសំវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ ឥន្ទ្រិយសំវរស្ស? ‘សតិសម្បជញ្ញ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ សតិសម្បជញ្ញម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ សតិសម្បជញ្ញស្ស? ‘យោនិសោមនសិការោ’តិស្ស វចនីយំ។ យោនិសោមនសិការម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ យោនិសោមនសិការស្ស? ‘សទ្ធា’តិស្ស វចនីយំ។ សទ្ធម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ សទ្ធាយ ? ‘សទ្ធម្មស្សវន’ន្តិស្ស វចនីយំ។ សទ្ធម្មស្សវនម្បាហំ, ភិក្ខវេ , សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ សទ្ធម្មស្សវនស្ស? ‘សប្បុរិសសំសេវោ’តិស្ស វចនីយំ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ សទ្ធំ បរិបូរេតិ, សទ្ធា បរិបូរា យោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, យោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ សតិសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, សតិសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយសំវរោ បរិបូរោ តីណិ សុចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ សុចរិតានិ បរិបូរានិ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ បរិបូរេន្តិ, ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា បរិបូរា សត្ត ពោជ្ឈង្គេ បរិបូរេន្តិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា បរិបូរា វិជ្ជាវិមុត្តិំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតិស្សា វិជ្ជាវិមុត្តិយា អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧបរិបព្ពតេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ តំ ឧទកំ យថានិន្នំ បវត្តមានំ បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរេតិ, បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរា កុសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ, កុសោព្ភា បរិបូរា មហាសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ, មហាសោព្ភា បរិបូរា កុន្នទិយោ បរិបូរេន្តិ, កុន្នទិយោ បរិបូរា មហានទិយោ បរិបូរេន្តិ, មហានទិយោ បរិបូរា មហាសមុទ្ទំ សាគរំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតស្ស មហាសមុទ្ទស្ស សាគរស្ស អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ សទ្ធំ បរិបូរេតិ, សទ្ធា បរិបូរា យោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, យោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ សតិសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, សតិសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយសំវរោ បរិបូរោ តីណិ សុចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ សុចរិតានិ បរិបូរានិ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ បរិបូរេន្តិ, ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា បរិបូរា សត្ត ពោជ្ឈង្គេ បរិបូរេន្តិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា បរិបូរា វិជ្ជាវិមុត្តិំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតិស្សា វិជ្ជាវិមុត្តិយា អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរី”តិ។ បឋមំ។

២. ឧណ្ហាសុត្តំ

៦២. “បុរិមា, ភិក្ខវេ, កោដិ ន បញ្ញាយតិ ភវតណ្ហាយ – ‘ឥតោ បុព្ពេ ភវតណ្ហា នាហោសិ , អថ បច្ឆា សមភវី’តិ។ ឯវញ្ចេតំ, ភិក្ខវេ, វុច្ចតិ, អថ ច បន បញ្ញាយតិ – ‘ឥទប្បច្ចយា ភវតណ្ហា’តិ។

“ភវតណ្ហាម្បាហំ , ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ ភវតណ្ហាយ? ‘អវិជ្ជា’តិស្ស វចនីយំ។ អវិជ្ជម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អវិជ្ជាយ? ‘បញ្ច នីវរណា’តិស្ស វចនីយំ។ បញ្ច នីវរណេបាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារេ វទាមិ, នោ អនាហារេ។ កោ ចាហារោ បញ្ចន្នំ នីវរណានំ? ‘តីណិ ទុច្ចរិតានី’តិស្ស វចនីយំ។ តីណិបាហំ, ភិក្ខវេ , ទុច្ចរិតានិ សាហារានិ វទាមិ, នោ អនាហារានិ។ កោ ចាហារោ តិណ្ណន្នំ ទុច្ចរិតានំ? ‘ឥន្ទ្រិយអសំវរោ’តិស្ស វចនីយំ។ ឥន្ទ្រិយអសំវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ ។ កោ ចាហារោ ឥន្ទ្រិយអសំវរស្ស? ‘អសតាសម្បជញ្ញ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ អសតាសម្បជញ្ញម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អសតា សម្បជញ្ញស្ស? ‘អយោនិសោមនសិការោ’តិស្ស វចនីយំ។ អយោនិសោមនសិការម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អយោនិសោមនសិការស្ស? ‘អស្សទ្ធិយ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ អស្សទ្ធិយម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អស្សទ្ធិយស្ស? ‘អស្សទ្ធម្មស្សវន’ន្តិស្ស វចនីយំ។ អស្សទ្ធម្មស្សវនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ អស្សទ្ធម្មស្សវនស្ស? ‘អសប្បុរិសសំសេវោ’តិស្ស វចនីយំ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ អស្សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, អស្សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ អស្សទ្ធិយំ បរិបូរេតិ, អស្សទ្ធិយំ បរិបូរំ អយោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, អយោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយអសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយអសំវរោ បរិបូរោ តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរានិ បញ្ច នីវរណេ បរិបូរេន្តិ, បញ្ច នីវរណា បរិបូរា អវិជ្ជំ បរិបូរេន្តិ, អវិជ្ជា បរិបូរា ភវតណ្ហំ បរិបូរេតិ; ឯវមេតិស្សា ភវតណ្ហាយ អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧបរិបព្ពតេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ តំ ឧទកំ យថានិន្នំ បវត្តមានំ បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរេតិ, បព្ពតកន្ទរបទរសាខា បរិបូរា កុសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ , កុសោព្ភា បរិបូរា មហាសោព្ភេ បរិបូរេន្តិ, មហាសោព្ភា បរិបូរា កុន្នទិយោ បរិបូរេន្តិ, កុន្នទិយោ បរិបូរា មហានទិយោ បរិបូរេន្តិ, មហានទិយោ បរិបូរា មហាសមុទ្ទំ សាគរំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតស្ស មហាសមុទ្ទស្ស សាគរស្ស អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ អស្សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, អស្សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ អស្សទ្ធិយំ បរិបូរេតិ, អស្សទ្ធិយំ បរិបូរំ អយោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, អយោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, អសតាសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយអសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយអសំវរោ បរិបូរោ តីណិ

ទុច្ចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ ទុច្ចរិតានិ បរិបូរានិ បញ្ច នីវរណេ បរិបូរេន្តិ, បញ្ច នីវរណា បរិបូរា អវិជ្ជំ បរិបូរេន្តិ, អវិជ្ជា បរិបូរា ភវតណ្ហំ បរិបូរេតិ; ឯវមេតិស្សា ភវតណ្ហាយ អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“វិជ្ជាវិមុត្តិម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ វិជ្ជាវិមុត្តិយា? ‘សត្ត ពោជ្ឈង្គា’តិស្ស វចនីយំ។ សត្តបាហំ, ភិក្ខវេ, ពោជ្ឈង្គេ សាហារេ វទាមិ, នោ អនាហារេ។ កោ ចាហារោ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ? ‘ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា’តិស្ស វចនីយំ។ ចត្តារោបាហំ, ភិក្ខវេ, សតិបដ្ឋានេ សាហារេ វទាមិ, នោ អនាហារេ។ កោ ចាហារោ ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ? ‘តីណិ សុចរិតានី’តិស្ស វចនីយំ។ តីណិបាហំ, ភិក្ខវេ, សុចរិតានិ សាហារានិ វទាមិ, នោ អនាហារានិ។ កោ ចាហារោ តិណ្ណន្នំ សុចរិតានំ? ‘ឥន្ទ្រិយសំវរោ’តិស្ស វចនីយំ។ ឥន្ទ្រិយសំវរម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ ឥន្ទ្រិយសំវរស្ស? ‘សតិសម្បជញ្ញ’ន្តិស្ស វចនីយំ។ សតិសម្បជញ្ញម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ សតិសម្បជញ្ញស្ស? ‘យោនិសោមនសិការោ’តិស្ស វចនីយំ។ យោនិសោមនសិការម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ យោនិសោមនសិការស្ស? ‘សទ្ធា’តិស្ស វចនីយំ។ សទ្ធម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ សទ្ធាយ? ‘សទ្ធម្មស្សវន’ន្តិស្ស វចនីយំ។ សទ្ធម្មស្សវនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, សាហារំ វទាមិ, នោ អនាហារំ។ កោ ចាហារោ សទ្ធម្មស្សវនស្ស? ‘សប្បុរិសសំសេវោ’តិស្ស វចនីយំ។

“ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ, សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរំ សទ្ធំ បរិបូរេតិ, សទ្ធា បរិបូរា យោនិសោមនសិការំ បរិបូរេតិ, យោនិសោមនសិការោ បរិបូរោ សតិសម្បជញ្ញំ បរិបូរេតិ, សតិសម្បជញ្ញំ បរិបូរំ ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតិ, ឥន្ទ្រិយសំវរោ បរិបូរោ តីណិ សុចរិតានិ បរិបូរេតិ, តីណិ សុចរិតានិ បរិបូរានិ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ បរិបូរេន្តិ, ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា បរិបូរា សត្ត ពោជ្ឈង្គេ បរិបូរេន្តិ , សត្ត ពោជ្ឈង្គា បរិបូរា វិជ្ជាវិមុត្តិំ បរិបូរេន្តិ; ឯវមេតិស្សា វិជ្ជាវិមុត្តិយា អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧបរិបព្ពតេ ថុល្លផុសិតកេ ទេវេ វស្សន្តេ តំ ឧទកំ យថានិន្នំ បវត្តមានំ…បេ.… ឯវមេតស្ស មហាសមុទ្ទស្ស សាគរស្ស អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសសំសេវោ បរិបូរោ សទ្ធម្មស្សវនំ បរិបូរេតិ…បេ.… ឯវមេតិស្សា វិជ្ជាវិមុត្តិយា អាហារោ ហោតិ, ឯវញ្ច បារិបូរី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. និដ្ឋង្គតសុត្តំ

៦៣. “យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ និដ្ឋំ គតា សព្ពេ តេ ទិដ្ឋិសម្បន្នា។ តេសំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។ កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា? សត្តក្ខត្តុបរមស្ស , កោលំកោលស្ស, ឯកពីជិស្ស, សកទាគាមិស្ស, យោ ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អរហា – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា។ កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា? អន្តរាបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយិស្ស, អសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, សសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧទ្ធំសោតស្ស អកនិដ្ឋគាមិនោ – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។ យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ និដ្ឋំ គតា, សព្ពេ តេ ទិដ្ឋិសម្បន្នា។ តេសំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា”តិ។ តតិយំ។

៤. អវេច្ចប្បសន្នសុត្តំ

៦៤. “យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ អវេច្ចប្បសន្នា, សព្ពេ តេ សោតាបន្នា។ តេសំ សោតាបន្នានំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។ កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា? សត្តក្ខត្តុបរមស្ស, កោលំកោលស្ស, ឯកពីជិស្ស, សកទាគាមិស្ស, យោ ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អរហា – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា។ កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា? អន្តរាបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយិស្ស, អសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, សសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧទ្ធំសោតស្ស អកនិដ្ឋគាមិនោ – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។ យេ កេចិ, ភិក្ខវេ , មយិ អវេច្ចប្បសន្នា សព្ពេ តេ សោតាបន្នា។ តេសំ សោតាបន្នានំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមសុខសុត្តំ

៦៥. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ មគធេសុ វិហរតិ នាលកគាមកេ។ អថ ខោ សាមណ្ឌកានិ បរិព្ពាជកោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សាមណ្ឌកានិ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, សុខំ, កឹ ទុក្ខ”ន្តិ? “អភិនិព្ពត្តិ ខោ, អាវុសោ , ទុក្ខា, អនភិនិព្ពត្តិ សុខា។ អភិនិព្ពត្តិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ ទុក្ខំ បាដិកង្ខំ – សីតំ ឧណ្ហំ ជិឃច្ឆា បិបាសា ឧច្ចារោ បស្សាវោ អគ្គិសម្ផស្សោ ទណ្ឌសម្ផស្សោ សត្ថសម្ផស្សោ ញាតីបិ មិត្តាបិ សង្គម្ម សមាគម្ម រោសេន្តិ។ អភិនិព្ពត្តិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ ទុក្ខំ បាដិកង្ខំ។ អនភិនិព្ពត្តិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ សុខំ បាដិកង្ខំ – ន សីតំ ន ឧណ្ហំ ន ជិឃច្ឆា ន បិបាសា ន ឧច្ចារោ ន បស្សាវោ ន អគ្គិសម្ផស្សោ ន ទណ្ឌសម្ផស្សោ ន សត្ថសម្ផស្សោ ញាតីបិ មិត្តាបិ សង្គម្ម សមាគម្ម ន រោសេន្តិ។ អនភិនិព្ពត្តិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ សុខំ បាដិកង្ខ”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយសុខសុត្តំ

៦៦. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ មគធេសុ វិហរតិ នាលកគាមកេ។ អថ ខោ សាមណ្ឌកានិ បរិព្ពាជកោ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សាមណ្ឌកានិ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, អាវុសោ, សារិបុត្ត, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ សុខំ, កឹ ទុក្ខ”ន្តិ? “អនភិរតិ ខោ, អាវុសោ, ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ទុក្ខា, អភិរតិ សុខា។ អនភិរតិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ ទុក្ខំ បាដិកង្ខំ – គច្ឆន្តោបិ សុខំ សាតំ នាធិគច្ឆតិ, ឋិតោបិ... និសិន្នោបិ... សយានោបិ... គាមគតោបិ... អរញ្ញគតោបិ... រុក្ខមូលគតោបិ... សុញ្ញាគារគតោបិ... អព្ភោកាសគតោបិ... ភិក្ខុមជ្ឈគតោបិ សុខំ សាតំ នាធិគច្ឆតិ។ អនភិរតិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ ទុក្ខំ បាដិកង្ខំ។

“អភិរតិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ សុខំ បាដិកង្ខំ – គច្ឆន្តោបិ សុខំ សាតំ អធិគច្ឆតិ, ឋិតោបិ... និសិន្នោបិ... សយានោបិ... គាមគតោបិ... អរញ្ញគតោបិ... រុក្ខមូលគតោបិ... សុញ្ញាគារគតោបិ... អព្ភោកាសគតោបិ... ភិក្ខុមជ្ឈគតោបិ សុខំ សាតំ អធិគច្ឆតិ។ អភិរតិយា, អាវុសោ, សតិ ឥទំ សុខំ បាដិកង្ខ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមនឡកបានសុត្តំ

៦៧. ឯកំ សមយំ ភគវា កោសលេសុ ចារិកំ ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ យេន នឡកបានំ នាម កោសលានំ និគមោ តទវសរិ។ តត្រ សុទំ ភគវា នឡកបានេ វិហរតិ បលាសវនេ។ តេន ខោ បន សមយេន ភគវា តទហុបោសថេ ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ ភគវា ពហុទេវ រត្តិំ ភិក្ខូនំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា តុណ្ហីភូតំ តុណ្ហីភូតំ ភិក្ខុសង្ឃំ អនុវិលោកេត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ –

“វិគតថិនមិទ្ធោ [វិគតថីនមិទ្ធោ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ខោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុសង្ឃោ។ បដិភាតុ តំ, សារិបុត្ត , ភិក្ខូនំ ធម្មី កថា។ បិដ្ឋិ មេ អាគិលាយតិ; តមហំ អាយមិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

អថ ខោ ភគវា ចតុគ្គុណំ សង្ឃាដឹ បញ្ញាបេត្វា ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេសិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“យស្ស កស្សចិ, អាវុសោ, សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី [ហិរិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] នត្ថិ... ឱត្តប្បំ នត្ថិ ... វីរិយំ [វិរិយំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] នត្ថិ... បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន ហាយតិ មណ្ឌលេន ហាយតិ អាភាយ ហាយតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី នត្ថិ... ឱត្តប្បំ នត្ថិ... វីរិយំ នត្ថិ... បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។

“អស្សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘អហិរិកោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘អនោត្តប្បី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘កុសីតោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘ទុប្បញ្ញោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘កោធនោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘ឧបនាហី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘បាបិច្ឆោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘បាបមិត្តោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ; ‘មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, បរិហានមេតំ។

“យស្ស កស្សចិ, អាវុសោ, សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី អត្ថិ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន វឌ្ឍតិ អាភាយ វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី អត្ថិ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… វីរិយំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។

“‘សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘ហិរីមា បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘ឱត្តប្បី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘អារទ្ធវីរិយោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘បញ្ញវា បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘អក្កោធនោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘អនុបនាហី បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘អប្បិច្ឆោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘កល្យាណមិត្តោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេតំ; ‘សម្មាទិដ្ឋិកោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, អាវុសោ, អបរិហានមេត”ន្តិ។

អថ ខោ ភគវា បច្ចុដ្ឋាយ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ – “សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! យស្ស កស្សចិ, សារិបុត្ត, សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី នត្ថិ… ឱត្តប្បំ នត្ថិ… វីរិយំ នត្ថិ… បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន ហាយតិ មណ្ឌលេន ហាយតិ អាភាយ ហាយតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, សារិបុត្ត, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ…បេ… បញ្ញា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា …បេ… នោ វុទ្ធិ។

“‘អស្សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, សារិបុត្ត, បរិហានមេតំ; អហិរិកោ… អនោត្តប្បី… កុសីតោ… ទុប្បញ្ញោ… កោធនោ… ឧបនាហី… បាបិច្ឆោ… បាបមិត្តោ… ‘មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, សារិបុត្ត, បរិហានមេតំ។

“យស្ស កស្សចិ, សារិបុត្ត, សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី អត្ថិ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… វីរិយំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន វឌ្ឍតិ អាភាយ វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, សារិបុត្ត, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី អត្ថិ… ឱត្តប្បំ អត្ថិ… វីរិយំ អត្ថិ… បញ្ញា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។

“‘សទ្ធោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, សារិបុត្ត, អបរិហានមេតំ; ហិរីមា… ឱត្តប្បី… អារទ្ធវីរិយោ… បញ្ញវា… អក្កោធនោ… អនុបនាហី… អប្បិច្ឆោ… កល្យាណមិត្តោ… ‘សម្មាទិដ្ឋិកោ បុរិសបុគ្គលោ’តិ, សារិបុត្ត, អបរិហានមេត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយនឡកបានសុត្តំ

៦៨. ឯកំ សមយំ ភគវា នឡកបានេ វិហរតិ បលាសវនេ។ តេន ខោ បន សមយេន ភគវា តទហុបោសថេ ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ និសិន្នោ ហោតិ។ អថ ខោ ភគវា ពហុទេវ រត្តឹ ភិក្ខូនំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា តុណ្ហីភូតំ តុណ្ហីភូតំ ភិក្ខុសង្ឃំ អនុវិលោកេត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ –

“វិគតថិនមិទ្ធោ ខោ, សារិបុត្ត, ភិក្ខុសង្ឃោ។ បដិភាតុ តំ, សារិបុត្ត, ភិក្ខូនំ ធម្មី កថា។ បិដ្ឋិ មេ អាគិលាយតិ; តមហំ អាយមិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។

អថ ខោ ភគវា ចតុក្កណំ សង្ឃាដឹ បញ្ញាបេត្វា ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេសិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ, ភិក្ខវេ”តិ! “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“យស្ស កស្សចិ, អាវុសោ, សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី នត្ថិ... ឱត្តប្បំ នត្ថិ... វីរិយំ នត្ថិ... បញ្ញា នត្ថិ... សោតាវធានំ នត្ថិ... ធម្មធារណា នត្ថិ... អត្ថូបបរិក្ខា នត្ថិ... ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ នត្ថិ... អប្បមាទោ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន ហាយតិ មណ្ឌលេន ហាយតិ អាភាយ ហាយតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី នត្ថិ... ឱត្តប្បំ នត្ថិ... វីរិយំ នត្ថិ... បញ្ញា នត្ថិ... សោតាវធានំ នត្ថិ... ធម្មធារណា នត្ថិ... អត្ថូបបរិក្ខា នត្ថិ... ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ នត្ថិ... អប្បមាទោ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។

“យស្ស កស្សចិ, អាវុសោ, សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, ហិរី អត្ថិ... ឱត្តប្បំ អត្ថិ... វីរិយំ អត្ថិ... បញ្ញា អត្ថិ... សោតាវធានំ អត្ថិ... ធម្មធារណា អត្ថិ... អត្ថូបបរិក្ខា អត្ថិ... ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ អត្ថិ... អប្បមាទោ អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន វឌ្ឍតិ អាភាយ វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ...បេ.... អប្បមាទោ អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានី”តិ។

អថ ខោ ភគវា បច្ចុដ្ឋាយ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ – “សាធុ សាធុ, សារិបុត្ត! យស្ស កស្សចិ, សារិបុត្ត, សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ហិរី នត្ថិ... ឱត្តប្បំ នត្ថិ... បញ្ញា នត្ថិ... វីរិយំ នត្ថិ... សោតាវធានំ នត្ថិ... ធម្មធារណា នត្ថិ... អត្ថូបបរិក្ខា នត្ថិ... ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ នត្ថិ... អប្បមាទោ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, កាឡបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហាយតេវ វណ្ណេន ហាយតិ មណ្ឌលេន ហាយតិ អាភាយ ហាយតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, សារិបុត្ត, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ...បេ.... អប្បមាទោ នត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, ហានិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ វុទ្ធិ។

“យស្ស កស្សចិ, សារិបុត្ត, សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ហិរី អត្ថិ... ឱត្តប្បំ អត្ថិ... វីរិយំ អត្ថិ... បញ្ញា អត្ថិ... សោតាវធានំ អត្ថិ... ធម្មធារណា អត្ថិ... អត្ថូបបរិក្ខា អត្ថិ... ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ អត្ថិ... អប្បមាទោ អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានិ។ សេយ្យថាបិ, សារិបុត្ត, ជុណ្ហបក្ខេ ចន្ទស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វឌ្ឍតេវ វណ្ណេន វឌ្ឍតិ មណ្ឌលេន វឌ្ឍតិ អាភាយ វឌ្ឍតិ អារោហបរិណាហេន; ឯវមេវំ ខោ, សារិបុត្ត, យស្ស កស្សចិ សទ្ធា អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ...បេ.... អប្បមាទោ អត្ថិ កុសលេសុ ធម្មេសុ, តស្ស យា រត្តិ វា ទិវសោ វា អាគច្ឆតិ, វុទ្ធិយេវ បាដិកង្ខា កុសលេសុ ធម្មេសុ នោ បរិហានី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមកថាវត្ថុសុត្តំ

៦៩. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា ឧបដ្ឋានសាលាយំ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – [ទី. និ. ១.១៧; ម. និ. ២.២២៣; សំ. និ. ៥.១០៨០; បាចិ. ៥០៨] រាជកថំ ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ យុទ្ធកថំ អន្នកថំ បានកថំ វត្ថកថំ សយនកថំ មាលាកថំ គន្ធកថំ ញាតិកថំ យានកថំ គាមកថំ និគមកថំ នគរកថំ ជនបទកថំ ឥត្ថិកថំ [ឥត្ថិកថំ បុរិសកថំ (ក.) ម. និ. អដ្ឋ. ២.២២៣ បស្សិតព្ពំ] សូរកថំ វិសិខាកថំ កុម្ភដ្ឋានកថំ បុព្ពបេតកថំ នានត្តកថំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ទក្ខាយិកំ ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វាតិ។

អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេន ឧបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “កាយ នុត្ថ, ភិក្ខវេ, ឯតរហិ កថាយ សន្និសិន្នា

សន្និបតិតា, កា ច បន វោ អន្តរាកថា វិប្បកតា”តិ?

“ឥធ មយំ, ភន្តេ, បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា ឧបដ្ឋានសាលាយំ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ អនុយុត្តា វិហរាម, សេយ្យថិទំ – រាជកថំ ចោរកថំ…បេ…. ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វា”តិ។ “ន ខោ បនេតំ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ បតិរូបំ កុលបុត្តានំ សទ្ធាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតានំ, យំ តុម្ហេ អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ អនុយុត្តា វិហរេយ្យាថ, សេយ្យថិទំ – រាជកថំ ចោរកថំ មហាមត្តកថំ សេនាកថំ ភយកថំ យុទ្ធកថំ អន្នកថំ បានកថំ វត្ថកថំ សយនកថំ មាលាកថំ គន្ធកថំ ញាតិកថំ យានកថំ គាមកថំ និគមកថំ នគរកថំ ជនបទកថំ ឥត្ថិកថំ សូរកថំ វិសិខាកថំ កុម្ភដ្ឋានកថំ បុព្ពបេតកថំ នានត្តកថំ លោកក្ខាយិកំ សមុទ្ទក្ខាយិកំ ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វាតិ។

“ទសយិមានិ , ភិក្ខវេ, កថាវត្ថូនិ។ កតមានិ ទស? អប្បិច្ឆកថា, សន្តុដ្ឋិកថា, បវិវេកកថា , អសំសគ្គកថា, វីរិយារម្ភកថា, សីលកថា, សមាធិកថា, បញ្ញាកថា, វិមុត្តិកថា, វិមុត្តិញាណទស្សនកថាតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស កថាវត្ថូនិ។

“ឥមេសំ ចេ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ទសន្នំ កថាវត្ថូនំ ឧបាទាយុបាទាយ កថំ កថេយ្យាថ, ឥមេសម្បិ ចន្ទិមសូរិយានំ ឯវំមហិទ្ធិកានំ ឯវំមហានុភាវានំ តេជសា តេជំ បរិយាទិយេយ្យាថ, កោ បន វាទោ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកាន”ន្តិ! នវមំ។

១០. ទុតិយកថាវត្ថុសុត្តំ

៧០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា ភិក្ខូ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តា ឧបដ្ឋានសាលាយំ សន្និសិន្នា សន្និបតិតា អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តិ, សេយ្យថិទំ – រាជកថំ ចោរកថំ មហាមត្តកថំ…បេ…. ឥតិភវាភវកថំ ឥតិ វាតិ។

“ទសយិមានិ, ភិក្ខវេ, បាសំសានិ ឋានានិ។ កតមានិ ទស? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អត្តនា ច អប្បិច្ឆោ ហោតិ, អប្បិច្ឆកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘អប្បិច្ឆោ ភិក្ខុ អប្បិច្ឆកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច សន្តុដ្ឋោ ហោតិ, សន្តុដ្ឋិកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘សន្តុដ្ឋោ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋិកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច បវិវិត្តោ ហោតិ, បវិវេកកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘បវិវិត្តោ ភិក្ខុ បវិវេកកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច អសំសដ្ឋោ ហោតិ, អសំសដ្ឋកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘អសំសដ្ឋោ ភិក្ខុ អសំសដ្ឋកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ, វីរិយារម្ភកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘អារទ្ធវីរិយោ ភិក្ខុ វីរិយារម្ភកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច សីលសម្បន្នោ ហោតិ, សីលសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘សីលសម្បន្នោ ភិក្ខុ សីលសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច សមាធិសម្បន្នោ ហោតិ, សមាធិសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘សមាធិសម្បន្នោ ភិក្ខុ សមាធិសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច បញ្ញាសម្បន្នោ ហោតិ, បញ្ញាសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘បញ្ញាសម្បន្នោ ភិក្ខុ បញ្ញាសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច វិមុត្តិសម្បន្នោ ហោតិ, វិមុត្តិសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘វិមុត្តិសម្បន្នោ ភិក្ខុ វិមុត្តិសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។

“អត្តនា ច វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោ ហោតិ, វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា ហោតិ។ ‘វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នោ ភិក្ខុ វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បទាកថញ្ច ភិក្ខូនំ កត្តា’តិ បាសំសមេតំ ឋានំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស បាសំសានិ ឋានានី”តិ។ ទសមំ។

យមកវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អវិជ្ជា តណ្ហា និដ្ឋា ច, អវេច្ច ទ្វេ សុខានិ ច;
នឡកបានេ ទ្វេ វុត្តា, កថាវត្ថុបរេ ទុវេតិ។

(៨) ៣. អាកង្ខវគ្គោ

១. អាកង្ខសុត្តំ

៧១. [អ. និ. ៤.១២; ឥតិវុ. ១១១] ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សម្បន្នសីលា , ភិក្ខវេ, វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ, សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសុ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ចស្សំ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចា’តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘លាភី អស្សំ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារាន’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘យេសាហំ បរិភុញ្ជាមិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ តេសំ តេ ការា មហប្ផលា អស្សុ មហានិសំសា’តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ ‘យេ មេ [យេ មំ (ម. និ. ១.៦៥)] បេតា ញាតី សាលោហិតា កាលង្កតា [កាលកតា (សី. ស្យា. កំ. បី.)] បសន្នចិត្តា អនុស្សរន្តិ តេសំ តំ មហប្ផលំ អស្ស មហានិសំស’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘សន្តុដ្ឋោ អស្សំ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេនា’តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ខមោ អស្សំ សីតស្ស ឧណ្ហស្ស ជិឃច្ឆាយ បិបាសាយ ឌំសមកសវាតាតបសរីសបសម្ផស្សានំ, ទុរុត្តានំ ទុរាគតានំ វចនបថានំ ឧប្បន្នានំ សារីរិកានំ វេទនានំ ទុក្ខានំ តិព្ពានំ [តិប្បានំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ខរានំ កដុកានំ អសាតានំ អមនាបានំ បាណហរានំ អធិវាសកជាតិកោ អស្ស’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘អរតិរតិសហោ អស្សំ, ន ច មំ អរតិរតិ សហេយ្យ, ឧប្បន្នំ អរតិរតឹ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ភយភេរវសហោ អស្សំ, ន ច មំ ភយភេរវោ សហេយ្យ, ឧប្បន្នំ ភយភេរវំ អភិភុយ្យ អភិភុយ្យ វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី អស្សំ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី’តិ, សីលេស្វេវស្ស…បេ…. ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“អាកង្ខេយ្យ ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តោ អនិរាកតជ្ឈានោ វិបស្សនាយ សមន្នាគតោ ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ។

“‘សម្បន្នសីលា, ភិក្ខវេ, វិហរថ សម្បន្នបាតិមោក្ខា, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ, សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសូ’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច

វុត្ត’’ន្តិ។ បឋមំ។

២. កណ្ដកសុត្តំ

៧២. ឯកំ សមយំ ភគវា វេសាលិយំ វិហរតិ មហាវនេ កូដាគារសាលាយំ សម្ពហុលេហិ អភិញ្ញាតេហិ អភិញ្ញាតេហិ ថេរេហិ សាវកេហិ សទ្ធិំ – អាយស្មតា ច ចាលេន [បាលេន (ស្យា.)], អាយស្មតា ច ឧបចាលេន [ឧប្បាលេន (ស្យា.)], អាយស្មតា ច កុក្កុដេន [កក្កុដេន (សី. ស្យា.)], អាយស្មតា ច កឡិម្ភេន [កវិម្ភេន (សី.)], អាយស្មតា ច និកដេន [កដេន (សី.)], អាយស្មតា ច កដិស្សហេន; អញ្ញេហិ ច អភិញ្ញាតេហិ អភិញ្ញាតេហិ ថេរេហិ សាវកេហិ សទ្ធិំ។

តេន ខោ បន សមយេន សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី ភទ្រេហិ ភទ្រេហិ យានេហិ បរបុរាយ [បរំបុរាយ (ស្យា. អដ្ឋ.)] ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា មហាវនំ អជ្ឈោគាហន្តិ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ អថ ខោ តេសំ អាយស្មន្តានំ ឯតទហោសិ – ‘‘ឥមេ ខោ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី ភទ្រេហិ ភទ្រេហិ យានេហិ បរបុរាយ ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា មហាវនំ អជ្ឈោគាហន្តិ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ ‘សទ្ទកណ្ដកា ខោ បន ឈានា’ វុត្តា ភគវតា។ យំនូន មយំ យេន គោសិង្គសាលវនទាយោ តេនុបសង្កមេយ្យាម ។ តត្ថ មយំ អប្បសទ្ទា អប្បាកិណ្ណា ផាសុំ [ផាសុ (ស្យា. ក.)] វិហរេយ្យាមា’’តិ។ អថ ខោ តេ អាយស្មន្តោ យេន គោសិង្គសាលវនទាយោ តេនុបសង្កមឹសុ; តត្ថ តេ អាយស្មន្តោ អប្បសទ្ទា អប្បាកិណ្ណា ផាសុំ វិហរន្តិ។

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘កហំ នុ ខោ, ភិក្ខវេ, ចាលោ, កហំ ឧបចាលោ, កហំ កុក្កុដោ, កហំ កឡិម្ភោ, កហំ និកដោ, កហំ កដិស្សហោ; កហំ នុ ខោ តេ, ភិក្ខវេ, ថេរា សាវកា គតា’’តិ?

‘‘ឥធ, ភន្តេ, តេសំ អាយស្មន្តានំ ឯតទហោសិ – ‘ឥមេ ខោ សម្ពហុលា អភិញ្ញាតា អភិញ្ញាតា លិច្ឆវី ភទ្រេហិ ភទ្រេហិ យានេហិ បរបុរាយ ឧច្ចាសទ្ទា មហាសទ្ទា មហាវនំ អជ្ឈោគាហន្តិ ភគវន្តំ ទស្សនាយ ‘សទ្ទកណ្ដកា ខោ បន ឈានាវុត្តា ភគវតា យំនូន មយំ យេន គោសិង្គសាលវនទាយោ តេនុបសង្កមេយ្យាម តត្ថ មយំ អប្បសទ្ទា អប្បាកិណ្ណា ផាសុំ វិហរេយ្យាមា’តិ។ អថ ខោ តេ, ភន្តេ, អាយស្មន្តោ យេន គោសិង្គសាលវនទាយោ តេនុបសង្កមឹសុ។ តត្ថ តេ អាយស្មន្តោ អប្បសទ្ទា អប្បាកិណ្ណា ផាសុំ វិហរន្តី’’តិ ។

‘‘សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ, យថា តេ មហាសាវកា សម្មា ព្យាករមានា ព្យាករេយ្យុំ, ‘សទ្ទកណ្ដកា ហិ, ភិក្ខវេ, ឈានា’ វុត្តា មយា។

‘‘ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, កណ្ដកា។ កតមេ ទស? បវិវេការាមស្ស សង្គណិការាមតា កណ្ដកោ, អសុភនិមិត្តានុយោគំ អនុយុត្តស្ស សុភនិមិត្តានុយោគោ កណ្ដកោ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារស្ស វិសូកទស្សនំ កណ្ដកោ, ព្រហ្មចរិយស្ស មាតុគាមូបចារោ [មាតុគាមោបវិចារោ (សី.), មាតុគាមូបវិចរោ (ក.)] កណ្ដកោ, [កថា. ៣៣៣] បឋមស្ស ឈានស្ស សទ្ទោ កណ្ដកោ, ទុតិយស្ស ឈានស្ស វិតក្កវិចារា កណ្ដកា, តតិយស្ស ឈានស្ស បីតិ កណ្ដកោ, ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស អស្សាសបស្សាសោ កណ្ដកោ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិយា សញ្ញា ច វេទនា ច កណ្ដកោ រាគោ កណ្ដកោ ទោសោ កណ្ដកោ មោហោ កណ្ដកោ។

‘‘អកណ្ដកា , ភិក្ខវេ, វិហរថ។ និក្កណ្ដកា, ភិក្ខវេ, វិហរថ។ អកណ្ដកនិក្កណ្ដកា, ភិក្ខវេ, វិហរថ។ អកណ្ដកា, ភិក្ខវេ, អរហន្តោ; និក្កណ្ដកា, ភិក្ខវេ, អរហន្តោ; អកណ្ដកនិក្កណ្ដកា, ភិក្ខវេ, អរហន្តោ’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឥដ្ឋធម្មសុត្តំ

៧៣. ‘‘ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ។ កតមេ ទស? ភោគា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ; វណ្ណោ ឥដ្ឋោ កន្តោ មនាបោ ទុល្លភោ លោកស្មិំ; អារោគ្យំ ឥដ្ឋំ កន្តំ មនាបំ ទុល្លភំ លោកស្មិំ; សីលំ ឥដ្ឋំ កន្តំ មនាបំ ទុល្លភំ លោកស្មិំ; ព្រហ្មចរិយំ ឥដ្ឋំ កន្តំ មនាបំ ទុល្លភំ លោកស្មិំ; មិត្តា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ; ពាហុសច្ចំ ឥដ្ឋំ កន្តំ មនាបំ ទុល្លភំ លោកស្មិំ; បញ្ញា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ; ធម្មា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ ; សគ្គា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា ទុល្លភា លោកស្មិំ។

‘‘ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសន្នំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ ទុល្លភានំ លោកស្មិំ ទស ធម្មា បរិបន្ថា [បរិពន្ធា (ក.)] – អាលស្យំ អនុដ្ឋានំ ភោគានំ បរិបន្ថោ, អមណ្ឌនា អវិភូសនា វណ្ណស្ស បរិបន្ថោ, អសប្បាយ

កិរិយា អារោគ្យស្ស បរិបន្ថោ, បាបមិត្តតា សីលានំ បរិបន្ថោ, ឥន្ទ្រិយអសំវរោ ព្រហ្មចរិយស្ស បរិបន្ថោ, វិសំវាទនា មិត្តានំ បរិបន្ថោ, អសជ្ឈាយកិរិយា ពាហុសច្ចស្ស បរិបន្ថោ, អសុស្សូសា អបរិបុច្ឆា បញ្ញាយ បរិបន្ថោ, អននុយោគោ អបច្ចវេក្ខណា ធម្មានំ បរិបន្ថោ, មិច្ឆាបដិបត្តិ សគ្គានំ បរិបន្ថោ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសន្នំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ ទុល្លភានំ លោកស្មិំ ឥមេ ទស ធម្មា បរិបន្ថា។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសន្នំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ ទុល្លភានំ លោកស្មិំ ទស ធម្មា អាហារា – ឧដ្ឋានំ អនាលស្យំ ភោគានំ អាហារោ, មណ្ឌនា វិភូសនា វណ្ណស្ស អាហារោ, សប្បាយកិរិយា អារោគ្យស្ស អាហារោ, កល្យាណមិត្តតា សីលានំ អាហារោ, ឥន្ទ្រិយសំវរោ ព្រហ្មចរិយស្ស អាហារោ, អវិសំវាទនា មិត្តានំ អាហារោ, សជ្ឈាយកិរិយា ពាហុសច្ចស្ស អាហារោ, សុស្សូសា បរិបុច្ឆា បញ្ញាយ អាហារោ, អនុយោគោ បច្ចវេក្ខណា ធម្មានំ អាហារោ, សម្មាបដិបត្តិ សគ្គានំ អាហារោ ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសន្នំ ធម្មានំ ឥដ្ឋានំ កន្តានំ មនាបានំ ទុល្លភានំ លោកស្មិំ ឥមេ ទស ធម្មា អាហារា”តិ។ តតិយំ។

៤. វឌ្ឍិសុត្តំ

៧៤. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, វឌ្ឍីហិ វឌ្ឍមានោ អរិយសាវកោ អរិយាយ វឌ្ឍិយា វឌ្ឍតិ, សារាទាយី ច ហោតិ វរាទាយី កាយស្ស។ កតមេហិ ទសហិ? ខេត្តវត្ថូហិ វឌ្ឍតិ, ធនធញ្ញេន វឌ្ឍតិ, បុត្តទារេហិ វឌ្ឍតិ, ទាសកម្មករបោរិសេហិ វឌ្ឍតិ, ចតុប្បទេហិ វឌ្ឍតិ, សទ្ធាយ វឌ្ឍតិ, សីលេន វឌ្ឍតិ, សុតេន វឌ្ឍតិ, ចាគេន វឌ្ឍតិ, បញ្ញាយ វឌ្ឍតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ វឌ្ឍីហិ វឌ្ឍមានោ អរិយសាវកោ អរិយាយ វឌ្ឍិយា វឌ្ឍតិ, សារាទាយី ច ហោតិ វរាទាយី កាយស្សាតិ។

“ធនេន ធញ្ញេន ច យោធ វឌ្ឍតិ,
បុត្តេហិ ទារេហិ ចតុប្បទេហិ ច;
ស ភោគវា ហោតិ យសស្សិ បូជិតោ,
ញាតីហិ មិត្តេហិ អថោបិ រាជុភិ។

“សទ្ធាយ សីលេន ច យោធ វឌ្ឍតិ,
បញ្ញាយ ចាគេន សុតេន ចូភយំ;
សោ តាទិសោ សប្បុរិសោ វិចក្ខណោ,
ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧភយេន វឌ្ឍតី”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. មិគសាលាសុត្តំ

៧៥. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន មិគសាលាយ ឧបាសិកាយ និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ អថ ខោ មិគសាលា ឧបាសិកា យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ មិគសាលា ឧបាសិកា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច –

“កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយំ។ បិតា មេ, ភន្តេ, បុរាណោ ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី [អនាចារី (ក.)] វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។ សោ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ – ‘សកទាគាមី សត្តោ [សកទាគាមិសត្តោ (សី. ស្យា. បី.)] តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោ’តិ។ បិតាមហោ មេ [បេត្តាបិ យោ មេ (សី.), បិតបិយោ មេ (ស្យា.) អ. និ. ៦.៤៤], ភន្តេ, ឥសិទត្តោ អព្រហ្មចារី អហោសិ សទារសន្តុដ្ឋោ។ សោបិ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ – ‘សកទាគាមី សត្តោ តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោ’តិ។

“កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយ”ន្តិ? “ឯវំ ខោ បនេតំ, ភគិនិ, ភគវតា ព្យាកត”ន្តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ មិគសាលាយ ឧបាសិកាយ និវេសនេ បិណ្ឌបាតំ គហេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឥធាហំ , ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ យេន មិគសាលាយ ឧបាសិកាយ និវេសនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិំ។ អថ ខោ, ភន្តេ, មិគសាលា ឧបាសិកា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ, ភន្តេ, មិគសាលា ឧបាសិកា មំ ឯតទវោច –

‘កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយំ។ បិតា មេ, ភន្តេ, បុរាណោ ព្រហ្មចារី អហោសិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។ សោ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ សកទាគាមី សត្តោ តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោតិ។ បិតាមហោ មេ, ភន្តេ, ឥសិទត្តោ អព្រហ្មចារី អហោសិ សទារសន្តុដ្ឋោ។ សោបិ កាលង្កតោ ភគវតា ព្យាកតោ – សកទាគាមី សត្តោ តុសិតំ កាយំ ឧបបន្នោតិ។

កថំ កថំ នាមាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, ភគវតា ធម្មោ ទេសិតោ អញ្ញេយ្យោ, យត្រ ហិ នាម ព្រហ្មចារី ច អព្រហ្មចារី ច ឧភោ សមសមគតិកា ភវិស្សន្តិ អភិសម្បរាយ’ន្តិ? ឯវំ វុត្តេ អហំ, ភន្តេ, មិគសាលំ ឧបាសិកំ ឯតទវោចំ – ‘ឯវំ ខោ បនេតំ, ភគិនិ, ភគវតា ព្យាកត’”ន្តិ។

“កា ចានន្ទ, មិគសាលា ឧបាសិកា ពាលា អព្យត្តា អម្មកា អម្មកបញ្ញា [អម្ពកា អម្ពកបញ្ញា (សី. បី.), អន្ធកា អន្ធកបញ្ញា (ស្យា.)], កេ ច បុរិសបុគ្គលបរោបរិយេ ញាណេ?

“ទសយិមេ, អានន្ទ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ទស? ឥធានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, យត្ថស្ស តំ ទុស្សីល្យំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ, នោ វិសេសាយ; ហានគាមីយេវ ហោតិ, នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តំ ទុស្សីល្យំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ [សុប្បដិវិទ្ធំ (ស្យា.)] ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ, នោ ហានាយ; វិសេសគាមីយេវ ហោតិ, នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ, បមាណិកា បមិណន្តិ – ‘ឥមស្សបិ តេវ ធម្មា, អបរស្សបិ តេវ ធម្មា។ កស្មា នេសំ ឯកោ ហីនោ ឯកោ បណីតោ’តិ? តញ្ហិ តេសំ, អានន្ទ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។

“តត្រានន្ទ, យ្វាយំ បុគ្គលោ ទុស្សីលោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តំ ទុស្សីល្យំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ អយំ, អានន្ទ, បុគ្គលោ អមុនា បុរិមេន បុគ្គលេន អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ច។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមំ ហានន្ទ, បុគ្គលំ ធម្មសោតោ និព្ពហតិ។ តទន្តរំ កោ ជានេយ្យ, អញ្ញត្រ តថាគតេន! តស្មាតិហានន្ទ, មា បុគ្គលេសុ បមាណិកា អហុវត្ថ , មា បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហិត្ថ។ ខញ្ញតិ ហានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហន្តោ។ អហំ វា, អានន្ទ [អហញ្ចានន្ទ (សី. ស្យា. ក.) អ. និ. ៦.៤៤ បស្សិតព្ពំ], បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលវា ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តំ សីលំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ, នោ វិសេសាយ; ហានគាមីយេវ ហោតិ, នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលវា ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តំ សីលំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ, នោ ហានាយ; វិសេសគាមីយេវ ហោតិ, នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ, បមាណិកា បមិណន្តិ…បេ…. អហំ វា, អានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ តិព្ពរាគោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស សោ រាគោ អបរិសេសោ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ, នោ វិសេសាយ; ហានគាមីយេវ ហោតិ, នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ តិព្ពរាគោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស សោ រាគោ អបរិសេសោ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ, នោ ហានាយ; វិសេសគាមីយេវ ហោតិ, នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ , បមាណិកា បមិណន្តិ…បេ…. អហំ វា, អានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កោធនោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស សោ កោធោ អបរិសេសោ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ, នោ វិសេសាយ; ហានគាមីយេវ ហោតិ, នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ កោធនោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស សោ កោធោ អបរិសេសោ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ, នោ ហានាយ; វិសេសគាមីយេវ ហោតិ, នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ, បមាណិកា បមិណន្តិ…បេ…. អហំ វា, អានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧទ្ធតោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ យត្ថស្ស តំ ឧទ្ធច្ចំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ អកតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ អកតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ អប្បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ ន លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហានាយ បរេតិ, នោ វិសេសាយ; ហានគាមីយេវ ហោតិ, នោ វិសេសគាមី។

“ឥធ បនានន្ទ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឧទ្ធតោ ហោតិ។ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តំ ឧទ្ធច្ចំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ។ តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា វិសេសាយ បរេតិ, នោ ហានាយ; វិសេសគាមីយេវ ហោតិ, នោ ហានគាមី។

“តត្រានន្ទ , បមាណិកា បមិណន្តិ – ‘ឥមស្សបិ តេវ ធម្មា, អបរស្សបិ តេវ ធម្មា។ កស្មា នេសំ ឯកោ ហីនោ ឯកោ បណីតោ’តិ? តញ្ហិ តេសំ, អានន្ទ, ហោតិ ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ។

“តត្រានន្ទ, ឃ្វាយំ បុគ្គលោ ឧទ្ធតោ ហោតិ តញ្ច ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ យថាភូតំ បជានាតិ យត្ថស្ស តំ ឧទ្ធច្ចំ អបរិសេសំ និរុជ្ឈតិ, តស្ស សវនេនបិ កតំ ហោតិ, ពាហុសច្ចេនបិ កតំ ហោតិ, ទិដ្ឋិយាបិ បដិវិទ្ធំ ហោតិ, សាមាយិកម្បិ វិមុត្តិំ លភតិ។ អយំ, អានន្ទ, បុគ្គលោ អមុនា បុរិមេន បុគ្គលេន អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ

ច។ តំ កិស្ស ហេតុ ? ឥមំ ហានន្ទ, បុគ្គលំ ធម្មសោតោ និព្ពហតិ។ តទន្តរំ កោ ជានេយ្យ អញ្ញត្រ តថាគតេន! តស្មាតិហានន្ទ, មា បុគ្គលេសុ បមាណិកា អហុវត្ថ; មា បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហិត្ថ។ ខញ្ញតិ ហានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហន្តោ។ អហំ វា, អានន្ទ, បុគ្គលេសុ បមាណំ គណ្ហេយ្យំ យោ វា បនស្ស មាទិសោ។

“កា ចានន្ទ, មិគសាលា ឧបាសិកា ពាលា អព្យត្តា អម្មកា អម្មកបញ្ញា, កេ ច បុរិសបុគ្គលបរោបរិយេ ញាណេ! ឥមេ ខោ, អានន្ទ, ទស បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។

“យថារូបេន, អានន្ទ, សីលេន បុរាណោ សមន្នាគតោ អហោសិ តថារូបេន សីលេន ឥសិទត្តោ សមន្នាគតោ អភវិស្ស, នយិធ បុរាណោ ឥសិទត្តស្ស គតិម្បិ អញ្ញស្ស។ យថារូបាយ ចានន្ទ, បញ្ញាយ ឥសិទត្តោ សមន្នាគតោ អហោសិ តថារូបាយ បញ្ញាយ បុរាណោ សមន្នាគតោ អភវិស្ស, នយិធ ឥសិទត្តោ បុរាណស្ស គតិម្បិ អញ្ញស្ស។ ឥតិ ខោ, អានន្ទ, ឥមេ បុគ្គលា ឧភោ ឯកង្គហីនា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. តយោធម្មសុត្តំ

៧៦. “តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា លោកេ ន សំវិជ្ជេយ្យុំ, ន តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជេយ្យ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ន តថាគតប្បវេទិតោ ធម្មវិនយោ លោកេ ទិព្ពេយ្យ។ កតមេ តយោ? ជាតិ ច, ជរា ច, មរណញ្ច – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា លោកេ ន សំវិជ្ជេយ្យុំ, ន តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជេយ្យ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, ន តថាគតប្បវេទិតោ ធម្មវិនយោ លោកេ ទិព្ពេយ្យ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ តយោ ធម្មា លោកេ សំវិជ្ជន្តិ តស្មា តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, តស្មា តថាគតប្បវេទិតោ ធម្មវិនយោ លោកេ ទិព្ពតិ។

“តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ជាតឹ បហាតុំ ជរំ បហាតុំ មរណំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? រាគំ អប្បហាយ, ទោសំ អប្បហាយ, មោហំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ជាតឹ បហាតុំ ជរំ បហាតុំ មរណំ បហាតុំ។

“តយោមេ ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ រាគំ បហាតុំ ទោសំ បហាតុំ មោហំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? សក្កាយទិដ្ឋឹ អប្បហាយ, វិចិកិច្ឆំ អប្បហាយ, សីលព្ពតបរាមាសំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ រាគំ បហាតុំ ទោសំ បហាតុំ មោហំ បហាតុំ។

“តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ សក្កាយទិដ្ឋឹ បហាតុំ វិចិកិច្ឆំ បហាតុំ សីលព្ពតបរាមាសំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អយោនិសោមនសិការំ អប្បហាយ, កុម្មគ្គសេវនំ អប្បហាយ, ចេតសោ លីនត្តំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ សក្កាយទិដ្ឋឹ បហាតុំ វិចិកិច្ឆំ បហាតុំ សីលព្ពតបរាមាសំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អយោនិសោ មនសិការំ បហាតុំ កុម្មគ្គសេវនំ បហាតុំ ចេតសោ លីនត្តំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? មុដ្ឋស្សច្ចំ អប្បហាយ, អសម្បជញ្ញំ អប្បហាយ, ចេតសោ វិក្ខេបំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អយោនិសោមនសិការំ បហាតុំ កុម្មគ្គសេវនំ បហាតុំ ចេតសោ លីនត្តំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាតុំ អសម្បជញ្ញំ បហាតុំ ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ អប្បហាយ, អរិយធម្មស្ស [អរិយធម្មំ (ស្យា.)] អសោតុកម្យតំ អប្បហាយ, ឧបារម្ភចិត្តតំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាតុំ អសម្បជញ្ញំ បហាតុំ ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាតុំ អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាតុំ ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? ឧទ្ធច្ចំ អប្បហាយ, អសំវរំ អប្បហាយ, ទុស្សីល្យំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាតុំ អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាតុំ ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាតុំ។

“តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ ឧទ្ធច្ចំ បហាតុំ អសំវរំ បហាតុំ ទុស្សីល្យំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ ? អស្សទ្ធិយំ អប្បហាយ, អវទញ្ញុតំ អប្បហាយ, កោសជ្ជំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ

អប្បហាយ អភព្ពោ ឧទ្ធច្ចំ បហាតុំ អសំវរំ បហាតុំ ទុស្សីល្យំ បហាតុំ។

“តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អស្សទ្ធិយំ បហាតុំ អវទញ្ញុតំ បហាតុំ កោសជ្ជំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អនាទរិយំ អប្បហាយ, ទោវចស្សតំ អប្បហាយ, បាបមិត្តតំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អស្សទ្ធិយំ បហាតុំ អវទញ្ញុតំ បហាតុំ កោសជ្ជំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អនាទរិយំ បហាតុំ ទោវចស្សតំ បហាតុំ បាបមិត្តតំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អហិរិកំ អប្បហាយ, អនោត្តប្បំ អប្បហាយ, បមាទំ អប្បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អនាទរិយំ បហាតុំ ទោវចស្សតំ បហាតុំ បាបមិត្តតំ បហាតុំ។

“អហិរិកោយំ, ភិក្ខវេ, អនោត្តាបី បមត្តោ ហោតិ។ សោ បមត្តោ សមានោ អភព្ពោ អនាទរិយំ បហាតុំ ទោវចស្សតំ បហាតុំ បាបមិត្តតំ បហាតុំ។ សោ បាបមិត្តោ សមានោ អភព្ពោ អស្សទ្ធិយំ បហាតុំ អវទញ្ញុតំ បហាតុំ កោសជ្ជំ បហាតុំ។ សោ កុសីតោ សមានោ អភព្ពោ ឧទ្ធច្ចំ បហាតុំ អសំវរំ បហាតុំ ទុស្សីល្យំ បហាតុំ។ សោ ទុស្សីលោ សមានោ អភព្ពោ អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាតុំ អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាតុំ ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាតុំ។ សោ ឧបារម្ភចិត្តោ សមានោ អភព្ពោ មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាតុំ អសម្បជញ្ញំ បហាតុំ ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាតុំ។ សោ វិក្ខិត្តចិត្តោ សមានោ អភព្ពោ អយោនិសោមនសិការំ បហាតុំ កុម្មគ្គសេវនំ បហាតុំ ចេតសោ លីនត្តំ បហាតុំ។ សោ លីនចិត្តោ សមានោ អភព្ពោ សក្កាយទិដ្ឋឹ បហាតុំ វិចិកិច្ឆំ បហាតុំ សីលព្ពតបរាមាសំ បហាតុំ។ សោ វិចិកិច្ឆោ សមានោ អភព្ពោ រាគំ បហាតុំ ទោសំ បហាតុំ មោហំ បហាតុំ។ សោ រាគំ អប្បហាយ ទោសំ អប្បហាយ មោហំ អប្បហាយ អភព្ពោ ជាតឹ បហាតុំ ជរំ បហាតុំ មរណំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ជាតឹ បហាតុំ ជរំ បហាតុំ មរណំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? រាគំ បហាយ, ទោសំ បហាយ, មោហំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ជាតឹ បហាតុំ ជរំ បហាតុំ មរណំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ រាគំ បហាតុំ ទោសំ បហាតុំ មោហំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ ? សក្កាយទិដ្ឋឹ បហាយ, វិចិកិច្ឆំ បហាយ, សីលព្ពតបរាមាសំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ រាគំ បហាតុំ ទោសំ បហាតុំ មោហំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ សក្កាយទិដ្ឋឹ បហាតុំ វិចិកិច្ឆំ បហាតុំ សីលព្ពតបរាមាសំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អយោនិសោមនសិការំ បហាយ, កុម្មគ្គសេវនំ បហាយ, ចេតសោ លីនត្តំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ សក្កាយទិដ្ឋឹ បហាតុំ វិចិកិច្ឆំ បហាតុំ សីលព្ពតបរាមាសំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អយោនិសោមនសិការំ បហាតុំ កុម្មគ្គសេវនំ បហាតុំ ចេតសោ លីនត្តំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាយ, អសម្បជញ្ញំ បហាយ, ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អយោនិសោមនសិការំ បហាតុំ កុម្មគ្គសេវនំ បហាតុំ ចេតសោ លីនត្តំ បហាតុំ។

“តយោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាតុំ អសម្បជញ្ញំ បហាតុំ ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាយ, អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាយ, ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាតុំ អសម្បជញ្ញំ បហាតុំ ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាតុំ អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាតុំ ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? ឧទ្ធច្ចំ បហាយ, អសំវរំ បហាយ, ទុស្សីល្យំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាតុំ អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាតុំ ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ឧទ្ធច្ចំ បហាតុំ អសំវរំ បហាតុំ ទុស្សីល្យំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អស្សទ្ធិយំ បហាយ, អវទញ្ញុតំ បហាយ, កោសជ្ជំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ ឧទ្ធច្ចំ បហាតុំ អសំវរំ បហាតុំ ទុស្សីល្យំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អស្សទ្ធិយំ បហាតុំ អវទញ្ញុតំ បហាតុំ កោសជ្ជំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អនាទរិយំ បហាយ, ទោវចស្សតំ បហាយ, បាបមិត្តតំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អស្សទ្ធិយំ បហាតុំ អវទញ្ញុតំ បហាតុំ កោសជ្ជំ បហាតុំ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អនាទរិយំ បហាតុំ ទោវចស្សតំ បហាតុំ បាបមិត្តតំ បហាតុំ។ កតមេ តយោ? អហិរិកំ បហាយ, អនោត្តប្បំ បហាយ, បមាទំ បហាយ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អនាទរិយំ បហាតុំ ទោវចស្សតំ បហាតុំ បាបមិត្តតំ បហាតុំ។

“ហិរិមាយំ, ភិក្ខវេ, ឱត្តាបី អប្បមត្តោ ហោតិ។ សោ អប្បមត្តោ សមានោ ភព្ពោ អនាទរិយំ បហាតុំ ទោវចស្សតំ បហាតុំ បាបមិត្តតំ បហាតុំ។ សោ កល្យាណមិត្តោ សមានោ ភព្ពោ អស្សទ្ធិយំ បហាតុំ អវទញ្ញុតំ បហាតុំ កោសជ្ជំ បហាតុំ។ សោ អារទ្ធវីរិយោ សមានោ ភព្ពោ ឧទ្ធច្ចំ បហាតុំ អសំវរំ បហាតុំ ទុស្សីល្យំ បហាតុំ។ សោ សីលវា សមានោ ភព្ពោ អរិយានំ អទស្សនកម្យតំ បហាតុំ អរិយធម្មស្ស អសោតុកម្យតំ បហាតុំ ឧបារម្ភចិត្តតំ បហាតុំ។ សោ អនុបារម្ភចិត្តោ សមានោ ភព្ពោ មុដ្ឋស្សច្ចំ បហាតុំ អសម្បជញ្ញំ បហាតុំ ចេតសោ វិក្ខេបំ បហាតុំ។ សោ អវិក្ខិត្តចិត្តោ សមានោ ភព្ពោ អយោនិសោមនសិការំ បហាតុំ កុម្មគ្គសេវនំ បហាតុំ ចេតសោ លីនត្តំ បហាតុំ។ សោ អលីនចិត្តោ សមានោ ភព្ពោ សក្កាយទិដ្ឋិំ បហាតុំ វិចិកិច្ឆំ បហាតុំ សីលព្ពតបរាមាសំ បហាតុំ។ សោ អវិចិកិច្ឆោ សមានោ ភព្ពោ រាគំ បហាតុំ ទោសំ បហាតុំ មោហំ បហាតុំ។ សោ រាគំ បហាយ ទោសំ បហាយ មោហំ បហាយ ភព្ពោ ជាតិំ បហាតុំ ជរំ បហាតុំ មរណំ បហាតុ”ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. កាកសុត្តំ

៧៧. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ កាកោ។ កតមេហិ ទសហិ? ធំសី ច, បគព្ភោ ច, តិន្តិណោ [និល្លជ្ជោ (ក.) តិន្តិណោតិ តិន្តិណំ វុច្ចតិ តណ្ហា... (សី. ស្យា. អដ្ឋ.) អភិធម្មេ ខុទ្ទកវត្ថុវិភង្គេ តិន្តិណបទនិទ្ទេសេ បស្សិតព្ពំ] ច, មហគ្ឃសោ ច, លុទ្ទោ ច, អការុណិកោ ច, ទុព្ពលោ ច, ឱរវិតា ច, មុដ្ឋស្សតិ ច, នេចយិកោ [នេរសិកោ (សី.) តទដ្ឋកថាយំ បន “នេចយិកោ” ត្វេវ ទិស្សតិ] ច – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ អសទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ កាកោ។ ឯវមេវំ ខោ , ភិក្ខវេ, ទសហិ អសទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បាបភិក្ខុ។ កតមេហិ ទសហិ? ធំសី ច, បគព្ភោ ច, តិន្តិណោ ច, មហគ្ឃសោ ច, លុទ្ទោ ច, អការុណិកោ ច, ទុព្ពលោ ច, ឱរវិតា ច, មុដ្ឋស្សតិ ច, នេចយិកោ ច – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ អសទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បាបភិក្ខូ”តិ។ សត្តមំ។

៨. និគណ្ឋសុត្តំ

៧៨. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតា និគណ្ឋា។ កតមេហិ ទសហិ? អស្សទ្ធា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; ទុស្សីលា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; អហិរិកា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; អនោត្តប្បិនោ, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; អសប្បុរិសសម្ភត្តិនោ, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; អត្តុក្កំសកបរវម្ភកា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; សន្ទិដ្ឋិបរាមាសា អាធានគ្គាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គិនោ, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; កុហកា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; បាបិច្ឆា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា; បាបមិត្តា, ភិក្ខវេ, និគណ្ឋា – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ អសទ្ធម្មេហិ សមន្នាគតា និគណ្ឋា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អាឃាតវត្ថុសុត្តំ

៧៩. [អ. និ. ៩.២៩] “ទសយិមានិ, ភិក្ខវេ, អាឃាតវត្ថូនិ។ កតមានិ ទស? ‘អនត្ថំ មេ អចរី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘អនត្ថំ មេ ចរតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘អនត្ថំ មេ ចរិស្សតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរី’តិ...បេ.... ‘អនត្ថំ ចរតី’តិ...បេ.... ‘អនត្ថំ ចរិស្សតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ, ‘អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរី’តិ...បេ.... ‘អត្ថំ ចរតី’តិ...បេ.... ‘អត្ថំ ចរិស្សតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; អដ្ឋានេ ច កុប្បតិ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស អាឃាតវត្ថូនី”តិ។ នវមំ។

១០. អាឃាតបដិវិនយសុត្តំ

៨០. “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, អាឃាតបដិវិនយា។ កតមេ ទស? ‘អនត្ថំ មេ អចរិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ , ‘អនត្ថំ មេ ចរតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ, ‘អនត្ថំ មេ ចរិស្សតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ, បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ...បេ.... ចរតិ...បេ.... ចរិស្សតិ, តំ កុតេត្ថ

លព្ភាតិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ , អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ…បេ…. អត្ថំ ចរតិ…បេ…. អត្ថំ ចរិស្សតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភាតិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ, អដ្ឋានេ ច ន កុប្បតិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស អាឃាតបដិវិនយា’’តិ។ ទសមំ។

អាកង្ខវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អាកង្ខោ កណ្ដកោ ឥដ្ឋា, វឌ្ឍិ ច មិគសាលាយ;
តយោ ធម្មា ច កាកោ ច, និគណ្ឋា ទ្វេ ច អាឃាតាតិ។

(៩) ៤. ថេរវគ្គោ

១. វាហនសុត្តំ

៨១. ឯកំ សមយំ ភគវា ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ អថ ខោ អាយស្មា វាហនោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា វាហនោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កតិហិ នុ ខោ, ភន្តេ, ធម្មេហិ តថាគតោ និស្សដោ វិសំយុត្តោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរតី”តិ?

“ទសហិ ខោ, វាហន, ធម្មេហិ តថាគតោ និស្សដោ វិសំយុត្តោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរតិ។ កតមេហិ ទសហិ? រូបេន ខោ, វាហន, តថាគតោ និស្សដោ វិសំយុត្តោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរតិ, វេទនាយ ខោ, វាហន…បេ… សញ្ញាយ ខោ, វាហន… សង្ខារេហិ ខោ, វាហន… វិញ្ញាណេន ខោ, វាហន… ជាតិយា ខោ, វាហន… ជរាយ ខោ, វាហន… មរណេន ខោ, វាហន… ទុក្ខេហិ ខោ, វាហន… កិលេសេហិ ខោ, វាហន, តថាគតោ និស្សដោ វិសំយុត្តោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរតិ។ សេយ្យថាបិ, វាហន, ឧប្បលំ វា បទុមំ វា បុណ្ឌរីកំ វា ឧទកេ ជាតំ ឧទកេ សំវឌ្ឍំ ឧទកា បច្ចុគ្គម្ម ឋិតំ អនុបលិត្តំ ឧទកេន; ឯវមេវំ ខោ, វាហន, ឥមេហិ ទសហិ ធម្មេហិ តថាគតោ និស្សដោ វិសំយុត្តោ វិប្បមុត្តោ វិមរិយាទីកតេន ចេតសា វិហរតី”តិ។ បឋមំ។

២. អានន្ទសុត្តំ

៨២. អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ភគវា ឯតទវោច –

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘អស្សទ្ធោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘ទុស្សីលោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘អប្បស្សុតោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘ទុព្ពចោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘បាបមិត្តោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘កុសីតោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘មុដ្ឋស្សតិ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘អសន្តុដ្ឋោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘បាបិច្ឆោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘ឥមេហិ ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘សទ្ធោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘សីលវា សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘ពហុស្សុតោ សុតធរោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘សុវចោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘កល្យាណមិត្តោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘អារទ្ធវីរិយោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘ឧបដ្ឋិតស្សតិ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘សន្តុដ្ឋោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘អប្បិច្ឆោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘សម្មាទិដ្ឋិកោ សមានោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វតានន្ទ, ភិក្ខុ ‘ឥមេហិ ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បុណ្ណិយសុត្តំ

៨៣. អថ ខោ អាយស្មា បុណ្ណិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា បុណ្ណិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភន្តេ, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេន អប្បេកទា តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ អប្បេកទា នប្បដិភាតី”តិ?

“សទ្ធោ ច, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច ឧបសង្កមិតា; នេវ តាវ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។ យតោ ច ខោ, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ ឧបសង្កមិតា ច, ឯវំ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។

“សទ្ធោ ច, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ ហោតិ ឧបសង្កមិតា ច, នោ ច បយិរុបាសិតា…បេ… បយិរុបាសិតា ច, នោ ច បរិបុច្ឆិតា… បរិបុច្ឆិតា ច, នោ ច ឱហិតសោតោ ធម្មំ សុណាតិ… ឱហិតសោតោ ច ធម្មំ សុណាតិ, នោ ច សុត្វា ធម្មំ ធារេតិ… សុត្វា ច ធម្មំ ធារេតិ, នោ ច ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ… ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ នោ ច អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ហោតិ… អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ, នោ ច កល្យាណវាចោ ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា… កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ

បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, នោ ច សន្ទស្សកោ ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ, នេវ តាវ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។

“យតោ ច ខោ, បុណ្ណិយ, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ, ឧបសង្កមិតា ច, បយិរុបាសិតា ច, បរិបុច្ឆិតា ច, ឱហិតសោតោ ច ធម្មំ សុណាតិ, សុត្វា ច ធម្មំ ធារេតិ, ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខតិ, អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោ ច ហោតិ, កល្យាណវាចោ ច ហោតិ កល្យាណវាក្ករណោ បោរិយា វាចាយ សមន្នាគតោ វិស្សដ្ឋាយ អនេលគឡាយ អត្ថស្ស វិញ្ញាបនិយា, សន្ទស្សកោ ច ហោតិ សមាទបកោ សមុត្តេជកោ សម្បហំសកោ សព្រហ្មចារីនំ – ឯវំ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតិ។ ឥមេហិ ខោ, បុណ្ណិយ , ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា [សមន្នាគតោ (ក.)] [ឯកន្តំ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតីតិ (ស្យា.)] ឯកន្តបដិភានា [ឯកន្តបដិភានំ (សី.)] តថាគតំ ធម្មទេសនា ហោតី”តិ [ឯកន្តំ តថាគតំ ធម្មទេសនា បដិភាតីតិ (ស្យា.)]។ តតិយំ។

៤. ព្យាករណសុត្តំ

៨៤. តត្រ ខោ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាមោគ្គល្លានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាមោគ្គល្លានោ ឯតទវោច –

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ សមនុយុញ្ជតិ សមនុគ្គាហតិ សមនុភាសតិ។ សោ តថាគតេន វា តថាគតសាវកេន វា ឈាយិនា សមាបត្តិកុសលេន បរចិត្តកុសលេន បរចិត្តបរិយាយកុសលេន សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគ្គាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ ឥរីណំ អាបជ្ជតិ វិចិនំ [វិសិនំ (សី. អដ្ឋ.)] អាបជ្ជតិ អនយំ អាបជ្ជតិ ព្យសនំ អាបជ្ជតិ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច មនសិ ករោតិ – ‘កឹ នុ ខោ អយមាយស្មា អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ?

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ –

‘កោធនោ ខោ អយមាយស្មា; កោធបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ កោធបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ឧបនាហី ខោ បន អយមាយស្មា; ឧបនាហបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ ឧបនាហបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘មក្ខី ខោ បន អយមាយស្មា; មក្ខបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ មក្ខបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘បឡាសី ខោ បន អយមាយស្មា; បឡាសបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ បឡាសបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ឥស្សុកី ខោ បន អយមាយស្មា; ឥស្សាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ ឥស្សាបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘មច្ឆរី ខោ បន អយមាយស្មា; មច្ឆេរបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ មច្ឆេរបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘សឋោ ខោ បន អយមាយស្មា; សាឋេយ្យបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ សាឋេយ្យបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘មាយាវី ខោ បន អយមាយស្មា; មាយាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ មាយាបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘បាបិច្ឆោ ខោ បន អយមាយស្មា; ឥច្ឆាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ ឥច្ឆាបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘សតិ [មុដ្ឋស្សតិ (សី. ស្យា.)] ខោ បន អយមាយស្មា ឧត្តរិ ករណីយេ ឱរមត្តកេន វិសេសាធិគមេន អន្តរា វោសានំ អាបន្នោ។ អន្តរា វោសានគមនំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ’។

“សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ‘ឥមេ ទស ធម្មេ អប្បហាយ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ‘ឥមេ ទស ធម្មេ បហាយ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. កត្ថីសុត្តំ

៨៥. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ចេតីសុ វិហរតិ សហជាតិយំ។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាចុន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាចុន្ទោ ឯតទវោច –

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ កត្ថី ហោតិ វិកត្ថី អធិគមេសុ – ‘អហំ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ ទុតិយំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ តតិយំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ សមនុយុញ្ជតិ សមនុគ្គាហតិ សមនុភាសតិ។ សោ តថាគតេន វា តថាគតសាវកេន វា ឈាយិនា សមាបត្តិកុសលេន បរចិត្តកុសលេន បរចិត្តបរិយាយកុសលេន សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគ្គាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ ឥរីណំ អាបជ្ជតិ វិចិនំ អាបជ្ជតិ អនយំ អាបជ្ជតិ ព្យសនំ អាបជ្ជតិ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច មនសិ ករោតិ – ‘កិំ នុ ខោ អយមាយស្មា កត្ថី ហោតិ វិកត្ថី អធិគមេសុ – អហំ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ…បេ.… អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ –

‘ទីឃរត្តំ ខោ អយមាយស្មា ខណ្ឌការី ឆិទ្ទការី សពលការី កម្មាសការី ន សន្តតការី ន សន្តតវុត្តិ សីលេសុ។ ទុស្សីលោ ខោ អយមាយស្មា។ ទុស្សិល្យំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘អស្សទ្ធោ ខោ បន អយមាយស្មា; អស្សទ្ធិយំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘អប្បស្សុតោ ខោ បន អយមាយស្មា អនាចារោ; អប្បសច្ចំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ ។

‘ទុព្ពចោ ខោ បន អយមាយស្មា; ទោវចស្សតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘បាបមិត្តោ ខោ បន អយមាយស្មា; បាបមិត្តតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘កុសីតោ ខោ បន អយមាយស្មា; កោសជ្ជំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘មុដ្ឋស្សតិ ខោ បន អយមាយស្មា; មុដ្ឋស្សច្ចំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘កុហកោ ខោ បន អយមាយស្មា; កោហញ្ញំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ទុព្ភរោ ខោ បន អយមាយស្មា; ទុព្ភរតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ទុប្បញ្ញោ ខោ បន អយមាយស្មា; ទុប្បញ្ញតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ’។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សហាយកោ សហាយកំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘យទា តេ, សម្ម, ធនេន [ពន្ធោ (ក.)] ធនករណីយំ អស្ស, យាចេយ្យាសិ មំ [យាចិស្សសិ មំ (សី.), បវេទេយ្យាសិ មំ (ស្យា.), បរាជេយ្យាបិ មំ (ក.)] ធនំ។ ទស្សាមិ តេ ធន’ន្តិ។ សោ កិញ្ចិទេវ ធនករណីយេ សមុប្បន្នេ សហាយកោ សហាយកំ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អត្ថោ មេ, សម្ម, ធនេន។ ទេហិ មេ ធន’ន្តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘តេន ហិ, សម្ម, ឥធ ខនាហី’តិ។ សោ តត្រ ខនន្តោ នាធិគច្ឆេយ្យ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អលិកំ មំ, សម្ម, អវច; តុច្ឆកំ មំ, សម្ម, អវច – ឥធ ខនាហី’តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នាហំ តំ, សម្ម, អលិកំ អវចំ, តុច្ឆកំ អវចំ។ តេន ហិ, សម្ម, ឥធ ខនាហី’តិ។ សោ តត្រាបិ ខនន្តោ នាធិគច្ឆេយ្យ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អលិកំ មំ, សម្ម, អវច, តុច្ឆកំ មំ, សម្ម, អវច – ឥធ ខនាហី’តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នាហំ តំ, សម្ម, អលិកំ អវចំ, តុច្ឆកំ អវចំ ។ តេន ហិ, សម្ម, ឥធ ខនាហី’តិ។ សោ តត្រាបិ ខនន្តោ នាធិគច្ឆេយ្យ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អលិកំ មំ, សម្ម, អវច, តុច្ឆកំ មំ, សម្ម, អវច – ឥធ ខនាហី’តិ។ សោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘នាហំ តំ, សម្ម, អលិកំ អវចំ, តុច្ឆកំ អវចំ។ អបិ ច អហមេវ ឧម្មាទំ បាបុណឹ ចេតសោ វិបរិយាយ’ន្តិ។

“ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុ កត្តី ហោតិ វិកត្ថី អធិគមេសុ – ‘អហំ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ ទុតិយំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ តតិយំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបិ, អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ សមនុយុញ្ជតិ សមនុគ្គាហតិ សមនុភាសតិ។ សោ តថាគតេន វា តថាគតសាវកេន វា ឈាយិនា សមាបត្តិកុសលេន បរចិត្តកុសលេន បរចិត្តបរិយាយកុសលេន សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគ្គាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ ឥរិណំ អាបជ្ជតិ វិចិនំ អាបជ្ជតិ អនយំ អាបជ្ជតិ ព្យសនំ អាបជ្ជតិ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច មនសិ ករោតិ – ‘កឹ នុ ខោ អយមាយស្មា កត្តី ហោតិ វិកត្ថី អធិគមេសុ – អហំ បឋមំ ឈានំ សមាបជ្ជាមិបិ...បេ.... អហំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជាមិបិ វុដ្ឋហាមិបី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ –

‘ទីឃរត្តំ ខោ អយមាយស្មា ខណ្ឌការី ឆិទ្ទការី សពលការី កម្មាសការី, ន សន្តតការី ន សន្តតវុត្តិ សីលេសុ។ ទុស្សីលោ ខោ អយមាយស្មា; ទុស្សិល្យំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘អស្សទ្ធោ ខោ បន អយមាយស្មា; អស្សទ្ធិយំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ ។

‘អប្បស្សុតោ ខោ បន អយមាយស្មា អនាចារោ; អប្បសច្ចំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ទុព្ពចោ ខោ បន អយមាយស្មា; ទោវចស្សតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘បាបមិត្តោ ខោ បន អយមាយស្មា; បាបមិត្តតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘កុសីតោ ខោ បន អយមាយស្មា; កោសជ្ជំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘មុដ្ឋស្សតិ ខោ បន អយមាយស្មា; មុដ្ឋស្សច្ចំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘កុហកោ ខោ បន អយមាយស្មា; កោហញ្ញំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ទុព្ភរោ ខោ បន អយមាយស្មា; ទុព្ភរតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ទុប្បញ្ញោ ខោ បន អយមាយស្មា; ទុប្បញ្ញតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ’។

“សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ‘ឥមេ ទស ធម្មេ អប្បហាយ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ‘ឥមេ ទស ធម្មេ បហាយ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អធិមានសុត្តំ

៨៦. ឯកំ សមយំ អាយស្មា មហាកស្សបោ រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវេ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាកស្សបស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា មហាកស្សបោ ឯតទវោច –

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ សមនុយុញ្ជតិ សមនុគ្គាហតិ សមនុភាសតិ។ សោ តថាគតេន វា តថាគតសាវកេន វា ឈាយិនា សមាបត្តិកុសលេន បរចិត្តកុសលេន បរចិត្តបរិយាយកុសលេន សមនុយុញ្ជិយមានោ សមនុគ្គាហិយមានោ សមនុភាសិយមានោ ឥរិណំ អាបជ្ជតិ វិចិនំ អាបជ្ជតិ អនយំ អាបជ្ជតិ ព្យសនំ អាបជ្ជតិ អនយព្យសនំ អាបជ្ជតិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច មនសិ ករោតិ – ‘កឹ នុ ខោ អយមាយស្មា អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ –

‘អធិមានិកោ ខោ អយមាយស្មា អធិមានសច្ចោ, អប្បត្តេ បត្តសញ្ញី, អកតេ កតសញ្ញី, អនធិគតេ អធិគតសញ្ញី។ អធិមានេន អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច មនសិ ករោតិ – ‘កឹ នុ ខោ អយមាយស្មា និស្សាយ អធិមានិកោ អធិមានសច្ចោ, អប្បត្តេ បត្តសញ្ញី, អកតេ កតសញ្ញី, អនធិគតេ អធិគតសញ្ញី។ អធិមានេន អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ខីណា ជាតិ , វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ –

‘ពហុស្សុតោ ខោ បន អយមាយស្មា សុតធរោ សុតសន្និចយោ, យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។ តស្មា អយមាយស្មា អធិមានិកោ អធិមានសច្ចោ, អប្បត្តេ បត្តសញ្ញី, អកតេ កតសញ្ញី, អនធិគតេ អធិគតសញ្ញី។ អធិមានេន អញ្ញំ ព្យាករោតិ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។

“តមេនំ តថាគតោ វា តថាគតសាវកោ វា ឈាយី សមាបត្តិកុសលោ បរចិត្តកុសលោ បរចិត្តបរិយាយកុសលោ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ –

‘អភិជ្ឈាលុ ខោ បន អយមាយស្មា; អភិជ្ឈាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ អភិជ្ឈាបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ព្យាបន្នោ ខោ បន អយមាយស្មា; ព្យាបាទបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ ព្យាបាទបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ថិនមិទ្ធោ ខោ បន អយមាយស្មា; ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ ថិនមិទ្ធបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ឧទ្ធតោ ខោ បន អយមាយស្មា; ឧទ្ធច្ចបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ ឧទ្ធច្ចបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘វិចិកិច្ឆោ ខោ បន អយមាយស្មា; វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតេន ចេតសា ពហុលំ វិហរតិ។ វិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋានំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘កម្មារាមោ ខោ បន អយមាយស្មា កម្មរតោ កម្មារាមតំ អនុយុត្តោ។ កម្មារាមតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘ភស្សារាមោ ខោ បន អយមាយស្មា ភស្សរតោ ភស្សារាមតំ អនុយុត្តោ។ ភស្សារាមតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘និទ្ទារាមោ ខោ បន អយមាយស្មា និទ្ទារតោ និទ្ទារាមតំ អនុយុត្តោ។ និទ្ទារាមតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘សង្គណិការាមោ ខោ បន អយមាយស្មា សង្គណិករតោ សង្គណិការាមតំ អនុយុត្តោ។ សង្គណិការាមតា ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ។

‘សតិ ខោ បន អយមាយស្មា ឧត្តរិ ករណីយេ ឱរមត្តកេន វិសេសាធិគមេន អន្តរា វោសានំ អាបន្នោ។ អន្តរា វោសានគមនំ ខោ បន តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ បរិហានមេតំ’។

“សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ‘ឥមេ ទស ធម្មេ អប្បហាយ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ សោ វតាវុសោ, ភិក្ខុ ‘ឥមេ ទស ធម្មេ បហាយ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជិស្សតី’តិ ឋានមេតំ វិជ្ជតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. នប្បិយសុត្តំ

៨៧. តត្រ ខោ ភគវា កាលង្កតំ ភិក្ខុំ [កលន្ទកំ ភិក្ខុំ (សី.), កាឡកភិក្ខុំ (ស្យា.)] អារព្ភ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អធិករណិកោ ហោតិ, អធិករណសមថស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អធិករណិកោ ហោតិ អធិករណសមថស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សិក្ខាកាមោ ហោតិ, សិក្ខាសមាទានស្ស [សិក្ខាកាមស្ស (ក.)] ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន សិក្ខាកាមោ ហោតិ សិក្ខាសមាទានស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បាបិច្ឆោ ហោតិ, ឥច្ឆាវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បាបិច្ឆោ ហោតិ ឥច្ឆាវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ, កោធវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កោធនោ ហោតិ កោធវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មក្ខី ហោតិ, មក្ខវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មក្ខី ហោតិ មក្ខវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សឋោ ហោតិ , សាឋេយ្យវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ សឋោ ហោតិ សាឋេយ្យវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មាយាវី ហោតិ, មាយាវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មាយាវី ហោតិ មាយាវិនយស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មានំ ន និសាមកជាតិកោ ហោតិ, ធម្មនិសន្តិយា ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មានំ ន និសាមកជាតិកោ ហោតិ ធម្មនិសន្តិយា ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បដិសល្លីនោ ហោតិ, បដិសល្លានស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បដិសល្លីនោ ហោតិ បដិសល្លានស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ ន បដិសន្ថារកោ [បដិសន្ធារកោ (ក.)] ហោតិ, បដិសន្ថារកស្ស ន វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ ន បដិសន្ថារកោ ហោតិ បដិសន្ថារកស្ស ន វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ ន បិយតាយ ន គរុតាយ ន ភាវនាយ ន សាមញ្ញាយ ន ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“ឯវរូបស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កិញ្ចាបិ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មំ សព្រហ្មចារី សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ [គរុករេយ្យុំ (សី. ស្យា.)] មានេយ្យុំ បូជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី ន ចេវ សក្ករោន្តិ ន គរុំ ករោន្តិ [គរុករោន្តិ (សី. ស្យា.)] ន មានេន្តិ ន បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិស្ស, ភិក្ខវេ, វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី តេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អប្បហីនេ សមនុបស្សន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កស្ស កិញ្ចាបិ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មំ មនុស្សា អាជានីយដ្ឋានេ ឋបេយ្យុំ, អាជានីយភោជនញ្ច ភោជេយ្យុំ, អាជានីយបរិមជ្ជនញ្ច បរិមជ្ជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ នំ មនុស្សា ន ចេវ អាជានីយដ្ឋានេ ឋបេន្តិ ន ច អាជានីយភោជនំ ភោជេន្តិ ន ច អាជានីយបរិមជ្ជនំ បរិមជ្ជន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិស្ស, ភិក្ខវេ, វិញ្ញូ មនុស្សា តានិ សាឋេយ្យានិ កូដេយ្យានិ ជិម្ហេយ្យានិ វង្កេយ្យានិ អប្បហីនានិ សមនុបស្សន្តិ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯវរូបស្ស ភិក្ខុនោ កិញ្ចាបិ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មំ សព្រហ្មចារី សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី ន ចេវ សក្ករោន្តិ ន គរុំ ករោន្តិ ន មានេន្តិ ន បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិស្ស, ភិក្ខវេ, វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី តេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ អប្បហីនេ សមនុបស្សន្តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អធិករណិកោ ហោតិ, អធិករណសមថស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន អធិករណិកោ ហោតិ អធិករណសមថស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ បិយតាយ គរុតាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សិក្ខាកាមោ ហោតិ, សិក្ខាសមាទានស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សិក្ខាកាមោ ហោតិ សិក្ខាសមាទានស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ បិយតាយ គរុតាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អប្បិច្ឆោ ហោតិ, ឥច្ឆាវិនយស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អប្បិច្ឆោ ហោតិ ឥច្ឆាវិនយស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្កោធនោ ហោតិ, កោធវិនយស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្កោធនោ ហោតិ កោធវិនយស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អមក្ខី ហោតិ, មក្ខវិនយស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ អមក្ខី ហោតិ មក្ខវិនយស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសឋោ ហោតិ, សាឋេយ្យវិនយស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសឋោ ហោតិ សាឋេយ្យវិនយស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អមាយាវី ហោតិ, មាយាវិនយស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អមាយាវី ហោតិ មាយាវិនយស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មានំ និសាមកជាតិកោ ហោតិ, ធម្មនិសន្តិយា វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មានំ និសាមកជាតិកោ ហោតិ ធម្មនិសន្តិយា វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសល្លីនោ ហោតិ, បដិសល្លានស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បដិសល្លីនោ ហោតិ បដិសល្លានស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ...បេ.... ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បដិសន្ថារកោ ហោតិ, បដិសន្ថារកស្ស វណ្ណវាទី។ យម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បដិសន្ថារកោ ហោតិ បដិសន្ថារកស្ស វណ្ណវាទី, អយម្បិ ធម្មោ បិយតាយ គរុតាយ ភាវនាយ សាមញ្ញាយ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ។

“ឯវរូបស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មំ សព្រហ្មចារី សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិស្ស, ភិក្ខវេ, វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី តេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ បហីនេ សមនុបស្សន្តិ។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ភទ្ទស្ស អស្សាជានីយស្ស កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មំ មនុស្សា អាជានីយដ្ឋានេ ឋបេយ្យុំ, អាជានីយភោជនញ្ច ភោជេយ្យុំ, អាជានីយបរិមជ្ជនញ្ច បរិមជ្ជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ នំ មនុស្សា អាជានីយដ្ឋានេ ច ឋបេន្តិ អាជានីយភោជនញ្ច ភោជេន្តិ អាជានីយបរិមជ្ជនញ្ច បរិមជ្ជន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិស្ស, ភិក្ខវេ, វិញ្ញូ មនុស្សា តានិ សាឋេយ្យានិ កូដេយ្យានិ ជិម្ហេយ្យានិ វង្កេយ្យានិ បហីនានិ សមនុបស្សន្តិ។

“ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯវរូបស្ស ភិក្ខុនោ កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជេយ្យ – ‘អហោ វត មំ សព្រហ្មចារី សក្ករេយ្យុំ គរុំ ករេយ្យុំ មានេយ្យុំ បូជេយ្យុ’ន្តិ, អថ ខោ នំ សព្រហ្មចារី សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ មានេន្តិ បូជេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថាហិស្ស, ភិក្ខវេ, វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី តេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ បហីនេ សមនុបស្សន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. អក្កោសកសុត្តំ

៨៨. “យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្កោសកបរិភាសកោ អរិយូបវាទី សព្រហ្មចារីនំ ឋានមេតំ អវកាសោ [អដ្ឋានមេតំ អនវកាសោ (សី. ស្យា. បី.)] យំ សោ ទសន្នំ ព្យសនានំ អញ្ញតរំ ព្យសនំ និគច្ឆេយ្យ [ន និគច្ឆេយ្យ (សី. ស្យា. បី.)]។ កតមេសំ ទសន្នំ? អនធិគតំ នាធិគច្ឆតិ, អធិគតា បរិហាយតិ, សទ្ធម្មស្ស ន វោទាយន្តិ, សទ្ធម្មេសុ វា អធិមានិកោ ហោតិ អនភិរតោ វា ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ, អញ្ញតរំ វា សំកិលិដ្ឋំ អាបត្តឹ អាបជ្ជតិ, គាឡ្ហំ វា រោគាតង្កំ ផុសតិ, ឧម្មាទំ វា បាបុណាតិ ចិត្តក្ខេបំ, សម្មូឡ្ហោ កាលំ ករោតិ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ

ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អក្កោសកបរិភាសកោ អរិយូបវាទី សព្រហ្មចារីនំ, ឋានមេតំ អវកាសោ យំ សោ ឥមេសំ ទសន្នំ ព្យសនានំ អញ្ញតរំ ព្យសនំ និគច្ឆេយ្យា’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. កោកាលិកសុត្តំ

៨៩. [សំ. និ. ១.១៨១; សុ. និ. កោកាលិកសុត្ត] អថ ខោ កោកាលិកោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ កោកាលិកោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘បាបិច្ឆា, ភន្តេ, សារិបុត្តមោគ្គល្លានា, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតា’’តិ។ ‘‘មា ហេវំ, កោកាលិក, មា ហេវំ, កោកាលិក! បសាទេហិ, កោកាលិក, សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ។ បេសលា សារិបុត្តមោគ្គល្លានា’’តិ។

ទុតិយម្បិ ខោ កោកាលិកោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កិញ្ចាបិ មេ, ភន្តេ, ភគវា សទ្ធាយិកោ បច្ចយិកោ, អថ ខោ បាបិច្ឆាវ សារិបុត្តមោគ្គល្លានា, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតា’’តិ។ ‘‘មា ហេវំ, កោកាលិក, មា ហេវំ, កោកាលិក! បសាទេហិ, កោកាលិក, សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ។ បេសលា សារិបុត្តមោគ្គល្លានា’’តិ។

តតិយម្បិ ខោ កោកាលិកោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – ‘‘កិញ្ចាបិ មេ, ភន្តេ, ភគវា សទ្ធាយិកោ បច្ចយិកោ, អថ ខោ បាបិច្ឆាវ សារិបុត្តមោគ្គល្លានា, បាបិកានំ ឥច្ឆានំ វសំ គតា’’តិ។ ‘‘មា ហេវំ, កោកាលិក, មា ហេវំ, កោកាលិក! បសាទេហិ, កោកាលិក , សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ។ បេសលា សារិបុត្តមោគ្គល្លានា’’តិ។

អថ ខោ កោកាលិកោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អចិរបក្កន្តស្ស ច កោកាលិកស្ស ភិក្ខុនោ សាសបមត្តីហិ បីឡកាហិ សព្ពោ កាយោ ផុដោ អហោសិ។ សាសបមត្តិយោ ហុត្វា មុគ្គមត្តិយោ អហេសុំ, មុគ្គមត្តិយោ ហុត្វា កលាយមត្តិយោ អហេសុំ, កលាយមត្តិយោ ហុត្វា កោលដ្ឋិមត្តិយោ អហេសុំ, កោលដ្ឋិមត្តិយោ ហុត្វា កោលមត្តិយោ អហេសុំ, កោលមត្តិយោ ហុត្វា អាមលកមត្តិយោ អហេសុំ, អាមលកមត្តិយោ ហុត្វា (តិណ្ឌុកមត្តិយោ អហេសុំ, តិណ្ឌុកមត្តិយោ ហុត្វា,) [សំ. និ. ១.១៨១; សុ. និ. កោកាលិកសុត្ត នត្ថិ] ពេឡុវសលាដុកមត្តិយោ អហេសុំ, ពេឡុវសលាដុកមត្តិយោ ហុត្វា ពិល្លមត្តិយោ អហេសុំ, ពិល្លមត្តិយោ ហុត្វា បភិជ្ជឹសុ, បុព្ពញ្ច លោហិតញ្ច បគ្ឃរិំសុ។ សោ សុទំ កទលិបត្តេសុ សេតិ មច្ឆោវ វិសគិលិតោ។

អថ ខោ តុរូ បច្ចេកព្រហ្មា [តុទុប្បច្ចេកព្រហ្មា (សី. បី.), តុទិ បច្ចេកព្រហ្មា (ស្យា.), តុរិ បច្ចេកព្រហ្មា (ក.) សំ. និ. ១.១៨០] យេន កោកាលិកោ ភិក្ខុ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា វេហាសេ ឋត្វា កោកាលិកំ ភិក្ខុំ ឯតទវោច – ‘‘បសាទេហិ, កោកាលិក, សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ។ បេសលា សារិបុត្តមោគ្គល្លានា’’តិ។ ‘‘កោសិ ត្វំ, អាវុសោ’’តិ? ‘‘អហំ តុរូ បច្ចេកព្រហ្មា’’តិ។ ‘‘ននុ ត្វំ, អាវុសោ, ភគវតា អនាគាមី ព្យាកតោ, អថ កិញ្ចរហិ ឥធាគតោ? បស្ស យាវញ្ច តេ ឥទំ អបរទ្ធ’’ន្តិ។

អថ ខោ តុរូ បច្ចេកព្រហ្មា កោកាលិកំ ភិក្ខុំ គាថាហិ អជ្ឈភាសិ –

‘‘បុរិសស្ស ហិ ជាតស្ស, កុឋារី ជាយតេ មុខេ;
យាយ ឆិន្ទតិ អត្តានំ, ពាលោ ទុព្ភាសិតំ ភណំ។

‘‘យោ និន្ទិយំ បសំសតិ, តំ វា និន្ទតិ យោ បសំសិយោ;
វិចិនាតិ មុខេន សោ កលិំ, កលិនា តេន សុខំ ន វិន្ទតិ។

‘‘អប្បមត្តកោ អយំ កលិ, យោ អក្ខេសុ ធនបរាជយោ;
សព្ពស្សាបិ សហាបិ អត្តនា, អយមេវ មហត្តរោ កលិ;
យោ សុគតេសុ មនំ បទូសយេ។

‘‘សតំ សហស្សានំ និរព្ពុទានំ, ឆត្តឹសតិ បញ្ច ច អព្ពុទានិ;
យមរិយគរហី និរយំ ឧបេតិ, វាចំ មនញ្ច បណិធាយ បាបក’’ន្តិ។

អថ ខោ កោកាលិកោ ភិក្ខុ តេនេវ អាពាធេន កាលមកាសិ។ កាលង្កតោ ច កោកាលិកោ ភិក្ខុ បទុមំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ អាឃាតេត្វា។

អថ ខោ ព្រហ្មា សហម្បតិ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ ព្រហ្មា សហម្បតិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោកាលិកោ, ភន្តេ , ភិក្ខុ កាលង្កតោ។ កាលង្កតោ ច, ភន្តេ, កោកាលិកោ ភិក្ខុ បទុមំ និរយំ ឧបបន្នោ សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ អាឃាតេត្វា”តិ។ ឥទមវោច ព្រហ្មា សហម្បតិ។ ឥទំ វត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិ។

អថ ខោ ភគវា តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ឥមំ, ភិក្ខវេ, រត្តិំ ព្រហ្មា សហម្បតិ អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ មំ ឯតទវោច – ‘កោកាលិកោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ កាលង្កតោ; កាលង្កតោ ច, ភន្តេ, កោកាលិកោ ភិក្ខុ បទុមំ និរយំ ឧបបន្នោ សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ អាឃាតេត្វា’តិ។ ឥទមវោច, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា សហម្បតិ។ ឥទំ វត្វា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កីវ ទីឃំ នុ ខោ, ភន្តេ, បទុមេ និរយេ អាយុប្បមាណ”ន្តិ? “ទីឃំ ខោ, ភិក្ខុ, បទុមេ និរយេ អាយុប្បមាណំ។ ន តំ សុករំ សង្ខាតុំ – ‘ឯត្តកានិ វស្សានីតិ វា ឯត្តកានិ វស្សសតានីតិ វា ឯត្តកានិ វស្សសហស្សានីតិ វា ឯត្តកានិ វស្សសតសហស្សានីតិ វា’”តិ។

“សក្កា បន, ភន្តេ, ឧបមំ កាតុ”ន្តិ? “សក្កា, ភិក្ខូ,”តិ ភគវា អវោច – “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិខារិកោ កោសលកោ តិលវាហោ តតោ បុរិសោ វស្សសតស្ស វស្សសតស្ស អច្ចយេន ឯកមេកំ តិលំ ឧទ្ធរេយ្យ ។ ខិប្បតរំ ខោ សោ, ភិក្ខុ, វីសតិខារិកោ កោសលកោ តិលវាហោ ឥមិនា ឧបក្កមេន បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆេយ្យ, ន ត្វេវ ឯកោ អព្ពុទោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ អព្ពុទា និរយា, ឯវមេកោ និរព្ពុទោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ និរព្ពុទា និរយា, ឯវមេកោ អពពោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ អពពា និរយា, ឯវមេកោ អដដោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ អដដា និរយា, ឯវមេកោ អហហោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ អហហា និរយា, ឯវមេកោ កុមុទោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ កុមុទា និរយា, ឯវមេកោ សោគន្ធិកោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ សោគន្ធិកា និរយា, ឯវមេកោ ឧប្បលកោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ ឧប្បលកា និរយា, ឯវមេកោ បុណ្ឌរីកោ និរយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុ, វីសតិ បុណ្ឌរីកា និរយា, ឯវមេកោ បទុមោ និរយោ។ បទុមំ ខោ បន, ភិក្ខុ, និរយំ កោកាលិកោ ភិក្ខុ ឧបបន្នោ សារិបុត្តមោគ្គល្លានេសុ ចិត្តំ អាឃាតេត្វា”តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

“បុរិសស្ស ហិ ជាតស្ស, កុឋារី ជាយតេ មុខេ;
យាយ ឆិន្ទតិ អត្តានំ, ពាលោ ទុព្ភាសិតំ ភណំ។

“យោ និន្ទិយំ បសំសតិ, តំ វា និន្ទតិ យោ បសំសិយោ;
វិចិនាតិ មុខេន សោ កលិំ, កលិនា តេន សុខំ ន វិន្ទតិ។

“អប្បមត្តកោ អយំ កលិ, យោ អក្ខេសុ ធនបរាជយោ;
សព្ពស្សាបិ សហាបិ អត្តនា, អយមេវ មហត្តរោ កលិ;
យោ សុគតេសុ មនំ បទូសយេ។

“សតំ សហស្សានំ និរព្ពុទានំ, ឆត្តឹសតិ បញ្ច ច អព្ពុទានិ;
យមរិយគរហី និរយំ ឧបេតិ, វាចំ មនញ្ច បណិធាយ បាបក”ន្តិ។ នវមំ;

១០. ខីណាសវពលសុត្តំ

៩០. អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ភគវា ឯតទវោច – “កតិ នុ ខោ, សារិបុត្ត, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ?

“ទស, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’តិ។ កតមានិ ទស? [អ. និ. ៨.២៨; បដិ. ម. ២.៤៤] ឥធ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ យម្បិ , ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ វិវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តីភូតំ សព្ពសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ វិវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តីភូតំ សព្ពសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’តិ។

“បុន ចបរំ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សម្មប្បធានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា…បេ…. ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា …បេ…. បញ្ចិន្ទ្រិយានិ… បញ្ច ពលានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ… សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា… អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ។ យម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, ឥទម្បិ, ភន្តេ, ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’តិ។

“ឥមានិ ខោ, ភន្តេ, ទស ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលានិ, យេហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – ‘ខីណា មេ អាសវា’”តិ។ ទសមំ។

ថេរវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វាហនានន្ទោ បុណ្ណិយោ, ព្យាករំ កត្ថិមានិកោ;
នបិយក្កោសកោកាលិ, ខីណាសវពលេន ចាតិ។

(១០) ៥. ឧបាលិវគ្គោ

១. កាមភោគីសុត្តំ

៩១. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ភគវា ឯតទវោច –

“ទសយិមេ , គហបតិ, កាមភោគី សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ ទស? ឥធ, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន; អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ [ន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ (សី. ស្យា. បី.) ឯវមុបរិបិ] ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន; អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន , គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន; អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ; ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ ; ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ; ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន; ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន; ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ, ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន; ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ តេ ច ភោគេ គថិតោ [គធិតោ (ក.) អ. និ. ៣.១២៤ បស្សិតព្ពំ] មុច្ឆិតោ អជ្ឈោសន្នោ [អជ្ឈាបន្នោ (សព្ពត្ថ) អ. និ. ៣.១២៤ សុត្តវណ្ណនា ដីកា ឱលោកេតព្ពា] អនាទីនវទស្សាវី អនិស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។

“ឥធ បន, គហបតិ, ឯកច្ចោ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន; ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ។ តេ ច ភោគេ អគថិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន, អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ ‘អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន, អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតី’តិ ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។

“តត្រ , គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេន , អធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ។ ‘អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនា’តិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ, ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ, ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឯកេន ឋានេន បាសំសោ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ ‘ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ , គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ, ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ ។ ‘ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ , គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនបិ អសាហសេនបិ, ធម្មាធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា សាហសេនបិ អសាហសេនបិ អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ សាហសេនា’តិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឯកេន ឋានេន បាសំសោ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។ ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘ន អត្តានំ សុខេតិ ន បីណេតី’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមិនា ឯកេន ឋានេន បាសំសោ ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ គារយ្ហោ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ ករោតិ, អយំ, គហបតិ , កាមភោគី ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘ន សំវិភជតិ ន បុញ្ញានិ

ករោតី’តិ ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ , គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ ទ្វីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។

“តត្រ, គហបតិ យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, តេ ច ភោគេ គថិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈោសន្នោ អនាទីនវទស្សាវី អនិស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ ‘ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘តេ ច ភោគេ គថិតោ មុច្ឆិតោ អជ្ឈោសន្នោ អនាទីនវទស្សាវី អនិស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតី’តិ , ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ តីហិ ឋានេហិ បាសំសោ ឥមិនា ឯកេន ឋានេន គារយ្ហោ។

“តត្រ, គហបតិ, យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, តេ ច ភោគេ អគថិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ, អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ចតូហិ ឋានេហិ បាសំសោ។ ‘ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេនា’តិ, ឥមិនា បឋមេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘អត្តានំ សុខេតិ បីណេតី’តិ, ឥមិនា ទុតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតី’តិ, ឥមិនា តតិយេន ឋានេន បាសំសោ។ ‘តេ ច ភោគេ អគថិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតី’តិ, ឥមិនា ចតុត្ថេន ឋានេន បាសំសោ។ អយំ, គហបតិ, កាមភោគី ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ បាសំសោ។

“ឥមេ ខោ, គហបតិ, ទស កាមភោគី សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ ឥមេសំ ខោ, គហបតិ, ទសន្នំ កាមភោគីនំ យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, តេ ច ភោគេ អគថិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ, អយំ ឥមេសំ ទសន្នំ កាមភោគីនំ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ [មោក្ខោ (ក. សី.) អ. និ. ៤.៩៥; ៥.១៨១; សំ. និ. ៣.៦៦២] ច ឧត្តមោ ច បវរោ ច។ សេយ្យថាបិ, គហបតិ, គវា ខីរំ, ខីរម្ហា ទធិ, ទធិម្ហា នវនីតំ, នវនីតម្ហា សប្បិ, សប្បិម្ហា សប្បិមណ្ឌោ។ សប្បិមណ្ឌោ តត្ថ អគ្គមក្ខាយតិ។

ឯវមេវំ ខោ , គហបតិ, ឥមេសំ ទសន្នំ កាមភោគីនំ យ្វាយំ កាមភោគី ធម្មេន ភោគេ បរិយេសតិ អសាហសេន, ធម្មេន ភោគេ បរិយេសិត្វា អសាហសេន អត្តានំ សុខេតិ បីណេតិ សំវិភជតិ បុញ្ញានិ ករោតិ, តេ ច ភោគេ អគថិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈោសន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ, អយំ ឥមេសំ ទសន្នំ កាមភោគីនំ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ [មោក្ខោ (ក. សី.) អ. និ. ៥.១៨១] ច ឧត្តមោ ច បវរោ ចា”តិ។ បឋមំ។

២. ភយសុត្តំ

៩២. [អ. និ. ៩.២៧; សំ. និ. ៥.១០២៤] អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតិំ ភគវា ឯតទវោច –

“យតោ, ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ចតូហិ ច សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, អរិយោ ចស្ស ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ។ សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’តិ។

“កតមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ? យំ , គហបតិ, បាណាតិបាតី បាណាតិបាតបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, បាណាតិបាតា បដិវិរតោ នេវ ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ [នេវ ទិដ្ឋធម្មិកំ] ភយំ វេរំ បសវតិ ន សម្បរាយិកម្បិ [ន សម្បរាយិកំ] ភយំ វេរំ បសវតិ ន ចេតសិកម្បិ [ន ចេតសិកំ (សី. ស្យា. បី.)] ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បាណាតិបាតា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ ។

“យំ , គហបតិ, អទិន្នាទាយី…បេ… កាមេសុមិច្ឆាចារី… មុសាវាទី… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ នេវ ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ ន សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ ន ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ។

“កតមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ… ពុទ្ធោ ភគវា’តិ; ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ; សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា, ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ; អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ ‘អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ’។ ឥមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។

“កតមោ ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘ឥតិ ឥមស្មឹ សតិ ឥទំ ហោតិ; ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ; ឥមស្មឹ អសតិ ឥទំ ន ហោតិ; ឥមស្ស និរោធា ឥទំ និរុជ្ឈតិ, យទិទំ – អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ, ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ; អវិជ្ជាយ ត្វេវ អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធោ…បេ… ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធោ ហោតី’តិ។ អយញ្ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ។

“យតោ ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ឥមេហិ ច ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, អយញ្ចស្ស អរិយោ ញាយោ បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតិ សុប្បដិវិទ្ធោ , សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ; សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’’តិ។ ទុតិយំ។

៣. កីទិដ្ឋិកសុត្តំ

៩៣. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ ទិវា ទិវស្ស សាវត្ថិយា និក្ខមិ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកស្ស គហបតិស្ស ឯតទហោសិ – “អកាលោ ខោ តាវ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ បដិសល្លីនោ ភគវា។ មនោភាវនីយានម្បិ ភិក្ខូនំ អកាលោ ទស្សនាយ។ បដិសល្លីនា មនោភាវនីយា ភិក្ខូ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ’’ន្តិ។

អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិ។ តេន ខោ បន សមយេន អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា សង្គម្ម សមាគម្ម ឧន្នាទិនោ ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ កថេន្តា និសិន្នា ហោន្តិ។ អទ្ទសំសុ ខោ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន អញ្ញមញ្ញំ សណ្ឋាបេសុំ – “អប្បសទ្ទា ភោន្តោ ហោន្តុ, មា ភោន្តោ សទ្ទមកត្ថ។ អយំ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ អារាមំ អាគច្ឆតិ សមណស្ស គោតមស្ស សាវកោ។ យាវតា ខោ បន សមណស្ស គោតមស្ស សាវកា គិហី ឱទាតវសនា សាវត្ថិយំ បដិវសន្តិ, អយំ តេសំ អញ្ញតរោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ។ អប្បសទ្ទកាមា ខោ បន តេ អាយស្មន្តោ អប្បសទ្ទវិនីតា អប្បសទ្ទស្ស វណ្ណវាទិនោ។ អប្បេវ នាម អប្បសទ្ទំ បរិសំ វិទិត្វា ឧបសង្កមិតព្ពំ មញ្ញេយ្យា’’តិ។

អថ ខោ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា តុណ្ហី អហេសុំ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ តេ

អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ – “វទេហិ, គហបតិ, កីទិដ្ឋិកោ សមណោ គោតមោ”តិ? “ន ខោ អហំ, ភន្តេ, ភគវតោ សព្ពំ ទិដ្ឋឹ ជានាមី”តិ។

“ឥតិ កិរ ត្វំ, គហបតិ, ន សមណស្ស គោតមស្ស សព្ពំ ទិដ្ឋឹ ជានាសិ; វទេហិ, គហបតិ, កីទិដ្ឋិកា ភិក្ខូ”តិ? “ភិក្ខូនម្បិ ខោ អហំ, ភន្តេ, ន សព្ពំ ទិដ្ឋឹ ជានាមី”តិ។

“ឥតិ កិរ ត្វំ, គហបតិ, ន សមណស្ស គោតមស្ស សព្ពំ ទិដ្ឋឹ ជានាសិ នបិ ភិក្ខូនំ សព្ពំ ទិដ្ឋឹ ជានាសិ; វទេហិ, គហបតិ, កីទិដ្ឋិកោសិ តុវ”ន្តិ? “ឯតំ ខោ, ភន្តេ, អម្ហេហិ ន ទុក្ករំ ព្យាកាតុំ យំទិដ្ឋិកា មយំ។ ឥង្ឃ តាវ អាយស្មន្តោ យថាសកានិ ទិដ្ឋិគតានិ ព្យាករោន្តុ, បច្ឆាបេតំ អម្ហេហិ ន ទុក្ករំ ភវិស្សតិ ព្យាកាតុំ យំទិដ្ឋិកា មយ”ន្តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ បរិព្ពាជកោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ឯតទវោច – “សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, គហបតី”តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ បរិព្ពាជកោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ឯតទវោច – “អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, គហបតី”តិ។

អញ្ញតរោបិ ខោ បរិព្ពាជកោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ឯតទវោច – “អន្តវា លោកោ…បេ… អនន្តវា លោកោ… តំ ជីវំ តំ សរីរំ… អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ… ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, គហបតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ តេ បរិព្ពាជកេ ឯតទវោច – “យ្វាយំ, ភន្តេ, អាយស្មា ឯវមាហ – ‘សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, គហបតី’តិ , ឥមស្ស អយមាយស្មតោ ទិដ្ឋិ អត្តនោ វា អយោនិសោមនសិការហេតុ ឧប្បន្នា បរតោឃោសបច្ចយា វា។ សា ខោ បនេសា ទិដ្ឋិ ភូតា សង្ខតា ចេតយិតា បដិច្ចសមុប្បន្នា។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ ចេតយិតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ តទនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទេវេសោ អាយស្មា អល្លីនោ, តទេវេសោ អាយស្មា អជ្ឈុបគតោ។

“យោបាយំ , ភន្តេ, អាយស្មា ឯវមាហ – ‘អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, គហបតី’តិ, ឥមស្សាបិ អយមាយស្មតោ ទិដ្ឋិ អត្តនោ វា អយោនិសោមនសិការហេតុ ឧប្បន្នា បរតោឃោសបច្ចយា វា។ សា ខោ បនេសា ទិដ្ឋិ ភូតា សង្ខតា ចេតយិតា បដិច្ចសមុប្បន្នា។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ ចេតយិតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ តទនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទេវេសោ អាយស្មា អល្លីនោ, តទេវេសោ អាយស្មា អជ្ឈុបគតោ។

“យោបាយំ, ភន្តេ, អាយស្មា ឯវមាហ – ‘អន្តវា លោកោ …បេ… អនន្តវា លោកោ… តំ ជីវំ តំ សរីរំ… អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ… ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, គហបតី’តិ, ឥមស្សាបិ អយមាយស្មតោ ទិដ្ឋិ អត្តនោ វា អយោនិសោមនសិការហេតុ ឧប្បន្នា បរតោឃោសបច្ចយា វា។ សា ខោ បនេសា ទិដ្ឋិ ភូតា សង្ខតា ចេតយិតា បដិច្ចសមុប្បន្នា។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ ចេតយិតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ តទនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទេវេសោ អាយស្មា អល្លីនោ, តទេវេសោ អាយស្មា អជ្ឈុបគតោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ តេ បរិព្ពាជកា អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ឯតទវោចុំ – “ព្យាកតានិ ខោ, គហបតិ, អម្ហេហិ សព្ពេហេវ យថាសកានិ ទិដ្ឋិគតានិ។ វទេហិ, គហបតិ, កីទិដ្ឋិកោសិ តុវ”ន្តិ? “យំ ខោ, ភន្តេ, កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ ចេតយិតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ តទនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ ‘យំ ទុក្ខំ តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, ន មេសោ អត្តា’តិ – ឯវំទិដ្ឋិកោ អហំ, ភន្តេ”តិ។

“យំ ខោ, គហបតិ, កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ ចេតយិតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ តទនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ យំ ទុក្ខំ តទេវ ត្វំ, គហបតិ, អល្លីនោ, តទេវ ត្វំ, គហបតិ, អជ្ឈុបគតោ”តិ។

“យំ ខោ, ភន្តេ, កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ ចេតយិតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ តទនិច្ចំ។ យទនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ។ ‘យំ ទុក្ខំ តំ នេតំ មម, នេសោហមស្មិ, នមេសោ អត្តា’តិ – ឯវមេតំ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋំ ។ តស្ស ច ឧត្តរិ និស្សរណំ យថាភូតំ បជានាមី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ តេ បរិព្ពាជកា តុណ្ហីភូតា មង្កុភូតា បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា បជ្ឈាយន្តា អប្បដិភានា និសីទិំសុ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ តេ បរិព្ពាជកេ តុណ្ហីភូតេ មង្កុភូតេ បត្តក្ខន្ធេ អធោមុខេ បជ្ឈាយន្តេ អប្បដិភានេ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យាវតកោ អហោសិ តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។ “សាធុ សាធុ, គហបតិ! ឯវំ ខោ តេ, គហបតិ, មោឃបុរិសា កាលេន កាលំ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេតព្ពា”តិ។

អថ ខោ ភគវា អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតិំ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេសិ សមាទបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ ភគវតា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

អថ ខោ ភគវា អចិរបក្កន្តេ អនាថបិណ្ឌិកេ គហបតិម្ហិ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វស្សសតុបសម្បន្នោ [ភិក្ខុ ទីឃរត្តំ អវេច្ច ធម្មោ (ស្យា.)] ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ, សោបិ ឯវមេវ អញ្ញតិត្ថិយេ បរិព្ពាជកេ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ហេយ្យ យថា តំ អនាថបិណ្ឌិកេន គហបតិនា និគ្គហិតា”តិ។ តតិយំ។

៤. វជ្ជិយមាហិតសុត្តំ

៩៤. ឯកំ សមយំ ភគវា ចម្បាយំ វិហរតិ គគ្គរាយ បោក្ខរណិយា តីរេ។ អថ ខោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ ទិវា ទិវស្ស ចម្បាយ និក្ខមិ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ អថ ខោ វជ្ជិយមាហិតស្ស គហបតិស្ស ឯតទហោសិ – “អកាលោ ខោ តាវ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ បដិសល្លីនោ ភគវា។ មនោភាវនីយានម្បិ ភិក្ខូនំ អកាលោ ទស្សនាយ។ បដិសល្លីនា មនោភាវនីយាបិ ភិក្ខូ។ យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។

អថ ខោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិ។ តេន ខោ បន សមយេន តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា សង្គម្ម សមាគម្ម ឧន្នាទិនោ ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា អនេកវិហិតំ តិរច្ឆានកថំ កថេន្តា និសិន្នា ហោន្តិ។

អទ្ទសំសុ ខោ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា វជ្ជិយមាហិតំ គហបតិំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន អញ្ញមញ្ញំ សណ្ឋាបេសុំ – “អប្បសទ្ទា ភោន្តោ ហោន្តុ។ មា ភោន្តោ សទ្ទមកត្ថ។ អយំ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ អាគច្ឆតិ សមណស្ស គោតមស្ស សាវកោ។ យាវតា ខោ បន សមណស្ស គោតមស្ស សាវកា គិហី ឱទាតវសនា ចម្បាយំ បដិវសន្តិ, អយំ តេសំ អញ្ញតរោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ។ អប្បសទ្ទកាមា ខោ បន តេ អាយស្មន្តោ អប្បសទ្ទវិនីតា អប្បសទ្ទស្ស វណ្ណវាទិនោ។ អប្បេវ នាម អប្បសទ្ទំ បរិសំ វិទិត្វា ឧបសង្កមិតព្ពំ មញ្ញេយ្យា”តិ។

អថ ខោ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា តុណ្ហី អហេសុំ។ អថ ខោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ យេន តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ វជ្ជិយមាហិតំ គហបតិំ តេ អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯតទវោចុំ – “សច្ចំ កិរ, គហបតិ, សមណោ គោតមោ សព្ពំ តបំ គរហតិ, សព្ពំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ ឯកំសេន ឧបក្កោសតិ ឧបវទតី”តិ? “ន ខោ, ភន្តេ, ភគវា សព្ពំ តបំ គរហតិ នបិ សព្ពំ តបស្សិំ លូខាជីវិំ ឯកំសេន ឧបក្កោសតិ ឧបវទតិ។ គារយ្ហំ ខោ, ភន្តេ, ភគវា គរហតិ , បសំសិតព្ពំ បសំសតិ។ គារយ្ហំ ខោ បន, ភន្តេ, ភគវា គរហន្តោ បសំសិតព្ពំ បសំសន្តោ វិភជ្ជវាទោ ភគវា។ ន សោ ភគវា ឯត្ថ ឯកំសវាទោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អញ្ញតរោ បរិព្ពាជកោ វជ្ជិយមាហិតំ គហបតិំ ឯតទវោច – “អាគមេហិ ត្វំ, គហបតិ, យស្ស ត្វំ សមណស្ស គោតមស្ស វណ្ណំ ភាសតិ, សមណោ គោតមោ វេនយិកោ អប្បញ្ញត្តិកោ”តិ? “ឯត្ថបាហំ, ភន្តេ, អាយស្មន្តេ វក្ខាមិ សហធម្មេន – ‘ឥទំ កុសល’ន្តិ, ភន្តេ, ភគវតា បញ្ញត្តំ; ‘ឥទំ អកុសល’ន្តិ, ភន្តេ, ភគវតា បញ្ញត្តំ។ ឥតិ កុសលាកុសលំ ភគវា បញ្ញាបយមានោ សបញ្ញត្តិកោ ភគវា; ន សោ ភគវា វេនយិកោ អប្បញ្ញត្តិកោ”តិ។

ឯវំ វុត្តេ តេ បរិព្ពាជកា តុណ្ហីភូតា មង្កុភូតា បត្តក្ខន្ធា អធោមុខា បជ្ឈាយន្តា អប្បដិភានា និសីទឹសុ។ អថ ខោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ តេ បរិព្ពាជកេ តុណ្ហីភូតេ មង្កុភូតេ បត្តក្ខន្ធេ អធោមុខេ បជ្ឈាយន្តេ អប្បដិភានេ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ យាវតកោ អហោសិ តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ កថាសល្លាបោ តំ សព្ពំ ភគវតោ អារោចេសិ។

“សាធុ សាធុ, គហបតិ! ឯវំ ខោ តេ, គហបតិ, មោឃបុរិសា កាលេន កាលំ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេតព្ពា។ នាហំ, គហបតិ, សព្ពំ តបំ តបិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន ច បនាហំ, គហបតិ, សព្ពំ តបំ ន តបិតព្ពន្តិ វទាមិ; នាហំ, គហបតិ, សព្ពំ សមាទានំ សមាទិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន បនាហំ, គហបតិ, សព្ពំ សមាទានំ ន សមាទិតព្ពន្តិ វទាមិ; នាហំ, គហបតិ, សព្ពំ បធានំ បទហិតព្ពន្តិ វទាមិ; ន បនាហំ, គហបតិ, សព្ពំ បធានំ ន បទហិតព្ពន្តិ វទាមិ; នាហំ, គហបតិ, សព្ពោ បដិនិស្សគ្គោ បដិនិស្សជ្ជិតព្ពោតិ វទាមិ។ ន បនាហំ, គហបតិ, សព្ពោ បដិនិស្សគ្គោ ន បដិនិស្សជ្ជិតព្ពោតិ វទាមិ; នាហំ, គហបតិ, សព្ពា វិមុត្តិ វិមុច្ចិតព្ពាតិ វទាមិ; ន បនាហំ, គហបតិ, សព្ពា វិមុត្តិ ន វិមុច្ចិតព្ពាតិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, គហបតិ, តបំ តបតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបំ តបំ ន តបិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស គហបតិ, តបំ តបតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបំ តបំ តបិតព្ពន្តិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, គហបតិ, សមាទានំ សមាទិយតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបំ សមាទានំ ន សមាទិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, គហបតិ, សមាទានំ សមាទិយតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបំ សមាទានំ សមាទិតព្ពន្តិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, គហបតិ, បធានំ បទហតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបំ បធានំ ន បទហិតព្ពន្តិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, គហបតិ, បធានំ បទហតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ , ឯវរូបំ បធានំ បទហិតព្ពន្តិ វទាមិ។

“យញ្ហិ , គហបតិ, បដិនិស្សគ្គំ បដិនិស្សជ្ជតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបោ បដិនិស្សគ្គោ ន បដិនិស្សជ្ជិតព្ពោតិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, គហបតិ, បដិនិស្សគ្គំ បដិនិស្សជ្ជតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបោ បដិនិស្សគ្គោ បដិនិស្សជ្ជិតព្ពោតិ វទាមិ។

“យញ្ហិ, គហបតិ, វិមុត្តឹ វិមុច្ចតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, ឯវរូបា វិមុត្តិ ន វិមុច្ចិតព្ពាតិ វទាមិ។ យញ្ច ខ្វស្ស, គហបតិ, វិមុត្តឹ វិមុច្ចតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, ឯវរូបា វិមុត្តិ វិមុច្ចិតព្ពាតិ វទាមី”តិ។

អថ ខោ វជ្ជិយមាហិតោ គហបតិ ភគវតា ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សិតោ សមាទបិតោ សមុត្តេជិតោ សម្បហំសិតោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

អថ ខោ ភគវា អចិរបក្កន្តេ វជ្ជិយមាហិតេ គហបតិម្ហិ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “យោបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទីឃរត្តំ អប្បរជក្ខោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ, សោបិ ឯវមេវ អញ្ញតិត្ថិយេ បរិព្ពាជកេ សហធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គណ្ហេយ្យ យថា តំ វជ្ជិយមាហិតេន គហបតិនា និគ្គហិតា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧត្តិយសុត្តំ

៩៥. អថ ខោ ឧត្តិយោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ឧត្តិយោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, ភោ គោតម, សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ”ន្តិ? “អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, ឧត្តិយ, មយា – ‘សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ។

“កិំ បន, ភោ គោតម, អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ”ន្តិ? “ឯតម្បិ ខោ, ឧត្តិយ, អព្យាកតំ មយា – ‘អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ។

“កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, អន្តវា លោកោ…បេ…. អនន្តវា លោកោ… តំ ជីវំ តំ សរីរំ… អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ… ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា … ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ”ន្តិ? “ឯតម្បិ ខោ, ឧត្តិយ, អព្យាកតំ មយា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’”ន្តិ។

“‘កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘អព្យាកតំ ខោ ឯតំ, ឧត្តិយ, មយា – សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ វទេសិ។

“‘កឹ បន, ភោ គោតម, អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘ឯតម្បិ ខោ, ឧត្តិយ, អព្យាកតំ មយា អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ វទេសិ។

“‘កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, អន្តវា លោកោ…បេ…. អនន្តវា លោកោ… តំ ជីវំ តំ សរីរំ… អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ… ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា… នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – ‘ឯតម្បិ ខោ, ឧត្តិយ, អព្យាកតំ មយា – ‘នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ’ន្តិ វទេសិ។ អថ កិញ្ចរហិ ភោតា គោតមេន ព្យាកត”ន្តិ?

“អភិញ្ញាយ ខោ អហំ, ឧត្តិយ, សាវកានំ ធម្មំ ទេសេមិ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយា”តិ។

“យំ បនេតំ ភវំ គោតមោ អភិញ្ញាយ សាវកានំ ធម្មំ ទេសេសិ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ, សព្ពោ វា [សព្ពោច (ក.)] តេន លោកោ និយ្យតិ [និយ្យិស្សតិ (សី.), និយ្យាស្សតិ (ស្យា.), និយ្យំស្សតិ (បី.)] ឧបឌ្ឍោ វា តិភាគោ វា”តិ [តិភាគោ វាតិ បទេហិ (ក.)]? ឯវំ វុត្តេ ភគវា តុណ្ហី អហោសិ។

អថ ខោ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ឯតទហោសិ – “មា ហេវំ ខោ ឧត្តិយោ បរិព្ពាជកោ បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ បដិលភិ – ‘សព្ពសាមុក្កំសិកំ វត មេ សមណោ គោតមោ បញ្ហំ បុដ្ឋោ សំសាទេតិ, នោ វិស្សជ្ជេតិ, ន នូន វិសហតី’តិ។ តទស្ស ឧត្តិយស្ស បរិព្ពាជកស្ស ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ឧត្តិយំ បរិព្ពាជកំ ឯតទវោច – “តេនហាវុសោ ឧត្តិយ, ឧបមំ តេ ករិស្សាមិ។ ឧបមាយ មិធេកច្ចេ វិញ្ញូ បុរិសា ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានន្តិ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ ឧត្តិយ, រញ្ញោ បច្ចន្តិមំ នគរំ ទឡ្ហុទ្ទាបំ [ទឡ្ហុទ្ទាបំ (សី. បី.)] ទឡ្ហបាការតោរណំ ឯកទ្វារំ។ តត្រស្ស ទោវារិកោ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ មេធាវី អញ្ញាតានំ និវារេតា ញាតានំ បវេសេតា។ សោ តស្ស នគរស្ស សមន្តា អនុបរិយាយបថំ អនុក្កមតិ។ អនុបរិយាយបថំ អនុក្កមមានោ ន បស្សេយ្យ បាការសន្ធិំ វា បាការវិវរំ វា, អន្តមសោ ពិឡារនិក្ខមនមត្តម្បិ។ នោ ច ខ្វស្ស ឯវំ ញាណំ ហោតិ – ‘ឯត្តកា បាណា ឥមំ នគរំ បវិសន្តិ វា និក្ខមន្តិ វា’តិ។ អថ ខ្វស្ស ឯវមេត្ថ ហោតិ – ‘យេ ខោ កេចិ ឱឡារិកា បាណា ឥមំ នគរំ បវិសន្តិ វា និក្ខមន្តិ វា, សព្ពេ តេ ឥមិនា ទ្វារេន បវិសន្តិ វា និក្ខមន្តិ វា’តិ។

“ឯវមេវំ ខោ, អាវុសោ ឧត្តិយ, ន តថាគតស្ស ឯវំ ឧស្សុក្កំ ហោតិ – ‘សព្ពោ វា តេន លោកោ និយ្យតិ, ឧបឌ្ឍោ វា, តិភាគោ វា’តិ។ អថ ខោ ឯវមេត្ថ តថាគតស្ស ហោតិ – ‘យេ ខោ កេចិ លោកម្ហា និយ្យិំសុ វា និយ្យន្តិ វា និយ្យិស្សន្តិ វា, សព្ពេ តេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សុប្បតិដ្ឋិតចិត្តា, សត្ត ពោជ្ឈង្គេ យថាភូតំ ភាវេត្វា។ ឯវមេតេ [ឯវមេតេន (ក.)] លោកម្ហា និយ្យិំសុ វា និយ្យន្តិ វា និយ្យិស្សន្តិ វា’តិ។ យទេវ ខោ ត្វំ [យទេវ ខេត្ត (ក.)], អាវុសោ ឧត្តិយ, ភគវន្តំ បញ្ហំ [ឥមំ បញ្ហំ (ស្យា. ក.)] អបុច្ឆិ តទេវេតំ បញ្ហំ ភគវន្តំ អញ្ញេន បរិយាយេន អបុច្ឆិ។ តស្មា តេ តំ ភគវា ន ព្យាកាសី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កោកនុទសុត្តំ

៩៦. “ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ រាជគហេ វិហរតិ តបោទារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ យេន តបោទា តេនុបសង្កមិ គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុំ។ តបោទាយ [តបោទេ (ក.)] គត្តានិ

បរិសិញ្ចិត្វា បច្ចត្ថរិត្វា ឯកចីវរោ អដ្ឋាសិ គត្តានិ បុព្ពាបយមានោ ។ កោកនុទោបិ ខោ បរិព្ពាជកោ រត្តិយា បច្ចូសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ យេន តបោទា តេនុបសង្កមិ គត្តានិ បរិសិញ្ចិតុំ។

អទ្ទសា ខោ កោកនុទោ បរិព្ពាជកោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ទូរតោវ អាគច្ឆន្តំ។ ទិស្វាន អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – "ក្វេត្ថ [កោ តេត្ថ (សី.), ក្វត្ថ (បី. ក.)], អាវុសោ"តិ? "អហមាវុសោ, ភិក្ខូ"តិ។

"កតមេសំ, អាវុសោ, ភិក្ខូន"ន្តិ? "សមណានំ, អាវុសោ, សក្យបុត្តិយាន"ន្តិ។

"បុច្ឆេយ្យាម មយំ អាយស្មន្តំ កិញ្ចិទេវ ទេសំ, សចេ អាយស្មា ឱកាសំ ករោតិ បញ្ហស្ស វេយ្យាករណាយា"តិ។ "បុច្ឆាវុសោ, សុត្វា វេទិស្សាមា"តិ។

"កិំ នុ ខោ, ភោ, 'សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិ [ឯវំទិដ្ឋិកោ (ស្យា.)] ភវ"ន្តិ ? "ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវំទិដ្ឋិ – 'សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'"ន្តិ។

"កិំ បន, ភោ, 'អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិ ភវ"ន្តិ? "ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវំទិដ្ឋិ – 'អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'"ន្តិ។

"កិំ នុ ខោ, ភោ, អន្តវា លោកោ...បេ.... អនន្តវា លោកោ... តំ ជីវំ តំ សរីរំ... អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ... ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិ ភវ"ន្តិ? "ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវំទិដ្ឋិ – 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'"ន្តិ។

"តេន ហិ ភវំ ន ជានាតិ, ន បស្សតី"តិ? "ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ន ជានាមិ ន បស្សាមិ។ ជានាមហំ, អាវុសោ, បស្សាមី"តិ ។

"'កិំ នុ ខោ, ភោ, សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិ ភវ'ន្តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវំទិដ្ឋិ – សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ វទេសិ។

"'កិំ បន, ភោ, អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិ ភវ'ន្តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ឯវំទិដ្ឋិ – អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ វទេសិ។

"កិំ នុ ខោ, ភោ, អន្តវា លោកោ...បេ.... អនន្តវា លោកោ... តំ ជីវំ តំ សរីរំ... អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ... ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ – ឯវំទិដ្ឋិ ភវន្តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, អាវុសោ , ឯវំទិដ្ឋិ – នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ វទេសិ។

"'តេន ហិ ភវំ ន ជានាតិ ន បស្សតី'តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ – 'ន ខោ អហំ, អាវុសោ, ន ជានាមិ ន បស្សាមិ។ ជានាមហំ, អាវុសោ, បស្សាមី'តិ វទេសិ។ យថា កថំ បនាវុសោ, ឥមស្ស ភាសិតស្ស អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ"តិ?

"'សស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិគតមេតំ។ 'អសស្សតោ លោកោ, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិគតមេតំ។ អន្តវា លោកោ...បេ.... អនន្តវា លោកោ... តំ ជីវំ តំ សរីរំ... អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរំ... ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា... 'នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញ'ន្តិ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋិគតមេតំ។

"យាវតា , អាវុសោ, ទិដ្ឋិ [ទិដ្ឋិគតា (សព្ពត្ថ)] យាវតា ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ទិដ្ឋិអធិដ្ឋានំ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានំ ទិដ្ឋិសមុដ្ឋានំ ទិដ្ឋិសមុគ្ឃាតោ [យាវតា ទិដ្ឋិដ្ឋាន អធិដ្ឋាន បរិយុដ្ឋាន សមុដ្ឋាន សមុគ្ឃាតោ (សី. បី.)], តមហំ ជានាមិ តមហំ បស្សាមិ។ តមហំ ជានន្តោ តមហំ បស្សន្តោ ក្យាហំ វក្ខាមិ – 'ន ជានាមិ ន បស្សាមី'តិ? ជានាមហំ, អាវុសោ, បស្សាមី"តិ។

“កោ នាមោ អាយស្មា, កថញ្ច បនាយស្មន្តំ សព្រហ្មចារី ជានន្តី”តិ? “‘អានន្ទោ’តិ ខោ មេ, អាវុសោ, នាមំ។ ‘អានន្ទោ’តិ ច បន មំ សព្រហ្មចារី ជានន្តី”តិ។ “មហាចរិយេន វត កិរ, ភោ, សទ្ធឹ មន្តយមានា ន ជានិម្ហ – ‘អាយស្មា អានន្ទោ’តិ។ សចេ ហិ មយំ ជានេយ្យាម – ‘អយំ អាយស្មា អានន្ទោ’តិ, ឯត្តកម្បិ នោ នប្បដិភាយេយ្យ [នប្បដិភាសេយ្យាម (ក.) នប្បដិភាសេយ្យ (ពហូសុ) ម. និ. ៣.២១៦ បស្សិតព្ពំ]។ ខមតុ ច មេ អាយស្មា អានន្ទោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អាហុនេយ្យសុត្តំ

៨៧. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។

“កតមេហិ ទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ។

“ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ, តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធាតា វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា។

“កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។

“សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ សម្មាទស្សនេន សមន្នាគតោ។

“អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ; ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ, តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ; ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ [បរិមសតិ (សី.)] បរិមជ្ជតិ, យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។

“ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។

“បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ។ សរាគំ វា ចិត្តំ ‘សរាគំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; វីតរាគំ វា ចិត្តំ ‘វីតរាគំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ; សទោសំ វា ចិត្តំ… វីតទោសំ វា ចិត្តំ… សមោហំ វា ចិត្តំ… វីតមោហំ វា ចិត្តំ… សំខិត្តំ វា ចិត្តំ… វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ… មហគ្គតំ វា ចិត្តំ… អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ… សឧត្តរំ វា ចិត្តំ… អនុត្តរំ វា ចិត្តំ… សមាហិតំ វា ចិត្តំ… អសមាហិតំ វា ចិត្តំ… វិមុត្តំ វា ចិត្តំ… អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ ‘អវិមុត្តំ ចិត្ត’ន្តិ បជានាតិ។

“អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោតិ, ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។

“ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ខោ ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា; ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា

អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា, តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្វេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។

“អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អាហុនេយ្យោ ហោតិ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ថេរសុត្តំ

៩៨. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ថេរោ ភិក្ខុ យស្សំ យស្សំ ទិសាយំ វិហរតិ, ផាសុយេវ វិហរតិ។ កតមេហិ ទសហិ? ថេរោ ហោតិ រត្តញ្ញូ ចិរបព្ពជិតោ, សីលវា ហោតិ …បេ… សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, ពហុស្សុតោ ហោតិ…បេ… ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា, ឧភយានិ ខោ បនស្ស បាតិមោក្ខានិ វិត្ថារេន ស្វាគតានិ ហោន្តិ សុវិភត្តានិ សុប្បវត្តីនិ សុវិនិច្ឆិតានិ សុត្តសោ អនុព្យញ្ជនសោ, អធិករណសមុប្បាទវូបសមកុសលោ ហោតិ, ធម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ អភិធម្មេ អភិវិនយេ ឧឡារបាមោជ្ជោ, សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេន, បាសាទិកោ ហោតិ អភិក្កន្តបដិក្កន្តេ [អភិក្កន្តបដិក្កន្តោ (ក.)] សុសំវុតោ អន្តរឃរេ និសជ្ជាយ, ចតុន្នំ ឈានានំ អាភិចេតសិកានំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារានំ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី, អាសវានញ្ច ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ថេរោ ភិក្ខុ យស្សំ យស្សំ ទិសាយំ វិហរតិ, ផាសុយេវ វិហរតី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ឧបាលិសុត្តំ

៩៩. អថ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧបាលិ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥច្ឆាមហំ, ភន្តេ, អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិតុ”ន្តិ។

“ទុរភិសម្ភវានិ ហិ ខោ [ទុរភិសម្ភវានិ ខោ (សី. បី.)], ឧបាលិ, អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ។ ទុក្ករំ បវិវេកំ ទុរភិរមំ។ ឯកត្តេ ហរន្តិ មញ្ញេ មនោ វនានិ សមាធិំ អលភមានស្ស ភិក្ខុនោ។ យោ ខោ, ឧបាលិ, ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ សមាធិំ អលភមានោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិស្សាមី’តិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ‘សំសីទិស្សតិ វា ឧប្លវិស្សតិ វា’តិ [ឧប្បិលវិស្សតិ វា (សី. ស្យា. បី.)]។

“សេយ្យថាបិ, ឧបាលិ, មហាឧទករហទោ។ អថ អាគច្ឆេយ្យ ហត្ថិនាគោ សត្តរតនោ វា អឌ្ឍដ្ឋរតនោ [អដ្ឋរតនោ (សី. បី.)] វា។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘យំនូនាហំ ឥមំ ឧទករហទំ ឱគាហេត្វា កណ្ណសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡេយ្យំ បិដ្ឋិសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡេយ្យំ។ កណ្ណសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡិត្វា បិដ្ឋិសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡិត្វា ន្ហត្វា [នហាត្វា (សី. បី.), ន្ហាត្វា (ស្យា.)] ច បិវិត្វា ច បច្ចុត្តរិត្វា យេន កាមំ បក្កមេយ្យ’ន្តិ។ សោ តំ ឧទករហទំ ឱគាហេត្វា កណ្ណសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡេយ្យ បិដ្ឋិសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡេយ្យ; កណ្ណសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡិត្វា បិដ្ឋិសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡិត្វា ន្ហត្វា ច បិវិត្វា ច បច្ចុត្តរិត្វា យេន កាមំ បក្កមេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មហា, ឧបាលិ [មហា ហុបាលិ (សី. បី.)], អត្តភាវោ គម្ភីរេ គាធំ វិន្ទតិ។

“អថ អាគច្ឆេយ្យ សសោ វា ពិឡារោ វា។ តស្ស ឯវមស្ស – ‘កោ ចាហំ, កោ ច ហត្ថិនាគោ! យំនូនាហំ ឥមំ ឧទករហទំ ឱគាហេត្វា កណ្ណសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡេយ្យំ បិដ្ឋិសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡេយ្យំ ; កណ្ណសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡិត្វា បិដ្ឋិសំធោវិកម្បិ ខិឌ្ឌំ កីឡិត្វា ន្ហត្វា ច បិវិត្វា ច បច្ចុត្តរិត្វា យេន កាមំ បក្កមេយ្យ’ន្តិ។ សោ តំ ឧទករហទំ សហសា អប្បដិសង្ខា បក្ខន្ទេយ្យ។ តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ‘សំសីទិស្សតិ វា ឧប្លវិស្សតិ វា’តិ ។ តំ កិស្ស ហេតុ? បរិត្តោ, ឧបាលិ, អត្តភាវោ គម្ភីរេ គាធំ ន វិន្ទតិ។ ឯវមេវំ ខោ, ឧបាលិ, យោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ សមាធិំ អលភមានោ អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវិស្សាមី’តិ, តស្សេតំ បាដិកង្ខំ – ‘សំសីទិស្សតិ វា ឧប្លវិស្សតិ វា’តិ។

“សេយ្យថាបិ, ឧបាលិ, ទហរោ កុមារោ មន្ទោ ឧត្តានសេយ្យកោ សកេន មុត្តករីសេន កីឡតិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ននាយំ កេវលា បរិបូរា ពាលខិឌ្ឌា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ស ខោ សោ, ឧបាលិ, កុមារោ អបរេន សមយេន វុទ្ធិមន្វាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកមន្វាយ យានិ តានិបិ កុមារកានំ កីឡាបនកានិ ភវន្តិ, សេយ្យថិទំ – វង្កកំ [វង្កំ (សី. បី.)] ឃដិកំ មោក្ខចិកំ ចិង្គុលកំ [បិង្គុលិកំ (ស្យា.), ចិង្គុលកំ (ក.)] បត្តាឡ្ហកំ រថកំ ធនុកំ, តេហិ កីឡតិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, នន្វាយំ ខិឌ្ឌា បុរិមាយ ខិឌ្ឌាយ អភិក្កន្តតរា ច បណីតតរា ចា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ស ខោ សោ, ឧបាលិ, កុមារោ អបរេន សមយេន វុទ្ធិមន្វាយ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកមន្វាយ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតោ សមង្គិភូតោ បរិចារេតិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យេហិ រូបេហិ ឥដ្ឋេហិ កន្តេហិ មនាបេហិ បិយរូបេហិ កាមូបសំហិតេហិ រជនីយេហិ, សោតវិញ្ញេយ្យេហិ សទ្ទេហិ... ឃានវិញ្ញេយ្យេហិ គន្ធេហិ... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យេហិ រសេហិ... កាយវិញ្ញេយ្យេហិ ផោដ្ឋព្ពេហិ ឥដ្ឋេហិ កន្តេហិ មនាបេហិ បិយរូបេហិ កាមូបសំហិតេហិ រជនីយេហិ។ តំ កិំ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, នន្វាយំ ខិឌ្ឌា បុរិមាហិ ខិឌ្ឌាហិ អភិក្កន្តតរា ច បណីតតរា ចា”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

[ទី. និ. ១.១៩០; ម. និ. ២.២៣៣] “ឥធ ខោ បន វោ [វោតិ និបាតមត្តំ (អដ្ឋ.)], ឧបាលិ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ឥមំ លោកំ សទេវកំ សមារកំ សព្រហ្មកំ សស្សមណព្រាហ្មណិំ បជំ សទេវមនុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេតិ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។

“តំ ធម្មំ សុណាតិ គហបតិ វា គហបតិបុត្តោ វា អញ្ញតរស្មិំ វា កុលេ បច្ចាជាតោ។ សោ តំ ធម្មំ សុត្វា តថាគតេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ សោ តេន សទ្ធាបដិលាភេន សមន្នាគតោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជាបថោ, អព្ភោកាសោ បព្ពជ្ជា។ នយិទំ សុករំ អគារំ អជ្ឈាវសតា ឯកន្តបរិបុណ្ណំ ឯកន្តបរិសុទ្ធំ សង្ខលិខិតំ ព្រហ្មចរិយំ ចរិតុំ។ យំនូនាហំ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជេយ្យ’ន្តិ។

“សោ អបរេន សមយេន អប្បំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ មហន្តំ វា ភោគក្ខន្ធំ បហាយ អប្បំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ មហន្តំ វា ញាតិបរិវដ្ដំ បហាយ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ។

“សោ ឯវំ បព្ពជិតោ សមានោ ភិក្ខូនំ សិក្ខាសាជីវសមាបន្នោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ ទិន្នាទាយី ទិន្នបាដិកង្ខី; អថេនេន សុចិភូតេន អត្តនា វិហរតិ។

“អព្រហ្មចរិយំ បហាយ ព្រហ្មចារី ហោតិ អារាចារី វិរតោ មេថុនា គាមធម្មា។

“មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ឥតោ សុត្វា ន អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា, សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី; សមគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា, តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតិំ អត្ថសំហិតំ។

“សោ ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឯកភត្តិកោ ហោតិ រត្តូបរតោ, វិរតោ វិកាលភោជនា។ នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ ហោតិ, មាលាគន្ធវិលេបនធារណមណ្ឌនវិភូសនដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ, ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ ហោតិ , ជាតរូបរជតបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ,

អាមកធញ្ញបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អាមកមំសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ឥត្ថិកុមារិកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ទាសិទាសបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, អជេឡកបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, កុក្កុដសូករបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ហត្ថិគវស្សវឡវបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ខេត្តវត្ថុបដិគ្គហណា បដិវិរតោ ហោតិ, ទូតេយ្យបហិណគមនានុយោគា បដិវិរតោ ហោតិ, កយវិក្កយា បដិវិរតោ ហោតិ, តុលាកូដកំសកូដមានកូដា បដិវិរតោ ហោតិ , ឧក្កោដនវញ្ចននិកតិសាចិយោគា បដិវិរតោ ហោតិ, ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសហសាការា បដិវិរតោ ហោតិ។

“សោ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ, សេយ្យថាបិ នាម បក្ខី សកុណោ យេន យេនេវ ឌេតិ សបត្តភារោវ ឌេតិ។ ឯវមេវំ ភិក្ខុ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ កាយបរិហារិកេន ចីវរេន កុច្ឆិបរិហារិកេន បិណ្ឌបាតេន។ យេន យេនេវ បក្កមតិ សមាទាយេវ បក្កមតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អនវជ្ជសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី។ យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ, ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី ។ យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ, តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ; រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ, មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ។ សោ ឥមិនា អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ អជ្ឈត្តំ អព្យាសេកសុខំ បដិសំវេទេតិ។

“សោ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ, អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សមិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ, សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ, អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ, ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ, គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ។

“សោ ឥមិនា ច អរិយេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន ឥន្ទ្រិយសំវរេន សមន្នាគតោ, ឥមិនា ច អរិយេន សតិសម្បជញ្ញេន សមន្នាគតោ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ។ សោ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។

“សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី, ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ថិនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថិនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ, ថិនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ , ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។

“សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ‘នន្វាយំ វិហារោ បុរិមេហិ វិហារេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមម្បិ ខោ, ឧបាលិ, មម សាវកា អត្តនិ ធម្មំ សម្បស្សមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, នោ ច ខោ តាវ អនុប្បត្តសទត្ថា វិហរន្តិ។

“បុន ចបរំ, ឧបាលិ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ‘នន្វាយំ វិហារោ បុរិមេហិ វិហារេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមម្បិ ខោ, ឧបាលិ, មម សាវកា អត្តនិ ធម្មំ សម្បស្សមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, នោ ច ខោ តាវ អនុប្បត្តសទត្ថា វិហរន្តិ។

“បុន ចបរំ, ឧបាលិ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា…បេ… តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ‘នន្វាយំ វិហារោ បុរិមេហិ វិហារេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមម្បិ ខោ, ឧបាលិ, មម សាវកា អត្តនិ ធម្មំ សម្បស្សមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, នោ ច ខោ តាវ អនុប្បត្តសទត្ថា វិហរន្តិ ។

“បុន ចបរំ, ឧបាលិ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា…បេ… ចតុត្ថំ ឈានំ…បេ…។

បុន ចបរំ, ឧបាលិ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ‘នន្វាយំ វិហារោ បុរិមេហិ វិហារេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមម្បិ ខោ, ឧបាលិ, មម សាវកា អត្តនិ ធម្មំ សម្បស្សមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, នោ ច ខោ តាវ អនុប្បត្តសទត្ថា វិហរន្តិ។

“បុន ចបរំ, ឧបាលិ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ…បេ…។

“សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ…បេ…។

“សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘សន្តមេតំ បណីតមេត’ន្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ‘នន្វាយំ វិហារោ បុរិមេហិ វិហារេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមម្បិ ខោ, ឧបាលិ, មម សាវកា អត្តនិ ធម្មំ សម្បស្សមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ , នោ ច ខោ តាវ អនុប្បត្តសទត្ថា វិហរន្តិ។

“បុន ចបរំ, ឧបាលិ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ តំ កឹ មញ្ញសិ, ឧបាលិ, ‘នន្វាយំ វិហារោ បុរិមេហិ វិហារេហិ អភិក្កន្តតរោ ច បណីតតរោ ចា’”តិ? “ឯវំ, ភន្តេ”។

“ឥមម្បិ ខោ, ឧបាលិ, មម សាវកា អត្តនិ ធម្មំ សម្បស្សមានា អរញ្ញវនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ, អនុប្បត្តសទត្ថា ច វិហរន្តិ។ ឥង្ឃ ត្វំ, ឧបាលិ, សង្ឃេ វិហរាហិ។ សង្ឃេ តេ វិហរតោ ផាសុ ភវិស្សតី”តិ។ នវមំ។

១០. អភព្ពសុត្តំ

១០០. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ទស? រាគំ, ទោសំ, មោហំ, កោធំ, ឧបនាហំ, មក្ខំ, បឡាសំ, ឥស្សំ, មច្ឆរិយំ, មានំ – ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ, ទស ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។

“ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ ទស? រាគំ, ទោសំ, មោហំ, កោធំ, ឧបនាហំ, មក្ខំ, បឡាសំ, ឥស្សំ, មច្ឆរិយំ, មានំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ ទសមំ។

ឧបាលិវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

កាមភោគី ភយំ ទិដ្ឋិ, វជ្ជិយមាហិតុត្តិយា;
កោកនុទោ អាហុនេយ្យោ, ថេរោ ឧបាលិ អភព្ពោតិ។

ទុតិយបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

៣. តតិយបណ្ណាសកំ

(១១) ១. សមណសញ្ញាវគ្គោ

១. សមណសញ្ញាសុត្តំ

១០១. “តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, សមណសញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា សត្ត ធម្មេ បរិបូរេន្តិ។ កតមា តិស្សោ? វេវណ្ណិយម្ហិ អជ្ឈុបគតោ, បរបដិពទ្ធា មេ ជីវិកា, អញ្ញោ មេ អាកប្បោ ករណីយោតិ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ សមណសញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា សត្ត ធម្មេ បរិបូរេន្តិ។

“កតមេ សត្ត? សន្តតការី [សតតការី (ស្យា. បី. ក.)] ហោតិ សន្តតវុត្តិ [សតតវុត្តិ (ស្យា. បី.)] សីលេសុ, អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អព្យាបជ្ជោ ហោតិ, អនតិមានី ហោតិ, សិក្ខាកាមោ ហោតិ , ឥទមត្ថំតិស្ស ហោតិ ជីវិតបរិក្ខារេសុ, អារទ្ធវីរិយោ ច [អារទ្ធវីរិយោ ច (សី. បី.), អារទ្ធវីរិយោ (ស្យា.)] វិហរតិ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ សមណសញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា ឥមេ សត្ត ធម្មេ បរិបូរេន្តី”តិ។ បឋមំ។

២. ពោជ្ឈង្គសុត្តំ

១០២. “សត្តិមេ, ភិក្ខវេ, ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ពហុលីកតា តិស្សោ វិជ្ជា បរិបូរេន្តិ។ កតមេ សត្ត? សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ពហុលីកតា តិស្សោ វិជ្ជា បរិបូរេន្តិ។ កតមា តិស្សោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតិំ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន...បេ.... យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ។ អាសវានំ ខយា...បេ.... សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ពហុលីកតា ឥមា តិស្សោ វិជ្ជា បរិបូរេន្តី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. មិច្ឆត្តសុត្តំ

១០៣. “មិច្ឆត្តំ , ភិក្ខវេ, អាគម្ម វិរាធនា ហោតិ, នោ អារាធនា។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, មិច្ឆត្តំ អាគម្ម វិរាធនា ហោតិ, នោ អារាធនា? មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសង្កប្បោ បហោតិ, មិច្ឆាសង្កប្បស្ស មិច្ឆាវាចា បហោតិ, មិច្ឆាវាចស្ស មិច្ឆាកម្មន្តោ បហោតិ, មិច្ឆាកម្មន្តស្ស មិច្ឆាអាជីវោ បហោតិ, មិច្ឆាអាជីវស្ស មិច្ឆាវាយាមោ បហោតិ, មិច្ឆាវាយាមស្ស មិច្ឆាសតិ បហោតិ, មិច្ឆាសតិស្ស មិច្ឆាសមាធិ បហោតិ, មិច្ឆាសមាធិស្ស មិច្ឆាញាណំ បហោតិ, មិច្ឆាញាណិស្ស [មិច្ឆាញាណស្ស (បី. ក.)] មិច្ឆាវិមុត្តិ បហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆត្តំ អាគម្ម វិរាធនា ហោតិ, នោ អារាធនា។

“សម្មត្តំ, ភិក្ខវេ, អាគម្ម អារាធនា ហោតិ, នោ វិរាធនា។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សម្មត្តំ អាគម្ម អារាធនា ហោតិ, នោ វិរាធនា? សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, សម្មាសង្កប្បោ បហោតិ, សម្មាសង្កប្បស្ស សម្មាវាចា បហោតិ, សម្មាវាចស្ស សម្មាកម្មន្តោ បហោតិ, សម្មាកម្មន្តស្ស សម្មាអាជីវោ បហោតិ, សម្មាអាជីវស្ស សម្មាវាយាមោ បហោតិ, សម្មាវាយាមស្ស សម្មាសតិ បហោតិ, សម្មាសតិស្ស សម្មាសមាធិ បហោតិ, សម្មាសមាធិស្ស សម្មាញាណំ បហោតិ, សម្មាញាណិស្ស [សម្មាញាណស្ស (បី. ក.)] សម្មាវិមុត្តិ បហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សម្មត្តំ អាគម្ម អារាធនា ហោតិ, នោ វិរាធនា”តិ។ តតិយំ។

៤. ពីជសុត្តំ

១០៤. [អ. និ. ១.៣០៦; កថា. ៧០៨] “មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលស្ស មិច្ឆាសង្កប្បស្ស មិច្ឆាវាចស្ស មិច្ឆាកម្មន្តស្ស មិច្ឆាអាជីវស្ស មិច្ឆាវាយាមស្ស មិច្ឆាសតិស្ស មិច្ឆាសមាធិស្ស មិច្ឆាញាណិស្ស មិច្ឆាវិមុត្តិស្ស យញ្ច កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ [សមាទិណ្ណំ (បី. ក.)] យញ្ច វចីកម្មំ... យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស [ទិដ្ឋិ ហិ (សី. ស្យា. បី.)], ភិក្ខវេ, បាបិកា។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, និម្ពពីជំ វា កោសាតកិពីជំ វា តិត្តកាលាពុពីជំ វា អល្លាយ បថវិយា និក្ខិត្តំ យញ្ចេវ បថវិរសំ ឧបាទិយតិ យញ្ច អាបោរសំ ឧបាទិយតិ , សព្ពំ តំ តិត្តកត្តាយ កដុកត្តាយ អសាតត្តាយ សំវត្តតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ពីជញ្ហិ, ភិក្ខវេ, បាបកំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស មិច្ឆាសង្កប្បស្ស មិច្ឆាវាចស្ស មិច្ឆាកម្មន្តស្ស មិច្ឆាអាជីវស្ស មិច្ឆាវាយាមស្ស មិច្ឆាសតិស្ស មិច្ឆាសមាធិស្ស មិច្ឆាញាណិស្ស មិច្ឆាវិមុត្តិស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ... យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស, ភិក្ខវេ , បាបិកា។

“សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលស្ស សម្មាសង្កប្បស្ស សម្មាវាចស្ស សម្មាកម្មន្តស្ស សម្មាអាជីវស្ស សម្មាវាយាមស្ស សម្មាសតិស្ស សម្មាសមាធិស្ស សម្មាញាណិស្ស សម្មាវិមុត្តិស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ភទ្ទិកា។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឧច្ឆុពីជំ វា សាលិពីជំ វា មុទ្ទិកាពីជំ វា អល្លាយ បថវិយា និក្ខិត្តំ យញ្ច បថវិរសំ ឧបាទិយតិ យញ្ច អាបោរសំ ឧបាទិយតិ សព្ពំ តំ សាតត្តាយ មធុរត្តាយ អសេចនកត្តាយ សំវត្តតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ពីជញ្ហិ ភិក្ខវេ, ភទ្ទកំ។ ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, សម្មាទិដ្ឋិកស្ស...បេ. ... សម្មាវិមុត្តិស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ... យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា ឥដ្ឋាយ កន្តាយ មនាបាយ ហិតាយ សុខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, ភទ្ទិកា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. វិជ្ជាសុត្តំ

១០៥. “អវិជ្ជា , ភិក្ខវេ, បុព្ពង្គមា អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា, អន្វទេវ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ។ អវិជ្ជាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អវិទ្ទសុនោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស មិច្ឆាសង្កប្បោ បហោតិ, មិច្ឆាសង្កប្បស្ស មិច្ឆាវាចា បហោតិ, មិច្ឆាវាចស្ស មិច្ឆាកម្មន្តោ បហោតិ, មិច្ឆាកម្មន្តស្ស មិច្ឆាអាជីវោ បហោតិ, មិច្ឆាអាជីវស្ស មិច្ឆាវាយាមោ បហោតិ, មិច្ឆាវាយាមស្ស មិច្ឆាសតិ បហោតិ, មិច្ឆាសតិស្ស មិច្ឆាសមាធិ បហោតិ, មិច្ឆាសមាធិស្ស មិច្ឆាញាណំ បហោតិ, មិច្ឆាញាណិស្ស មិច្ឆាវិមុត្តិ បហោតិ។

“វិជ្ជា, ភិក្ខវេ, បុព្ពង្គមា កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា, អន្វទេវ ហិរោត្តប្បំ។ វិជ្ជាគតស្ស, ភិក្ខវេ, វិទ្ទសុនោ សម្មាទិដ្ឋិ បហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិកស្ស សម្មាសង្កប្បោ បហោតិ, សម្មាសង្កប្បស្ស សម្មាវាចា បហោតិ, សម្មាវាចស្ស សម្មាកម្មន្តោ បហោតិ, សម្មាកម្មន្តស្ស សម្មាអាជីវោ បហោតិ, សម្មាអាជីវស្ស សម្មាវាយាមោ បហោតិ, សម្មាវាយាមស្ស សម្មាសតិ បហោតិ, សម្មាសតិស្ស សម្មាសមាធិ បហោតិ, សម្មាសមាធិស្ស សម្មាញាណំ បហោតិ, សម្មាញាណិស្ស សម្មាវិមុត្តិ បហោតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. និជ្ជរសុត្តំ

១០៦. [ទី. និ. ៣.៣៦០] “ទសយិមានិ , ភិក្ខវេ, និជ្ជរវត្ថូនិ។ កតមានិ ទស? សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ និជ្ជិណ្ណា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាសង្កប្បស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសង្កប្បោ និជ្ជិណ្ណោ ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាសង្កប្បបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាសង្កប្បបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាវាចស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាចា និជ្ជិណ្ណា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវាចាបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាវាចាបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាកម្មន្តស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាកម្មន្តោ និជ្ជិណ្ណោ ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាកម្មន្តបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាកម្មន្តបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ

គច្ឆន្តិ។

“សម្មាអាជីវស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាអាជីវោ និជ្ជិណ្ណោ ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាអាជីវបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាអាជីវបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាវាយាមស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាយាមោ និជ្ជិណ្ណោ ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវាយាមបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាវាយាមបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាសតិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសតិ និជ្ជិណ្ណា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាសតិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាសតិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាសមាធិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសមាធិ និជ្ជិណ្ណោ ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាសមាធិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាសមាធិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាញាណិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាញាណំ និជ្ជិណ្ណំ ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាញាណបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាញាណបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាវិមុត្តិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវិមុត្តិ និជ្ជិណ្ណា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និជ្ជិណ្ណា ហោន្តិ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស និជ្ជរវត្ថូនី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ធោវនសុត្តំ

១០៧. “អត្ថិ, ភិក្ខវេ, ទក្ខិណេសុ ជនបទេសុ ធោវនំ នាម។ តត្ថ ហោតិ អន្នម្បិ បានម្បិ ខជ្ជម្បិ ភោជ្ជម្បិ លេយ្យម្បិ បេយ្យម្បិ នច្ចម្បិ គីតម្បិ វាទិតម្បិ។ អត្ថេតំ, ភិក្ខវេ, ធោវនំ; ‘នេតំ នត្ថី’តិ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, ធោវនំ ហីនំ គម្មំ បោថុជ្ជនិកំ អនរិយំ អនត្ថសំហិតំ ន និព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តតិ។

“អហញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយំ ធោវនំ ទេសេស្សាមិ, យំ ធោវនំ ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យំ ធោវនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ បរិមុច្ចន្តិ, មរណធម្មា សត្តា មរណេន បរិមុច្ចន្តិ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមញ្ច តំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ ធោវនំ, (យំ ធោវនំ) [( ) នត្ថិ ស្យាមបោត្ថកេ] ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យំ ធោវនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ បរិមុច្ចន្តិ, មរណធម្មា សត្តា មរណេន បរិមុច្ចន្តិ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ?

“សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ និទ្ធោតា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និទ្ធោតា ហោន្តិ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាសង្កប្បស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសង្កប្បោ និទ្ធោតោ ហោតិ…បេ… សម្មាវាចស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាចា និទ្ធោតា ហោតិ… សម្មាកម្មន្តស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាកម្មន្តោ និទ្ធោតោ ហោតិ… សម្មាអាជីវស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាអាជីវោ និទ្ធោតោ ហោតិ… សម្មាវាយាមស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាយាមោ និទ្ធោតោ ហោតិ… សម្មាសតិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសតិ និទ្ធោតា ហោតិ… សម្មាសមាធិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសមាធិ និទ្ធោតោ ហោតិ… សម្មាញាណិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាញាណំ និទ្ធោតំ ហោតិ…បេ…។

“សម្មាវិមុត្តិស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវិមុត្តិ និទ្ទោតា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និទ្ទោតា ហោន្តិ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។ ឥទំ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ ធោវនំ ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ, យំ ធោវនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ បរិមុច្ចន្តិ, មរណធម្មា សត្តា មរណេន បរិមុច្ចន្តិ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តី”តិ។ សត្តមំ។

៨. តិកិច្ឆកសុត្តំ

១០៨. “តិកិច្ឆកា , ភិក្ខវេ, វិរេចនំ ទេន្តិ បិត្តសមុដ្ឋានានម្បិ អាពាធានំ បដិឃាតាយ, សេម្ហសមុដ្ឋានានម្បិ អាពាធានំ បដិឃាតាយ, វាតសមុដ្ឋានានម្បិ អាពាធានំ បដិឃាតាយ។ អត្ថេតំ, ភិក្ខវេ, វិរេចនំ; ‘នេតំ នត្ថី’តិ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វិរេចនំ សម្បជ្ជតិបិ វិបជ្ជតិបិ។

“អហញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយំ វិរេចនំ ទេសេស្សាមិ, យំ វិរេចនំ សម្បជ្ជតិយេវ នោ វិបជ្ជតិ, យំ វិរេចនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ បរិមុច្ចន្តិ, មរណធម្មា សត្តា មរណេន បរិមុច្ចន្តិ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមញ្ច តំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ វិរេចនំ, យំ វិរេចនំ សម្បជ្ជតិយេវ នោ វិបជ្ជតិ, យំ វិរេចនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ បរិមុច្ចន្តិ, មរណធម្មា សត្តា មរណេន បរិមុច្ចន្តិ , សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ?

“សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ វិរិត្តា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស វិរិត្តា ហោន្តិ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាសង្កប្បស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសង្កប្បោ វិរិត្តោ ហោតិ…បេ… សម្មាវាចស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាចា វិរិត្តា ហោតិ… សម្មាកម្មន្តស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាកម្មន្តោ វិរិត្តោ ហោតិ… សម្មាអាជីវស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាអាជីវោ វិរិត្តោ ហោតិ… សម្មាវាយាមស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាយាមោ វិរិត្តោ ហោតិ… សម្មាសតិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសតិ វិរិត្តា ហោតិ… សម្មាសមាធិស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសមាធិ វិរិត្តោ ហោតិ… សម្មាញាណិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាញាណំ វិរិត្តំ ហោតិ…បេ…។

“សម្មាវិមុត្តិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវិមុត្តិ វិរិត្តា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស វិរិត្តា ហោន្តិ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។ ឥទំ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ វិរេចនំ យំ វិរេចនំ សម្បជ្ជតិយេវ នោ វិបជ្ជតិ, យំ វិរេចនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ…បេ… សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. វមនសុត្តំ

១០៩. “តិកិច្ឆកា , ភិក្ខវេ, វមនំ ទេន្តិ បិត្តសមុដ្ឋានានម្បិ អាពាធានំ បដិឃាតាយ, សេម្ហសមុដ្ឋានានម្បិ អាពាធានំ បដិឃាតាយ, វាតសមុដ្ឋានានម្បិ អាពាធានំ បដិឃាតាយ។ អត្ថេតំ, ភិក្ខវេ, វមនំ; ‘នេតំ នត្ថី’តិ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, វមនំ សម្បជ្ជតិបិ វិបជ្ជតិបិ។

“អហញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយំ វមនំ ទេសេស្សាមិ, យំ វមនំ សម្បជ្ជតិយេវ នោ វិបជ្ជតិ, យំ វមនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ, ជរាធម្មា សត្តា ជរាយ បរិមុច្ចន្តិ, មរណធម្មា សត្តា មរណេន បរិមុច្ចន្តិ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ។ តំ សុណាថ…បេ…។

“កតមញ្ច តំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ វមនំ, យំ វមនំ សម្បជ្ជតិយេវ នោ វិបជ្ជតិ, យំ វមនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ…បេ… សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មា សត្តា សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តិ?

“សម្មាទិដ្ឋិកស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ វន្តា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស វន្តា ហោន្តិ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។

“សម្មាសង្កប្បស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសង្កប្បោ វន្តោ ហោតិ…បេ… សម្មាវាចស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាចា វន្តា ហោតិ… សម្មាកម្មន្តស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាកម្មន្តោ វន្តោ ហោតិ… សម្មាអាជីវស្ស ភិក្ខវេ, មិច្ឆាអាជីវោ វន្តោ ហោតិ… សម្មាវាយាមស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាយាមោ វន្តោ ហោតិ… សម្មាសតិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសតិ វន្តា ហោតិ… សម្មាសមាធិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសមាធិ វន្តោ ហោតិ… សម្មាញាណិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាញាណំ វន្តំ ហោតិ …បេ…។

“សម្មាវិមុត្តិស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវិមុត្តិ វន្តា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស វន្តា ហោន្តិ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។ ឥទំ ខោ តំ, ភិក្ខវេ, អរិយំ វមនំ យំ វមនំ សម្បជ្ជតិយេវ នោ វិបជ្ជតិ, យំ វមនំ អាគម្ម ជាតិធម្មា សត្តា ជាតិយា បរិមុច្ចន្តិ…បេ… សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសេហិ បរិមុច្ចន្តី”តិ។ នវមំ។

១០. និទ្ធមនីយសុត្តំ

១១០. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, និទ្ធមនីយា ធម្មា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ និទ្ធន្តា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និទ្ធន្តា ហោន្តិ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ ។

“សម្មាសង្កប្បស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសង្កប្បោ និទ្ធន្តោ ហោតិ…បេ… សម្មាវាចស្ស ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាចា និទ្ធន្តា ហោតិ… សម្មាកម្មន្តស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាកម្មន្តោ និទ្ធន្តោ ហោតិ… សម្មាអាជីវស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាអាជីវោ និទ្ធន្តោ ហោតិ… សម្មាវាយាមស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវាយាមោ និទ្ធន្តោ ហោតិ… សម្មាសតិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសតិ និទ្ធន្តា ហោតិ… សម្មាសមាធិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាសមាធិ និទ្ធន្តោ ហោតិ… សម្មាញាណិស្ស, ភិក្ខវេ, មិច្ឆាញាណំ និទ្ធន្តំ ហោតិ…។

“សម្មាវិមុត្តិស្ស , ភិក្ខវេ, មិច្ឆាវិមុត្តិ និទ្ធន្តា ហោតិ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេ ចស្ស និទ្ធន្តា ហោន្តិ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស និទ្ធមនីយា ធម្មា”តិ។ ទសមំ។

១១. បឋមអសេខសុត្តំ

១១១. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“‘អសេខោ អសេខោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា ភន្តេ, ភិក្ខុ អសេខោ ហោតី”តិ? “ឥធ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ អសេខាយ សម្មាទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សម្មាសង្កប្បេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខាយ សម្មាវាចាយ សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សម្មាកម្មន្តេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សម្មាអាជីវេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សម្មាវាយាមេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខាយ សម្មាសតិយា សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សម្មាសមាធិនា សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សម្មាញាណេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខាយ សម្មាវិមុត្តិយា សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ អសេខោ ហោតី”តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ទុតិយអសេខសុត្តំ

១១២. “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, អសេខិយា ធម្មា។ កតមេ ទស? អសេខា សម្មាទិដ្ឋិ, អសេខោ សម្មាសង្កប្បោ, អសេខា សម្មាវាចា, អសេខោ សម្មាកម្មន្តោ, អសេខោ សម្មាអាជីវោ, អសេខោ សម្មាវាយាមោ, អសេខា សម្មាសតិ, អសេខោ សម្មាសមាធិ, អសេខំ សម្មាញាណំ, អសេខា សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស អសេខិយា ធម្មា”តិ។ ទ្វាទសមំ។

សមណសញ្ញាវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សញ្ញា ពោជ្ឈង្គា មិច្ឆត្តំ, ពីជំ វិជ្ជាយ និជ្ជរំ;
ជោវនំ តិកិច្ឆា វមនំ និទ្ទមនំ ទ្វេ អសេខាតិ។

(១២) ២. បច្ចោរោហណិវគ្គោ

១. បឋមអធម្មសុត្តំ

១១៣. [អ. និ. ១០.១៧១] “អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ អនត្ថោ ច; ធម្មោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា អនត្ថញ្ច, ធម្មញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ពំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ ច អនត្ថោ ច? មិច្ឆាទិដ្ឋិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ, មិច្ឆាវាចា, មិច្ឆាកម្មន្តោ, មិច្ឆាអាជីវោ, មិច្ឆាវាយាមោ, មិច្ឆាសតិ, មិច្ឆាសមាធិ, មិច្ឆាញាណំ, មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ ច អនត្ថោ ច។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មោ ច អត្ថោ ច? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ, សម្មាញាណំ, សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ ច អត្ថោ ច។

“‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ អនត្ថោ ច; ធម្មោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា អនត្ថញ្ច, ធម្មញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយអធម្មសុត្តំ

១១៤. “អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ពំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ, កតមោ ច ធម្មោ, កតមោ ច អនត្ថោ, កតមោ ច អត្ថោ?

“មិច្ឆាទិដ្ឋិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាសង្កប្បោ , ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាសង្កប្បោ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាសង្កប្បបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាសង្កប្បបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាវាចា, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាវាចា ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាវាចាបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាវាចាបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាកម្មន្តោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាកម្មន្តោ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាកម្មន្តបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាកម្មន្តបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាអាជីវោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាអាជីវោ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាអាជីវបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាអាជីវបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាវាយាមោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាវាយាមោ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាវាយាមបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាវាយាមបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាសតិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាសតិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាសតិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាសតិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាសមាធិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាសមាធិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាសមាធិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាសមាធិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាញាណំ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាញាណំ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាញាណបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាញាណបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាវិមុត្តិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាវិមុត្តិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយអធម្មសុត្តំ

១១៥. “អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព”ន្តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – “ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច ។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា”តិ?

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម [បុច្ឆេយ្យាម (សី. ស្យា. បី.) ម. និ. ១.២០២ បស្សិតព្ពំ]។ យថា នោ អាយស្មា អានន្ទោ ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោចុំ –

“ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ អានន្ទ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច…បេ.… តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។

“តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – អធម្មោ ច…បេ.… តថា បដិបជ្ជិតព្ពន្តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ?

“តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ អាយស្មា អានន្ទោ ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា’តិ។ វិភជតុ អាយស្មា អានន្ទោ”តិ។

“សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារគវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ខន្ធំ សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ; ឯវំសម្បទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្ថរិ សម្មុខីភូតេ តំ ភគវន្តំ អតិសិត្វា អម្ហេ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិតព្ពំ មញ្ញថ។ សោ ហាវុសោ, ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ, ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ តុម្ហេ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

“អទ្ធាវុសោ អានន្ទ, ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ មយំ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម, យថា នោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាម។ អបិ ចាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ វិភជតាយស្មា អានន្ទោ អគរុំ កត្វា”តិ។

“តេនហាវុសោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អថាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“យំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។

កតមោ ចាវុសោ, អធម្មោ, កតមោ ច ធម្មោ, កតមោ ច អនត្ថោ, កតមោ ច អត្ថោ?

“មិច្ឆាទិដ្ឋិ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាសង្កប្បោ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាសង្កប្បោ ធម្មោ… មិច្ឆាវាចា, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាវាចា ធម្មោ … មិច្ឆាកម្មន្តោ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាកម្មន្តោ ធម្មោ… មិច្ឆាអាជីវោ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាអាជីវោ ធម្មោ… មិច្ឆាវាយាមោ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាវាយាមោ ធម្មោ… មិច្ឆាសតិ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាសតិ ធម្មោ… មិច្ឆាសមាធិ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាសមាធិ ធម្មោ… មិច្ឆាញាណំ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាញាណំ ធម្មោ…។

មិច្ឆាវិមុត្តិ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាវិមុត្តិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“អយំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច…បេ…. តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ, ឥមស្ស ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ អាកង្ខមានា ច បន តុម្ហេ, អាវុសោ, ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករោតិ [ព្យាករេយ្យ (ស្យា.)] តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

“ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ –

“យំ ខោ នោ ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ…បេ…. តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។

“តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ,

វេទិតព្ពោ...បេ.... តថា បដិបជ្ជិតព្ពន្តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ?

“តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា អានន្ទោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ អាយស្មា អានន្ទោ ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា’តិ។

“អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិម្ហា; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតមត្ថំ អបុច្ឆិម្ហា។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អាយស្មតា អានន្ទេន ឥមេហិ អាការេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ សុវិភត្តោ”តិ [វិភត្តោតិ (?) ឯវមេវ ហិ អញ្ញេសុ ឮទិសសុត្តេសុ ទិស្សតិ]។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ! បណ្ឌិតោ, ភិក្ខវេ, អានន្ទោ។ មហាបញ្ញោ, ភិក្ខវេ, អានន្ទោ។ មំ ចេបិ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ, អហម្បិ ចេតំ ឯវមេវំ [អហម្បិ តំ ឯវមេវំ (ម. និ. ១.២០៥)] ព្យាករេយ្យំ យថា តំ អានន្ទេន ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវ តស្ស [ឯសោ ចេវេតស្ស (ម. និ. ១.២០៥)] អត្ថោ ឯវញ្ច នំ ធារេយ្យាថា”តិ។ តតិយំ។

៤. អជិតសុត្តំ

១១៦. អថ ខោ អជិតោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អជិតោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អម្ហាកំ , ភោ គោតម, បណ្ឌិតោ នាម សព្រហ្មចារី។ តេន បញ្ចមត្តានិ ចិត្តដ្ឋានសតានិ ចិន្តិតានិ, យេហិ អញ្ញតិត្ថិយា ឧបារទ្ធាវ ជានន្តិ [ឧបារទ្ធា បជានន្តិ (សី.)] ឧបារទ្ធស្មា”តិ [ឧបារទ្ធម្ហាតិ (សី. បី.)]។

អថ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ធារេថ នោ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, បណ្ឌិតវត្ថូនី”តិ? “ឯតស្ស, ភគវា, កាលោ ឯតស្ស, សុគត, កាលោ យំ ភគវា ភាសេយ្យ, ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។

“តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អធម្មិកេន វាទេន អធម្មិកំ វាទំ អភិនិគ្គណ្ហាតិ អភិនិប្បីឡេតិ, តេន ច អធម្មិកំ បរិសំ រញ្ជេតិ។ តេន សា អធម្មិកា បរិសា ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា ហោតិ – ‘បណ្ឌិតោ វត, ភោ, បណ្ឌិតោ វត, ភោ’តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អធម្មិកេន វាទេន ធម្មិកំ វាទំ អភិនិគ្គណ្ហាតិ អភិនិប្បីឡេតិ, តេន ច អធម្មិកំ បរិសំ រញ្ជេតិ។ តេន សា អធម្មិកា បរិសា ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា ហោតិ – ‘បណ្ឌិតោ វត, ភោ, បណ្ឌិតោ វត, ភោ’តិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អធម្មិកេន វាទេន ធម្មិកញ្ច វាទំ អធម្មិកញ្ច វាទំ អភិនិគ្គណ្ហាតិ អភិនិប្បីឡេតិ, តេន ច អធម្មិកំ បរិសំ រញ្ជេតិ។ តេន សា អធម្មិកា បរិសា ឧច្ចាសទ្ទមហាសទ្ទា ហោតិ – ‘បណ្ឌិតោ វត, ភោ, បណ្ឌិតោ វត, ភោ’តិ។

“អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ពំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ, កតមោ ច ធម្មោ, កតមោ ច អនត្ថោ, កតមោ ច អត្ថោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាសង្កប្បោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាសង្កប្បោ ធម្មោ... មិច្ឆាវាចា, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាវាចា ធម្មោ... មិច្ឆាកម្មន្តោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាកម្មន្តោ ធម្មោ... មិច្ឆាអាជីវោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាអាជីវោ ធម្មោ ... មិច្ឆាវាយាមោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាវាយាមោ ធម្មោ... មិច្ឆាសតិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាសតិ ធម្មោ... មិច្ឆាសមាធិ, ភិក្ខវេ អធម្មោ; សម្មាសមាធិ ធម្មោ... មិច្ឆាញាណំ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាញាណំ ធម្មោ ។

“មិច្ឆាវិមុត្តិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាវិមុត្តិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាវិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច , អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សង្គារវសុត្តំ

១១៧. [អ. និ. ១០.១៦៩] អថ ខោ សង្គារវោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សង្គារវោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, ឱរិមំ តីរំ, កឹ បារិមំ តីរ”ន្តិ? “មិច្ឆាទិដ្ឋិ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឱរិមំ តីរំ, សម្មាទិដ្ឋិ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាសង្កប្បោ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាសង្កប្បោ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាវាចា ឱរិមំ តីរំ, សម្មាវាចា បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាកម្មន្តោ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាកម្មន្តោ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាអាជីវោ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាអាជីវោ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាវាយាមោ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាវាយាមោ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាសតិ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាសតិ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាសមាធិ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាសមាធិ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាញាណំ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាញាណំ បារិមំ តីរំ; មិច្ឆាវិមុត្តិ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាវិមុត្តិ បារិមំ តីរន្តិ។ ឥទំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឱរិមំ តីរំ, ឥទំ បារិមំ តីរន្តិ។

“អប្បកា តេ មនុស្សេសុ, យេ ជនា បារគាមិនោ;
អថាយំ ឥតរា បជា, តីរមេវានុធាវតិ។

“យេ ច ខោ សម្មទក្ខាតេ, ធម្មេ ធម្មានុវត្តិនោ;
តេ ជនា បារមេស្សន្តិ, មច្ចុធេយ្យំ សុទុត្តរំ។

“កណ្ហំ ធម្មំ វិប្បហាយ, សុក្កំ ភាវេថ បណ្ឌិតោ;
ឱកា អនោកមាគម្ម, វិវេកេ យត្ថ ទូរមំ។

“តត្រាភិរតិមិច្ឆេយ្យ, ហិត្វា កាមេ អកិញ្ចនោ;
បរិយោទបេយ្យ អត្តានំ, ចិត្តក្លេសេហិ បណ្ឌិតោ។

“យេសំ សម្ពោធិយង្គេសុ, សម្មា ចិត្តំ សុភាវិតំ;
អាទានបដិនិស្សគ្គេ, អនុបាទាយ យេ រតា;
ខីណាសវា ជុតិមន្តោ [ជុតីមន្តោ (សី.)], តេ លោកេ បរិនិព្ពុតា”តិ។ បញ្ចមំ;

៦. ឱរិមតីរសុត្តំ

១១៨. “ឱរិមញ្ច, ភិក្ខវេ, តីរំ ទេសេស្សាមិ បារិមញ្ច តីរំ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱរិមំ តីរំ, កតមញ្ច បារិមំ តីរំ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឱរិមំ តីរំ , សម្មាទិដ្ឋិ បារិមំ តីរំ...បេ.... មិច្ឆាវិមុត្តិ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាវិមុត្តិ បារិមំ តីរំ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឱរិមំ តីរំ, ឥទំ បារិមំ តីរន្តិ។

“អប្បកា តេ មនុស្សេសុ, យេ ជនា បារគាមិនោ;
អថាយំ ឥតរា បជា, តីរមេវានុធាវតិ។

“យេ ច ខោ សម្មទក្ខាតេ, ធម្មេ ធម្មានុវត្តិនោ;

តេ ជនា បារមេស្សន្តិ, មច្ចុធេយ្យំ សុទុត្តរំ។

“កណ្ហំ ធម្មំ វិប្បហាយ, សុក្កំ ភាវេថ បណ្ឌិតោ;
ឱកា អនោកមាគម្ម, វិវេកេ យត្ថ ទូរមំ។

“តត្រាភិរតិមិច្ឆេយ្យ, ហិត្វា កាមេ អកិញ្ចនោ;
បរិយោទបេយ្យ អត្តានំ, ចិត្តក្លេសេហិ បណ្ឌិតោ។

“យេសំ សម្ពោធិយង្គេសុ, សម្មា ចិត្តំ សុភាវិតំ;
អាទានបដិនិស្សគ្គេ, អនុបាទាយ យេ រតា;
ខីណាសវា ជុតិមន្តោ, តេ លោកេ បរិនិព្ពុតា”តិ។ ឆដ្ឋំ;

៧. បឋមបច្ចោរោហណីសុត្តំ

១១៩. តេន ខោ បន សមយេន ជាណុស្សោណិ [ជានុស្សោនិ (ក. សី.), ជានុស្សោណិ (ក. សី.), ជាណុសោណិ (ក.)] ព្រាហ្មណោ តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតោ [សីសំនហាតោ (សី. បី.), សីសន្ហាតោ (ស្យា.)] នវំ ខោមយុគំ និវត្ថោ អល្លកុសមុដ្ឋិំ អាទាយ ភគវតោ អវិទូរេ ឯកមន្តំ ឋិតោ ហោតិ។

អទ្ទសា ខោ ភគវា ជាណុស្សោណិំ ព្រាហ្មណំ តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតំ នវំ ខោមយុគំ និវត្ថំ អល្លកុសមុដ្ឋិំ អាទាយ ឯកមន្តំ ឋិតំ។ ទិស្វាន ជាណុស្សោណិំ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតោ នវំ ខោមយុគំ និវត្ថោ អល្លកុសមុដ្ឋិំ អាទាយ ឯកមន្តំ ឋិតោ ? កិំ នុជ្ជ [កិំ នុ អជ្ជ (ស្យា.), កិំ នុ ខោ អជ្ជ (បី.), កិំ នុ ខ្វជ្ជ (ក.)] ព្រាហ្មណកុលស្សា”តិ [ព្រាហ្មណ ព្រហ្មកុសលស្សាតិ (ក.)]? “បច្ចោរោហណិ, ភោ គោតម, អជ្ជ ព្រាហ្មណកុលស្សា”តិ [ព្រហ្មកុសលស្សាតិ (ក.)]។

“យថា កថំ បន, ព្រាហ្មណ, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណិ ហោតី”តិ? “ឥធ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណា តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតា នវំ ខោមយុគំ និវត្ថា អល្លេន គោមយេន បឋវិំ ឱបុញ្ជិត្វា ហរិតេហិ កុសេហិ បត្ថរិត្វា [បរិត្ថរិត្វា (ក.)] អន្តរា ច វេលំ អន្តរា ច អគ្យាគារំ សេយ្យំ កប្បេន្តិ។ តេ តំ រត្តិំ តិក្ខត្តុំ បច្ចុដ្ឋាយ បញ្ជលិកា អគ្គិំ នមស្សន្តិ – ‘បច្ចោរោហាម ភវន្តំ, បច្ចោរោហាម ភវន្ត’ន្តិ។ ពហុកេន ច សប្បិតេលនវនីតេន អគ្គិំ សន្តប្បេន្តិ។ តស្សា ច រត្តិយា អច្ចយេន បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន ព្រាហ្មណេ សន្តប្បេន្តិ។ ឯវំ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណិ ហោតី”តិ។

“អញ្ញថា ខោ, ព្រាហ្មណ, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណិ ហោតិ, អញ្ញថា ច បន អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណិ ហោតី”តិ។ “យថា កថំ បន, ភោ គោតម, អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណិ ហោតិ? សាធុ មេ ភវំ គោតមោ តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថា អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណិ ហោតី”តិ។

“តេន ហិ, ព្រាហ្មណ, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ , ព្រាហ្មណ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’ តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិំ បជហតិ; មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បច្ចោរោហតិ។

… មិច្ឆាសង្កប្បស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាសង្កប្បំ បជហតិ; មិច្ឆាសង្កប្បា បច្ចោរោហតិ។

… មិច្ឆាវាចាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាវាចំ បជហតិ; មិច្ឆាវាចាយ បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាកម្មន្តស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាកម្មន្តំ បជហតិ; មិច្ឆាកម្មន្តា បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាអាជីវស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាអាជីវំ បជហតិ; មិច្ឆាអាជីវា បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាវាយាមស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាវាយាមំ បជហតិ; មិច្ឆាវាយាមា បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាសតិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាសតឹ បជហតិ; មិច្ឆាសតិយា បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាសមាធិស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាសមាធឹ បជហតិ; មិច្ឆាសមាធិម្ហា បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាញាណស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាញាណំ បជហតិ; មិច្ឆាញាណម្ហា បច្ចោរោហតិ។

‘មិច្ឆាវិមុត្តិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាវិមុត្តឹ បជហតិ; មិច្ឆាវិមុត្តិយា បច្ចោរោហតិ។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតី”តិ។

“អញ្ញថា, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី, អញ្ញថា ច បន អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតិ។ ឥមិស្សា ច, ភោ គោតម, អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណិយា ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសិំ។ អភិក្កន្តំ , ភោ គោតម…បេ… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយបច្ចោរោហណីសុត្តំ

១២០. “អរិយំ វោ, ភិក្ខវេ, បច្ចោរោហណឹ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ… កតមា ច, ភិក្ខវេ, អរិយា បច្ចោរោហណី? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាទិដ្ឋឹ បជហតិ; មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បច្ចោរោហតិ។ មិច្ឆាសង្កប្បស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ… មិច្ឆាវាចាយ ខោ… មិច្ឆាកម្មន្តស្ស ខោ… មិច្ឆាអាជីវស្ស ខោ… មិច្ឆាវាយាមស្ស ខោ… មិច្ឆាសតិយា ខោ… មិច្ឆាសមាធិស្ស ខោ… មិច្ឆាញាណស្ស ខោ… មិច្ឆាវិមុត្តិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាវិមុត្តឹ បជហតិ; មិច្ឆាវិមុត្តិយា បច្ចោរោហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយា បច្ចោរោហណី”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បុព្ពង្គមសុត្តំ

១២១. “សូរិយស្ស, ភិក្ខវេ, ឧទយតោ ឯតំ បុព្ពង្គមំ ឯតំ បុព្ពនិមិត្តំ, យទិទំ – អរុណុគ្គំ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, កុសលានំ ធម្មានំ ឯតំ បុព្ពង្គមំ ឯតំ បុព្ពនិមិត្តំ, យទិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មាទិដ្ឋិកស្ស, ភិក្ខវេ, សម្មាសង្កប្បោ បហោតិ, សម្មាសង្កប្បស្ស សម្មាវាចា បហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ បហោតិ, សម្មាកម្មន្តស្ស សម្មាអាជីវោ បហោតិ, សម្មាអាជីវស្ស សម្មាវាយាមោ បហោតិ, សម្មាវាយាមស្ស សម្មាសតិ បហោតិ, សម្មាសតិស្ស សម្មាសមាធិ បហោតិ , សម្មាសមាធិស្ស សម្មាញាណំ បហោតិ, សម្មាញាណិស្ស សម្មាវិមុត្តិ បហោតី”តិ។ នវមំ។

១០. អាសវក្ខយសុត្តំ

១២២. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ, សម្មាញាណំ , សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ , ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ទសមំ។

បច្ចោរោហណិវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

តយោ អធម្មា អជិតោ, សង្គារវោ ច ឱរិមំ;
ទ្វេ ចេវ បច្ចោរោហណី, បុព្ពង្គមំ អាសវក្ខយោតិ។

(១៣) ៣. បរិសុទ្ធវគ្គោ

១. បឋមសុត្តំ

១២៣. “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ, សម្មាញាណំ, សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយសុត្តំ

១២៤. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អនុប្បន្នា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ … បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា អនុប្បន្នា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. តតិយសុត្តំ

១២៥. “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា មហប្ផលា មហានិសំសា, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ , ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា មហប្ផលា មហានិសំសា, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ តតិយំ។

៤. ចតុត្ថសុត្តំ

១២៦. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា រាគវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ ទោសវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ មោហវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា រាគវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ ទោសវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ មោហវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ចមសុត្តំ

១២៧. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ឆដ្ឋសុត្តំ

១២៨. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា អនុប្បន្នា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ …បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា អនុប្បន្នា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សត្តមសុត្តំ

១២៩. “ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា”តិ។ សត្តមំ។

៨. អដ្ឋមសុត្តំ

១៣០. “ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា រាគវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ ទោសវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ មោហវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ….

សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា រាគវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ ទោសវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ មោហវិនយបរិយោសានា ហោន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នវមសុត្តំ

១៣១. ‘‘ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ, នាញ្ញត្រ សុគតវិនយា’’តិ។ នវមំ។

១០. ទសមសុត្តំ

១៣២. ‘‘ទសយិមេ , ភិក្ខវេ, មិច្ឆត្តា។ កតមេ ទស? មិច្ឆាទិដ្ឋិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ, មិច្ឆាវាចា, មិច្ឆាកម្មន្តោ, មិច្ឆាអាជីវោ, មិច្ឆាវាយាមោ, មិច្ឆាសតិ, មិច្ឆាសមាធិ, មិច្ឆាញាណំ, មិច្ឆាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទស មិច្ឆត្តា’’តិ។ ទសមំ។

១១. ឯកាទសមសុត្តំ

១៣៣. ‘‘ទសយិមេ, ភិក្ខវេ, សម្មត្តា។ កតមេ ទស? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ, សម្មាញាណំ, សម្មាវិមុត្តិ – ឥមេ ខោ , ភិក្ខវេ, ទស សម្មត្តា’’តិ។ ឯកាទសមំ។

បរិសុទ្ធវគ្គោ តតិយោ។

(១៤) ៤. សាធុវគ្គោ

១. សាធុសុត្តំ

១៣៤. [អ. និ. ១០.១៧៨] “សាធុញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសាធុញ្ច។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសាធុ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ, មិច្ឆាវាចា, មិច្ឆាកម្មន្តោ, មិច្ឆាអាជីវោ, មិច្ឆាវាយាមោ, មិច្ឆាសតិ, មិច្ឆាសមាធិ, មិច្ឆាញាណំ, មិច្ឆាវិមុត្តិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសាធុ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សាធុ? សម្មាទិដ្ឋិ , សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ, សម្មាញាណំ, សម្មាវិមុត្តិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាធូ”តិ។ បឋមំ។

២. អរិយធម្មសុត្តំ

១៣៥. “អរិយធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនរិយធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនរិយោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនរិយោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អរិយោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយោ ធម្មោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. អកុសលសុត្តំ

១៣៦. “អកុសលញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ កុសលញ្ច។ តំ សុណាថ …បេ.… កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អកុសលំ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… មិច្ឆាវិមុត្តិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ , អកុសលំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, កុសលំ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាវិមុត្តិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កុសល”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. អត្ថសុត្តំ

១៣៧. “អត្ថញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនត្ថញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនត្ថោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ …បេ.… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនត្ថោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អត្ថោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អត្ថោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ធម្មសុត្តំ

១៣៨. “ធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សាសវសុត្តំ

១៣៩. “សាសវញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អនាសវញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សាសវោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាសវោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនាសវោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនាសវោ ធម្មោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សាវជ្ជសុត្តំ

១៤០. “សាវជ្ជញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អនវជ្ជញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សាវជ្ជោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាវជ្ជោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនវជ្ជោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនវជ្ជោ ធម្មោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. តបនីយសុត្តំ

១៤១. “គបនីយញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អគបនីយញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, គបនីយោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, គបនីយោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អគបនីយោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អគបនីយោ ធម្មោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អាចយគាមិសុត្តំ

១៤២. “អាចយគាមិញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អបចយគាមិញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ , អាចយគាមី ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាចយគាមី ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ , អបចយគាមី ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អបចយគាមី ធម្មោ”តិ។ នវមំ។

១០. ទុក្ខុទ្រយសុត្តំ

១៤៣. “ទុក្ខុទ្រយញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ សុខុទ្រយញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខុទ្រយោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខុទ្រយោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុខុទ្រយោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខុទ្រយោ ធម្មោ”តិ។ ទសមំ។

១១. ទុក្ខវិបាកសុត្តំ

១៤៤. “ទុក្ខវិបាកញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ សុខវិបាកញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខវិបាកោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខវិបាកោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុខវិបាកោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខវិបាកោ ធម្មោ”តិ។ ឯកាទសមំ។

សាធុវគ្គោ ចតុត្ថោ។

(១៥) ៥. អរិយវគ្គោ

១. អរិយមគ្គសុត្តំ

១៤៥. “អរិយមគ្គញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អនរិយមគ្គញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនរិយោ មគ្គោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនរិយោ មគ្គោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អរិយោ មគ្គោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយោ មគ្គោ”តិ។ បឋមំ។

២. កណ្ហមគ្គសុត្តំ

១៤៦. “កណ្ហមគ្គញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ សុក្កមគ្គញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កណ្ហមគ្គោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កណ្ហមគ្គោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុក្កមគ្គោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុក្កមគ្គោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សទ្ធម្មសុត្តំ

១៤៧. “សទ្ធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អសទ្ធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សទ្ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធម្មោ”តិ។ តតិយំ។

៤. សប្បុរិសធម្មសុត្តំ

១៤៨. “សប្បុរិសធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសប្បុរិសធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ …បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសធម្មោ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧប្បាទេតព្ពសុត្តំ

១៤៩. “ឧប្បាទេតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន ឧប្បាទេតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អាសេវិតព្ពសុត្តំ

១៥០. “អាសេវិតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន អាសេវិតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន អាសេវិតព្ពោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន អាសេវិតព្ពោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាសេវិតព្ពោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាសេវិតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ភាវេតព្ពសុត្តំ

១៥១. “ភាវេតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន ភាវេតព្ពញ្ច ។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន ភាវេតព្ពោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ភាវេតព្ពោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ភាវេតព្ពោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ… សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភាវេតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. ពហុលីកាតព្ពសុត្តំ

១៥២. “ពហុលីកាតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន ពហុលីកាតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ពហុលីកាតព្ពោ

ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អនុស្សរិតព្ពសុត្តំ

១៥៣. ‘‘អនុស្សរិតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន អនុស្សរិតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន អនុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន អនុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ’’តិ។ នវមំ។

១០. សច្ឆិកាតព្ពសុត្តំ

១៥៤. ‘‘សច្ឆិកាតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន សច្ឆិកាតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ? មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. មិច្ឆាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ។ កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ? សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. សម្មាវិមុត្តិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ’’តិ។ ទសមំ។

អរិយវគ្គោ បញ្ចមោ។

តតិយបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

៤. ចតុត្ថបណ្ណាសកំ

(១៦) ១. បុគ្គលវគ្គោ

១. សេវិតព្ពសុត្តំ

១៥៥. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, មិច្ឆាសង្កប្បោ ហោតិ, មិច្ឆាវាចោ ហោតិ, មិច្ឆាកម្មន្តោ ហោតិ, មិច្ឆាអាជីវោ ហោតិ, មិច្ឆាវាយាមោ ហោតិ, មិច្ឆាសតិ ហោតិ, មិច្ឆាសមាធិ ហោតិ, មិច្ឆាញាណី ហោតិ, មិច្ឆាវិមុត្តិ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ សេវិតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ, សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ, សម្មាសតិ ហោតិ, សម្មាសមាធិ ហោតិ, សម្មាញាណី ហោតិ, សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ សេវិតព្ពោ”តិ។

២-១២. ភជិតព្ពាទិសុត្តានិ

១៥៦-១៦៦. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ន ភជិតព្ពោ…បេ…. ភជិតព្ពោ…បេ…. ន បយិរុបាសិតព្ពោ… បយិរុបាសិតព្ពោ…បេ…. ន បុជ្ជោ ហោតិ… បុជ្ជោ ហោតិ…បេ…. ន បាសំសោ ហោតិ… បាសំសោ ហោតិ…បេ…. អគារវោ ហោតិ… សគារវោ ហោតិ…បេ…. អប្បតិស្សោ ហោតិ… សប្បតិស្សោ ហោតិ…បេ…. ន អារាធកោ ហោតិ … អារាធកោ ហោតិ…បេ…. ន វិសុជ្ឈតិ… វិសុជ្ឈតិ…បេ…. មានំ នាធិភោតិ… មានំ អធិភោតិ…បេ. … បញ្ញាយ ន វឌ្ឍតិ… បញ្ញាយ វឌ្ឍតិ…បេ….។

“ពហុំ អបុញ្ញំ បសវតិ… ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ទសហិ? សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, សម្មាសង្កប្បោ ហោតិ, សម្មាវាចោ ហោតិ, សម្មាកម្មន្តោ ហោតិ, សម្មាអាជីវោ ហោតិ, សម្មាវាយាមោ ហោតិ , សម្មាសតិ ហោតិ, សម្មាសមាធិ ហោតិ, សម្មាញាណី ហោតិ, សម្មាវិមុត្តិ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតី”តិ។

បុគ្គលវគ្គោ បឋមោ។

(១៧) ២. ជាណុស្សោណិវគ្គោ

១. ព្រាហ្មណបច្ចោរោហណីសុត្តំ

១៦៧. តេន ខោ បន សមយេន ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតោ នវំ ខោមយុគំ និវត្ថោ អល្លកុសមុដ្ឋឹ អាទាយ ភគវតោ អវិទូរេ ឯកមន្តំ ឋិតោ ហោតិ។

អទ្ទសា ខោ ភគវា ជាណុស្សោណឹ ព្រាហ្មណំ តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតំ នវំ ខោមយុគំ និវត្ថំ អល្លកុសមុដ្ឋឹ អាទាយ ឯកមន្តំ ឋិតំ។ ទិស្វាន ជាណុស្សោណឹ ព្រាហ្មណំ ឯតទវោច – “កឹ នុ ត្វំ, ព្រាហ្មណ, តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតោ នវំ ខោមយុគំ និវត្ថោ អល្លកុសមុដ្ឋឹ អាទាយ ឯកមន្តំ ឋិតោ? កឹ ន្វជ្ជ ព្រាហ្មណកុលស្សា”តិ? “បច្ចោរោហណី, ភោ គោតម, អជ្ជ ព្រាហ្មណកុលស្សា”តិ ។

“យថា កថំ បន, ព្រាហ្មណ, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី ហោតី”តិ? “ឥធ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណា តទហុបោសថេ សីសំន្ហាតា នវំ ខោមយុគំ និវត្ថា អល្លេន គោមយេន បថវឹ ឱបុញ្ជិត្វា ហរិតេហិ កុសេហិ បត្ថរិត្វា អន្តរា ច វេលំ អន្តរា ច អគ្យាគារំ សេយ្យំ កប្បេន្តិ។ តេ តំ រត្តឹ តិក្ខត្តុំ បច្ចុដ្ឋាយ បញ្ជលិកា អគ្គឹ នមស្សន្តិ – ‘បច្ចោរោហាម ភវន្តំ, បច្ចោរោហាម ភវន្ត’ន្តិ។ ពហុកេន ច សប្បិតេលនវនីតេន អគ្គឹ សន្តប្បេន្តិ។ តស្សា ច រត្តិយា អច្ចយេន បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន ព្រាហ្មណេ សន្តប្បេន្តិ។ ឯវំ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី ហោតី”តិ។

“អញ្ញថា ខោ, ព្រាហ្មណ, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី ហោតិ, អញ្ញថា ច បន អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតី”តិ។ “យថា កថំ បន, ភោ គោតម, អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតិ? សាធុ មេ ភវំ គោតមោ តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថា អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតី”តិ។

“តេន ហិ, ព្រាហ្មណ, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“ឥធ, ព្រាហ្មណ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘បាណាតិបាតស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’ តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ បាណាតិបាតំ បជហតិ; បាណាតិបាតា បច្ចោរោហតិ។

…អទិន្នាទានស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ អទិន្នាទានំ បជហតិ; អទិន្នាទានា បច្ចោរោហតិ។

…កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ កាមេសុមិច្ឆាចារំ បជហតិ; កាមេសុមិច្ឆាចារា បច្ចោរោហតិ។

…មុសាវាទស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មុសាវាទំ បជហតិ; មុសាវាទា បច្ចោរោហតិ។

…បិសុណាយ វាចាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ បិសុណំ វាចំ បជហតិ; បិសុណាយ វាចាយ បច្ចោរោហតិ។

…ផរុសាយ វាចាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ ផរុសំ វាចំ បជហតិ; ផរុសាយ វាចាយ បច្ចោរោហតិ។

…សម្ផប្បលាបស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ សម្ផប្បលាបំ បជហតិ; សម្ផប្បលាបា បច្ចោរោហតិ។

…អភិជ្ឈាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ អភិជ្ឈំ បជហតិ; អភិជ្ឈាយ បច្ចោរោហតិ។

…ព្យាបាទស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចាតិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ ព្យាបាទំ បជហតិ; ព្យាបាទា បច្ចោរោហតិ។

…មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បជហតិ; មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បច្ចោរោហតិ។ ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតី”តិ។

“អញ្ញថា ខោ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី ហោតិ, អញ្ញថា ច បន អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណី ហោតិ។ ឥមិស្សា, ភោ គោតម, អរិយស្ស វិនយេ បច្ចោរោហណិយា ព្រាហ្មណានំ បច្ចោរោហណី កលំ នាគ្ឃតិ សោឡសឹ។ អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ…. ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ បឋមំ។

២. អរិយបច្ចោរោហណីសុត្តំ

១៦៨. “អរិយំ វោ, ភិក្ខវេ, បច្ចោរោហណឹ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អរិយា បច្ចោរោហណី? ឥធ , ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘បាណាតិបាតស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ បាណាតិបាតំ បជហតិ; បាណាតិបាតា បច្ចោរោហតិ។

… ‘អទិន្នាទានស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ – ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ អទិន្នាទានំ បជហតិ; អទិន្នាទានា បច្ចោរោហតិ។

… ‘កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. កាមេសុមិច្ឆាចារា បច្ចោរោហតិ។

… ‘មុសាវាទស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. មុសាវាទា បច្ចោរោហតិ។

… ‘បិសុណាយ វាចាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. បិសុណាយ វាចាយ បច្ចោរោហតិ។

… ‘ផរុសាយ វាចាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. ផរុសាយ វាចាយ បច្ចោរោហតិ។

… ‘សម្ផប្បលាបស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. សម្ផប្បលាបា បច្ចោរោហតិ។

… ‘អភិជ្ឈាយ ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. អភិជ្ឈាយ បច្ចោរោហតិ។

… ‘ព្យាបាទស្ស ខោ បាបកោ វិបាកោ…បេ…. ព្យាបាទា បច្ចោរោហតិ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អរិយា បច្ចោរោហណី? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ខោ បាបកោ វិបាកោ ទិដ្ឋេ ចេវ ធម្មេ អភិសម្បរាយញ្ចា’តិ។ សោ ឥតិ បដិសង្ខាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិ បជហតិ; មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បច្ចោរោហតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយា បច្ចោរោហណី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. សង្គារវសុត្តំ

១៦៩. [អ. និ. ១០.១១៧] អថ ខោ សង្គារវោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សង្គារវោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“កឹ នុ ខោ, ភោ គោតម, ឱរិមំ តីរំ, កឹ បារិមំ តីរ”ន្តិ? “បាណាតិបាតោ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឱរិមំ តីរំ, បាណាតិបាតា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ អទិន្នាទានំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឱរិមំ តីរំ, អទិន្នាទានា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ កាមេសុមិច្ឆាចារោ ឱរិមំ តីរំ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ មុសាវាទោ ឱរិមំ តីរំ, មុសាវាទា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ បិសុណា វាចា ឱរិមំ តីរំ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី បារិមំ តីរំ។ ផរុសា វាចា ឱរិមំ តីរំ, ផរុសាយ

វាចាយ វេរមណី បារិមំ តីរំ។ សម្ផប្បលាបោ ឱរិមំ តីរំ, សម្ផប្បលាបា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ អភិជ្ឈា ឱរិមំ តីរំ, អនភិជ្ឈា បារិមំ តីរំ។ ព្យាបាទោ ឱរិមំ តីរំ, អព្យាបាទោ បារិមំ តីរំ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាទិដ្ឋិ បារិមំ តីរំ។ ឥទំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឱរិមំ តីរំ, ឥទំ បារិមំ តីរន្តិ។

“អប្បកា តេ មនុស្សេសុ, យេ ជនា បារគាមិនោ;
អថាយំ ឥតរា បជា, តីរមេវានុធាវតិ។

“យេ ច ខោ សម្មទក្ខាតេ, ធម្មេ ធម្មានុវត្តិនោ;
តេ ជនា បារមេស្សន្តិ, មច្ចុធេយ្យំ សុទុត្តរំ។

“កណ្ហំ ធម្មំ វិប្បហាយ, សុក្កំ ភាវេថ បណ្ឌិតោ;
ឱកា អនោកមាគម្ម, វិវេកេ យត្ថ ទូរមំ។

“តត្រាភិរតិមិច្ឆេយ្យ, ហិត្វា កាមេ អកិញ្ចនោ;
បរិយោទបេយ្យ អត្តានំ, ចិត្តក្លេសេហិ បណ្ឌិតោ។

“យេសំ សម្ពោធិយង្គេសុ, សម្មា ចិត្តំ សុភាវិតំ;
អាទានបដិនិស្សគ្គេ, អនុបាទាយ យេ រតា;
ខីណាសវា ជុតិមន្តោ, តេ លោកេ បរិនិព្ពុតា”តិ។ តតិយំ;

៤. ឱរិមសុត្តំ

១៧០. “ឱរិមញ្ច, ភិក្ខវេ, តីរំ ទេសេស្សាមិ បារិមញ្ច តីរំ។ តំ សុណាថ…បេ.… កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱរិមំ តីរំ, កតមញ្ច បារិមំ តីរំ? បាណាតិបាតោ, ភិក្ខវេ, ឱរិមំ តីរំ, បាណាតិបាតា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ អទិន្នាទានំ ឱរិមំ តីរំ, អទិន្នាទានា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ កាមេសុមិច្ឆាចារោ ឱរិមំ តីរំ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ មុសាវាទោ ឱរិមំ តីរំ, មុសាវាទា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ បិសុណា វាចា ឱរិមំ តីរំ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី បារិមំ តីរំ។ ផរុសា វាចា ឱរិមំ តីរំ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី បារិមំ តីរំ។ សម្ផប្បលាបោ ឱរិមំ តីរំ, សម្ផប្បលាបា វេរមណី បារិមំ តីរំ។ អភិជ្ឈា ឱរិមំ តីរំ, អនភិជ្ឈា បារិមំ តីរំ។ ព្យាបាទោ ឱរិមំ តីរំ, អព្យាបាទោ បារិមំ តីរំ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឱរិមំ តីរំ, សម្មាទិដ្ឋិ បារិមំ តីរំ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឱរិមំ តីរំ, ឥទំ បារិមំ តីរន្តិ។

“អប្បកា តេ មនុស្សេសុ, យេ ជនា បារគាមិនោ;
អថាយំ ឥតរា បជា, តីរមេវានុធាវតិ។

“យេ ច ខោ សម្មទក្ខាតេ, ធម្មេ ធម្មានុវត្តិនោ;
តេ ជនា បារមេស្សន្តិ, មច្ចុធេយ្យំ សុទុត្តរំ។

“កណ្ហំ ធម្មំ វិប្បហាយ, សុក្កំ ភាវេថ បណ្ឌិតោ;
ឱកា អនោកមាគម្ម, វិវេកេ យត្ថ ទូរមំ។

“តត្រាភិរតិមិច្ឆេយ្យ, ហិត្វា កាមេ អកិញ្ចនោ;
បរិយោទបេយ្យ អត្តានំ, ចិត្តក្លេសេហិ បណ្ឌិតោ។

“យេសំ សម្ពោធិយង្គេសុ, សម្មា ចិត្តំ សុភាវិតំ;
អាទានបដិនិស្សគ្គេ, អនុបាទាយ យេ រតា;
ខីណាសវា ជុតិមន្តោ, តេ លោកេ បរិនិព្ពុតា”តិ។ ចតុត្ថំ;

៥. បឋមអធម្មសុត្តំ

១៧១. [អ. និ. ១០.១១៣] “អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ អនត្ថោ ច; ធម្មោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា អនត្ថញ្ច, ធម្មញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ពំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ ច អនត្ថោ ច? បាណាតិបាតោ, អទិន្នាទានំ, កាមេសុមិច្ឆាចារោ, មុសាវាទោ, បិសុណា វាចា, ផរុសា វាចា, សម្ផប្បលាបោ, អភិជ្ឈា, ព្យាបាទោ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ ច អនត្ថោ ច។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មោ ច អត្ថោ ច? បាណាតិបាតា វេរមណី, អទិន្នាទានា វេរមណី, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី, មុសាវាទា វេរមណី, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី, សម្ផប្បលាបា វេរមណី, អនភិជ្ឈា, អព្យាបាទោ, សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ ច អត្ថោ ច។

“‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ អនត្ថោ ច; ធម្មោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា អនត្ថញ្ច, ធម្មញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយអធម្មសុត្តំ

១៧២. “អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព”ន្តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – “ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា”តិ?

អថ ខោ តេសំ ភិក្ខូនំ ឯតទហោសិ – “អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា”តិ។

អថ ខោ តេ ភិក្ខូ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា មហាកច្ចានេន សទ្ធិំ សម្មោទិំសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតទវោចុំ –

“ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ កច្ចាន, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។

“តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ…បេ… តថា បដិបជ្ជិតព្ពន្តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ?

“តេសំ នោ, អាវុសោ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា’តិ។ វិភជតុ អាយស្មា មហាកច្ចានោ”តិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, បុរិសោ សារត្ថិកោ សារំ គវេសី សារបរិយេសនំ ចរមានោ មហតោ រុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ខន្ធំ សាខាបលាសេ សារំ បរិយេសិតព្ពំ មញ្ញេយ្យ។ ឯវំសម្បទមិទំ អាយស្មន្តានំ សត្ថរិ សម្មុខីភូតេ តំ ភគវន្តំ អតិសិត្វា អម្ហេ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆិតព្ពំ មញ្ញថ [មញ្ញេថ (សី.), មញ្ញេយ្យាថ (ក.)]។ សោ ហាវុសោ, ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ តុម្ហេ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា វោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

“អទ្ធា, អាវុសោ កច្ចាន, ភគវា ជានំ ជានាតិ បស្សំ បស្សតិ ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ សោ ចេវ បនេតស្ស កាលោ អហោសិ យំ មយំ ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ ភគវា ព្យាករេយ្យ តថា នំ ធារេយ្យាម។ អបិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ វិភជតាយស្មា មហាកច្ចានោ អគរុំ ករិត្វា”តិ។

“តេន ហាវុសោ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាកច្ចានស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អថាយស្មា មហាកច្ចានោ ឯតទវោច –

“យំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ…បេ…. តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។

“កតមោ, ចាវុសោ, អធម្មោ; កតមោ ច ធម្មោ? កតមោ ច អនត្ថោ, កតមោ ច អត្ថោ?
“បាណាតិបាតោ, អាវុសោ, អធម្មោ; បាណាតិបាតា វេរមណី ធម្មោ; យេ ច បាណាតិបាតបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; បាណាតិបាតា វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“អទិន្នាទានំ, អាវុសោ, អធម្មោ; អទិន្នាទានា វេរមណី ធម្មោ; យេ ច អទិន្នាទានបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ , អយំ អនត្ថោ; អទិន្នាទានា វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារោ, អាវុសោ, អធម្មោ; កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី ធម្មោ; យេ ច កាមេសុមិច្ឆាចារបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មុសាវាទោ, អាវុសោ, អធម្មោ; មុសាវាទា វេរមណី ធម្មោ; យេ ច មុសាវាទបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; មុសាវាទា វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“បិសុណា វាចា, អាវុសោ, អធម្មោ; បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ធម្មោ; យេ ច បិសុណាវាចាបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“ផរុសា វាចា, អាវុសោ, អធម្មោ; ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី ធម្មោ; យេ ច ផរុសាវាចាបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“សម្ផប្បលាបោ , អាវុសោ, អធម្មោ; សម្ផប្បលាបា វេរមណី ធម្មោ; យេ ច សម្ផប្បលាបបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្ផប្បលាបា វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“អភិជ្ឈា, អាវុសោ, អធម្មោ; អនភិជ្ឈា ធម្មោ; យេ ច អភិជ្ឈាបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; អនភិជ្ឈាបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“ព្យាបាទោ, អាវុសោ, អធម្មោ; អព្យាបាទោ ធម្មោ; យេ ច ព្យាបាទបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; អព្យាបាទបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“មិច្ឆាទិដ្ឋិ, អាវុសោ, អធម្មោ; សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“‘យំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ...បេ.... តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។ ឥមស្ស ខោ អហំ, អាវុសោ, ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស ឯវំ វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ អាកង្ខមានា ច បន តុម្ហេ, អាវុសោ, ភគវន្តំយេវ ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ។ យថា នោ ភគវា ព្យាករោតិ តថា នំ ធារេយ្យាថា”តិ។

“ឯវមាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ មហាកច្ចានស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ –

“យំ ខោ នោ, ភន្តេ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ...បេ.... តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។

“តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ឯតទហោសិ – ‘ឥទំ ខោ នោ, អាវុសោ, ភគវា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – ‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ...បេ.... តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ។ កោ នុ ខោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជេយ្យា’តិ?

“តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ ឯតទហោសិ – ‘អយំ ខោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ សត្ថុ ចេវ សំវណ្ណិតោ, សម្ភាវិតោ ច វិញ្ញូនំ សព្រហ្មចារីនំ។ បហោតិ ចាយស្មា មហាកច្ចានោ ឥមស្ស ភគវតា សំខិត្តេន ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ វិភជិតុំ។ យំនូន មយំ យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមេយ្យាម; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាម។ យថា នោ អាយស្មា មហាកច្ចានោ ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា’តិ។

“អថ ខោ មយំ, ភន្តេ, យេនាយស្មា មហាកច្ចានោ តេនុបសង្កមិម្ហា; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ មហាកច្ចានំ ឯតមត្ថំ អបុច្ឆិម្ហា។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អាយស្មតា មហាកច្ចានេន ឥមេហិ អក្ខរេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ ព្យញ្ជនេហិ អត្ថោ សុវិភត្តោ”តិ។

“សាធុ សាធុ, ភិក្ខវេ! បណ្ឌិតោ, ភិក្ខវេ, មហាកច្ចានោ។ មហាបញ្ញោ, ភិក្ខវេ, មហាកច្ចានោ។ មំ ចេបិ តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, ឧបសង្កមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យាថ, អហម្បិ ចេតំ ឯវមេវ ព្យាករេយ្យំ យថា តំ មហាកច្ចានេន ព្យាកតំ។ ឯសោ ចេវ តស្ស អត្ថោ។ ឯវញ្ច នំ ធារេយ្យាថា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. តតិយអធម្មសុត្តំ

១៧៣. “អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច ។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ពំ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ, កតមោ ច ធម្មោ; កតមោ ច អនត្ថោ, កតមោ ច អត្ថោ? បាណាតិបាតោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; បាណាតិបាតា វេរមណី ធម្មោ; យេ ច បាណាតិបាតបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; បាណាតិបាតា វេរមណិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“អទិន្នាទានំ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; អទិន្នាទានា វេរមណី ធម្មោ... កាមេសុមិច្ឆាចារោ, ភិក្ខវេ , អធម្មោ; កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី ធម្មោ... មុសាវាទោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; មុសាវាទា វេរមណី ធម្មោ... បិសុណា វាចា, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ធម្មោ... ផរុសា វាចា, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី ធម្មោ... សម្ផប្បលាបោ, ភិក្ខវេ , អធម្មោ; សម្ផប្បលាបា វេរមណី ធម្មោ... អភិជ្ឈា, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; អនភិជ្ឈា ធម្មោ... ព្យាបាទោ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; អព្យាបាទោ ធម្មោ...។

“មិច្ឆាទិដ្ឋិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ; សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ; យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ, អយំ អនត្ថោ; សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆន្តិ, អយំ អត្ថោ។

“‘អធម្មោ ច, ភិក្ខវេ, វេទិតព្ពោ ធម្មោ ច; អនត្ថោ ច វេទិតព្ពោ អត្ថោ ច។ អធម្មញ្ច វិទិត្វា ធម្មញ្ច, អនត្ថញ្ច វិទិត្វា អត្ថញ្ច យថា ធម្មោ យថា អត្ថោ តថា បដិបជ្ជិតព្ព’ន្តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. កម្មនិទានសុត្តំ

១៧៤. “បាណាតិបាតម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“អទិន្នាទានម្បាហំ , ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“មុសាវាទម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“បិសុណវាចម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“ផរុសវាចម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“សម្ផប្បលាបម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“អភិជ្ឈម្បាហំ , ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“ព្យាបាទម្បាហំ, ភិក្ខវេ, តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។

“មិច្ឆាទិដ្ឋិម្បាហំ, ភិក្ខវេ , តិវិធំ វទាមិ – លោភហេតុកម្បិ, ទោសហេតុកម្បិ, មោហហេតុកម្បិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, លោភោ កម្មនិទានសម្ភវោ, ទោសោ កម្មនិទានសម្ភវោ, មោហោ កម្មនិទានសម្ភវោ។ លោភក្ខយា កម្មនិទានសង្ខយោ, ទោសក្ខយា កម្មនិទានសង្ខយោ, មោហក្ខយា កម្មនិទានសង្ខយោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បរិក្កមនសុត្តំ

១៧៥. “សបរិក្កមនោ អយំ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អបរិក្កមនោ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, សបរិក្កមនោ អយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អបរិក្កមនោ? បាណាតិបាតិស្ស, ភិក្ខវេ, បាណាតិបាតា វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ អទិន្នាទាយិស្ស, ភិក្ខវេ, អទិន្នាទានា វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ កាមេសុមិច្ឆាចារិស្ស, ភិក្ខវេ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ មុសាវាទិស្ស, ភិក្ខវេ, មុសាវាទា វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ បិសុណវាចស្ស , ភិក្ខវេ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ ផរុសវាចស្ស, ភិក្ខវេ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ សម្ផប្បលាបិស្ស, ភិក្ខវេ, សម្ផប្បលាបា វេរមណី បរិក្កមនំ ហោតិ។ អភិជ្ឈាលុស្ស, ភិក្ខវេ, អនភិជ្ឈា បរិក្កមនំ ហោតិ។ ព្យាបន្នចិត្តស្ស [ព្យាបាទស្ស (សី. បី. ក.), ព្យាបន្នស្ស (ស្យា.)], ភិក្ខវេ, អព្យាបាទោ បរិក្កមនំ ហោតិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិស្ស, ភិក្ខវេ, សម្មាទិដ្ឋិ បរិក្កមនំ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, សបរិក្កមនោ អយំ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ អបរិក្កមនោ”តិ។ នវមំ។

១០. ចុន្ទសុត្តំ

១៧៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា បាវាយំ [ចម្បាយំ (ក. សី.) ទី. និ. ២.១៨៩ បស្សិតព្ពំ] វិហរតិ ចុន្ទស្ស កម្មារបុត្តស្ស អម្ពវនេ។ អថ ខោ ចុន្ទោ កម្មារបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ ចុន្ទំ កម្មារបុត្តំ ភគវា ឯតទវោច – “កស្ស នោ ត្វំ, ចុន្ទ, សោចេយ្យានិ រោចេសី”តិ? “ព្រាហ្មណា, ភន្តេ, បច្ឆាភូមកា កមណ្ឌលុកា សេវាលមាលិកា [សេវាលមាលកា (សី. ស្យា. បី.)] អគ្គិបរិចារិកា ឧទកោរោហកា សោចេយ្យានិ បញ្ញបេន្តិ; តេសាហំ សោចេយ្យានិ រោចេមី”តិ។

“យថា កថំ បន, ចុន្ទ, ព្រាហ្មណា បច្ឆាភូមកា កមណ្ឌលុកា សេវាលមាលិកា អគ្គិបរិចារិកា ឧទកោរោហកា សោចេយ្យានិ បញ្ញបេន្តី”តិ? “ឥធ, ភន្តេ, ព្រាហ្មណា បច្ឆាភូមកា កមណ្ឌលុកា សេវាលមាលិកា អគ្គិបរិចារិកា ឧទកោរោហកា។ តេ សាវកំ [សាវកេ (ស្យា. ក.)] ឯវំ សមាទបេន្តិ – ‘ឯហិ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, កាលស្សេវ [សកាលស្សេវ (ស្យា.)] ឧដ្ឋហន្តោវ [ឧដ្ឋហន្តោ (ស្យា.), វុដ្ឋហន្តោវ (បី. ក.)] សយនម្ហា បថវឹ អាមសេយ្យាសិ; នោ ចេ បថវឹ អាមសេយ្យាសិ, អល្លានិ គោមយានិ អាមសេយ្យាសិ; នោ ចេ អល្លានិ គោមយានិ អាមសេយ្យាសិ, ហរិតានិ តិណានិ អាមសេយ្យាសិ; នោ ចេ ហរិតានិ តិណានិ អាមសេយ្យាសិ, អគ្គឹ បរិចរេយ្យាសិ; នោ ចេ អគ្គឹ បរិចរេយ្យាសិ, បញ្ជលិកោ អាទិច្ចំ នមស្សេយ្យាសិ; នោ ចេ បញ្ជលិកោ អាទិច្ចំ នមស្សេយ្យាសិ, សាយតតិយកំ ឧទកំ ឱរោហេយ្យាសី’តិ។ ឯវំ ខោ, ភន្តេ, ព្រាហ្មណា បច្ឆាភូមកា កមណ្ឌលុកា សេវាលមាលិកា អគ្គិបរិចារិកា ឧទកោរោហកា សោចេយ្យានិ បញ្ញបេន្តិ; តេសាហំ សោចេយ្យានិ រោចេមី”តិ។

“អញ្ញថា ខោ, ចុន្ទ, ព្រាហ្មណា បច្ឆាភូមកា កមណ្ឌលុកា សេវាលមាលិកា អគ្គិបរិចារិកា ឧទកោរោហកា សោចេយ្យានិ បញ្ញបេន្តិ, អញ្ញថា ច បន អរិយស្ស វិនយេ សោចេយ្យំ ហោតី”តិ។ “យថា កថំ បន, ភន្តេ, អរិយស្ស វិនយេ សោចេយ្យំ ហោតិ? សាធុ មេ, ភន្តេ, ភគវា តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថា អរិយស្ស វិនយេ សោចេយ្យំ ហោតី”តិ។

“តេន ហិ, ចុន្ទ, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ ចុន្ទោ កម្មារបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“តិវិធំ ខោ, ចុន្ទ, កាយេន អសោចេយ្យំ ហោតិ; ចតុព្ពិធំ វាចាយ អសោចេយ្យំ ហោតិ; តិវិធំ មនសា អសោចេយ្យំ ហោតិ។

“កថញ្ច, ចុន្ទ, តិវិធំ កាយេន អសោចេយ្យំ ហោតិ? “ឥធ, ចុន្ទ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ លុទ្ទោ លោហិតបាណិ ហតបហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតេសុ [បាណភូតេសុ (ក.)]។

“អទិន្នាទាយី ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុរក្ខិតា [នត្ថិ សី. ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ] ភាតុរក្ខិតា ភគិនិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា គោត្តរក្ខិតា [នត្ថិ សី. ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ] ធម្មរក្ខិតា សសាមិកា សបរិទណ្ឌា អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ចុន្ទ, តិវិធំ កាយេន អសោចេយ្យំ ហោតិ។

“កថញ្ច , ចុន្ទ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អសោចេយ្យំ ហោតិ? ឥធ, ចុន្ទ, ឯកច្ចោ មុសាវាទី ហោតិ។ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ – ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ [សោ អជានំ វា អហំ ជានាមីតិ, ជានំ វា អហំ ន ជានាមីតិ, អបស្សំ វា អហំ បស្សាមីតិ, បស្សំ វា អហំ ន បស្សាមីតិ (បី. ក.) ឯវមុបរិបិ], សោ អជានំ វា អាហ ‘ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ ‘ន ជានាមី’តិ; អបស្សំ វា អាហ ‘បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ ‘ន បស្សាមី’តិ [សោ អជានំ វា អហំ ជានាមីតិ, ជានំ វា អហំ ន ជានាមីតិ, អបស្សំ វា អហំ បស្សាមីតិ, បស្សំ វា អហំ ន បស្សាមីតិ (បី. ក.) ឯវមុបរិបិ]។ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណវាចោ ហោតិ។ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ សមគ្គានំ វា ភេត្តា [ភេទាតា (ក.)], ភិន្នានំ វា អនុប្បទាតា, វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី វគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសវាចោ ហោតិ។ យា សា វាចា អណ្ឌកា កក្កសា បរកដុកា បរាភិសជ្ជនី កោធសាមន្តា អសមាធិសំវត្តនិកា, តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបី ហោតិ អកាលវាទី អភូតវាទី អនត្ថវាទី អធម្មវាទី អវិនយវាទី; អនិធានវតីំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ អកាលេន អនបទេសំ អបរិយន្តវតីំ អនត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, ចុន្ទ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ អសោចេយ្យំ ហោតិ។

“កថញ្ច, ចុន្ទ, តិវិធំ មនសា អសោចេយ្យំ ហោតិ? ឥធ, ចុន្ទ, ឯកច្ចោ អភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ អភិជ្ឈាតា [អភិជ្ឈិតា (ក.) ម. និ. ១.៤៤០ បស្សិតព្ពំ] ហោតិ – ‘អហោ វត យំ បរស្ស តំ មមស្សា’តិ។

“ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា ពជ្ឈន្តុ វា ឧច្ឆិជ្ជន្តុ វា វិនស្សន្តុ វា មា វា អហេសុ’ន្តិ [មា វា អហេសុំ ឥតិ វា តិ (សី. បី. ក.)]។

“មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកដទុក្កដានំ [នត្ថេត្ថ បាឋភេទោ] កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ, នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា, នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, ចុន្ទ, មនសា តិវិធំ អសោចេយ្យំ ហោតិ។

“ឥមេ ខោ, ចុន្ទ, ទស អកុសលកម្មបថា [អកុសលា កម្មបថា (?)]។ ឥមេហិ ខោ, ចុន្ទ, ទសហិ អកុសលេហិ កម្មបថេហិ សមន្នាគតោ កាលស្សេវ ឧដ្ឋហន្តោវ សយនម្ហា បថវិំ ចេបិ អាមសតិ, អសុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ បថវិំ អាមសតិ, អសុចិយេវ ហោតិ។

“អល្លានិ ចេបិ គោមយានិ អាមសតិ, អសុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ អល្លានិ គោមយានិ អាមសតិ, អសុចិយេវ ហោតិ។

“ហរិតានិ ចេបិ តិណានិ អាមសតិ, អសុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ ហរិតានិ តិណានិ អាមសតិ, អសុចិយេវ ហោតិ។

“អគ្គិំ ចេបិ បរិចរតិ, អសុចិយេវ ហោតិ, នោ ចេបិ អគ្គិំ បរិចរតិ, អសុចិយេវ ហោតិ។

“បញ្ជលិកោ ចេបិ អាទិច្ចំ នមស្សតិ, អសុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ បញ្ជលិកោ អាទិច្ចំ នមស្សតិ, អសុចិយេវ ហោតិ។

“សាយតតិយកំ ចេបិ ឧទកំ ឱរោហតិ, អសុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ សាយតតិយកំ ឧទកំ ឱរោហតិ, អសុចិយេវ ហោតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមេ, ចុន្ទ, ទស អកុសលកម្មបថា អសុចីយេវ [អសុចិច្ចេវ (ស្យា.)] ហោន្តិ អសុចិករណា ច។

“ឥមេសំ បន, ចុន្ទ, ទសន្នំ អកុសលានំ កម្មបថានំ សមន្នាគមនហេតុ និរយោ បញ្ញាយតិ, តិរច្ឆានយោនិ បញ្ញាយតិ, បេត្តិវិសយោ បញ្ញាយតិ, យា វា [យា ច (ក.)] បនញ្ញាបិ កាចិ ទុគ្គតិយោ [ទុគ្គតិ ហោតិ (ស្យា. ក.)]។

“តិវិធំ ខោ, ចុន្ទ, កាយេន សោចេយ្យំ ហោតិ; ចតុព្ពិធំ វាចាយ សោចេយ្យំ ហោតិ; តិវិធំ មនសា សោចេយ្យំ ហោតិ។

“កថំ , ចុន្ទ, តិវិធំ កាយេន សោចេយ្យំ ហោតិ? ឥធ, ចុន្ទ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ, លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, ន តំ អទិន្នំ [តំ នាទិន្នំ (ក. សី., ម. និ. ១.៤៤១)] ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ យា តា មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុរក្ខិតា ភាតុរក្ខិតា ភគិនិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា គោត្តរក្ខិតា ធម្មរក្ខិតា សសាមិកា សបរិទណ្ឌា អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ន ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ចុន្ទ, តិវិធំ កាយេន សោចេយ្យំ ហោតិ។

“កថញ្ច, ចុន្ទ, ចតុព្ពិធំ វាចាយ សោចេយ្យំ ហោតិ? ឥធ, ចុន្ទ, ឯកច្ចោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ – ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ, សោ អជានំ វា អាហ ‘ន ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ ‘ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ ‘ន បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ ‘បស្សាមី’តិ។ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា ន សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ – ន ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, ន អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា, តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី; និធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតិំ អត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, ចុន្ទ , ចតុព្ពិធំ វាចាយ សោចេយ្យំ ហោតិ។

“កថញ្ច , ចុន្ទ, តិវិធំ មនសា សោចេយ្យំ ហោតិ? ឥធ, ចុន្ទ, ឯកច្ចោ អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ អនភិជ្ឈិតា ហោតិ – ‘អហោ វត យំ បរស្ស តំ មមស្សា’តិ។

“អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ អប្បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា អវេរា ហោន្តុ [ឥទំ បទំ សី. ស្យា. បី. បោត្ថកេសុ នត្ថិ, តថា ម. និ. ១.៤៨៧] អព្យាបជ្ឈា, អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូ’តិ។

“សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ, អត្ថិ ហុតំ, អត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, អត្ថិ អយំ លោកោ, អត្ថិ បរោ លោកោ, អត្ថិ មាតា, អត្ថិ បិតា, អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, ចុន្ទ, តិវិធំ មនសា សោចេយ្យំ ហោតិ។

“ឥមេ ខោ, ចុន្ទ, ទស កុសលកម្មបថា។ ឥមេហិ ខោ, ចុន្ទ, ទសហិ កុសលេហិ កម្មបថេហិ សមន្នាគតោ កាលស្សេវ ឧដ្ឋហន្តោវ សយនម្ហា បថវិំ ចេបិ អាមសតិ, សុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ បថវិំ អាមសតិ, សុចិយេវ ហោតិ។

“អល្លានិ ចេបិ គោមយានិ អាមសតិ, សុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ អល្លានិ គោមយានិ អាមសតិ, សុចិយេវ ហោតិ។

“ហរិតានិ ចេបិ តិណានិ អាមសតិ, សុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ ហរិតានិ តិណានិ អាមសតិ, សុចិយេវ ហោតិ។

“អគ្គិំ ចេបិ បរិចរតិ, សុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ អគ្គិំ បរិចរតិ, សុចិយេវ ហោតិ។

“បញ្ជលិកោ ចេបិ អាទិច្ចំ នមស្សតិ, សុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ បញ្ជលិកោ អាទិច្ចំ នមស្សតិ , សុចិយេវ ហោតិ។

“សាយតតិយកំ ចេបិ ឧទកំ ឱរោហតិ, សុចិយេវ ហោតិ; នោ ចេបិ សាយតតិយកំ ឧទកំ ឱរោហតិ, សុចិយេវ ហោតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឥមេ, ចុន្ទ, ទស កុសលកម្មបថា សុចីយេវ ហោន្តិ សុចិករណា ច។

“កតមេសំ បន, ចុន្ទ, ទសន្នំ កុសលានំ កម្មបថានំ សមន្នាគមនហេតុ ទេវា បញ្ញាយន្តិ, មនុស្សា បញ្ញាយន្តិ, យា វា បនញ្ញាបិ កាចិ សុគតិយោ”តិ [សុគតិ ហោតីតិ (ស្យា.), សុគតិ ហោតិ (ក.)]។

ឯវំ វុត្តេ ចុន្ទោ កម្មារបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អភិក្កន្តំ, ភន្តេ…បេ… ឧបាសកំ មំ, ភន្តេ, ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ទសមំ។

១១. ជាណុស្សោណិសុត្តំ

១៧៧. អថ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ ជាណុស្សោណិ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“មយមស្សុ, ភោ គោតម, ព្រាហ្មណា នាម។ ទានានិ ទេម, សទ្ធានិ ករោម – ‘ឥទំ ទានំ បេតានំ ញាតិសាលោហិតានំ ឧបកប្បតុ, ឥទំ ទានំ បេតា ញាតិសាលោហិតា បរិភុញ្ជន្តូ’តិ។ កច្ចិ តំ, ភោ គោតម, ទានំ បេតានំ ញាតិសាលោហិតានំ ឧបកប្បតិ; កច្ចិ តេ បេតា ញាតិសាលោហិតា តំ ទានំ បរិភុញ្ជន្តី”តិ? “ឋានេ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឧបកប្បតិ, នោ អដ្ឋានេ”តិ។

“កតមំ បន, ភោ [កតមញ្ច បន ភោ (សី. បី.) កតមំ (ស្យា.)] គោតម, ឋានំ, កតមំ អដ្ឋាន”ន្តិ? “ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា និរយំ ឧបបជ្ជតិ។ យោ នេរយិកានំ សត្តានំ អាហារោ, តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, តេន សោ តត្ថ តិដ្ឋតិ។ ឥទម្បិ [ឥទំ (ស្យា.)] ខោ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ យត្ថ ឋិតស្ស តំ ទានំ ន ឧបកប្បតិ។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី…បេ… មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបជ្ជតិ។ យោ តិរច្ឆានយោនិកានំ សត្តានំ អាហារោ, តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, តេន សោ តត្ថ តិដ្ឋតិ។ ឥទម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ យត្ថ ឋិតស្ស តំ ទានំ ន ឧបកប្បតិ។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ យោ មនុស្សានំ អាហារោ, តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, តេន សោ តត្ថ តិដ្ឋតិ។ ឥទម្បិ ខោ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ យត្ថ ឋិតស្ស តំ ទានំ ន ឧបកប្បតិ។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ… សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ យោ ទេវានំ អាហារោ, តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, តេន សោ តត្ថ តិដ្ឋតិ។ ឥទម្បិ, ព្រាហ្មណ, អដ្ឋានំ យត្ថ ឋិតស្ស តំ ទានំ ឧបកប្បតិ។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ…បេ… មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បេត្តិវិសយំ ឧបបជ្ជតិ។ យោ បេត្តិវេសយិកានំ សត្តានំ អាហារោ, តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, តេន សោ តត្ថ តិដ្ឋតិ, យំ វា បនស្ស ឥតោ អនុប្បវេច្ឆន្តិ មិត្តាមច្ចា វា ញាតិសាលោហិតា វា [មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលោហិតា វា (សី. បី.)], តេន សោ តត្ថ យាបេតិ, តេន សោ តត្ថ តិដ្ឋតិ។ ឥទំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឋានំ យត្ថ ឋិតស្ស តំ ទានំ ឧបកប្បតី”តិ។

“សចេ បន, ភោ គោតម, សោ បេតោ ញាតិសាលោហិតោ តំ ឋានំ អនុបបន្នោ ហោតិ, កោ តំ ទានំ បរិភុញ្ជតី”តិ? “អញ្ញេបិស្ស, ព្រាហ្មណ, បេតា ញាតិសាលោហិតា តំ ឋានំ ឧបបន្នា ហោន្តិ, តេ តំ ទានំ បរិភុញ្ជន្តី”តិ។

“សចេ បន, ភោ គោតម, សោ ចេវ បេតោ ញាតិសាលោហិតោ តំ ឋានំ អនុបបន្នោ ហោតិ អញ្ញេបិស្ស ញាតិសាលោហិតា បេតា តំ ឋានំ អនុបបន្នា ហោន្តិ, កោ តំ ទានំ បរិភុញ្ជតី”តិ? “អដ្ឋានំ ខោ ឯតំ, ព្រាហ្មណ,

អនវកាសោ យំ តំ ឋានំ វិរិត្តំ អស្ស តមិនា ទីយេន អទ្ធុនា យទិទំ បេតេហិ ញាតិសាលោហិតេហិ។ អបិ ច, ព្រាហ្មណ, ទាយកោបិ អនិប្ផលោ”តិ។

“អដ្ឋានេបិ ភវំ គោតមោ បរិកប្បំ វទតី”តិ? “អដ្ឋានេបិ ខោ អហំ, ព្រាហ្មណ, បរិកប្បំ វទាមិ។ ឥធ, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ; សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហត្ថីនំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តត្ថ លាភី ហោតិ អន្នស្ស បានស្ស មាលានានាលង្ការស្ស [មាលាគន្ធវិលេបនស្ស នានាលង្ការស្ស (ក.)]។

“យំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឥធ បាណាតិបាតី អទិន្នាទាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាវាទី បិសុណវាចោ ផរុសវាចោ សម្ផប្បលាបី អភិជ្ឈាលុ ព្យាបន្នចិត្តោ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ, តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ហត្ថីនំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ យញ្ច ខោ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ, តេន សោ តត្ថ លាភី ហោតិ អន្នស្ស បានស្ស មាលានានាលង្ការស្ស។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ…បេ.… មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អស្សានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ…បេ.… គុន្នំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ…បេ.… កុក្កុរានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ [“កុក្កុរានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតី”តិ អយំ វារោ កេសុចិ សីហឡបោត្ថកេសុ ន ទិស្សតីតិ ឥង្គលិសបោត្ថកេ អធោលិបិ។ តំ ទសវារគណនាយ សមេតិ]។ សោ តត្ថ លាភី ហោតិ អន្នស្ស បានស្ស មាលានានាលង្ការស្ស។

“យំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឥធ បាណាតិបាតី…បេ. … មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ, តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា កុក្កុរានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ យញ្ច ខោ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ, តេន សោ តត្ថ លាភី ហោតិ អន្នស្ស បានស្ស មាលានានាលង្ការស្ស។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.… សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តត្ថ លាភី ហោតិ មានុសកានំ បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ។

“យំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឥធ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.… សម្មាទិដ្ឋិកោ, តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា មនុស្សានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ យញ្ច ខោ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ, តេន សោ តត្ថ លាភី ហោតិ មានុសកានំ បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ។

“ឥធ បន, ព្រាហ្មណ , ឯកច្ចោ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.… សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ។ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ សោ តត្ថ លាភី ហោតិ ទិព្ពានំ បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ។

“យំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឥធ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ…បេ.… សម្មាទិដ្ឋិកោ, តេន សោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជតិ។ យញ្ច ខោ សោ ទាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ, តេន សោ តត្ថ លាភី ហោតិ ទិព្ពានំ បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ។ អបិ ច, ព្រាហ្មណ, ទាយកោបិ អនិប្ផលោ”តិ។

“អច្ឆរិយំ, ភោ គោតម, អព្ភុតំ, ភោ គោតម! យាវញ្ចិទំ, ភោ គោតម, អលមេវ ទានានិ ទាតុំ, អលំ សទ្ធានិ កាតុំ, យត្រ ហិ នាម ទាយកោបិ អនិប្ផលោ”តិ។ “ឯវមេតំ, ព្រាហ្មណ [ឯវមេតំ ព្រាហ្មណ ឯវមេតំ ព្រាហ្មណ (សី. ស្យា.)], ទាយកោបិ ហិ, ព្រាហ្មណ, អនិប្ផលោ”តិ។

“អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ.… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ឯកាទសមំ។

ជាណុស្សោណិវគ្គោ [យមកវគ្គោ (ក.)] ទុតិយោ។

(១៨) ៣. សាធុវគ្គោ

១. សាធុសុត្តំ

១៧៨. [អ. និ. ១០.១៣៤] "សាធុញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសាធុញ្ច។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី"តិ។ "ឯវំ, ភន្តេ"តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

"កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អសាធុ? បាណាតិបាតោ, អទិន្នាទានំ, កាមេសុមិច្ឆាចារោ, មុសាវាទោ, បិសុណា វាចា, ផរុសា វាចា, សម្ផប្បលាបោ, អភិជ្ឈា, ព្យាបាទោ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសាធុ។

"កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, សាធុ? បាណាតិបាតា វេរមណី, អទិន្នាទានា វេរមណី, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី, មុសាវាទា វេរមណី, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី, សម្ផប្បលាបា វេរមណី, អនភិជ្ឈា, អព្យាបាទោ, សម្មាទិដ្ឋិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាធូ"តិ។ បឋមំ។

២. អរិយធម្មសុត្តំ

១៧៩. "អរិយធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនរិយធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនរិយោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនរិយោ ធម្មោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អរិយោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី...បេ.... សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយោ ធម្មោ"តិ។ ទុតិយំ។

៣. កុសលសុត្តំ

១៨០. "កុសលញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អកុសលញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អកុសលំ? បាណាតិបាតោ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អកុសលំ។

"កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, កុសលំ? បាណាតិបាតា វេរមណី...បេ.... សម្មាទិដ្ឋិ – ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កុសល"ន្តិ។ តតិយំ។

៤. អត្ថសុត្តំ

១៨១. "អត្ថញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនត្ថញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនត្ថោ? បាណាតិបាតោ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនត្ថោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អត្ថោ? បាណាតិបាតា វេរមណី...បេ.... សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អត្ថោ"តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ធម្មសុត្តំ

១៨២. "ធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អធម្មោ? បាណាតិបាតោ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អធម្មោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី...បេ.... សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ធម្មោ"តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អាសវសុត្តំ

១៨៣. "សាសវញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អនាសវញ្ច។ តំ សុណាថ...បេ.... កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សាសវោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាសវោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនាសវោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនាសវោ ធម្មោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. វជ្ជសុត្តំ

១៨៤. “សាវជ្ជញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អនវជ្ជញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សាវជ្ជោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សាវជ្ជោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនវជ្ជោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនវជ្ជោ ធម្មោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. តបនីយសុត្តំ

១៨៥. “តបនីយញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អតបនីយញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, តបនីយោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, តបនីយោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អតបនីយោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អតបនីយោ ធម្មោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អាចយគាមិសុត្តំ

១៨៦. “អាចយគាមិញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ អបចយគាមិញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាចយគាមី ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាចយគាមី ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អបចយគាមី ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អបចយគាមី ធម្មោ”តិ។ នវមំ។

១០. ទុក្ខុទ្រយសុត្តំ

១៨៧. “ទុក្ខុទ្រយញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ សុខុទ្រយញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខុទ្រយោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខុទ្រយោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុខុទ្រយោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខុទ្រយោ ធម្មោ”តិ។ ទសមំ។

១១. វិបាកសុត្តំ

១៨៨. “ទុក្ខវិបាកញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ សុខវិបាកញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ទុក្ខវិបាកោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខវិបាកោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុខវិបាកោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុខវិបាកោ ធម្មោ”តិ។ ឯកាទសមំ។

សាធុវគ្គោ តតិយោ។

(១៩) ៤. អរិយមគ្គវគ្គោ

១. អរិយមគ្គសុត្តំ

១៨៩. "អរិយមគ្គញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អនរិយមគ្គញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនរិយោ មគ្គោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនរិយោ មគ្គោ។

"កតមោ ច , ភិក្ខវេ, អរិយោ មគ្គោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អរិយោ មគ្គោ"តិ។ បឋមំ។

២. កណ្ហមគ្គសុត្តំ

១៩០. "កណ្ហមគ្គញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ សុក្កមគ្គញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, កណ្ហោ មគ្គោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, កណ្ហោ មគ្គោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សុក្កោ មគ្គោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សុក្កោ មគ្គោ"តិ។ ទុតិយំ។

៣. សទ្ធម្មសុត្តំ

១៩១. "សទ្ធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសទ្ធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សទ្ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សទ្ធម្មោ"តិ។ តតិយំ។

៤. សប្បុរិសធម្មសុត្តំ

១៩២. "សប្បុរិសធម្មញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ទេសេស្សាមិ អសប្បុរិសធម្មញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អសប្បុរិសធម្មោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សប្បុរិសធម្មោ"តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧប្បាទេតព្ពធម្មសុត្តំ

១៩៣. "ឧប្បាទេតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន ឧប្បាទេតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឧប្បាទេតព្ពោ ធម្មោ"តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អាសេវិតព្ពធម្មសុត្តំ

១៩៤. "អាសេវិតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ នាសេវិតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ…. កតមោ ច, ភិក្ខវេ, នាសេវិតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ…. មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, នាសេវិតព្ពោ ធម្មោ។

"កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អាសេវិតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ…. សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាសេវិតព្ពោ ធម្មោ"តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ភាវេតព្ពធម្មសុត្តំ

១៨៥. “ភាវេតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន ភាវេតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន ភាវេតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ …បេ… មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ភាវេតព្ពោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ភាវេតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ… សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ភាវេតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ សត្តមំ។

៨. ពហុលីកាតព្ពសុត្តំ

១៨៦. “ពហុលីកាតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន ពហុលីកាតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ… មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ… សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ពហុលីកាតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អនុស្សរិតព្ពសុត្តំ

១៨៧. “អនុស្សរិតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ នានុស្សរិតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, នានុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ… មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, នានុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, អនុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ… សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុស្សរិតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ នវមំ។

១០. សច្ឆិកាតព្ពសុត្តំ

១៨៨. “សច្ឆិកាតព្ពញ្ច វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មំ ទេសេស្សាមិ ន សច្ឆិកាតព្ពញ្ច។ តំ សុណាថ…បេ… កតមោ ច, ភិក្ខវេ, ន សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតោ…បេ… មិច្ឆាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ។

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ? បាណាតិបាតា វេរមណី…បេ… សម្មាទិដ្ឋិ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពោ ធម្មោ”តិ។ ទសមំ។

អរិយមគ្គវគ្គោ ចតុត្ថោ។

(២០) ៥. អបរបុគ្គលវគ្គោ

នសេវិតព្ពាទិសុត្តានិ

១៩៩. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ សេវិតព្ពោ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ សេវិតព្ពោ”។

២០០-២០៩. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ន ភជិតព្ពោ…បេ…. ភជិតព្ពោ… ន បយិរុបាសិតព្ពោ… បយិរុបាសិតព្ពោ… ន បុជ្ជោ ហោតិ… បុជ្ជោ ហោតិ… ន បាសំសោ ហោតិ… បាសំសោ ហោតិ… អគារវោ ហោតិ… គារវោ ហោតិ… អប្បតិស្សោ ហោតិ… សប្បតិស្សោ ហោតិ… ន អារាធកោ ហោតិ… អារាធកោ ហោតិ… ន វិសុជ្ឈតិ… វិសុជ្ឈតិ… មានំ នាធិភោតិ [នាភិភោតិ (សី.) អ. និ. ១០.១៥៦-១៦៦] … មានំ អធិភោតិ… បញ្ញាយ ន វឌ្ឍតិ… បញ្ញាយ វឌ្ឍតិ…បេ….។

២១០. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ពហុំ អបុញ្ញំ បសវតិ… ពហុំ បុញ្ញំ បសវតិ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ , កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ , អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ពហុំ បុញ្ញំ បសវតី”តិ។

អបរបុគ្គលវគ្គោ បញ្ចមោ។

ចតុត្ថបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

(២១) ១. ករជកាយវគ្គោ

១. បឋមនិរយសគ្គសុត្តំ

២១១. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ លុទ្ទោ លោហិតបាណិ ហតបហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតេសុ [នត្ថេត្ថ បាឋភេទោ]។

“អទិន្នាទាយី ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុ មិច្ឆាចារី ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា បិតុរក្ខិតា មាតាបិតុរក្ខិតា ភាតុរក្ខិតា ភគិនិរក្ខិតា ញាតិរក្ខិតា គោត្តរក្ខិតា ធម្មរក្ខិតា សសាមិកា សបរិទណ្ឌា អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។

“មុសាវាទី ហោតិ។ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ – ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ, សោ អជានំ វា អាហ ‘ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ ‘ន ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ ‘បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ ‘ន បស្សាមី’តិ។ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណវាចោ ហោតិ – ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ សមគ្គានំ វា ភេត្តា ភិន្នានំ វា អនុប្បទាតា វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី, វគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសវាចោ ហោតិ – យា សា វាចា អណ្ឌកា កក្កសា បរកដុកា បរាភិសជ្ជនី កោធសាមន្តា អសមាធិសំវត្តនិកា, តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបី ហោតិ អកាលវាទី អភូតវាទី អនត្ថវាទី អធម្មវាទី អវិនយវាទី, អនិធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ អកាលេន អនបទេសំ អបរិយន្តវតិំ អនត្ថសំហិតំ។

“អភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ អភិជ្ឈាតា ហោតិ – ‘អហោ វត យំ បរស្ស តំ មម អស្សា’តិ។

“ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា ពជ្ឈន្តុ វា ឧច្ឆិជ្ជន្តុ វា វិនស្សន្តុ វា មា វា អហេសុ’ន្តិ។

“មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ, នត្ថិ យិដ្ឋំ, នត្ថិ ហុតំ, នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, នត្ថិ អយំ លោកោ, នត្ថិ បរោ លោកោ, នត្ថិ មាតា, នត្ថិ បិតា, នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, ន តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា…បេ…. អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ន ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។

“មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ – ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ, សោ អជានំ វា អាហ ‘ន ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ ‘ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ ‘ន បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ ‘បស្សាមី’តិ។ ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា ន សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណវាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ – ន ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី, សមគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសវាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា, តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី, អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតិំ អត្ថសំហិតំ។

“អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ អនភិជ្ឈាតា ហោតិ – ‘អហោ វត យំ បរស្ស តំ មម អស្សា’តិ។

“អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ អប្បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា អវេរា ហោន្តុ អព្យាបជ្ឈា អនីឃា, សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូ’តិ។

“សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ, អត្ថិ ហុតំ, អត្ថិ សុកដទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ, អត្ថិ អយំ លោកោ, អត្ថិ បរោ លោកោ, អត្ថិ មាតា, អត្ថិ បិតា, អត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា, អត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ បឋមំ។

២. ទុតិយនិរយសគ្គសុត្តំ

២១២. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ លុទ្ទោ លោហិតបាណិ ហតបហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតេសុ។

“អទិន្នាទាយី ហោតិ... កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ... មុសាវាទី ហោតិ... បិសុណវាចោ ហោតិ... ផរុសវាចោ ហោតិ ... សម្ផប្បលាបី ហោតិ... អភិជ្ឈាលុ ហោតិ... ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ... មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ...បេ.... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ទសហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។

“អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ... កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ... មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ... បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ... ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ... សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ... អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ... អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ... សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ...បេ.... យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. មាតុគាមសុត្តំ

២១៣. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតី ហោតិ...បេ.... អទិន្នាទាយី ហោតិ... កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ... មុសាវាទី ហោតិ... បិសុណវាចោ ហោតិ... ផរុសវាចោ ហោតិ... សម្ផប្បលាបី ហោតិ... អភិជ្ឈាលុ ហោតិ... ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ... មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ...។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ...បេ.... អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ... កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ... មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ... បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ... ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ... សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ... អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ... អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ... សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ... ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មាតុគាមោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ តតិយំ។

៤. ឧបាសិកាសុត្តំ

២១៤. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា យថាភតំ និក្ខិត្តា ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតិនី ហោតិ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ហោតិ...។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា យថាភតំ និក្ខិត្តា ឯវំ និរយេ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា យថាភតំ និក្ខិត្តា ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតា ហោតិ...បេ.... សម្មាទិដ្ឋិកា ហោតិ...។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា យថាភតំ និក្ខិត្តា ឯវំ សគ្គេ”។ ចតុត្ថំ។

៥. វិសារទសុត្តំ

២១៥. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា អវិសារទា អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតិនី ហោតិ... អទិន្នាទាយិនី ហោតិ... កាមេសុមិច្ឆាចារិនី ហោតិ... មុសាវាទិនី ហោតិ... បិសុណាវាចា ហោតិ... ផរុសវាចា ហោតិ... សម្ផប្បលាបិនី ហោតិ... អភិជ្ឈាលុនី ហោតិ... ព្យាបន្នចិត្តា ហោតិ... មិច្ឆាទិដ្ឋិកា ហោតិ...។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា អវិសារទា អគារំ អជ្ឈាវសតិ។

“ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា វិសារទា អគារំ អជ្ឈាវសតិ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតា ហោតិ... អទិន្នាទានា បដិវិរតា ហោតិ... កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា ហោតិ... មុសាវាទា បដិវិរតា ហោតិ... បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតា ហោតិ... ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតា ហោតិ... សម្ផប្បលាបា បដិវិរតា ហោតិ... អនភិជ្ឈាលុនី ហោតិ... អព្យាបន្នចិត្តា ហោតិ... សម្មាទិដ្ឋិកា ហោតិ...។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតា ឧបាសិកា វិសារទា អគារំ អជ្ឈាវសតី”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សំសប្បនីយសុត្តំ

២១៦. “សំសប្បនីយបរិយាយំ វោ, ភិក្ខវេ, ធម្មបរិយាយំ ទេសេស្សាមិ។ តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“កតមោ ច, ភិក្ខវេ, សំសប្បនីយបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ? កម្មស្សកា, ភិក្ខវេ, សត្តា កម្មទាយាទា កម្មយោនី កម្មពន្ធូ កម្មបដិសរណា, យំ កម្មំ ករោន្តិ – កល្យាណំ វា បាបកំ វា – តស្ស ទាយាទា ភវន្តិ។

“ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ លុទ្ទោ លោហិតបាណិ ហតបហតេ និវិដ្ឋោ, អទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតេសុ។ សោ សំសប្បតិ កាយេន, សំសប្បតិ វាចាយ, សំសប្បតិ មនសា។ តស្ស ជិម្ហំ កាយកម្មំ ហោតិ, ជិម្ហំ វចីកម្មំ, ជិម្ហំ មនោកម្មំ, ជិម្ហា គតិ, ជិម្ហុបបត្តិ។

“ជិម្ហគតិកស្ស ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, ជិម្ហុបបត្តិកស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ វទាមិ – យេ វា ឯកន្តទុក្ខា និរយា យា វា សំសប្បជាតិកា តិរច្ឆានយោនិ។ កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, សំសប្បជាតិកា តិរច្ឆានយោនិ? អហិ វិច្ឆិកា សតបទី នកុលា ពិឡារា មូសិកា ឧលូកា, យេ វា បនញ្ញេបិ កេចិ តិរច្ឆានយោនិកា សត្តា មនុស្សេ ទិស្វា

សំសប្បន្តិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភូតា ភូតស្ស ឧបបត្តិ ហោតិ។ យំ ករោតិ តេន ឧបបជ្ជតិ។ ឧបបន្នមេនំ ផស្សា ផុសន្តិ។ ឯវមហំ, ភិក្ខវេ, ‘កម្មទាយាទា សត្តា’តិ វទាមិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អទិន្នាទាយី ហោតិ...បេ.... កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ... មុសាវាទី ហោតិ... បិសុណវាចោ ហោតិ... ផរុសវាចោ ហោតិ... សម្ផប្បលាបី ហោតិ... អភិជ្ឈាលុ ហោតិ... ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ... មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ...បេ.... សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ សោ សំសប្បតិ កាយេន, សំសប្បតិ វាចាយ, សំសប្បតិ មនសា។ តស្ស ជិម្ហំ កាយកម្មំ ហោតិ, ជិម្ហំ វចីកម្មំ, ជិម្ហំ មនោកម្មំ, ជិម្ហា គតិ, ជិម្ហុបបត្តិ ។

“ជិម្ហគតិកស្ស ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, ជិម្ហុបបត្តិកស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ វទាមិ – យេ វា ឯកន្តទុក្ខា និរយា យា វា សំសប្បជាតិកា តិរច្ឆានយោនិ។ កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, សំសប្បជាតិកា តិរច្ឆានយោនិ ? អហិ វិច្ឆិកា សតបទី នកុលា ពិឡារា មូសិកា ឧលូកា, យេ វា បនញ្ញេបិ កេចិ តិរច្ឆានយោនិកា សត្តា មនុស្សេ ទិស្វា សំសប្បន្តិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភូតា ភូតស្ស ឧបបត្តិ ហោតិ, យំ ករោតិ តេន ឧបបជ្ជតិ។ ឧបបន្នមេនំ ផស្សា ផុសន្តិ។ ឯវមហំ, ភិក្ខវេ, ‘កម្មទាយាទា សត្តា’តិ វទាមិ។ កម្មស្សកា, ភិក្ខវេ, សត្តា កម្មទាយាទា កម្មយោនី កម្មពន្ធូ កម្មបដិសរណា, យំ កម្មំ ករោន្តិ – កល្យាណំ វា បាបកំ វា – តស្ស ទាយាទា ភវន្តិ។

“ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ, លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ។ សោ ន សំសប្បតិ កាយេន, ន សំសប្បតិ វាចាយ, ន សំសប្បតិ មនសា។ តស្ស ឧជុ កាយកម្មំ ហោតិ, ឧជុ វចីកម្មំ, ឧជុ មនោកម្មំ, ឧជុ គតិ, ឧជុបបត្តិ។

“ឧជុគតិកស្ស ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, ឧជុបបត្តិកស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ វទាមិ – យេ វា ឯកន្តសុខា សគ្គា យានិ វា បន តានិ ឧច្ចាកុលានិ ខត្តិយមហាសាលកុលានិ វា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលានិ វា គហបតិមហាសាលកុលានិ វា អឌ្ឍានិ មហទ្ធនានិ មហាភោគានិ បហូតជាតរូបរជតានិ បហូតវិត្តូបករណានិ បហូតធនធញ្ញានិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភូតា ភូតស្ស ឧបបត្តិ ហោតិ។ យំ ករោតិ តេន ឧបបជ្ជតិ។ ឧបបន្នមេនំ ផស្សា ផុសន្តិ។ ឯវមហំ, ភិក្ខវេ, ‘កម្មទាយាទា សត្តា’តិ វទាមិ។

“ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អទិន្នាទានំ បហាយ អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ...បេ.... កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ... មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ... បិសុណំ វាចំ បហាយ បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ... ផរុសំ វាចំ បហាយ ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ... សម្ផប្បលាបំ បហាយ សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ... អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ... អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ... សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ...បេ.... យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ សោ ន សំសប្បតិ កាយេន, ន សំសប្បតិ វាចាយ, ន សំសប្បតិ មនសា។ តស្ស ឧជុ កាយកម្មំ ហោតិ, ឧជុ វចីកម្មំ, ឧជុ មនោកម្មំ, ឧជុ គតិ, ឧជុបបត្តិ។

“ឧជុគតិកស្ស ខោ បន អហំ, ភិក្ខវេ, ឧជុបបត្តិកស្ស ទ្វិន្នំ គតីនំ អញ្ញតរំ គតិំ វទាមិ – យេ វា ឯកន្តសុខា សគ្គា យានិ វា បន តានិ ឧច្ចាកុលានិ ខត្តិយមហាសាលកុលានិ វា ព្រាហ្មណមហាសាលកុលានិ វា គហបតិមហាសាលកុលានិ វា អឌ្ឍានិ មហទ្ធនានិ មហាភោគានិ បហូតជាតរូបរជតានិ បហូតវិត្តូបករណានិ បហូតធនធញ្ញានិ។ ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ភូតា ភូតស្ស ឧបបត្តិ ហោតិ។ យំ ករោតិ តេន ឧបបជ្ជតិ។ ឧបបន្នមេនំ ផស្សា ផុសន្តិ។ ឯវមហំ, ភិក្ខវេ, ‘កម្មទាយាទា សត្តា’តិ វទាមិ។

“កម្មស្សកា , ភិក្ខវេ, សត្តា កម្មទាយាទា កម្មយោនី កម្មពន្ធូ កម្មបដិសរណា, យំ កម្មំ ករោន្តិ – កល្យាណំ វា បាបកំ វា – តស្ស ទាយាទា ភវន្តិ។ អយំ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, សំសប្បនីយបរិយាយោ ធម្មបរិយាយោ”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមសញ្ចេតនិកសុត្តំ

២១៧. “នាហំ , ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា [អប្បដិសំវិទិត្វា (សី. ស្យា. បី.)] ព្យន្តីភាវំ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧបបជ្ជេ វា [ឧបបជ្ជំ វា (ក.) អ. និ. ៦.៦៣ បស្សិតព្វំ, ឧបបជ្ជ វា (ម. និ. ៣.៣០៣)] អបរេ វា បរិយាយេ។ ន ត្វេវាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមិ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា [អកុសលំ សញ្ចេតនិកំ ទុក្ខុទ្រយំ ទុក្ខវិបាកំ (ក.)] ហោតិ; ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ; តិវិធា មនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតី ហោតិ លុទ្ទោ លោហិតបាណិ ហតបហតេ និវិដ្ឋោ អទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតេសុ។

“អទិន្នាទាយី ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា...បេ.... អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ , តថារូបាសុ ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ មុសាវាទី ហោតិ។ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ, សោ អជានំ វា អាហ ‘ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ ‘ន ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ ‘បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ ‘ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណវាចោ ហោតិ។ ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ សមគ្គានំ វា ភេត្តា ភិន្នានំ វា អនុប្បទាតា វគ្គារាមោ វគ្គរតោ វគ្គនន្ទី, វគ្គករណិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសវាចោ ហោតិ។ យា សា វាចា អណ្ឌកា កក្កសា បរកដុកា បរាភិសជ្ជនី កោធសាមន្តា។ អសមាធិសំវត្តនិកា, តថារូបិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបី ហោតិ អកាលវាទី អភូតវាទី អនត្ថវាទី អធម្មវាទី អវិនយវាទី, អនិធានវតិំ វាចំ ភាសិតា ហោតិ អកាលេន អនបទេសំ អបរិយន្តវតិំ អនត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ, តំ អភិជ្ឈាតា ហោតិ – ‘អហោ វត, យំ បរស្ស តំ មម អស្សា’តិ។

“ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា ហញ្ញន្តុ វា ពជ្ឈន្តុ វា ឧច្ឆិជ្ជន្តុ វា វិនស្សន្តុ វា មា វា អហេសុ’ន្តិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ វិបរីតទស្សនោ – ‘នត្ថិ ទិន្នំ...បេ. ... យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“តិវិធ កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ [... សញ្ចេតនិកហេតុ (ក.)] វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ; ចតុព្ពិធវចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ; តិវិធមនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អបណ្ណកោ មណិ ឧទ្ធំខិត្តោ យេន យេនេវ បតិដ្ឋាតិ សុប្បតិដ្ឋិតំយេវ បតិដ្ឋាតិ ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធកាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ; ចតុព្ពិធវចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ; តិវិធមនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តីតិ។

“នាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ព្យន្តីភាវំ វទាមិ, តញ្ច ខោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា បរិយាយេ។ ន ត្វេវាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមិ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ; ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ; តិវិធា មនោកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ, សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរតិ…បេ….។

“អទិន្នាទានំ បហាយ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ គាមគតំ វា អរញ្ញគតំ វា, ន តំ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតា ហោតិ។

“កាមេសុមិច្ឆាចារំ បហាយ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ។ យា តា មាតុរក្ខិតា …បេ… អន្តមសោ មាលាគុឡបរិក្ខិត្តាបិ, តថារូបាសុ ន ចារិត្តំ អាបជ្ជិតា ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ សភគ្គតោ វា បរិសគ្គតោ វា ញាតិមជ្ឈគតោ វា បូគមជ្ឈគតោ វា រាជកុលមជ្ឈគតោ វា អភិនីតោ សក្ខិបុដ្ឋោ ‘ឯហម្ភោ បុរិស, យំ ជានាសិ តំ វទេហី’តិ, សោ អជានំ វា អាហ ‘ន ជានាមី’តិ, ជានំ វា អាហ ‘ជានាមី’តិ, អបស្សំ វា អាហ ‘ន បស្សាមី’តិ, បស្សំ វា អាហ ‘បស្សាមី’តិ, ឥតិ អត្តហេតុ វា បរហេតុ វា អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ វា ន សម្បជានមុសា ភាសិតា ហោតិ។

“បិសុណំ វាចំ បហាយ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ – ន ឥតោ សុត្វា អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ, អមុត្រ វា សុត្វា ន ឥមេសំ អក្ខាតា អមូសំ ភេទាយ។ ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី, សមគ្គករណឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“ផរុសំ វាចំ បហាយ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ។ យា សា វាចា នេលា កណ្ណសុខា បេមនីយា ហទយង្គមា បោរី ពហុជនកន្តា ពហុជនមនាបា, តថារូបឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ។

“សម្ផប្បលាបំ បហាយ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ កាលវាទី ភូតវាទី អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី, និធានវតឹ វាចំ ភាសិតា ហោតិ កាលេន សាបទេសំ បរិយន្តវតឹ អត្ថសំហិតំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ។ យំ តំ បរស្ស បរវិត្តូបករណំ តំ អនភិជ្ឈាតា ហោតិ – ‘អហោ វត, យំ បរស្ស តំ មមស្សា’តិ។

“អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ អប្បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ – ‘ឥមេ សត្តា អវេរា ហោន្តុ អព្យាបជ្ឈា អនីឃា, សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូ’តិ។

“សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ អវិបរីតទស្សនោ – ‘អត្ថិ ទិន្នំ, អត្ថិ យិដ្ឋំ…បេ.… យេ ឥមញ្ច លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី’តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“តិវិធកាយកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ; ចតុព្ពិធវចីកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ; តិវិធមនោកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, អបណ្ណកោ មណិ ឧទ្ធំខិត្តោ យេន យេនេវ បតិដ្ឋាតិ សុប្បតិដ្ឋិតំយេវ បតិដ្ឋាតិ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធកាយកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ; ចតុព្ពិធវចីកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ; តិវិធមនោកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ។ នាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ព្យន្តីភាវំ វទាមិ។ តញ្ច ខោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា បរិយាយេ។ ន ត្វេវាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមី”តិ។ សត្តមំ។ [អដ្ឋកថាយំ បន អដ្ឋមសុត្តម្បិ ឯត្ថេវ បរិយាបន្នំ វិយ សំវណ្ណនា ទិស្សតិ]

៨. ទុតិយសញ្ចេតនិកសុត្តំ

២១៨. “នាហំ , ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ព្យន្តីភាវំ វទាមិ, តញ្ច ខោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា បរិយាយេ។ ន ត្វេវាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមិ។

“តត្រ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ; ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ; តិវិធា មនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកា ទុក្ខុទ្រយា ទុក្ខវិបាកា ហោតិ។

“តិវិធ កាយកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ, ចតុព្ពិធវចីកម្មន្ត…បេ.… តិវិធមនោកម្មន្តសន្ទោសព្យាបត្តិ អកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“នាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ព្យន្តីភាវំ វទាមិ, តញ្ច ខោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា បរិយាយេ ។ ន ត្វេវាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមិ។

“តត្រ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ; ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ; តិវិធា មនោកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ…បេ…. ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា កាយកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ…បេ…. ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតុព្ពិធា វចីកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ…បេ…. ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, តិវិធា មនោកម្មន្តសម្បត្តិ កុសលសញ្ចេតនិកា សុខុទ្រយា សុខវិបាកា ហោតិ។

“តិវិធកាយកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ; ចតុព្ពិធវចីកម្មន្តសម្បត្តិ…បេ…. តិវិធមនោកម្មន្តសម្បត្តិកុសលសញ្ចេតនិកាហេតុ វា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តិ…បេ….។ [ឧបបជ្ជន្តិ។ (ស្យា. ក.) តថា សតិ “នាហំ ភិក្ខវេ សញ្ចេតនិកាន” មិច្ចាទិនា វុច្ចមានវចនេន សហ ឯកសុត្តន្តិ គហេតព្ពំ។ បេយ្យាលេន បន បុរិមសុត្តេ វិយ និគមនំ ទស្សិតំ] អដ្ឋមំ។

៩. ករជកាយសុត្តំ

២១៩. “នាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ព្យន្តីភាវំ វទាមិ, តញ្ច ខោ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ឧបបជ្ជេ វា អបរេ វា បរិយាយេ។ ន ត្វេវាហំ, ភិក្ខវេ, សញ្ចេតនិកានំ កម្មានំ កតានំ ឧបចិតានំ អប្បដិសំវេទិត្វា ទុក្ខស្សន្តកិរិយំ វទាមិ។

“ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឯវំ វិគតាភិជ្ឈោ វិគតព្យាបាទោ អសម្មូឡ្ហោ សម្បជានោ បដិស្សតោ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ [ចតុត្ថីំ (?)]។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។

“សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘បុព្ពេ ខោ មេ ឥទំ ចិត្តំ បរិត្តំ អហោសិ អភាវិតំ, ឯតរហិ បន មេ ឥទំ ចិត្តំ អប្បមាណំ សុភាវិតំ។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ បមាណកតំ កម្មំ, ន តំ តត្រាវសិស្សតិ ន តំ តត្រាវតិដ្ឋតី’តិ ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ទហរតគ្គេ ចេ សោ អយំ [ចេ អយំ (ស្យា.)] កុមារោ មេត្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ភាវេយ្យ, អបិ នុ ខោ [អបិ នុ សោ (?)] បាបកម្មំ ករេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អករោន្តំ ខោ បន បាបកម្មំ អបិ នុ ខោ ទុក្ខំ ផុសេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ។ អករោន្តញ្ហិ, ភន្តេ, បាបកម្មំ កុតោ ទុក្ខំ ផុសិស្សតី”តិ!

“ភាវេតព្ពា ខោ បនាយំ, ភិក្ខវេ, មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ឥត្ថិយា វា បុរិសេន វា។ ឥត្ថិយា វា, ភិក្ខវេ, បុរិសស្ស វា នាយំ កាយោ អាទាយ គមនីយោ។ ចិត្តន្តរោ អយំ, ភិក្ខវេ , មច្ចោ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យំ ខោ មេ ឥទំ កិញ្ចិ បុព្ពេ ឥមិនា ករជកាយេន បាបកម្មំ កតំ, សព្ពំ តំ ឥធ វេទនីយំ; ន តំ អនុគំ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវំ ភាវិតា ខោ, ភិក្ខវេ, មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អនាគាមិតាយ សំវត្តតិ, ឥធ បញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ ឧត្តរិ [ឧត្តរឹ (សី. ស្យា. បី.)] វិមុត្តិំ អប្បដិវិជ្ឈតោ។

“ករុណាសហគតេន ចេតសា… មុទិតាសហគតេន ចេតសា… ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ។

“សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘បុព្ពេ ខោ មេ ឥទំ ចិត្តំ បរិត្តំ អហោសិ អភាវិតំ, ឯតរហិ បន មេ ឥទំ ចិត្តំ អប្បមាណំ សុភាវិតំ។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ បមាណកតំ កម្មំ , ន តំ តត្រាវសិស្សតិ ន តំ តត្រាវតិដ្ឋតី’តិ។

“តំ កិំ មញ្ញថ, ភិក្ខវេ, ទហរតគ្គេ ចេ សោ អយំ កុមារោ ឧបេក្ខំ ចេតោវិមុត្តិំ ភាវេយ្យ, អបិ នុ ខោ បាបកម្មំ ករេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ”។

“អករោន្តំ ខោ បន បាបកម្មំ អបិ នុ ខោ ទុក្ខំ ផុសេយ្យា”តិ? “នោ ហេតំ, ភន្តេ។ អករោន្តញ្ហិ, ភន្តេ, បាបកម្មំ កុតោ ទុក្ខំ ផុសិស្សតី”តិ!

“ភាវេតព្ពា ខោ បនាយំ, ភិក្ខវេ, ឧបេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ ឥត្ថិយា វា បុរិសេន វា។ ឥត្ថិយា វា, ភិក្ខវេ, បុរិសស្ស វា នាយំ កាយោ អាទាយ គមនីយោ។ ចិត្តន្តរោ អយំ, ភិក្ខវេ, មច្ចោ។ សោ ឯវំ បជានាតិ – ‘យំ ខោ មេ ឥទំ កិញ្ចិ បុព្ពេ ឥមិនា ករជកាយេន បាបកម្មំ កតំ, សព្ពំ តំ ឥធ វេទនីយំ; ន តំ អនុគំ ភវិស្សតី’តិ។ ឯវំ ភាវិតា ខោ, ភិក្ខវេ, ឧបេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ អនាគាមិតាយ សំវត្តតិ, ឥធ បញ្ញស្ស ភិក្ខុនោ ឧត្តរិ វិមុត្តិំ អប្បដិវិជ្ឈតោ”តិ។ នវមំ។

១០. អធម្មចរិយាសុត្តំ

២២០. [អ. និ. ២.១៦] អថ ខោ អញ្ញតរោ ព្រាហ្មណោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កោ នុ ខោ, ភោ គោតម, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ? “អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“កោ បន, ភោ គោតម, ហេតុ កោ បច្ចយោ យេនមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ? “ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“ន ខោ អហំ ឥមស្ស ភោតោ គោតមស្ស សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានាមិ។ សាធុ មេ ភវំ គោតមោ តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថាហំ ឥមស្ស ភោតោ គោតមស្ស សំខិត្តេន ភាសិតស្ស វិត្ថារេន អត្ថំ អាជានេយ្យ”ន្តិ។ “តេន ហិ, ព្រាហ្មណ, សុណាហិ, សាធុកំ មនសិ ករោហិ ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ សោ ព្រាហ្មណោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ ភគវា ឯតទវោច –

“តិវិធា ខោ, ព្រាហ្មណ, កាយេន អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ; ចតុព្ពិធា វាចាយ អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ; តិវិធា មនសា អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, ព្រាហ្មណ, តិវិធា កាយេន អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, តិវិធា កាយេន អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, ព្រាហ្មណ, ចតុព្ពិធា វាចាយ អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចតុព្ពិធា វាចាយ អធម្មចរិយា វិសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច , ព្រាហ្មណ, តិវិធា មនសា អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, តិវិធា មនសា អធម្មចរិយាវិសមចរិយា ហោតិ។ ឯវំ អធម្មចរិយាវិសមចរិយាហេតុ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ។

“តិវិធា ព្រាហ្មណ, កាយេន ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ; ចតុព្ពិធា វាចាយ ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ; តិវិធា មនសា ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, ព្រាហ្មណ, តិវិធា កាយេន ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, តិវិធា កាយេន ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, ព្រាហ្មណ, ចតុព្ពិធា វាចាយ ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, ចតុព្ពិធា វាចាយ ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។

“កថញ្ច, ព្រាហ្មណ, តិវិធា មនសា ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ…បេ.… ឯវំ ខោ, ព្រាហ្មណ, តិវិធា មនសា ធម្មចរិយាសមចរិយា ហោតិ។ ឯវំ ធម្មចរិយាសមចរិយាហេតុ ខោ, ព្រាហ្មណ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។

“អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម, អភិក្កន្តំ, ភោ គោតម…បេ.… ឧបាសកំ មំ ភវំ គោតមោ ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតំ សរណំ គត”ន្តិ។ ទសមំ។

ករជកាយវគ្គោ បឋមោ។

(២២) ២. សាមញ្ញវគ្គោ

២២១. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតី ហោតិ, អទិន្នាទាយី ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, មុសាវាទី ហោតិ, បិសុណវាចោ ហោតិ, ផរុសវាចោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបី ហោតិ, អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ទសហិ? បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទសហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។

២២២. “វីសតិយា, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ វីសតិយា? អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទាយី ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុសាវាទី ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច បិសុណវាចោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ផរុសវាចោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបី ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច ព្យាបាទេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, វីសតិយា ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“វីសតិយា , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ វីសតិយា? អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ , បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា សមាទបេតិ; អត្តនា ច អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អនភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ; អត្តនា ច អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច អព្យាបាទេ សមាទបេតិ; អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, វីសតិយា ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។

២២៣. “តឹសាយ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ តឹសាយ? អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ, បាណាតិបាតេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទាយី ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានេ សមាទបេតិ, អទិន្នាទានេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារេ សមាទបេតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច មុសាវាទី ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទេ សមាទបេតិ, មុសាវាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច បិសុណវាចោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ សមាទបេតិ, បិសុណាយ វាចាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច ផរុសវាចោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ សមាទបេតិ, ផរុសាយ វាចាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបី ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបេ សមាទបេតិ, សម្ផប្បលាបេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ, អភិជ្ឈាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច ព្យាបាទេ សមាទបេតិ, ព្យាបាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ , ភិក្ខវេ, តឹសាយ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“តឹសាយ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ តឹសាយ? អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ, បាណាតិបាតា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ,

អទិន្នាទានា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ, មុសាវាទា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា សមាទបេតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អនភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ, អនភិជ្ឈាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច អព្យាបាទេ សមាទបេតិ, អព្យាបាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ; អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ, សម្មាទិដ្ឋិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តឹសាយ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។

២២៤. “ចត្តារីសាយ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ចត្តារីសាយ? អត្តនា ច បាណាតិបាតី ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតេ សមាទបេតិ, បាណាតិបាតេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ , បាណាតិបាតស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទាយី ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានេ សមាទបេតិ, អទិន្នាទានេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អទិន្នាទានស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារី ហោតិ , បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារេ សមាទបេតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច មុសាវាទី ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទេ សមាទបេតិ, មុសាវាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, មុសាវាទស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច បិសុណវាចោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ សមាទបេតិ, បិសុណាយ វាចាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច ផរុសវាចោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ សមាទបេតិ, ផរុសាយ វាចាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបី ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបេ សមាទបេតិ, សម្ផប្បលាបេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច អភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ, អភិជ្ឈាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អភិជ្ឈាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច ព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច ព្យាបាទេ សមាទបេតិ, ព្យាបាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, ព្យាបាទស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ ហោតិ, បរញ្ច មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារីសាយ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។

“ចត្តារីសាយ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ចត្តារីសាយ? អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតិ, បាណាតិបាតា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បាណាតិបាតា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច អទិន្នាទានា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច អទិន្នាទានា វេរមណិយា សមាទបេតិ, អទិន្នាទានា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អទិន្នាទានា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា សមាទបេតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច មុសាវាទា វេរមណិយា សមាទបេតិ, មុសាវាទា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, មុសាវាទា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា សមាទបេតិ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, បិសុណាយ វាចាយ វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច ផរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមាទបេតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច សម្ផប្បលាបា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា សមាទបេតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, សម្ផប្បលាបា វេរមណិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច អនភិជ្ឈាលុ ហោតិ, បរញ្ច អនភិជ្ឈាយ សមាទបេតិ, អនភិជ្ឈាយ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អនភិជ្ឈាយ ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច អព្យាបន្នចិត្តោ ហោតិ, បរញ្ច អព្យាបាទេ សមាទបេតិ, អព្យាបាទេ ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, អព្យាបាទស្ស ច វណ្ណំ ភាសតិ; អត្តនា ច សម្មាទិដ្ឋិកោ ហោតិ , បរញ្ច សម្មាទិដ្ឋិយា សមាទបេតិ, សម្មាទិដ្ឋិយា ច សមនុញ្ញោ ហោតិ, សម្មាទិដ្ឋិយា ច វណ្ណំ ភាសតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារីសាយ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។

២២៥-២២៨. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ…បេ…. អក្ខតំ អនុបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ…បេ…. វីសតិយា, ភិក្ខវេ…បេ…. តឹសាយ, ភិក្ខវេ…បេ…. ចត្តារីសាយ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ខតំ ឧបហតំ អត្តានំ បរិហរតិ…បេ….។

២២៨-២៣២. “ទសហិ , ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ឥធេកច្ចោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ...បេ.... ឥធេកច្ចោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ។ វីសតិយា, ភិក្ខវេ...បេ.... តឹសាយ, ភិក្ខវេ,...បេ.... ចត្តារីសាយ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ឥធេកច្ចោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ...បេ.... ឥធេកច្ចោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ”។

២៣៣-២៣៦. “ទសហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ វេទិតព្ពោ...បេ.... បណ្ឌិតោ វេទិតព្ពោ...បេ.... វីសតិយា, ភិក្ខវេ...បេ.... តឹសាយ, ភិក្ខវេ...បេ.... ចត្តារីសាយ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ពាលោ វេទិតព្ពោ...បេ.... បណ្ឌិតោ វេទិតព្ពោ ...បេ.... ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារីសាយ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បណ្ឌិតោ វេទិតព្ពោ”តិ។

សាមញ្ញវគ្គោ ទុតិយោ។

២៣. រាគបេយ្យាលំ

២៣៧. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ទស? អសុភសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា, និរោធសញ្ញា – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

២៣៨. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ទស? អនិច្ចសញ្ញា, អនត្តសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អដ្ឋិកសញ្ញា, បុឡវកសញ្ញា [បុលវកសញ្ញា (សី.) បុឡុវកសញ្ញា (ក.)], វិនីលកសញ្ញា, វិបុព្ពកសញ្ញា, វិច្ឆិទ្ទកសញ្ញា, ឧទ្ធុមាតកសញ្ញា – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

២៣៩. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ទស ? សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ, សម្មាញាណំ, សម្មាវិមុត្តិ – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

២៤០-២៦៦. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញាយ…បេ…. បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ( ) [(ឧបសមាយ) (សី. ស្យា. បី.) អញ្ញេសុ បន និបាតានំ បរិយោសានេ ឥទំ បទំ ន ទិស្សតិ] ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ…បេ…. ឥមេ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា។

២៦៧-៧៤៦. “ទោសស្ស …បេ…. មោហស្ស… កោធស្ស… ឧបនាហស្ស… មក្ខស្ស… បឡាសស្ស… ឥស្សាយ… មច្ឆរិយស្ស… មាយាយ… សាឋេយ្យស្ស… ថម្ភស្ស… សារម្ភស្ស… មានស្ស… អតិមានស្ស… មទស្ស… បមាទស្ស បរិញ្ញាយ…បេ…. បរិក្ខយាយ… បហានាយ … ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ… ( ) [(ឧបសមាយ) (សី. ស្យា. បី.) អញ្ញេសុ បន និបាតានំ បរិយោសានេ ឥទំ បទំ ន ទិស្សតិ] ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ…បេ…. ឥមេ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

រាគបេយ្យាលំ និដ្ឋិតំ។

ទសកនិបាតបាឡិ និដ្ឋិតា។